

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almenyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

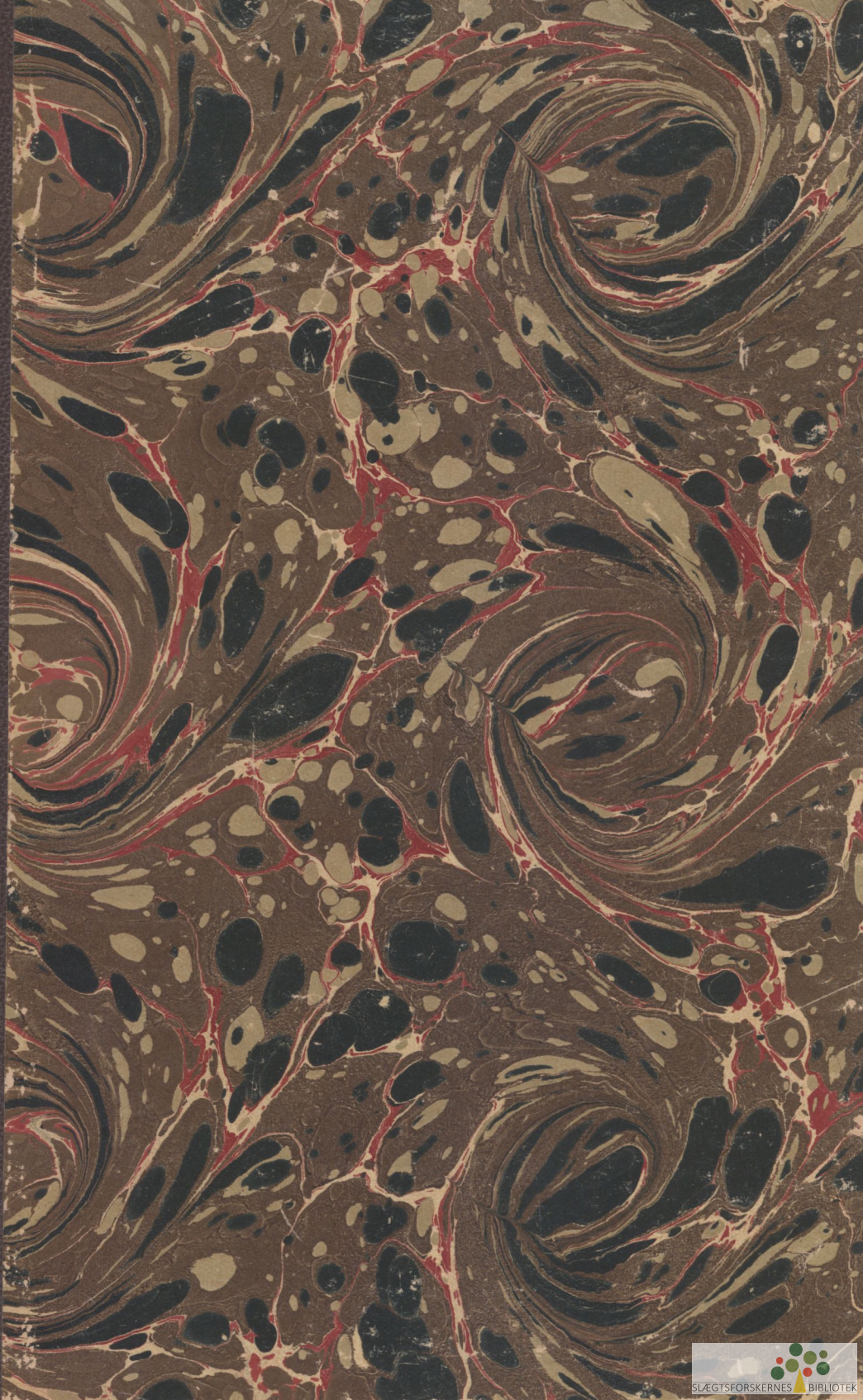
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Slægtbog
over
Familien Borberg

Slægtebog
over
Familien Borberg

Med Oplysninger om de to, ligeledes fra Selvejrbonde i Gørding
Herred, Ribe Amt, Peder Grummesen (nævnt 1463) og
hans Fader Grumme stammende, uddøde
Slægtlinjer *Bonnum* og *Grum*

samt

Bemærkninger om forskellige indgiftede Kvinders Slægter (Trabjergætt
i Borbjerg, Quie, Lenhardt (Lindhardt), Neergaard (fra Kaastrup
i Thy), Therchildsen (i Randers))

Indledende Afhandling af cand. mag. *I. C. Hansen*

2. udv. Udgave af „Stamtavle over Slægten Borberg“
(1915) med Tillæg (1918)

Ved

Laurits Ploug Borberg

Skive
Skive Folkeblads Bogtrykkeri
MCMXLIV

*En Huskedrik byder jeg
her til min Gæst,
saa at han alle
Ord, du talte,
mægter at sige
Trediedags Morgen,
naar han og Angantyr
udregner Ætter.*

Den ældre Edda. Hyndlasangen.

INDHOLD:

	Side
Forklaringer og Forkortelser	7
Forord	9
Om almindelige Forhold i Fortidens Jylland; Gaarden Trabjerg i Borbjerg Sogn og Fæstegaarden i Felde i Ryde Sogn. Af cand. mag. <i>I. C. Hansen</i>	13
Indledning til Slægtebogen.....	19
<i>Afsnit I:</i> Bonde i Gørding Herred Peder Grummesen, hans Fader Grumme, og nærmeste Ætlinge (Slutningen af 1300erne—ca. 1560)	21
<i>Afsnit II:</i> Underafsnit I: Provst, Præst i Gørding-Vejrup, Grumme Povlsens Linje (1519—Nutiden, gennem Degneslægten i Borbjerg-Haurum til den nulevende Slægt <i>Borberg</i>).....	27
Herunder:	
Trabjergætten i Borbjerg, Ætten fra Holm i Ulfborg	33
Ætten Quie (Quik).....	38
Slægten Lenhardt (Lindhard)	65
Slægten Neergaard (i Thy).....	86
Slægten Therchildsen (i Randers).....	90
<i>Underafsnit 2:</i> Borgmester i Ribe Niels Povlsen (Ilsted's) Linje (<i>Bonnum</i>) (1529/30—Begyndelsen af 1700-Tallet)	127
<i>Underafsnit 3:</i> Præst i Aastrup-V. Starup Morten Povlsen (Grum's) Linje (<i>Grum</i>) (1530erne—1700-Tallet)	130
Personer og Slægter af Navnet Borberg uden Tilknytning til den i nærværende Skrift omhandlede Slægt af dette Navn	143
Kilder	150
Navneliste	156

Tavler.

I. „Grumme-Ætten“s Spaltning i 3 Linjer	24
II. Selvejrbondeslægten fra Trabjerg i Borbjerg	40
III. Adelsætten Quie (Quik)	40
IV. Samlet Tavle over de fra Bonde i Gørding Herred Peder Grummesen, nævnt 1463, (og hans Fader Grumme) nedstammende 3 Slægtlinjer Borberg, Bonnum og Grum	169

FORKLARINGER OG FORKORTELSER

Alle Datoer indtil 1. Marts 1700 er „gammel Stil“ (julianske Kalender), idet det danske Monarki fra den Dag gik over til „ny Stil“ (nugældende gregorianske Kalender). Overgangen skete ved, at man efter 18. Februar nævnte Aar skrev 1. Marts.

De forskellige Slægtled er betegnet med store Bogstaver (A—S). Hver Person af Slægtens Mandslinje er betegnet med: 1) et Nummer i arabiske Tal, der ogsaa er sat efter paagældendes Navn i de vedføjede Oversigtstavler (fortløbende Løbenumre), 2) stort Bogstav (Slægtledet), 3) Romertal (den paagældende Søskenderække indenfor det *samlede* Slægtled *uden* Hensyn til, om Forældrene tilhører samme Slægtsgren), 4) et arabisk Tal (Nummeret indenfor Søskenderækken), altsaa f. Eks. 11. K. III. 1.

* = født.

∞ = viet.

† = død.

begr. = begravet.

S. + Tal i Parantes (S. 27) = Sidetal.

° efter Tal = Gang (1° ∞ = 1. Gang viet.)

Td. = Tønde.

Htk. = Hartkorn.

℥ = Pund.

℥ = Mark (= 16 Skilling).

Sk. = Skilling.

Trin. = Trinitatis (3. S. e. Trin. = 3. Søndag efter Trinitatis.)

Hvor der er anført et Stednavn efter *, døbt, † og begr., vil Tilførslen almindeligvis findes i Kirkebogen for paagældende Sogn. I København og større Købstæder med flere Kirker, er Kirken dog ikke alle Steder anført.

For Tiden før 1814 indeholder Kirkebøgerne oftest ikke Tilførsel om Fødsels- og Dødsdagen, men alene om Daabs- og Begravelsesdagen. Hvor Fødsels- og Dødsdagen er tilført Kirkebogen, er Daabs- og Begravelsesdagen som Regel ikke meddelt i nærværende Skrift.

Ved Afsnittet „Kilder“ er brugt forskellige Forkortelser; første Sted, hvor de paagældende Ord er nævnt, vil disse som Regel være skrevet helt eller næsten helt ud.

Naar flere Aarstal i samme Aarhundrede i Teksten følger tæt efter hinanden og følgelig ingen Misforstaaelser kan opstaa, er som Regel Aarhundredetallet kun anført ved det første, men ikke ved de følgende, altsaa f. Eks. 81 = 1681.

Tingsvidne af 3/3 eller 3/10 1481 fra Gørding Herredsting vedrørende Mageskifte mellem Vor Frue Kirke (Domkirken) i Ribe og Jens Knudsen i Terpager af en Grund i Lille Darum (Tingsvidnet er bl. a. udstedt af Grumme Pedersen i Ilsted, hvis Segl er det 3. i Rækken, se S. 23. Rigsark).

FORORD.

Denne Bog har en lang Forhistorie; den bygger paa Slægtsstudier i en stor Del af mit foregaaende Liv. Min Sans herfor vaagnede tidligt, allerede da jeg var Discipel i Randers lærde Skole i Aarhundredets første Aar. Det skyldtes ikke, at jeg havde faaet nogen Opmuntring i saa Henseende fra mine Forældre, skønt Far var meget almenhistorisk interesseret, belæst og vidende.

Den Viden, jeg fik af Far og hans Søstre Johanne Borberg og Sine Andersen, født Borberg, gik ikke langt tilbage. Den direkte Slægtsoverlevering strakte sig ikke udover Aaret 1771, da min Farfadersfar, Mads Christensen Borberg (1741—1825), blev Ridefoged paa Herregaarden Viskum ved Viborg. At vi engang i Fortiden skulde have hørt hjemme i Borbjerg Sogn ved Holstebro, derpaa tydede dog ikke blot Slægtsnavnet, som var baaret saa langt tilbage, som vi dengang kendte Forfædrene, men ogsaa en mundtlig Slægtstradition, som jeg havde fra Far og han igen fra sin Fader.

Det er nu ikke saa mærkeligt, at Kundskaben om Slægten Borbergs Oprindelse var døet bort. Siden Aar 1700 har ikke mindre end 5—6 Slægtled efter hinanden flyttet rundt i Jylland og til København. Talrige Flytninger skaber erfaringsvis den daarligst mulige Grobund for Kendskab til de foregaaende Slægtled.

Opgaven: at finde Slægtens Udspring lokkede mig stærkt. 1903 — for 40 Aar siden — begyndte jeg da at skrive ud til jyske Præster om Oplysninger fra Kirkebøgerne. Som Student tog jeg i mine Sommerferier i Randers jævnlig til Viborg for at prøve, hvad det nørrejyske Arkiv vilde aabenbare. Arkivet aabnede den Gang Kl. 10 og lukkede Kl. 2. Det gjaldt da om at være tidlig paa Benene for ikke at tabe nogen af de 4 kostbare Timer. Jeg stod op Kl. 6 og cyklede de $5\frac{1}{4}$ Mil fra Randers til Viborg, medens Morgentaagen endnu laa over Gudenaadalen. Om Eftermiddagen tilbage igen til Randers paa Cyklen.

Jeg blev altid venligt modtaget paa Arkivet. Arkivar *G. Saxild* gav mig undertiden Lov til at sidde efter Lukketid eller bød mig til Middag

i sit Hjem. Det var rart at spare de 1 Kr. 35 Øre, som en mægtig Bøf med 2 Spejlæg dengang kostede paa „Preisler“.

Trods flittige Undersøgelser i det jydsk Arkiv og Rigsarkivet naede jeg da foreløbig ikke længere tilbage i Tiden, selvom meget tydede paa, at Ridefoged Mads Borbergs Fader maatte have boet i Randerseggen. Først i Efteraaret 1914 kom Tilfældet mig til Hjælp. Ved at gennemgaa Danske Kancellis Supplikprotokoller i Rigsarkivet fandt jeg den kgl. Konfirmation af 6/2 1767 af Kroforpagter i Øster Tørslev ved Randers *Christen Madsen Borbergs* og Hustru *Anne Cathrine Lenhardts* gensidige Testamente. Der var ingen Tvivl om, at disse var Ridefogdens Forældre.

Ved et Samarbejde med daværende Underarkivar i Viborg, nys afdøde Justitssekretær i Vestre Landsret *G. Tegner* udarbejdede jeg da Stamtavlen af 1915 — Slægtbogens 1. Udgave. Denne gik kun tilbage til det førnævnte Ægtepar, altsaa til Begyndelsen af 1700-Tallet. Den indeholdt for de fleste Slægtsmedlemmers Vedkommende kun en kort Fastslaaen af Data uden nærmere Karakteristik af de paagældende. Jeg opgav dog ikke Undersøgelserne før efter alvorlige Forsøg paa at naa længere tilbage. Sporene pegede nu i Retning af Houbjerg og Gjern Herreder mellem Randers og Silkeborg; men Gennemgangen af Kirkebøgerne fra de dér liggende Sogne gav intet, og der var desuden Huller i den bevarede Bestand. Det skulde da ogsaa vise sig, at det Forhold, at Kirkebogen for Haurum Sogn i Houbjerg Herred fattedes for Tiden før 1778, var Aarsagen til, at Forsøget glippede i første Omgang.

To Aar efter — i Høsten 1917 — kom Tilfældet imidlertid til Hjælp, idet Tegner under andet Arbejde i Arkivet fandt det afgørende Spor. Ved hans Undersøgelser, der suppleredes af nogle af mig selv i Rigsarkivet foretagne, lykkedes det efterhaanden at fastslaa Slægtens ældre, hidtil ukendte Led indtil Skolemester i Borbjerg *Christen Madsen*, † 1684, og hans Hustru *Maren Pedersdatter*. Paa Grundlag heraf kunde jeg udgive Stamtavletillægget af 1918, der omhandlede dette Ægtepar og de 2 følgende Slægtled.

Ved Udarbejdelsen af disse 2 Skrifter havde jeg ogsaa faaet velvillig Hjælp paa forskellige Maader af daværende Arkivsekretær *S. Nygaard*, Assistent *S. O. Fasting*, Arkivregistrator *O. Hofman-Bang* og Provisor, Forfatteren *Niels Hedén*.

Jeg betragtede egentlig derefter Arbejdet som afsluttet og lod det hvile en lang Række Aar. Dog udgav jeg et Par udførlige Enkeltskildringer af min Farfaders og Faders Liv. Den første var „Stænderdeputeret, Proprietær Laurids Ploug Borberg — Sydthy og Mors første Stændermand“ i „Historisk Aarsskrift for Thy og Hanherred“ (1936), den anden „I Krig og Kantonnement 1864, Personlige Erindringer af Sekondløjtnant ved 17. Infanteriregiments 7. Kompagni, cand. juris Lauritz Borberg“ (med ind-

ledende Levnedsskildring) (København 1938). — Imidlertid var et nyt Slægtled vokset op, og Stamtavlen af 1915—18 efterhaanden blevet forældet og ufuldstændig. Jeg fik da ogsaa fra Tid til anden Opfordringer fra mine Frænder om at udgive en ny udvidet Udgave. Jeg havde allerede hertil i Tidens Løb samlet en Række yderligere Oplysninger, da jeg under et Besøg i Landsarkivet i Viborg i Sommeren 1941 kom i Forbindelse med den derboende kendte Hjemegns- og Slægtshistoriker, cand. mag. *I. C. Hansen*. Under vor Drøftelse udtalte han, at der var Mulighed for, at Slægten kunde føres længere tilbage end hidtil gjort og tilbød sin Hjælp, hvilken jeg modtog. Resultatet forelaa hen i Efteraaret 1941, saaledes at Hr. Hansen mente at kunne godtgøre, at Skolemesteren Christen Madsen i Borbjerg, † 1684, paa Mandssiden nedstammede fra den i Borbjerg Sogn i 1600-Tallet levende Degneslægt, og at dennes ældste kendte Mand, Degnen *Mads (Clausen)*, nævnt 1618, var Søn af Præsten i Borbjerg-Ryde, *Claus Grummesen*, † 1600, og hans fra Storbondeætten i Trabjerg, Borbjerg Sogn, nedstammende Hustru *Maren Enevoldsdatter*.

Paa Grundlag heraf har jeg udfundet Hr. Claus' fædrene Æt. Den var oprindelig en Selvejrbondeslægt fra Ilsted i Gørding Sogn ved Ribe, rimeligvis stammende fra Bonde *Peder Grummesen*, nævnt 1463, og dennes Fader *Grumme*, begge formentlig Selvejrbønder i Riberhus Len. Denne Slægt blev i sidste Halvdel af 1500-Aarene og hele 1600-Tallet igennem i 2 andre Linjer en Præsteslægt; disse 2 Linjer, der kaldte sig Bonnum og Grum, er nu uddøde.

Paa en Række Punkter har cand. mag. Hansen og jeg samarbejdet for at naa de omhandlede Resultater. Jeg er helt klar over, at disse ikke alle kan anses at være fuldt bevist; men der er efter min Mening — som jeg i Bogen paa hvert tvivlsomt Punkt har søgt at underbygge med udførlige Bevisgrunde — saa overvejende Sandsynlighed for Resultaternes Rigtighed, at jeg ikke nærer Betænkelighed ved at fremføre disse i nærværende Slægtebog.

Hr. cand. mag. I. C. Hansen vil jeg gerne her bringe en varm Tak for hans store Interesse for og kyndige Arbejde med disse Undersøgelser. Uden hans Medvirken var der ikke naaet saadanne Resultater. Jeg takker ogsaa Hr. Hansen for, at han har tilladt mig at forsyne Bogen med en af ham skrevet indledende Afhandling om „Almindelige Forhold i Fortidens Jylland; Gaarden Trabjerg i Borbjerg Sogn og Fæstegaarden i Felde“.

Jeg vil yderligere takke Stadsingeniør *A. Grum-Schwensen*, Fredericia, der har syslet med den yngre Slægt Grum og givet mig en Række Oplysninger om denne Slægt, hvoraf fremgaar, at denne, hvis ældste kendte Mand er Herredsfoged Otto Grum, * 1707, † 1784, næppe har Forbin-

delse med den ældre, her i Skriftet behandlede Slægt af samme Navn. Endvidere takker jeg Sognepræst *K. Høgsbro Østergaard* i Morten Povlsen (Grum's) gamle Sogn Aastrup for forskellige værdifulde Oplysninger.

Med Vemod vil jeg endvidere nævne min afdøde Ven og fjerne Slægtning, Forfatteren, Apoteker *Niels Hedin*, Brovst, hvis Interesse for dette Arbejde aldrig svigtede. Ham skyldes bl. a. de helt nye Oplysninger om Nicoline Apelone Hempel Borberg og hendes 2 Ægtefæller. Hedin skaffede mig desuden flere Portrætter af Personer af ældre Slægtled indenfor Familien Borberg, og han havde af sig selv tilbudt at yde økonomisk Støtte til Slægtebogen. Endelig takker jeg de altid hjælpsomme Embedsmænd i Rigsarkivet samt Landsarkiverne i Viborg og i København.

Bogen er forsynet med indsamlede Billeder, navnlig Portrætter af Slægtsmedlemmer.

En Række af Slægtens Medlemmer har ved økonomiske Bidrag og paa anden Maade virket til, at Bogen kan udgives.

Jeg skrev i 1. Udgaves Forord, at dette Arbejde havde været mig en kær Fritidssyssel. Dette kan jeg gentage her; ikke mindst i de senere, for vort Land saa tunge Aar har det været mig noget af en Lise af og til at kunne glemme Nutiden for en fjernere Fortid. Og det har været mig, hvis Skæbne det ikke skulde blive at fæste varigt Bo i Jylland, en stor Glæde i Tankerne saa ofte at dvæle dér, i min Barndoms og Ungdoms uforglemmelige Land, mine Fædres ældgamle Hjemstavn. Naar jeg nu — et godt Stykke henne i Livet — slutter Arbejdet med Slægtebogen, er der ved mange gode Kræfters Hjælp opnaaet slægts-historiske Resultater, som jeg ikke før i Tiden havde ventet at kunne naa. Vi føres mere end et halvt Aartusinde tilbage til Middelalderens Jylland!

Hellerup, i December 1943.

Laurits Ploug Borberg.

Om almindelige Forhold i Fortidens Jylland.

Gaarden Trabjerg i Borbjerg Sogn og Fæstegaarden i Felde i Ryde Sogn.

Af cand mag. *I. C. Hansen.*

Ved Studier af Fortidens Samfundsforhold bør man være klar over et Forhold, som den Gang var af meget stor Betydning, nemlig at der gjaldt en vis Arveret til Embeder lige saa vel som til Jord og andet Gods. Det var sandelig ikke alene Kongerne, der stadig maatte tages af samme Slægt; men dette gjaldt ogsaa Præster, Degne, Herredsfogder, Skrivere, Sandemænd o. s. v., og man vilde have anset det for en grov Retskrænkelse, hvis Reglen ikke blev fulgt. Naar der var Tale om Embeder, skulde Arvtagerne naturligvis være i Besiddelse af fornøden Uddannelse og de særlige Kvalifikationer, som krævedes til vedkommende Embede, og i særlige Tilfælde ogsaa af en vis økonomisk Vederhæftighed. Det var først efter Enevældens Indførelse, at Kongerne af og til fraveg Reglen, som dog i Hovedsagen blev fulgt langt hen i det 18. Aarhundrede.

Samme Regel gjaldt ogsaa for Fæstegaarde og fulgtes, indtil borgerlige Godsejere, efter at deres Magt over Bønderne i det 18. Aarhundrede var steget, begyndte at bryde den.

Hvis Afdøde ingen Sønner havde, men kun Døtre, var det ligeledes en fastslaaet Regel, at den, der, under de samme Betingelser som før nævnt, giftede sig med Enken eller Datteren, fik Formandens Embede eller Gaard.

Hvad der ogsaa er vigtigt at være klar over, er, hvor meget Slægtskab i de Tider betød i dette vigtige Forhold til Livet. Slægten var pligtig at støtte hinanden. Da der er talrige Eksempler paa, at Forholdet i gamle Dage mellem Præst og Degn ofte var som mellem Hund og Kat, er der gerne en særlig Grund til, hvis dette ikke var Tilfældet. Naar saaledes Præsten Mogens Sørensen Buch i Borbjerg møder 1618 paa Landemodet i Varde paa Mads Degns Vegne (ikke paa Præsteembedets), er der ikke mindste Tvivl om, at det er fordi, han forsvarer sin *Stedsøn* Degnen, Præsten Claus Grummesens Søn Mads Clausen, hvis Moder, Maren Enevoldsdatter, 1. Gang var gift med Hr. Claus og

2. Gang med Hr. Mogens. Ved Barnedaab kan man sikkert regne med, at det er de nærmeste Slægtninge, der er til Stede som Faddere. Barnet opkaldes med nære Slægtninges Navne, først og fremmest Bedsteforældrenes, saa maaske Oldeforældrenes. Det er klart, at disse Forhold giver vigtige Vink ved Udredning af en Persons Afstamning og Slægtskabsforhold.

I øvrigt skal man ikke lade sig skræmme af, at Slægtleddene i Fortiden jævnlig synes korte. Unge Ægteskaber var hyppige dengang. Vi finder Mænd og Fædre paa 17 Aar og Mødre paa 15 Aar. — Dengang afgang Giftermaal i Reglen af, om Manden havde opnaaet en Stilling, han kunde gifte sig paa. Var den Side af Sagen i Orden, fandt man det ikke nødvendigt for de unge at vente.

Med Hensyn til *Selveje* skal bemærkes følgende:

Den nuværende Form for Besiddelse af Landbrugsejendom, hvorunder *Ejeren* kan raade frit — næsten i enhver Henseende — over sin Gaard: sælge, udstykke, pantsætte og drive den ganske efter egen Lyst og Behag, var saa godt som ukendt i Fortiden. Gaardene var i Reglen *Slægtsejendom*, ikke Enkeltmands, og deres Jorder maatte nødtigt gaa bort fra Slægten. Salg af Jord maatte efter Valdemar Sejrs Jydske Lov 1—34 og Christian den V's Danske Lov 5—3—1 kun finde Sted, efter at Sælgeren paa 3 Ting lovformelig havde tilbudt den til Slægten. Først hvis ingen af dens Medlemmer vilde eller kunde købe Ejendommen, maatte den afhændes til Fremmede, og ofte beholdt Slægten endda en Indløsningsret til Ejendommens Generhvervelse.

Paa Gaarden hvilede en fastsat „Skyld“ („Bondeskyld“ kaldet). Det var en Afgift i Korn til Medejerne (Medarvingerne) og kunde for de enkelte af disse — efter deres nærmere eller fjernere Arveret — skifte fra nogle Potter til flere Tønder Korn aarlig (i sidste Tilfælde, naar Gaarden var stor og Medarvingerne faa). Dette Forhold, Arveret i en Gaard, er ofte et ubedrageligt Bevis for bestemte Slægtskabsforhold og kan føre til Opklaring af disse, naar andre Kilder savnes.

For at tage et bestemt Eksempel fra det 17. Aarhundrede (1688), som jeg har fundet, var Forholdet her, at en Mand (Besidderen) ejede $\frac{1}{3}$ af Gaarden; fire ejede hver $\frac{1}{24}$ eller tilsammen $\frac{1}{6}$, en $\frac{2}{7}$, en anden $\frac{1}{14}$ og endelig ejede den sidste $\frac{1}{7}$ af Gaarden. Besidderen maatte følgelig til de andre betale aarlig lige saa mange Brøkdele af Skylden, som vedkommende havde Ejendomsret til i Gaarden.

Det er klart, at de, der ejede de smaa Parter, enten maa have været Medlemmer af en meget stor Søkendeflok, eller at deres Arveret grundede sig flere Slægtled tilbage i Tiden. Men, som vi ser, kunde Ejerforholdet i en saadan Slægtsgaard let blive meget indviklet. Ofte købte dog Besidderen, hvis han evnede det, en Del af disse smaa Parter

sammen, saa han blev Ejer af en større Part af Gaarden. Men lige saa ofte holdt vel Ejerne af de smaa Parter stædиг fast paa dem, fordi det under de gamle utrygge Forhold i det hele var en Slags „Pensionsforsikring“ at have den lille aarlige Indtægt i Baghaanden. Og det var altid noget, der baade gav Anseelse og Rygstød: at høre til en Selvejerslægt og derigennem have sin bestemte aarlige Indtægt og ved Siden deraf Krav paa Slægtens Støtte i mange Forhold.

Var der mange Sønner i en Selvejerslægt, kunde de ikke alle faa Selvejergaarde; de gik da ofte over i andre Erhverv, Handel, Haandværk — eller studerede, hvis de orkede det. Men ofte maatte de gaa ind under Fæstevilkaar. I saa Fald foretrak de i Reglen Gaarde, som laa for sig selv i Sogdenes Udkanter og ikke hørte ind under nogen Landsbys Markfællesskab. Særlig var der en Del Bøndergaarde, som ikke hørte under nogen Herregaard, men tilhørte Kirker, Hospitaler og andre Institutioner eller laa saa fjernt fra den Herregaard, hvorunder de hørte, at der ikke kunde blive Tale om Hoveri; paa alle den Slags Gaarde finder vi ofte Sønner af Selvejerslægter — og skønt Fæstere regnes de aabenbart til Selvejere. Ofte var de det jo paa en Maade ogsaa, idet de hyppigt havde en Arvepart i en Selvejergaard. De danner sammen med Selvejerne et Lag i Datidens Bondesamfund, holder sammen, og sjælden indgaar de Ægteskab eller træder i nærmere Forbindelse med de egentlige hoveripligtige Fæstebønder, som trællede under Herregaardene.

Man skal i øvrigt være godt inde i mangfoldige af Fortidens ret ejendommelige Forhold for ikke at „plumpe i“ et eller andet Sted, naar man indlader sig paa en dyberegaaende Granskning. De gamle Tidens Tænke- maade og Retsopfattelse var i mange Tilfælde en helt anden end vor, og de gamles Udtryksmaade er ogsaa fuld af Ejendommeligheder, som let giver Anledning til Misforstaaelser. Saaledes var det i det 16.—17. Aarhundrede og endnu længere ned mod vor egen Tid en Kvindes nærmeste mandlige Slægtning (Fader, Broder, Fætter), der havde Ret til at bestemme om hendes Giftermaal, og tillige en Slags Pligt til at skaffe hende en Mand, som passede til hendes Stand og Vilkaar. Vil man altsaa gruble over, hvordan det kan gaa til, at f. Eks. Claus Grummesen og Maren Enevoldsdatter er bleven Mand og Kone, maa man overveje, hvem af hendes mandlige Slægtninge, der muligvis kan være kommen i Forbindelse med Claus og har faaet de to bragt sammen, og man kan endogsaa gaa saa vidt at tænke sig, at „Forretningen“ er bleven sluttet og afgjort, inden de to endnu havde set hinanden, sammenlign Folkevisen, der lader den lige hjemkomne Fader sige til sin Datter:

Det er Tidenøde allermest;
den rige Hr. Peder haver dig fæst.

Om Forelskelse eller i hvert Fald gensidig Tilbøjelighed var der vist sjældnen Tale, selv om en saadan ikke var udelukket. Men i al Almindelighed taget var det økonomiske Hensyn, der gjorde Udslaget ved ægteskabelige Forbindelser, og til Dels — dog i mindre Grad — Standshensyn (jfr. den ganske almindelige Regel, at en ung Mand, der fik et Præste- eller Degnekald, ansaas pligtig til at ægte Formandens Enke eller Datter, hvis der var en saadan).

Med Hensyn til Gaarden *Trabjerg* i Borbjerg Sogn (som Slægtsgaard) bemærkes, at den nok oprindelig var én Gaard, men dog næppe nogen Herregaard; det vil sige: den har næppe nogen Sinde været inde under Stordrift, men har — som uhyre mange andre Gaarde, der nu er Landsbyer — været bygget som én Gaard, men beboet af mange Familier samtidig. Vi har talrige Eksempler paa, at der helt ned til Udskiftningstiden fandtes Gaarde med indtil en halv Snes Familier i samme Stuehus og med Gaardens øvrige Bygninger omsluttende en umaadelig stor Gaardsplads. Hver Familie havde da sin lille Del af det fælles Stuehus og sin Del af Udbygningerne, og Gaardens Jorder dyrkedes af Beboerne i Fællesskab. Vi finder i Middelalderen og senere særlige Betegnelser for saadanne By-Stuehuse: *radus longus* (Langraden), der i Dialekt blev til „Rallingen“, i mange Egne Betegnelse for Stuehus helt ned mod vor egen Tid. Andre Steder hed den „Ildstedraden“ eller „Isterraden“.

I Trabjerg er Gaarden derimod allerede i Reformationstiden bleven opløst i flere enkelte, selvstændige Gaarde; men den behandles stadig som én Gaard i Forhold til Kronen (med Hensyn til Afgifter), hvad der faar Lensmanden til at gøre opmærksom paa, at dette betyder en altfor urimelig Lettelse for Besidderne, der nu maatte være pligtige til større Ydelser i Betragtning af, at der nu er en Landsby, hvor der før kun var en Gaard.

I Valdemar Sejrs Jordebog 1231 nævnes Trabjerg som en Del af Kongens Gods; men det fremgaar ikke af Stedet, om det gælder hele Trabjerg, eller om Kongen kun har Part i Gaarden. Det sidste er det sandsynligste, og man kan da forudsætte, at Slægten, der ejede Gaarden, siden har „indløst“ Kongens Part og atter er bleven Ejer af det hele. Ogsaa senere (i Reformationstiden) synes Gaarden at have været inddraget under Kronen; for under en Proces paastaar Slægten, at Ejendommen var bleven indløst før Klementsfejden og altsaa ikke hørte til det Bondegods, som ved den Lejlighed var bleven forbrudt. Muligvis havde Slægten Ret, for under de strenge Skattepaalæg, som Chr. I, Hans og Chr. II indførte paa Grund af de store Udgifter til Svenskekrigene,

blev mange Selvejergaarde tildømt Kongen for Skatterestancer; men en stor Del af dem blev indløst igen. For Trabjergs Vedkommende skete dette dog ikke før langt senere, og man havde da glemt, hvornaar den egentlig var kommet i Kronens Eje; den blev derfor „slaaet i Hartkorn“ med de Gaarde, der var forbrudt i Fejden.

Et Forhold ved Selveje, som ogsaa her maa tages i Betragtning, er, at Bondeeeje kun gjaldt den dyrkede Mark og de kultiverede Enge. Al udyrket Udmark: Hede, Moser, Kærjorder og Græsenge, som laa omkring og mellem Byerne, og hvorfra Produkter kunde tages, som Naturens Haand frembød dem (Lyng, Tørv, Græsning m. m.) uden egentlig Kultivering af nogen Slags, kaldtes Byernes eller Gaardenes *Herligheder* og tilhørte fra gammel Tid Kronen. Men Bønderne havde *Brugsret* til disse Herligheder og ydede derfor en vis Afgift til Kronen. Herlighederne kunde af Kronen være solgt til adelige Godsejere, og Afgifterne deraf gik i saa Fald i disses Lommer. For Trabjergs Vedkommende hørte Herlighederne under Kronen, og Afgifterne oppebares af den kongelige Lensmand paa Lundenæs (ved Skern), der i det hele optraadte som Trabjergboernes nærmeste Overøvrighed, indtil Kronen efter Enevoldsmagtens Indførelse solgte Lundenæs.

Trabjergslægtens Selvejendom synes at have omfattet hele Trabjerg (efter Præsteindberetning af 1638: 3, senere 6 Gaarde). Mellem Øster Trabjerg og Felde laa en stor, nu næsten opdyrket eller tilplantet Hede-strækning, der var *Herlighed*, dels til Trabjerg, dels til Felde. Naar Herredsfoged Anders Jepsen i Trabjerg 1514 fæster den lille Gaard i Felde, som tilhørte Gudumkloster, for hans og hans Hustrus Livstid (O. Nielsen: Hjerm Herred, S. 168) saa *kan* det være, fordi Felde er et bekvemmere Sted end Trabjerg for Herredsfogden at bo paa; men det kan ogsaa være for at skaffe Bolig og Virksomhed for en Slægtning, eller i det hele taget for at skaffe Slægten en Ret over denne Fæstegaard (i arveretlig Henseende): „lægge Haand paa den for Slægten“, kunde man sige. Som Nabo til Trabjerg frembød den visse Fordele. Den mellemliggende Hede kunde nu udnyttes fra begge Sider, idet Fæstet i Felde gav Ret til en vis Udnyttelse af den Del af Heden, som laa til Felde; som Ejer i Trabjerg og Fæster i Felde fik Herredsfogden i hvert Fald i høj Grad Haand i Hanke med Hedens Udnyttelse, og meget tyder netop paa, at der i Reglen var klog Beregning med i Spillet ved Anders Jepsens Foretagender.

Gudumkloster blev ved Reformationen Krongods, 1670 Ryttergods; men stadig finder vi Mænd af Trabjergslægten siddende paa den lille Gaard i Ryde. Fra Anders Jepsens til Mads Clausens og Jens Madsens Tid har den sikkert ikke været udenfor Slægtens Besiddelse, takket være dennes Paapasselighed og Tidens Begreber om Arveret ogsaa for Fæstere.

Begyndelsen til Delingen af den store fælles Slægtsgaard Trabjerg i flere mindre, selvstændige Gaarde synes at være sket omkring Aar 1500; men Delingen betød ikke, at hvert af disse nye Bosteder fik sit særlige Jordtilliggende. Markfællesskabet fortsattes og fandtes her som i andre Landsbyer til Udskiftningen omkring Aar 1800. Det er kun Boligerne, man rykker ud fra hinanden, maaske fordi der opstod Vanskeligheder med Hensyn til Enighed mellem de forskellige Familier, som i én Gaard boede saa klods op ad hinanden. Den i O. Nielsen: Hjerm Herred, S. 165 f. f. citerede Lavhævd af 1517 viser, at i det mindste 2 Familier (Svigersønner?) har faaet egne Gaarde at bo i, medens Christen Christensen i Skåve og Jep Christensen i Trabjerg havde Hovedparterne i den gamle Gaard og var dem, der maatte varetage hele Slægtens Interesser ved at værne om det fælles Jordtilliggende. Samme Lavhævd viser ogsaa, at der i Trabjerg er Tale om en rigtig Storbondeslægt, der er sig sine Rettigheder bevidst og vil værne om dem.

Derimod er det sikkert en Misforstaaelse af O. Nielsen, naar han formener, at Trabjergslægten er en adelig Slægt, bl. a. fordi dens Kvinder bar Titlen Frue. Titlen Hr. og Frue brugtes ogsaa om gejstlige, større Købmænd, Selvejrbønder, kort sagt Folk, som ved deres Rigdom eller Besiddelser havde undergivne at herske over. I Middelalderens Slutning kan Forskellen mellem en saadan Storbondeslægt og en mindre formuende, vitterligt adelig Æt som Slægten Quie heller ikke have været stor, idet 2 Kvinder af Quieætten giftede sig med Mænd af Trabjergslægten.

Indledning.

De seneste Undersøgelser tyder paa, at Slægten *Borberg* paa Mandsiden er en Gren af den fra Bonde i Gørding Herred og rimeligvis Selvejer i Ilsted, Gørding Sogn ved Ribe, Peder Grummesen, nævnt 1463 (og hans Fader Grumme) nedstammende Æt. Denne delte sig efter Reformationen i 3 Linjer. En Linje, dog ikke den, hvorfra Slægten Borberg nedstammer, tog Tilnavnet „Grum“, afledet af Forfædrenes Fornavn „Grumme“. En anden kaldte sig „Bonnum“. Begge disse Linjer maa formodes at være uddøde efter Aar 1700.

Af den 3. Linje blev en Sønnesøns Sønnesøn af Peder Grummesen, Claus Grummesen, 1598 Præst i Borbjerg-Ryde ved Holstebro, men døde allerede Aar 1600. Det var ret utvivlsomt en Søn af ham, Mads Clausen, der i Begyndelsen af 1600-Tallet blev Degn i Borbjerg, og fra denne stammede en udbredt Efterslægt, hvoraf Medlemmer eller i Slægten indgiftede Mænd en stor Del af 1600-Tallet i flere Slægtled var Degne og Skolemestre i Borbjerg.

Omkring Aar 1700 forlod — som det maa anses for sandsynligt — en Sønnesønssøn af Degnen Mads Clausen, Mads Christensen (Borberg), Borbjerg og blev Degn i Haurum i Østjylland (ved Hammel). Fra ham, der maaske allerede efter Fødestedet har optaget Navnet „Borberg“ — i hvert Fald gjorde en af hans 2 Sønner det — stammer den nulevende Slægt Borberg. Med denne Søn, Christen Madsen Borberg (1713—1783) opgav Slægten de til Kirke og Skole knyttede Stillinger som Præster, Degne og Skolemestre, som deres Forfædre i næsten 200 Aar havde beklædt. De gik over til mere verdslige Stillinger paa Landet (Kroforpagter, Ridefoged). I Begyndelsen af 1800-Aarene flyttede Stamfædrene til 2 af de 3 nulevende af Borberg-Slægten's Grene (foruden Stamfaderen til en nu uddød Gren) til jyske Købstæder og drev dér borgerlig Haandtering (Fabrikant- og Købmandsvirksomhed). Stamfaderen til den 3. nulevende Gren og til en 5., nu uddød Gren blev paa Landet, hvor de ved Giftermaal erhvervede sig et Par ret store Landejendomme. Fra Midten af 1800-Tallet overgik Efterkommerne i de 3 nulevende Slægtsgrene

imidlertid til akademiske og andre lignende Erhverv, navnlig som Embedsmænd og Læger. Saadanne Stillinger har stadig de fleste af Slægten. Det egentlige Landbrug synes derimod kun i ringe Grad at have fængslet denne Slægt. En vis Uro i Blodet har Familien utvivlsomt haft, i lidt ældre Tid i hvert Fald. I Aarene 1700—1850 har sjældent 2 Slægtled bevaret Bopæl samme Sted. Dog er kun enkelte Slægtsmedlemmer udvandret fra Danmark.

Slægtens Historie i de 500 Aar er ejendommelig og viser mærkelige samfundsmæssige Kurver: en anset vestjydsk Selvejrbondeslægt i Middelalderen, der gik over til at blive en Præsteslægt efter Reformationen; saa 150 Aar i jævne Degne- og Skolemesterkaar. Og derefter en langsom social Fremgang i verdslige Stillinger.

Nærværende Slægtelog kan mest overskueligt inddeles i 2 Afsnit, det sidste af disse igen i 3 Underafsnit:

- I. *Bonde i Gørding Herred Peder Grummesen, hans Fader Grumme, og nærmere Ætlinge:* Selvejrbønder, Sandemænd og Herredsfoged (sidst i 1300erne—ca. 1560).
- II. *De fra Herredsfoged i Gørding Herred Povl Grumsen af Ilsted udgaende 3 Slægtslinjer:*
  1. Provst, Præst i Gørding *Grumme Povlsens* Linje (1519—Nutiden) (gennem Degneslægten i Borbjerg og Haurum til den nulevende Slægt *Borberg*).
  2. Borgmester i Ribe *Niels Povlsen* (Ilsted's) Linje, der tog Navnet *Bonnum* (1529/30—Førstningen af 1700-Tallet). Præste- og Degneslægt.
  3. Præst i Aastrup-Starup *Morten Povlsen* (Grum's) Linje, der almindeligvis førte Navnet *Grum* (1530erne—Slutningen af 1700-Tallet). Præsteslægt.

For en Del indgiftede Kvinders Slægter vil der paa vedkommende Steder blive gjort Rede.

Afsnit I.

Bonde i Gørding Herred Peder Grummesen, hans Fader Grumme, og nærmere Ætlinge: Selvejerbønder, Sandemænd og Herredsfoged (Slutningen af 1300erne—ca. 1560).

1. Slægtled (A):

1. A. *Grumme* (N. N. sen). Om ham vides kun, hvad der kan sluttes fra hans nærmeste Ætlinge. Da Sønnen Peder Grummesen formodes at være født i 1420erne eller 30erne, maa Faderen Grumme have levet fra sidst i 1300- eller Førstningen af 1400-Tallet. Dennes formentlige Sønnesøn Grumme Pedersen var Selvejer i Ilsted, Gørding Herred, Riberhus Len, og da Selvejergaarde gik i Arv i Slægten, og da Selvejerbondeslægter nødigt giftede sig ind i Fæstebondeslægter (S 15), er der al Grund til at tro, at Grumme har været Selvejer dér paa Egnen, maaske ogsaa i Ilsted.

2. Slægtled (B):

2. B. *Peder Grummesen* („Per Grummes“), Bonde i Gørding Herred, udstedte 26/2 1463 sammen med Herredets „Tingholder“ (Herredsfoged) og forskellige andre Bønder et Tingsvidne paa Gørding Herredsting.¹⁾ Han maa da være født i 1. Halvdel af 1400-Tallet, i Erik af Pommerns Tid, formentlig i 1420erne eller 30erne, idet Sønnen Grumme Pedersen, der første Gang nævnes 1481, maa antages at være født i 1450erne. Rimeligvis var Peder Grummesen jordeggen Bonde i Ilsted og Fader til den straks nedenfor nævnte Grumme Pedersen (3. C.). Om Grunden herfor gøres nærmere Rede S. 23.

3. Slægtled (C):

3. C. *Grumme Pedersen*, Sandemand i Gørding Herred og Selvejerbonde i Ilsted, (* formentlig i 1450erne, † efter 1/4 1514). Han har været med til i Tiden 1481—1514 paa Gørding Herredsting at udstede en lang Række Dokumenter, der endnu findes i Original eller Afskrift: Tingsvidner, Lavhævd og Skøder. Han nævnes saaledes i Tingsvidner og Lavhævd af 3/3 (eller 13/10) 1481, 19/1 88, 22/3 93, 23/8 94, 9/2, 5/10 og 26/10 99.²⁾ Som Regel kaldes han „Grummi“ eller „Grummy Perss“.

og i Dokumenterne af 23/8 1494 og 9/2 og 5/10 99 Sandemand. Desuden omtales han i Skøder m. v., udstedt paa samme Ting 4/4 1500, 7/9 07, 13/4 10, 10/1 12 og senest i et Lavhævd af 1/4 1514. *) Det første Dokument forseglede han med et Segl, hvori ses en Sko; ellers brugte han Bomærke. Sandemand var han altsaa i hvert Fald fra 1494.

„Sandemænd“ (Sandhedsmænd) var efter Valdemar Sejrs Jydske Lov af 1241 en Slags faste Nævninger, der spillede en stor Rolle i Datidens

Adelige Krigsmænd og Bonde. Kalkmaleri i Elmelunde Kirke paa Møen ca. 1470.

Rettergang. Lovens 2. Bog, 1.—11. Kap., handler udelukkende om dem. Paa Grundlag af deres edelige Vidnesbyrd afgjordes Retssager, idet Rettergangen ikke var indrettet paa egentligt Vidnebevis. Sandemænd skulde paa Ting „sværge“ om Markskel, Afhug, Kvindetægt, Saar, Guds Hus, Hærværk og „Baand“ (Voldførsel og Frihedsrov).

Op stod otte Sandemænd,
de tog hverandre i Hand:
Saa svor de Hr. Mogens Lange
til en fredløs Mand.

Folkevisen om Trygges Drab, Vers 23.

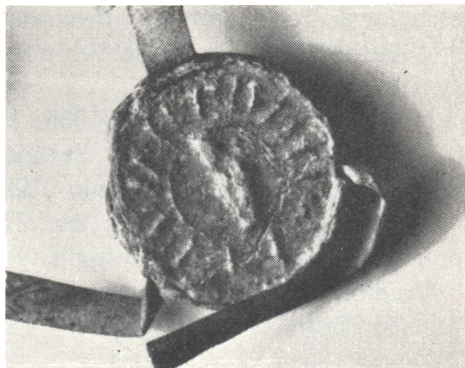
Der var som Regel 8 i hvert jydsk Herred; de udnævntes paa Livstid af Kongen, men toges i Ed af den adelige kongelige Lensmand (Amtmand) — for Gørding Herred Lensmanden paa Riberhus Slot. Deres

Vederlag, som kaldtes „Hesteleje“, udgjorde i hver Sag $\frac{1}{2}$ Mark Sølv, der udrededes af den, som krævede Sandemandsed.

Sandemænd, hvis Hverv var saa vigtigt, maatte være ansete og uafhængige Mænd. Jydske Lov 2—1 fastsatte da ogsaa, at de skulde være Selvejere eller i hvert Fald „Fælligsbryder“ (3: Mænd, som styrede andres Gaarde og som Vederlag fik Del i disses Udbytte). Fæstere kunde følgelig ikke udnævnes, en Regel, der dog efterhaanden maatte bortfalde, da Selvejet, navnlig efter Skipper Clements Fejde 1534, meget indskrænkedes (S. 25); men før den Tid regnes der med, at endnu 10—15 pCt. af de jydske Bønder var Selvejere. Selvom Myndighedsalderen („Lavalder“) dengang allerede indtraadte ved det 14.—15., for nogle Retshandlers Vedkommende ved det 18. Aar, gaar man næppe fejl, naar man sætter Fødselsaaret for Grumme Pedersen, der første Gang optræder paa Tinge 1481, til 1450erne.

Som Grund for, at Grumme Pedersen var Søn af den S. 21

nævnte Bonde i Gørding Herred Peder Grummesen (2. B.), taler først Navnet „Grumme“. Det var sjældent, og af dem, der har baaret det, hørte de fleste hjemme i Sydvest- og Sønderjylland.⁴⁾ Navnet betyder sikkert „grum“ (grusom). Tidspunktet passer ogsaa godt. At Grumme Pedersens Fader var jordeggen Bonde (Adelbonde, Odelbonde), kan der næppe tvivles om, da Selvejergaardene tilhørte Slægten og gik i Arv indenfor denne (S. 14). Hertil kommer som yderligere vægtigt Bevis den Kendsgerning, at Grumme i Ilsted i det S. 21—22 nævnte Tingsvidne af 5/10 1499 som Sandemand vidner paa Gørding Herredsting sammen med 11 Bønder fra Darum Sogn i et „Stokkenævn“ vedrørende en Bondes Toft i Lille Darum om visse Forhold, der har været saaledes „i 60 Aar og mere som dem selv mindes og de har hørt af deres Forældre“. Grummes Fader maa altsaa have hørt hjemme i Nærheden af Lille Darum, der ligger i Gørding Herred, kun nogle km fra Gørding Sogn og Landsbyen Ilsted. Der er da al Grund til at tro, at denne Peder Grummesen ogsaa har været jordeggen Bonde i det nærliggende Ilsted. Derimod er det næppe rimeligt, at Grummes Fader Peder er identisk med en Borger i Ribe Peder Grummesen („Pether Grummes“), som findes omtalt 27/2 1453 og 4/4 1464,⁵⁾ selvom Navnet og Tiden jo ogsaa vilde passe særdeles godt.

Sandemand, Selvejerbonde i Ilsted Grumme Pedersens Segl under Tingsvidnet af 3.3 (eller 13 10) 1481. Omskriften lyder: „grumi pe(r)son“; Seglbilledet en Sko. (Rigsarkivet).

I øvrigt kendes flere Personer med Fadernavnet Grumme dér i Egnen i Slutningen af 1400- og Førstningen af 1500-Tallet. Nogen Forbindelse med Selvejerslægten i Ilsted kan dog ikke paavises; men der er vel Grund til at tro, at Peder Grummesens Forfædre ligeledes har været jordegne Bønder dér i Egnen tilbage i den tidlige Middelalder. I det nære Vilslev Sogn i Gørding Herred nævnes blandt Ribe Domkapitels Bønder paa Erik Menveds Tid 1300—1312 en „Lagho Grummis“ (paa middelalderligt Dansk „Laghi Grummis,“) (Lave Grummesen), † før 24/6 1317. Ogsaa en „Grummi Frændæsun“ (Grumme Frændesen) omtales dér 1300—1320.⁶⁾ Om disse har noget at gøre med Selvejerslægten fra Ilsted, vides ikke.

Den lille Landsby Ilsted (1385: Ygylstath) bestod endnu 1651 kun af 1 Gaard, der var „Kronens Selveje“, 4 Fæste-Halvgaarde i Adelseje samt et Ribe Hospital tilhørende „Bol“. Gaardene ligger i Linje straks Syd for Ilsted Aa; der fandtes før i Tiden mange Kæmpehøje dér. Ellers hører Egnen til det flade Vestjylland.

Grumme Pedersen er død efter 1/4 1514, da han sidste Gang omtales (S. 22).

4. Slægtled (D):

4. D. *Povl Grumsen*, Sandemand, senere Herredsfoged i Gørding Herred, Selvejersonde, senere Kronens Fæster i Ilsted (* ca. 1480—90erne, † 1559—60). Der kan ingen Tvivl være om, at han er Søn af Sandemand Grumme Pedersen i Ilsted (3. C.). Hans Fadernavn Grumme's Sjældenhed i Forbindelse med, at de begge boede i samme lille Landsby er i og for sig Bevis nok. Hertil kommer, at han lige som denne var Sandemand, hvilken Stilling gerne gik i Arv (S. 13). Han har utvivlsomt ogsaa arvet sin Del af Slægtens Selvejergaard i Ilsted. Da han har giftet sig senest 1519 (S. 26), er han formentlig født i 1480—90erne.

Som saa mange andre jydsk Bønders faldt hans Skæbnetime sammen med Skipper Clements Rejsning 1534 i Grevens Fejde. Herredets Bønder deltog væbnede i denne. Dér paa Egnen brændte de Ribebispens Gaarde Lundenæs og Lønborggaard ved Skern, og de kæmpede ved Varde og Skern Bro mod Christian III's Feltherre Johan Rantzau Tropper. Da Rantzau havde slaet Rejsningen ned, gik man urimeligt haardt frem imod Bønderne. De blev tiltalt og dømt i Kongens Unaade. 49 jydsk Herreder maatte afgive aabent „Herredsbrev“, hvori Bønderne vedgik at have forbrudt Liv og Gods. Bevisbyrden for, at nogen ikke havde deltaget i Rejsningen, blev lagt over paa vedkommende selv. Hovedmændene rettedes, og alle Bønderne maatte — skyldige og uskyldige i Flæng — betale „Halsløsning“ i Penge eller Øksne, hvad for de mere velstaaende kunde løbe op til store Summer; desuden mistede de jord-

TAVLE I

„Grumme-Ættens“ Spaltning i 3 Linjer:
(se S. 20).

A. Grumme N. N.sen [1],
formentlig Selvejerbonde i Riberhus Len,
levede fra sidst i 1300-Tallet eller først i
1400-Tallet.

B. Peder Grummesen [2],
Bonde i Gørding Herred, Riberhus Len,
formentlig Selvejer i Ilsted, Gørding
Sogn, nævnt 1463.

C. Grumme Pedersen [3],
Selvejerbonde i Ilsted, Sandemand i Gør-
ding Herred, * ca. 1450/60, † efter 1/4 1514.

D. Povl Grumsen [4],
Selvejerbonde, senere Kronens Fæster
i Ilsted, Sandemand, senere Herreds-
foged i Gørding Herred, * ca. 1490/1500,
† 1559/60.

E. Grumme Povlsen [5],
Provst i Gørding Herred og Præst i
Gørding-Vejrup, * 1519, † 1610/19.
1° ~ 1545
N. N. Andersdatter.
(Stamforældre til 1. Slægtlinie: Degne-
slægten i Borbjerg-Haurum og den nu-
levende Slægt *Borberg*).

Niels Povlsen (Ilsted) [117],
Borgmester i Ribe, * 1529/30, † 1606.
~ 1573
Marine Jepsdatter Bonnum,
* ca. 1554, † 1623.
(Stamforældre til 2. Slægtlinie, der kaldte
sig *Bonnum*, uddød i 1700-Tallet).

Morten Povlsen (Grum) [128],
Præst i Aastrup-V. Starup, † 1616
~ ca. 1569
Anna Nielsdatter.
(Stamforældre til 3. Slægtlinie, der al-
mindeligvis kaldte sig *Grum*, uddød i
1700-Tallet).

egne deres Selveje og blev tvunget at tage deres Gaarde i Fæste af Kronen med deraf følgende Landgilde og Hoveri til Kongsgaardene.⁷⁾ 1537—38 findes „Powel Grumssenn“ da ogsaa — først i Rækken af alle Gørding Herreds Bønder — i Riberhus' Lensregnskab opført til Landgilde: 2 Ørter Rug (10 Skp.), 2 Ørter Byg, (12 Skp.) og 4 Fjerdingkar Havre (til Kongens Heste) samt i Penge 3 Skilling Danske.

Det faldt haardt for de sydvestjydske Selvejerbønder at fatte den store Overgang fra deres hidtil frie Stilling; Herremandsvælden havde heller aldrig været stærk dér. Almuen i en Række sydvestjydske Herreder — deriblandt Gørding — nægtede i Foraaret 1535 at udrede Halsløsning, og Hertug Christian maatte skrive og true dem paa Liv og Gods. Endnu saa sent som 1545 maatte der udstedes Kongebrev om, at Lensmanden paa Riberhus skulde tilsige Gørding Herreds Bønder „at de skulde rette sig efter at fæste deres Gods som andre Bønder udi andre oprørske Herreder gjort have og de det endnu ej gjort have, som sidde saa godt og fortrykke sig derved, at de det endnu gøre“. Hvis de vilde nyde deres Gods, maatte de rette for sig og skulde ellers forfølges til Herredstinget for Vold og Hærværk efter Loven. Ja, saa sent som 1559 maatte det ved et kgl. Brev indskærpes „Kronens Tjenere i Skads og Gørding Herreder, at de skulde rette sig efter Lensmandens Befaling til at give Hoveri til Kongens Gaard Segeberg udenfor Ribe“. ⁸⁾

Bønderne paa de Kanter var fra gammel Tid en stridig Slægt. Storbonden Sorteplov, der 1137 — vistnok som Frændehævn — dræbte Erik Emun paa Tinge, boede kun en Mil fra Ilsted, og Bønderne dér paa Egnen deltog sikkert i Bondeoprørene 1312 og 1439. Det er næppe uden Forbindelse med, at Povl Grumsen og dermed Grumme-Slægten har maattet opgive sit gamle Selveje og blive Kronens Fæstere, at vi — som det senere skal ses — finder 3 Sønner af ham i Stillinger udenfor Bondestanden.

Povl Grumsen kan dog vel næppe have været af dem, der var mest med i Rejsningen 1534. I hvert Fald nævnes han 1542 som Sandemand i Gørding Herred⁹⁾ og Lørdag før Fruedag i Fasten 1547 som Herredsfoged sammesteds.¹⁰⁾

Herredsfogden, der tidligere valgtes af Bønderne, men fra Christian II's Tid udnævntes af den kgl. Lensmand, var Dommer i Herredet. Herredstinget holdtes i Tinglund Ris paa Sønder Gørding Hede under aaben Himmel; det indrammedes af 4 store Sten. Mellem dem anbragtes Bænke, kaldet Tingstokke, for Tingmændene. Herredsfogden var Bonde, enten Selvejer eller dog Kronens Fæster, naturligvis en af de mest ansete. Han udnævntes paa Livstid. Som Løn fik han gerne sin Gaard kvit for Afgifter til det offentlige. Povl Grumsen var dog en gammel Mand, da der 20/5 1557 udgik aabent Brev fra Kancelliet — efter Notatet i Brev-

bogen underskrevet af Kong Christian III personlig — om, at „Pouel Grumsen“ i Ilsted indtil videre maa beholde den Gaard, han bor i, uden Landgilde, dog saaledes, at han holder Gaarden ved Magt og er Lensmanden paa Riberhus underdanig.“¹¹⁾

Et Par Aar efter, 1559 eller først i 1560, døde Povl Grumsen. 19/7 1560 udstedtes nemlig Livsbrev for en Gaard til den ny Herredsfoged.

Povl maa være gift senest 1519, idet en af hans Sønner er født det Aar (S. 27). Hustruens Navn er ukendt. Hun synes endnu at have levet 1583, men muligvis var dette hans 2. Kone. — 3 Sønner kendes (5. E. 1, 117. E. 2 og 128. E. 3). Maaske har der dog været flere; thi saa sent som 1649 nævnes i Ilsted Bønderne Grumme Jepsen og Grumme Hansen. Disse stammer muligvis fra en, os ukendt, 4. Søn af Povl Grumsen, der har drevet Slægtsgaarden som Kronens Fæster.¹²⁾

Afsnit II.

De fra Herredsfoged i Gørding Herred Povl Grumsen
udgaaende 3 Slægtslinjer.

Underafsnit 1.

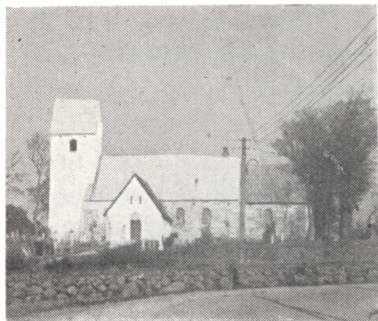
Provst, Præst i Gørding Grumme Povlsens Linje (1519—Nuligheden) (gennem Degneslægten i Borbjerg-Haurum til den nulevende Slægt Borberg).

5. Slægtled (E):

5. E. 1. *Grumme Povlsen*, Provst, Præst i Gørding-Vejrup (* 1519, † 1610—19). At han var Søn af Povl Grumsen er givet. Dette ses dels af hans Navn, dels af, at han udtrykkelig opgives at være født i „Ilsted i Sognet“ (Gørding).¹³⁾ Han har vel gennemgaaet Domskolens i Ribe. Hr. Grumme var nok i sin Ungdom Svigerfaderens Medhjælper, siden Sønnen Claus var født i Gørding Præstegaard, vistnok ca. 1550 (S. 30). Grumme var Præst 1562, da Ribebispen skrev, at han skulde sammenkalde sine Herredsbrødre til Valg af Provst i sin Præstegaard (Gørding), idet han havde den forrige Provsts Kald.¹⁴⁾ 1584 var han selv Provst i Gørding Herred, idet han nævnes som saadan sammen med Herredets Præsteskab, der underskrev Hyldingsbrevet til Prins Christian (Christian IV) som udvalgt Konge.¹⁵⁾ Han synes i Modsætning til sin Broder, Præsten Morten Povlsen (Grum) i Nabosognet Aastrup at have været en fredsæl Mand. I den siden omtalte Sag, hvor denne Broder paa Grund af livsfarligt Overfald paa den 3. Broder, da Herskabsfoged i Ribe, Niels Povlsen (Ilsted), var ved at komme i slem Knibe, erkendte Hr. Grumme nemlig egentlig selv at have maattet taale at blive slaaet af Broderen, Hr. Morten, hvem han alligevel bedst muligt søgte at støtte under Retsagen. Hr. Grumme omgik dog Kirkeordinansens Bestemmelser, da han for Penge fik Præsten Niels Pedersen Refsing (hoved) i Vorbasse til at antage sin Søn Søren Grummesen (Gjødning) til Kapellan (S. 28); man forstaaer imidlertid, at han gerne vilde af med ham, da Hr. Søren langtfra var noget godt Barn.

Hr. Grumme blev ældgammel og overlevede i hvert Fald 2 af sine Sønner. Dominica jubilate (3. S. e. Paaske) 1604 nævnes han i et Tingsvidne paa Gørding Herredsting,¹⁶⁾ og endnu 1610 underskrev og be-

seglede han Hyldingsbrevet til Christian IV's ældste Søn („den udvalgte Prins“) som udvalgt Konge. Det siges her udtrykkelig, „at han er megit gammell oc nogett affalden“, saa han kunde ikke, som det ellers var Skik, at Provsten gjorde, selv drage til Hyldingen paa Viborg Ting. Han var paa dette Tidspunkt altsaa 90 Aar gammel og er vel død kort efter.¹⁷⁾ I hvert Fald nævnes i en Liste over Præsterne i Ribe Stift 1619 en anden Præst til Gørding-Vejrup.¹⁸⁾

Gørding Kirke ved Ribe (til højre for Koret ligger Præstegaarden paa den anden Side Vejen).

Gørding Præstegaard ligger endnu paa samme Sted som dengang, smukt og højt paa Nordsiden af Holsted Aa, ned mod hvilken Præstegaardshaven skraaner brat. Lige Vest for, kun skilt fra Gaarden ved en Vej, ligger den stætelige romanske Kirke, af hvis Prydelser dog ingen stammer fra Hr. Grummes Tid.

1° ~ 20/10 1545 vistnok med en Datter af Formanden, Provst, Præst i Gørding Anders Nielsen, † 1562. Paa dette Giftermaal, der efter Tidens Skik var sandsynligt (S. 13), tyder ogsaa, at en af Hr. Grummes Sønner hed Anders. 2° ~ 27/5 1571 *Sidsel*, † 22/7 1602 — 3 Sønner kendes af 1. Ægteskab (6—8. F. I. 1.—3.).

6. Slægtled (F):

Provst Grumme Povlsens 3 Børn (6.—8. F. I. 1.—3). (Aldersorden uvis).

6. F. I. 1. *Anders Grummesen* (* efter 1545, † 25/4 1601). Ca. 1587 Præst i Ø. Lindet i Sønderjylland, fra 91 til sin Død i Farup ved Ribe. Han blev indsat dér 12/12 s. A. efter Befaling af Lensmanden paa Haderslevhus, skønt Lensmanden paa Riberhus forgæves nedlagde Indsigelse.¹⁹⁾

7. F. I. 2. *Søren Grummesen (Gjørding)*, Kapellan i Vorbasse, (* efter 1545, † ca. 1616). Var først i Norge, men kom tilbage til Danmark. Var en raa, voldsom og forsømmelig Person, som Faderen søgte at skille sig af med ved for Penge at skaffe ham Expektance paa et Præstekald. Han var nemlig paa Grund af Lejermaal ved Domkapitelsdom anset uværdig til at være Præst, men dog benaadet til at søge Præstekald. Det lykkedes da ogsaa Faderen at formaa Præsten Niels Pedersen Refsing (hoved) i Vorbasse til ca. 1592 at tage ham til „Medtjener“ samtidig med, at han ægtede dennes Datter. Livet i Vorbasse Præstegaard blev snart en Forargelse for Sognet. Hr. Niels' eget Rygte var i Forvejen daarligt. Han var offentligt paa Tinge sigtet for at være Horkarl og at forsømme Kirketjenesten. 2/12 1572 var der i den Anledning rejst Klage mod ham, som han dog red af. Allerede 1593 rejste Svigerfaderen Klage

Luthersk Gudstjeneste ca. 1580.
(Samtidigt Maleri paa Fodstykket af Altertavlen i Tinglev Kirke, Sønderjylland).

mod Hr. Søren over, „at han forholdt sig meget uskikkelig og var utilbørligt Levned og Handel Vold oversvoren“. Han ønskede derfor at blive ham kvit og faa en anden Kapellan. Kongen paalagde da Lensmanden at undersøge Sagen. 1594 indstævnedes de 2 Præster paa Grund af den megen Trætte, de havde med hinanden. Dommen afsagdes 4/4 s. A. Den lød paa, at Hr. Søren „haver forbrudt sit Kald, efterdi han ikke haver holdet sin Kontrakt og udi saa lang Tid foraget alle gode Paamindelser og imod Lensmandens og Bispens Forbud prædiket, en lovfurunden Mand for Bordag (Slagsmaal), Gæld, Gaardfred og Husfred, som fornævnte begge Kapiteldomme formelde m. v. Disligeste, at han haver ladet Præstegaardens Bygninger slemmeligen forfalde og sin Part af Avlen aldeles fordæves og ført et uskikkeligt Levned, siden han kom som præsteviet hjem af Norge og belaa et Kvindfolk, som han avlede Barn med, saavel som siden, at han er benaadet at komme til dette Kald, haver levet med sin Hustru udi idelig Kiv, Slag, Drukkenskab og Slemmeri. Da efterdi saa Hr. Søren beklager sin store Armod o. s. v., skal den Person, som kommer i Kaldet efter ham, igen give ham 50 Daler“.

Da Hr. Niels havde taget „Pendinge“ af Hr. Sørens Fader, „at han skulde tage hannem til sig og dermed mod Ordinansen solgt sit Kald“, blev ogsaa han afsat fra sit Præstekald, dog at den nye Præst skulde tilstaa ham „for hans Armods og Alderdoms Skyld en livsvarig, billig Genant aarlig (Aarpenge)“. Hr. Niels og hans Tyende skulde flytte fra Præstegaarden inden 1. Pinsedag.

Om Sagens videre Forløb meddeler et Kongebrev af 5/5 1595 til den kendte Lensmand Caspar Markdaner paa Koldinghus, at Hr. Søren Grumsen, forhen Kapellan til Vorbasse og Grenne Sogne, har berettet, at han for nogen Tid siden paa Grund af sin Ulydighed er bleven fængslet af Hr. Caspar og har maattet forpligte sig til, under Livs og Halses Fortabelse, at rømme Herredet (Slaugs) og ikke mere føre Trætte paa sit Kald. Da hans Slægt og Venner imidlertid bor dér i Herredet, har han ansøgt om at maatte have sit Ophold hos dem. Det befaledes derfor Hr. Caspar at lade Hr. Søren bo hos hans Slægt og Venner dér

Borbjerg Kirkebakke, set fra Møllen over Møllesøen (tværs over Dalen til venstre gaar Trabjergvejen, som intet Brudepar turde køre ad før 1910).

i Herredet, saalænge han opfører sig vel; dog maa han aldeles ikke befatte sig med Kaldet, ej heller „uførme“ eller føre Trætte paa den Person, der er blevet Præst efter ham. Hvem disse Slægtninge har været, vides ikke. Baade Hr. Søren og Hr. Niels havde imidlertid indanket Dommen for Herredagen (Rigsraadet). Hr. Søren's Hustru, *Marine Nielsdatter* mødte personligt for de høje Rigsraader; men Herredagen stadfæstede Dommen 26/7 1595. 26/9 1597 fik Lensmanden paa Visborg kgl. Befaling at betale Hr. Søren 12 Daler „efter Kongens Tilsagn“. Han er da, som jævnlig uheldige Præster, blevet forvist til Gotland. Blev dog Hospitalspræst i Visby og 1601 Præst paa Fårø nord for Gotland; † ca. 1616.²⁰⁾

~ ca. 1592 med fornævnte *Marine Nielsdatter*, Vorbassepræstens Datter, vist først † efter 1600.

8. F. 1. 3. *Claus Grummesen*, Præst i Borbjerg-Ryde (* ca. 1550, † 1600). Var efter den gamle Præstetavle i Borbjerg Kirke født i Gørding Præstegaard, vel ca. 1550. Formentlig Student fra Ribe Domscole; han var i 1590erne Ribebispens Amanuensis (Sekretær). Biskop var fra 95 den navnkundige Peder Jensen Hegelund, Svigerfader til Claus Grummesens Fætter, Provst Jacob Nielsen Bonnum (118 F. II. 1.). Hegelunds Almanak melder, at 1/7 1596 drog Claus 1° af til Nørherred og igen 29/6 97 for at skrive Kvægtiende, og at han 10/1 98 affærdigedes til Bøvling og Viborg. Man har ment, at Hr. Claus skulde have været Præst i Bording (ved Herning) fra 1593, men dette kan ikke være rigtigt. Biskop Hegelunds Almanakoptegnelser viser, at Claus først blev ordineret 29/5 1599, Aaret

Udsigt fra Borbjerg Kirkebakke mod Møllersøen (paa den modsatte Bred ligger i Midten Vandmøllen og længst til venstre Qulesgaard med Have).

efter at han blev kaldet til Borbjerg-Ryde, og han kan altsaa ikke have været Præst før.²¹⁾ Desuden nævnes en Anders Jensen som Præst i Bording baade 1584 og 1619. Højst kan der være Tale om, at Claus — maaske som Biskoppens Amanuensis — har oppebaaret Indtægter af Bording Præstekald.

Hermed stemmer ogsaa, at han 1/5 1598, da han endnu omtales som Biskoppens Amanuensis, kun kaldes „hæderlig Person“ (ikke Hr. eller Præst). Den Dag overværede Claus nemlig paa nærmeste Hold en uhyggelig Scene, idet Herredsfoged Søren Jensen Bramming i Bispegården i Skolegade i Ribe i Drukkenskab med sit Sværd saarede til Døden Biskoppens Svigerfader (3. Ægteskab), Raadmand i Ribe Anders Sørensen Stage. Claus støttede den saarede og bød hente Badskær. Det var forgæves. Anders døde 4 Dage efter af Saaret.²²⁾

Hr. Niels i Borbjerg (S. 38) maa være død samme Aar, og Claus er blevet hans Efterfølger i sidste Halvdel af 1598. Sidste Post paa Ryde Kirkeregnskab 1598 er nemlig en Bevilling paa 10 Rdl. til Hr. Niels' Eftermand Hr. Claus til en Riberejse for at faa Biskoppens „Kollats“ i Anledning af hans Valg til Præst i Borbjerg-Ryde.

Kun ganske kort Tid var han Præst i Borbjerg. Han maa være død allerede Aar 1600 og ikke 1601, som Præstetavlen i Borbjerg Kirke og Wibergs Præstehistorie opgiver; thi 28/11 1600 aflagde hans Enke Maren Enevoldsdatter Regnskab for Borbjerg Kirkes Indtægter, godt 41 Rdl., og 3. s. M. for Ryde Kirkes Indtægter for sin salig Mand.²³⁾ Det er

utvivlsomt Hustruens store Slægt i Borbjerg, Trabjerg-Ætten, (S. 33), der omsider har skaffet ham Præstekaldet dér. Hr. Claus' tidlige Død har sandsynligvis virket med til, at hans Efterslægt ikke vedblev at være Præster, men gik over i jævnerne Stillinger som Degne og Skolemestre i næsten 150 Aar.

Da det er første Gang, Borbjerg Sogn dukker frem i denne Slægtebog, og da Slægten Borberg, der har sit Navn derfra, har været knyttet til Sognet i hele 1600-Tallet og paa mødrene Side — gennem Trabjergslægten — mindst et Par Aarhundreder tidligere, er der Grund til at komme med nogle orienterende Oplysninger her:

Sproghistorisk forklares Navnet *Borbjerg*, der bl. a. 1340 kendes som „Borthbiergh“, 1443 som „Bordberre“ og 1461 som „Bordberg“, af, at Sognets Kirke ligger paa Kanten („Bord“ i „ombord“, jfr. „Bort“) af en Skrænt, der brat luder ned mod en underliggende Dal og Sø; det betyder altsaa „Banken med den skarpe Kant“, hvad de middelalderlige Skrivemaader med Tydelighed viser.²⁴⁾ Borbjerg Sogn ligger paa Skellet mellem den frugtbare nordvestlige Del af Ringkøbing Amt og den midtjydske Hedeegn. Den østlige Del af det store Sogn udgjordes den Gang — som delvis endnu — af vidtstrakte Heder, Moser og Kær. Her strejfedes Ulvene, der formentlig tog til efter de mange Krigsaaer i 1600-Tallet. Tingbogen for 1695 omtaler saaledes flere Gange, at Ulve og Ulveunger var fanget eller skudt.²⁵⁾

Borbjerg store Korskirke ligger midt i Sognet og — som omtalt — paa et „Bjerg“ med en brat Skrænt ned mod en Engdal, der skraaner ned mod Borbjerg Møllensø. Naturen her er meget smuk og ægte jydsk. Den idylliske Sø har paa Østsiden sin gamle Vandmølle og er omgivet af Bakker, grønne Dale og Enge. 1 km Nord for Møllensøen ligger en anden lille Sø, Borbjerg-Holmgaard Sø, kaldt efter Præstegaarden af dette Navn, der ligger ved Søen. Gaarden var i 1600-Tallet ikke saa anselig som nu, bestod kun af straatækte Længer.²⁶⁾ Mellem de 2 Søer ligger ensomt „Quiesgaard“, hvorefter senere. Et Par smaa km Øst for Kirken ligger Trabjerggaardene.

Lige udenfor Kirkegaarden, paa den modsatte, vestre Side inde paa „Bjerget“ ligger den nuværende Skole. I dennes Have laa — som nærmere skal omtales — i 1600-Tallet Degnebolet og Skolehuset tæt ved den vestre Kirkegaardsport. Datidens Kirkegaarde var imidlertid ikke tilplantede og blomsterprydede som vore. Gravene dækkedes, hvis de overhovedet var mærket med Gravminder, af flade Ligsten eller Ligtræer. Kirkegaardene gjorde i det hele gerne et forsømt og uhyggeligt Indtryk.

Om Borbjerg Kirke og „Bjerget“, hvorpaa Kirken og Skolehuset blev bygget, findes en Række interessante Sagn. Paa disse troede Befolkningen dengang fuldt og fast — som de delvis har gjort det lige op til Nutiden.

Et af Sagnene gik ud paa, at der i „Bjergtet“ boede en „Bjergmand“ — en Trolde; denne vilde røve den første Brude, der kørte øst fra til Kirke over en lille Bro, hvilken fører over en Bæk, som skærer Vejen fra Trabjerg og den østlige Del af Sognet. For at undgaa dette kørte Brudefolkene fra denne Del af Sognet altid, lige op til Nutiden, en lang Omvej Norden og Vesten om Mølløsen for at naa den vestre Kirkegaardsport.²⁷⁾ Endnu, da jeg 1905 første Gang besøgte Borbjerg, var dette Tilfældet, og først nogle Aar efter vovede et Brudepar at køre den anden Vej — uden at der skete dem noget.

Claus Grummesen ægtede, formentlig i Slutningen af 1570erne, *Maren Enevoldsdatter*, vel født ca. 1560. (Enevold Christensen, Provst, Præst i Borbjerg-Ryde, Karen Povlsdatter, S. 37). Maren blev, utvivlsomt ca. 1601, 2° ~ med *Mogens Sørensen Buch*, Præst i Borbjerg-Ryde 1601—47, Provst i Hjerm Herred, Søn af Præst i Ølgod Søren Jensen Buch og vistnok Broder til den under 132. F. III. 3. nævnte Præst i Vejen-Læborg Peder Sørensen Buch. Hun var jo ledig Præsteenke paa Kaldet og har ægtet Hr. Claus' Efterfølger, der ikke gentog Hr. Niels Nielsens Frafald Aar 1587 (S. 37). Efter Maren Enevoldsdatters Død, vistnok ca. 1640, ægtede Hr. Mogens paa sine gamle Dage Maren Andersdatter, Præstedatter fra Hjerm, der igen 19/9 1647 efter hans Død giftede sig med Efterfølgeren, Knud Povlsen Kolding, Præst i Borbjerg 1647—80 (S. 45). Naar hun med denne, sin 2. Mand, fik 12 Børn, har hun sikkert været meget ung, da hun giftede sig ind i et kortvarigt Ægteskab med Hr. Mogens, næppe længe efter Maren Enevoldsdatters Død.

1 Søn kendes (9. G. I. 1.).

Selvejrbondeslægten fra Gaarden Trabjerg i Borbjerg Sogn (ca. 1400—1700) og Selvejrbondeslægten fra Gaarden Holm i Ulfborg Sogn (1500—1600-Tallet). Tavle II.

Trabjergslægten var en Storbondeæt, der i Middelalderen og senere ejede Gaarden, nu Gaardene Trabjerg i Borbjerg Sogn. Den har flere Gange været omhandlet af den topografisk-personalhistoriske Forskning,²⁸⁾ og det har været drøftet, om den ikke var en Adelsæt. Dette var dog næppe Tilfældet. Den vides heller ikke at have ført adeligt Vaaben, men tværtimod Bomærker. Den var imidlertid en meget velstaaende og anset Selvejrbondeslægt og kom gentagne Gange i Svogerskab med Adelsætten Quie fra „Quiesgaard“ i Fabjerg Sogn (ved Lemvig) og andre smaa Adelslægter, Munk (af Koustrup) og Slægten i Movstgaard, Gimsing Sogn. Da det noget sjældne Kvindenavn Edel forekommer i Trabjergætten, turde dette maaske ogsaa tyde paa, at denne har staaet i Forbindelse med den gamle Æt Saltensee (af Linde), kendt fra Folkevisen om Riberhus' Indtagelse. Af denne Slægt ejede nemlig Fru Edel Saltensee, ~ med Hr. Christen Spend, i sidste Halvdel af 1400-Tallet Gaardene Hessel og Hesselaa i Borbjerg Sogn, lige Syd for Trabjerg. Det er ligeledes en Misforstaaelse, at Trabjergætten skulde have baaret Tilnavnet „Hvid“. ²⁹⁾ Hvid'erne var en anden kendt Slægt i Egnen, hvoraf et Medlem ganske vist var indgiftet i Trabjergslægten (S. 34).

Hvor anset Trabjerggættten var i Borbjerg Sogn, ses deraf, at dens Medlemmer havde det øverste Sæde i Kirken, hvilket Trabjergmændene havde til ca. 1909.³⁰⁾ Navne paa katolske Præster i Borbjerg turde ogsaa tyde paa, at flere af disse hørte til Ætten. Om Gaarden Trabjerg henvises i øvrigt til cand. mag. I. C. Hansens foranstaaende Afhandling S. 16. Trabjerggættens Historie minder en Del om Grummættens; den mistede ogsaa sit Selveje i Grevens Fejde, men var delvis rig nok til at tilbagekøbe det. De jordegne Bønder dér paa Egnen var store Folk før Grevefejden. „Disse Selvejerbønder bar i de Dage Sølv-Kiæder, ligesom nu Ridderbaand, hvori hængte en stor Kniv“. ³¹⁾

Den ældste kendte Mand af Ætten var *Ib* i Trabjerg, der levede i 1. Halvdel af 1400-Tallet, maaske allerede fra sidst i 1300-Tallet. I et Lavhævd af 1517 meldes, at han og hans Hustru, hvis Navn ikke kendes, samt deres nedennævnte Søn *Christen Ibsen* skænkede Borbjerg Kirke et Stykke Jord, der gav en Afgift af 1 Ørte Rug aarlig (10 Skp.) Denne Gave var vel en af de i den katolske Tid saa almindelige „Sjælegaver“; men den gav nok ogsaa Slægten en vis Fortrinsret til Sognets Præsteembede.

Ib's nævnte Søn *Christen Ibsen* (Jepsen) i Trabjerg nævnes i et Tingsvidne af Lørdag før Pinse 1464 som Sandemand (S. 22) i Hjerm Herred. ³²⁾ Formentlig er den Christen Jepsen, der omtales i en Dom og et Tingsvidne af henholdsvis 22/4 og 6/5 1486, ogsaa ham. ³³⁾

Han var gift med en adelig Kvinde af Quieslægten, hvis Navn ikke kendes, men som var Søster til Lensmanden paa Riberhus, Jes Quie (S. 39). ³⁴⁾

Christen havde mange Børn, men kun om 4 af dem vides noget. 2 Døtre, hvis Navne ikke kendes, var vist gift med henholdsvis *Svend Christensen* og *Thøger Nielsen*, der havde særlige Gaarde i Trabjerg. ³⁵⁾ En Søn, *Christen Christensen*, flyttede fra Trabjerg til Skave i Borbjerg Sogn, men var stadig Medejer af Trabjerg (S. 18). ³⁶⁾ Han nævnes i et Brev af 25/4 1493, hvori han sammen med sin nedennævnte Broder *Jep Christensen* udtaler, at de kendes ingen Del at have i Quieættens tidligere Ejendom Quiesgaard i Fabjerg Sogn. ³⁷⁾ I et Kongebrev af 1515 bekræftes, at de 2 Brødre ejede Hogager i Borbjerg Sogn og en bygt Gaard i Stendis, Ryde Sogn. Endelig lod Brødrene 1517 læse deres Lavhævd paa Trabjerg Gaard, Gaardsted og Bolsted med tilliggende Marker og Skov. ³⁸⁾

Broderen *Jep Christensen* i Trabjerg var Herredsfoged i Ginding Herred 12/3 1499 og vistnok endnu 26/4 1492, da han sammen med Biskoppen i Viborg samt forskellige Herremænd og Bønder var med til at afsige en Dom om Jordegods i Sal Kirke. ³⁹⁾ I 2 Breve, henholdsvis af 13/4 1493 og 6/5 s. A., om Arveforhold, bl. a. overfor Quieættten, omtales han ogsaa ligesom i Tingsvidner af 8/5 1494 og 2/7 96 samt det nysnævnte, 1517 udstedte Lavhævd. ⁴⁰⁾ Jep maa endnu have levet i Clementsfejdens Tid (1534—35); thi da blev hans Gods forbrudt. Han har dog sikkert været for gammel til at deltage personlig i Rejsningen; men rimeligvis har hans Sønner *Christen Jepsen* og *Anders Jepsen*, se nedenfor, gjort det; Jeps Dattersøn, den senere nævnte Præst, Magister *Mads Hvid*, udvirkede dog, at Jeps Arvinger maatte beholde deres Jordegods for samme Afgifter som før Fejden.

Jep Christensen i Trabjerg havde 3 Børn:

For det første har der utvivlsomt været en Søn *Christen Jepsen* (S. 37). En Datter var gift med *Ib Hvid*, og en af deres Sønner var formentlig Præsten i Holstebro, Mag. (i Wittenberg) *Mads Ibsen Hvid*, der forførte og ægtede den højadelige Jomfru *Lene Olufsdatter Gyldenstjerne*. ⁴¹⁾

En anden Søn var *Anders Jepsen*. ⁴²⁾ Han gav Aar 1500 Niels Clementsen til Blæsbjerg 10 Mk. og 1 Td. Honning for at blive Herredsfoged i Ginding Herred. Fra 1489 til 1685 hørte nemlig den østlige Del af Borbjerg Sogn, herunder Trabjerg, til dette Herred. Foruden at have Selvejer-Andel i Trabjerg blev han 1510 forlenet med 2 Gaarde i Borbjerg, og 1514 fæstede han og hans Hustru paa Livstid en Gaard i Felde i Ryde Sogn

af Gudum Kloster. Denne Fæstegaard blev nok i Slægten i hvert Fald til Slutningen af næste Aarhundrede og omtales udførligt S. 17. 1524 fik han af Kongen for sig og sine Arvinger Brev paa Hodsagergaard og Brogaard i Hodsager Sogn imod at give samme Landgilde, som andre lige saa gode Selvejere i Ginding Herred plejede at yde. Heraf ses altsaa, at han ikke regnedes for Adelsmand.

Under Clementsfejden maa han have taget Parti for Bønderne og derved som andre Selvejere have forbrudt sit Selveje til Kronen; thi 1542 fik han kgl. Bevilling til at beholde sit Bondegods for samme Landgilde som før Fejden. Hans Deltagelse i Fejden fremgaar ogsaa af et Tvistemaal 1571 mellem Kronen og hans Arvinger om en Del andet Bondegods. Arvingerne paastod da, at han havde købt det før „Skipper Clements Opløb“, og at det var indløst igen fra Kronen, efter at Fejden var afsluttet. Dette Gods var Graasand, 1 Gaard i Høstrup, 1 Gaard i Tinkerdal og nogle Enge i Simmelkær. Anders Jepsen har altsaa været en meget rig Bonde, og han har haft Raad til — foruden at betale den store „Hovedløsning“ efter Clementsfejden — at genkøbe sit Selveje. Han maa være død 1550 som en gammel Mand. Aaret efter er *Niels Andersen*, utvivlsomt hans Søn, Herredsfoged i Ginding Herred. Det vilde helt stemme med Datidens Syn paa „Arveret“ til et saadant Embede (S. 13).

Anders var da ogsaa velgift, idet han ægtede den 1486/87 afdøde Lensmand Jes Quies Enke, Fru *Margrethe Christiernsdatter* (S. 40). Efter hendes Død synes han paany at have ægtet en *Margrethe*; thi 1565 stævnedes Anders' Søstersøn, fornævnte Præst Mads Hvid, „*Margrethe Anderskone*“ i Trabjerg for Rigens Ret for en Halvgaard i Stendis. Paa det Tidspunkt maa Anders 1. Hustru, Fru Margrethe Christiernsdatter, forlængst være død.

Anders Jepsen havde i sit 1. Ægteskab 2 Døtre og 1 Søn. En Datter, Fru *Kirstine Andersdatter* i Trabjerg, nævnes 1575 som gift med Adelsmanden *Jep Munk* til Koustrup i Thy († før 1550, Vaaben: tretindet Mur). En anden Datter, Fru *Edel Andersdatter*, ægtede 1° Adelsmanden *Jens Persen* i Movstgaard i Gimsing Sogn, formentlig Søn af Peder Thomsen i Movstgaard. 2° ægtede hun *Anders Christensen* i Movstgaard. Der var flere Børn af hendes 1. Ægteskab, deriblandt *Mourids Jensen*, der faldt i 1565 i den nordiske Syvaarskrig.⁴³⁾

Anders Jepsens Søn *Niels Andersen* i Trabjerg døde snart efter Faderen; der holdtes Skifte efter ham 1557. Han var som foran nævnt utvivlsomt Faderens Efterfølger som Herredsfoged i Ginding Herred.⁴⁴⁾

1579 nævnes *Simon Nielsen* i Trabjerg som Herredsfoged (Dommer) i Herredet.⁴⁵⁾ Det er ikke sikkert, at denne var Niels Andersens Søn. Han tilhørte maaske en Kvindelinie af Trabjergslægten, kan f. Eks. have været Sønneson af den S. 34 omtalte Thøger Nielsen.

I hvert Fald havde Niels Andersen en Datter, der kaldtes „Fru“ *Karen Nielsdatter*⁴⁶⁾, som boede i Trabjerg (Søndergaard) og nævnes endnu 1622. Hun blev saaledes meget gammel. Der findes forskellige Retssager vedrørende hende, hvori hun mærkeligt nok anses for adelig. Den sandsynligste Forklaring paa dette Forhold maa være, at hun fejlagtigt er blevet stævnet i Stedet for en Adelsdame af samme Navn. At hun regnedes for adelig, vilde ogsaa have været saa meget mærkeligere, som hun var gift med nedennævnte Selvejrbonde og Herredsfoged *Simon Olufsen* fra Holm i Ulfborg Sogn.

Simon nævnes første Gang i et Kongebrev af 11/5 1566, hvori han forlenes med Kronens Part af Tienden af Raasted og Idum Sogne i Ulfborg Herred uden Afgift, saalænge han lader sig bruge paa Rigens Rejse mod Fjenderne, og siden mod sædvanlig Afgift. Som nedenfor ses, har han overtaget Tiendefæstet efter sin Fader, og han har altsaa under den nordiske Syvaarskrig oppebaaret Tienden som Vederlag for Kørsler i Hærens Tjeneste e. l.

I et nyt Kongebrev af 2/1 1587 tillades det Simon Olufsen *i Trabjerg* indtil videre at give Penge i Stedet for Kornafgiften af Kronens Korntiende af Idum Sogn, 1 gl. Daler for hver Td. Rug eller Byg og $\frac{1}{2}$ Daler for hver Td. Havre. Et Kongebrev af 13/10 1592 omtaler, at Simon Olufsen *i Hollum* (Holm) stadig havde fornævnte Tiende af Raasted Sogn i Fæste.

Det er altsaa herefter utvivlsomt, at Simon Olufsen i Holm og Simon Olufsen i Trabjerg er samme Person.

At han var Fru Karen Nielsdatters Mand fremgaar af de nysnævnte Retssager, hvori hun var indblandet. Her kaldes hun „Fru Karen, Simon Olufsens i Sunholm“ (Sønderholm) og et andet Sted „Fru Karen Nielsdatter i Holm“. Der kan efter Sammenhængen og de i Sagerne omtalte Slægtskabsforhold ingen Tvivl være om, at denne Fru Karen Nielsdatter er den samme som Fru Karen i Trabjerg. I øvrigt fremgaar det af et Kongebrev af 26/6 1589, at Simon Olufsen ogsaa havde Borbjerg Kongetiende i Fæste, og 1607 omtales, at Fru Karen Nielsdatter i Trabjerg havde samme Fæstemaal. Ægtefællerne synes da skiftevis at have opholdt sig paa Mandens Gaard Holm i Ulfborg og Hustruens Gaard Søndergaard i Trabjerg.

Simon nævnes 1. Gang som Herredsfoged i Ulfborg Herred 1584 og vedblev at være dette til sin Død.

Ægteskabet mellem Simon og Fru Karen var indgaaet før 1578, idet et Dokument af 14/6 1612 omtaler, at Ægtefællerne for 34 Aar siden havde opbygget Dalsgaard i Hodsager Sogn, som Fru Karen havde arvet efter sin Farfader Anders Jepsen (S. 35).

Simon nævnes sidste Gang, da han 27/7 1609 ved Skøde afhændede Søndergaard i Trabjerg, „som han selv iboer“. Han maa være død inden 10/3 1610, da en ny Herredsfoged i Ulfborg Herred omtales.

Simon var af stor Selvejerbondeæt. Faderen, *Oluf Simonsen* i Holm, var ligeledes Herredsfoged i Ulfborg Herred. Han nævnes 1. Gang 30/5 1519, da han sammen med 2 Brødre solgte Holm til Kronen.

Han fik ca. 1537 Idum og Raasted Kongetiende i livsvarigt Fæste. 1538, da han var Herredsfoged, havde han berettet for Kgl. Majestæt, at han havde Mesteparten i Bondegarden Holm, som han iboede, og at andre havde købt sig ind i Gaarden og sad ham til Trængsel. Kongen undte ham da ved Brev af 8/3 s. A. ex speciali gratia (af særlig Naade), og for at Bøndergods ikke skulde adsplittes, Ret til at nyde samme Gaard alene og give de andre Ejere Skæppeskyld for deres Part, idet han var værdig at besidde den.

1545 fik han Kongebrev paa alt det Bondegods, som han havde i Værgen den Tid, Skipper Clements Fejde begyndte, for slig Landgilde, Tyng og Tjeneste, som deraf gik den Tid; thi han havde bevist for Kongen, „at han var i Fejden inde paa Skanderborg (Slot) og slagit sit Ben sønder og holdt sig troligen og vel“.

Oluf maa altsaa have været en rig og anset Mand, som stod højt i Gunst hos Christian III. Denne har kendt ham personlig. Saaledes skrev Kongen 1537, at han paa sin forestaaende Rejse i Vestjylland vilde overnatte paa Timgaard (hos Rigsraaden Knud Pedersen Gyldenstjerne) eller hos Oluf Simonsen i Holm. Om dette Besøg blev til noget, vides ikke, men det er dog maaske sandsynligt, og at Oluf netop da har udvirket Kongebrevet af 8/3 1538.

1545 overnattede Kongen i hvert Fald hos ham paa Holm paa en ny Rejse, og Oluf har da formentlig udvirket det forud omtalte Kongebrev af s. A. 15/6 1546 fik han tilmed nyt Kongebrev paa 2 til Kronen forfaldne Bondegaarde i Idum Sogn, paa samme Vilkaar som i det nysnævnte Kongebrev af 1545. 1546 modtog han kgl. Befaling til sammen med en Del Adelsmænd og Herredsfogden i Skodborg Herred at ordne en Ejendomstrætte om noget Jord ved Vosborg.

Oluf nævnes sidste Gang i et Kongebrev af 22/12 1565 og maa være død først i

66, siden Sønnen — som nævnt S. 35 — overtog hans Tiendefæste ved Kongebrevet af 11/5 s. A. Oluf efterfulgtes som Herredsfoged af en anden, indtil Sønnen Simon senest 1584 fik Stillingen.

Om Oluf efter 1519 har siddet som Selvejer eller Kronefæster paa Holm, synes noget uklart. Han har dog vist i hvert Fald senere hen været Selvejer. 1579 fik Rigsmarsken Peder Gyldenstjerne til Timgaard nemlig overladt Kronens (Herligheds) Ret til Gaarden, der da udtrykkeligt kaldes jordeggen (Selveje), med Tilladelse til at købe Ejendomsretten (S. 17). Paa Grundlag af denne Tilladelse maa Holm senere være overgaaet i Adelseje. I hvert Fald ses af Matriklen 1688, at den da laa som Fæstegaard under Nørre Vosborg og havde 21 Tdr. 6 Skp. Htk., altsaa en meget stor Bondegaard. Nu er den delt i 2 Gaarde. ⁴⁶⁾

Simon Olufsens og Fru Karen Nielsdatters Ætlinge levede i Trabjerg og andetsteds i Borbjerg og Ryde Sogne som Selvejere og Fæstebønder hele 1600-Tallet igennem og vides at have levet først i 1700-Aarene. Ret sandsynligt var den Karen (S. 43), gift med Degnen i Borbjerg Mads Clausen, og som døde i Borbjerg 1650, Datter af dette Ægtepar; dog kan hun have været Datter af den S. 35 nævnte Herredsfoged Simon Nielsen i Trabjerg.

Men tilbage til Jep Christensen i Trabjergs Søn *Christen Jepsen* (S. 34). Denne omtales ganske vist ikke i Kilderne; men det maa efter Tidens ubrydelige Skik anses utvivlsomt, at Jep ikke kan have undladt at opkalde en Søn efter Faderen Christen. Naar denne Søn Christen Jepsen, der maa have levet i Begyndelsen af 1500-Tallet, ikke omtales, er det rimeligvis, fordi han er død ung, maaske i Clementsfejden, hvor Johan Rantzaus Landsknægte alene ved Stormen paa Aalborg 18. December 1534 slagtede henved 2000 Borgere og Bønder — de jydsk Bondeætters ypperste unge Mænd. Som før omtalt (S. 35) deltog Trabjerggættens jo i Rejsningen.

Christen Jepsen maa have været gift med en Datter af *Enevold* i „Quiesgaard“ i Borbjerg Sogn (ikke at forveksle med Gaarden af samme Navn i Fabjerg Sogn) (S. 38). Nævnte Enevold havde nemlig en Søn Jens Enevoldsen, der var den sidste katolske og første lutherske Præst i Borbjerg, omtales 1515 og døde efter 1558. Præstetavlen i Borbjerg Kirke siger, at han var født i „Kvidtzgaard“ i Borbjerg. Enevold i Quiesgaard var formentlig Selvejer, siden et Medlem af den ansete Selvejeræt i Trabjerg ægtede hans Datter.

Imidlertid har Enevold eller hans Børn vel sagtens maattet afstaa deres Selveje til Kronen efter Clementsfejden og har ikke — som Trabjerggættens — haft Raad at indløse det igen. I hvert Fald tilhørte Gaarden Kronen, indtil samme ved kgl. Skøde af 12/8 1585 afhændede den til Rigsmarsken Peder Gyldenstjerne.

Hr. Jens' Søstersøn, Christen Jepsen i Trabjergs Søn, maa den *Enevold Christensen* være, der paa Præstetavlen opgives at være født i Trabjerg, og altsaa har hørt til Trabjerggættens. I hvert Fald er dette den naturligste Forklaring paa Hr. Enevolds Nedstamning fra Trabjerggættens, selvom anden Ætledning derfra selvfølgelig kan tænkes. Han var Præst i 33 Aar i Borbjerg-Ryde, fra ca. 1554 til sin Død 10/2 1587, — de første Aar formentlig paa Succession hos Morbroderen. Ved Hyldingen af Prins Christian (Christian IV) som udvalgt Konge 1584 var han ogsaa Provst i Hjerm Herred. ⁴⁷⁾ Han var gift med *Karen Poolsdatter*, formentlig Selvejerbondedatter fra Ryde Sogn, se straks nedenfor.

Ved Hr. Enevolds Død 1587 opstod Tvist om Valg af Efterfølgeren, der havde givet Løfter, han ikke vilde opfylde. 28/7 1587 udstedtes kgl. Reskript til Stiftslensmanden, at Hr. Niels Nielsen er ordentlig beskikket til Sognepræst i Borbjerg, men i Annekset (Ryde) vægrede nogle sig ved at give ham Kald, med mindre han vilde tage den afdøde Præsts

efterladte Hustru, hvori han befandt sig besværet, da hun var en „fast bedaget Kvinde“, der havde faaet 15 Børn. Da der ellers ingen Aarsag var til at forskyde ham enten for Levned eller Lærdom, og Kongen ikke vilde, at nogen for Præstekvindernes Skyld skulde forvises fra Kald, efterdi Kirkerne er stiftede til Guds Ære og Tjeneste og ikke til Præstekvinderne, og da Kongen havde højest Juspatronatus til denne Kirke og dermed bør have Opseende, skulde Stiftslensmanden præsentere Hr. Niels for Sognefolket i Annekset og indsætte ham paa Kongens Vegne, hvis der ingen anden Aarsag var at indvende herimod end Præstekvinden.

Et Aar gik hen, og Hr. Niels var endnu ikke indsat i Ryde, hvorfor der 23/8 1588 udstedtes ny kgl. Befaling, hvoraf ses, at Sognefolkene i Ryde tilligemed Præstekvindens „Anhang“ havde aftvunget Hr. Niels „et Brev“; men dette var kasseret ved den forrige kgl. Skrivelse, og da han alligevel havde tilbudt efter al Billighed imod sin Formands Døtre og Børn at ville befordre dem af yderste Formue, og dette intet agtedes eller ansaas hos Enken og hendes Anhang, saa skulde Lensmanden, der havde Præsterne i Lundenæs Len i Befaling, indsætte ham i Annekset „og slig modvillig Tribulering udi alle Maader fordagtinge, at han ikke skulde have sig videre derover at beklage“, ligesom der ikke skulde udgives Stævning i denne Sag.⁴⁸⁾ Hr. Niels blev da indsat og var Præst til sin Død 1593 (S. 31).

Hr. Enevolds Søn, Jens Enevoldsen, (begr. 3/8 1664 i Borbjerg), der 1561 ældgammel boede i Gaarden Sønderfleng i Borbjerg, vidnede da, at hans Fader havde haft Kirketienden i Fæste, men at hans Moder, Karen Povlsdatter, havde Strid med Efterfølgeren, Hr. Niels Nielsen, der endte med, at hun flyttede til den gamle Præstegaard (i Borbjerg) og beholdt Kirketienden. Men siden kom hun i Ægteskab med Christen Christensen, og da denne kom i Tvistighed med Borbjerg Sognemænd, maatte Ægteparret forlade Sognet — formentlig drog de til Slægten i Ryde.⁴⁹⁾ Endnu i sidste Halvdel af 1600-Tallet var Navnet Povl almindeligt dér i Sognet.

Af Hr. Enevold og Karen Povlsdatters mange Børn kendes — foruden den førnævnte Jens Enevoldsen — kun *Maren Enevoldsdatter*, der blev gift med Præsten i Borbjerg Claus Grummesen (S. 33). Hr. Enevolds Linje af Trabjergætten synes dog endnu i sidste Halvdel af 1600-Tallet at have levet i Borbjerg Sogn, hvor Kirkebogen omtaler adskillige af Navnet Enevold, Enevoldssønner og -døtre. Denne gamle Storbonde- og Præsteslægt fra Trabjerg endte i denne Linje som Fæstebønder.

Den middelalderlige Adelsæt Quie (1300—1400-Tallet). Tavle III. (2 Gange indgiftet i Trabjergslægten).

Denne gamle norrøjsdske Adelsæt er kun lidet kendt og har ikke spillet større Rolle.⁵⁰⁾ Den hørte ikke til den meget godsrige Storadel, og dens Medlemmer drev det blot til at eje enkelte Herregaarde med nogle Fæstegaarde som Strøgods. Dens Forhold kan nærmest oplyses ud fra bevarede Dokumenter, der omhandler dens Ejendomsforhold. Slægten, der ogsaa i den ældre Tid førte Navnet *Quik*, havde sit Hovedsæde paa den efter den opkaldte Gaard „Quiesgaard“ i Fabjerg Sogn ved Lemvig, ikke at forveksles med den S. 37 nævnte „Quiesgaard“ i Borbjerg, der ogsaa har Navn efter og har tilhørt Quieætten. Dens Vaaben var et delt og ved en takket Linje igen tvedelt Skjold — paa Hjelmen 2 Vesselhorn, hvert besat med 3 Paafuglefjer. Skjoldets heraldiske Farver kendes ikke. Slægten maa ikke forveksles med en anden middelalderlig jydsk Adelsæt Quigh, der førte 2 Bjælker.

Den ældste kendte Mand, der førte Quievaabnet, var *Christiern Skavenson*, nævnt 1337 og 1342.⁵¹⁾ I Slutningen af Aarhundredet levede *Niels Quie*, formentlig til „Quies-

gaard“. Denne er næppe den Niels Quigh, der 1388 pantsatte sin Arvedel i Nebel i Almindsyssel; thi sidstnævnte førte de 2 Bjælker og har saaledes hørt til Quighætten.

Niels Quie menes at have haft 3 Børn: *Peder, Povel* og en *Datter* med ukendt Navn.

Peder Nielsen Quie er utvivlsomt den *Petrus Qwikk*, der Aar 1400 vidnede paa Hjerm Herredsting om Ejendomsforholdet til Borbjerg Mølle. Han førte nemlig Quie-vaabnet, dog at der i det firdelte Skjold kun var Takker fra 3. Felt ind i 1. Felt. Han er den Væbner *Peder Nielsen*, der ejede Østergaard i Gudum Sogn og som før Aar 1400 skænkede til Gudum Kloster Gaarden Hvidstendal „for sin Sjæls Bestandelse“ eller som „Sjælegift“ — altsaa for Stiftelse af Sjælemesse.⁵²) Han maa være død 1438.

I dette Aar samt 1444 solgte nemlig hans — „Peder Quie“s — Enke, Fru *Ingerd Nielsdatter*, Gods i Hjerm Herred, bl. a. Borbjerg Mølle, som var Arv efter hendes Fader, Hr. Niels Jepsen af „Elkær“. Hun gik saa ind som Nonne i Stubber Kloster og er altsaa død efter 1444. Hendes Vaaben synes at have været en Lilje.⁵³) Ægtefællerne maa have været ret formuende og samtidig fromme Folk.

Povel Nielsen Quie pantsatte 1439 Quiesgaard til sin Søstersøn Peder Arstsen af Ørs i Gudum Sogn for 100 Gylden og er formodentlig død før 1455, se nedenfor.

Niels Quies 3. Barn var en *Datter* (med ukendt Navn), der var gift med Peder Arstsen's Fader. Denne er sikkert den „Arstradus de Hørsæ“ (Astrad af Ørs), der Aar 1400 var mellem Vidnerne paa Hjerm Herredsting, da Peder Nielsen Quie (Quik) vidnede om Borbjerg Mølle. Astrad Pedersens Fader var rimeligvis den Peder Arstsen, (den ældre), der nævnes 1349. Povel Nielsen Quie menes at have haft 3 Børn: *Jep*, en *Datter* med ukendt Navn samt *Jes*. — *Jep Quie* maa have faaet Quiesgaard tilbage fra Panthaverne, hans Fætter Peder Arstsen og dennes Søn Jep Pedersen af Ørs; thi 1455 fremkaldte Jep Quies Broder Jes en Udtalelse paa Skodborg Herredsting fra Jep Pedersen om, at hvis han eller hans Forældre havde Breve paa Jep Quies Gaard i Fabjerg Sogn, da mælte han dem magtesløse. Formentlig har Jep faaet Gaarden indløst ved Broderen Jes' Hjælp. Jep Quie maa være død senest 1483, da Jes fik Gaarden tildømt. *Søsteren*, hvis Navn ikke kendes, var gift med Sandemand Christen Jepsen til Trabjerg (af Trabjergætten) (S. 34.)

Povel Quies 3. Barn var *Jes Quie*, Ættens formentlig sidste Mand, men den, der drev det videst. Han omtales første Gang i den nysnævnte Erklæring af 1455 paa Skodborg Herredsting, og det var vel ved hans Dygtighed, at Quiesgaard blev indløst til Broderen Jep. 1476 naaede Jes at blive kgl. Lensmand paa det vigtige Riberhus Slot. Dette er saa meget mere ejendommeligt, som baade de foregaaende og efterfølgende Lensmænd hørte til Rigets ypperste og rigeste Adelsætter. Kong Christian I maa have haft særlig Tillid til ham — har maaske paaskønnet hans Færd i Svenskekrigen (Brunkebjergslaget?) — siden han overdrog ham Lenet efter den — for at bruge Tidens Sprog — „meget umilde“ Rigsraad Ludvig Nielsen (Rosenkrantz) til Palsgaard, hvem det var frataget, fordi Hr. Ludvig var beskyldt og dømt for forskellige Voldsgerninger. Ogsaa i Kong Hans' Tid beholdt Hr. Jes Lenet, lige til sin Død. Han blev ogsaa til sidst — vel

Lensmanden Jes Quies Segl.

efter Broderen Jep — Ejer af Ættegaarden i Fabjerg, der 1483 tildømtes ham af Rigens Kansler. Desuden ejede han Gods i Bølling Herred.

Hr. Jes synes at have været en Kirken oprigtigt hengiven Mand. Saaledes skænkede han sin Gaard i Præstegade i Ribe halvt til Domkapitlet, halvt til Domkirkens Bygningsfond, rimeligvis for sin „Aartid“ (Sjælemesse), og for Gravsted i Kirken.⁵⁴) Dette er nu forsvundet.

Formentlig under sin sidste Sygdom gav han og hans Hustru en meget smuk, sølv-forgylt Alterkalk og Disk til Karup Kirke, i hvilken fandtes det — i det kendte Digt fra Reformationstiden „Per Smed og Adser Bonde“ omtalte — undergørende Mariabillede. Kalken bærer følgende Indskrift: „*Anno domini MC.C.C.C.L.XXXVI da gaf ies quie och frw mergret thenne kalk til karop*“. 1652 lod Kong Frederik III den ombytte med den, der nu bruges i Kirken, og indsende til det kgl. „Kunstkammer“ i København. Nu findes den i Nationalmuseet. Hr. Jes døde kort efter, 1486/87. 1487 omtales nemlig en ny Lensmand paa Riberhus.

Hans Hustru, der maa have været ikke saa lidt yngre end Hr. Jes og rimeligvis var født i 1460erne, hed Fru *Margrethe Christiernsdatter*. Hun var næppe Datter af den Christiern Pedersen Aal, der vistnok ved Arv blev Ejer af Quiesgaard efter Jes Quie, og som omtales i Breve af 13/4 og 6/2 1493⁵⁵); men i hvert Fald var Christiern Aal en nær Frænde af Fru Margrethe og synes efter det sidstnævnte Brev paa mødrene Side selv at stamme fra Jes Quies Broder Jep; kort forinden maa hun 2° være bleven gift med Storbonden, den senere Herredsfoged Anders Jepsen af Trabjergættén (S. 35). Hun døde i 1. Halvdel af 1500-Tallet.

Saaledes endte Quieættens korte Saga.

7. Slægtled (G):

Præst i Borbjerg-Ryde Claus Grummesens Søn:

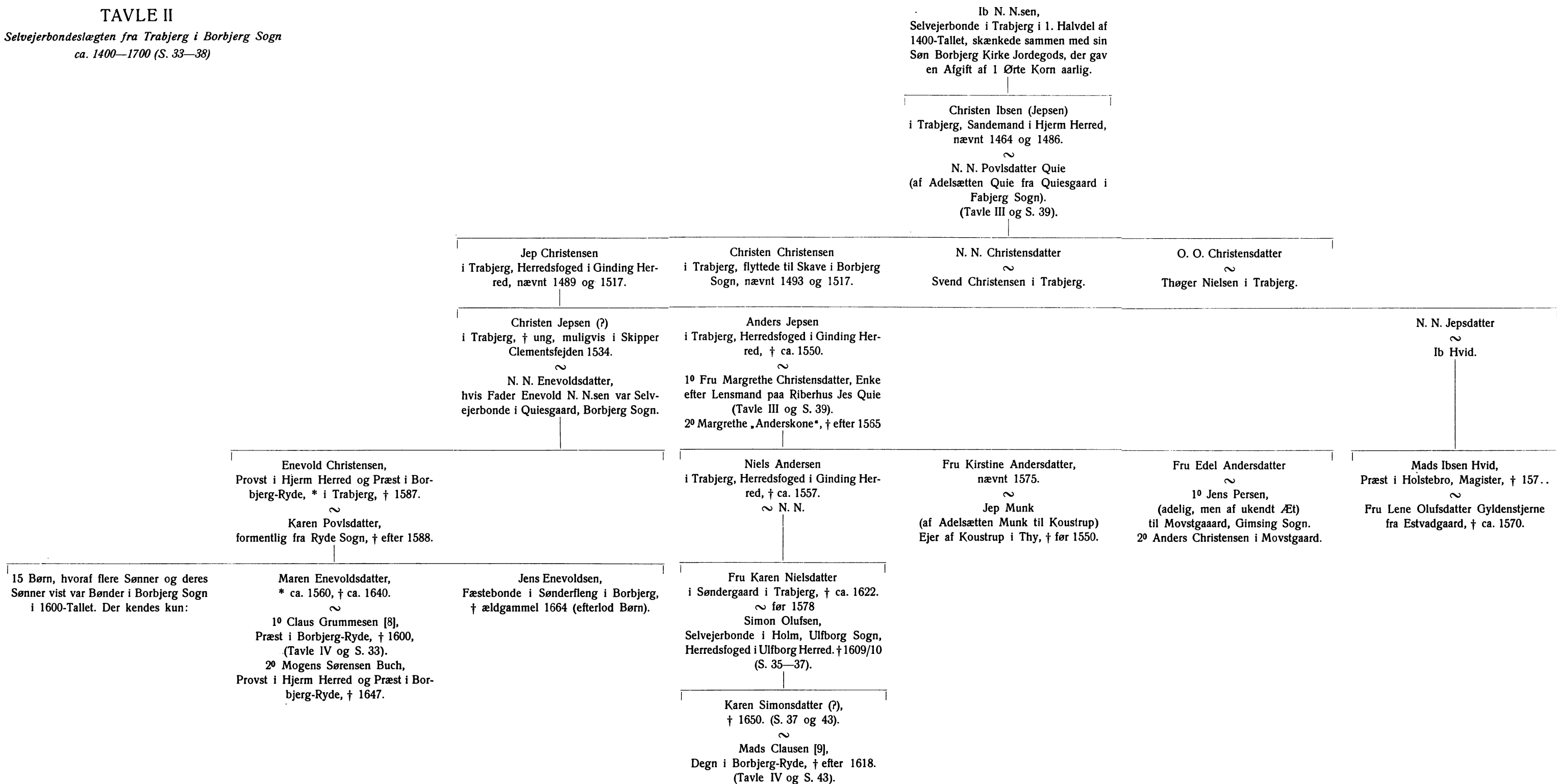
9. G. I. 1. *Mads Clausen*, Degn i Borbjerg-Ryde, formentlig * ca. 1580.

Rimeligvis har Claus Grummesen haft flere andre Børn, der imidlertid ikke kendes. Det vilde saaledes — efter Navnet — være meget sandsynligt, at den Claus Povlsen Grum (Claudius Pauli Grum), der 24/7 1691 immatrikuleredes som Student fra Aarhus, i Mandslinjen var Ætling af Claus Grummesen. Claus Povlsen Grum kan i hvert Fald ikke vel henføres til nogen af de 2 andre Grene af Slægten (S. 20), hvor Clausnavnet i øvrigt aldrig benyttes. Han er formentlig identisk med den Claus Povlsen, Degn i Seiling (Hids Herred), der 27/12 1696 trolovedes og 3/3 97 viedes til Inger Laursdatter af Sinding (Seiling-Sinding Kb.), men om hvem intet yderligere er fundet.

Mads (Clausen) nævnes 1618 i en Dom, som Stiftslensmanden og Biskoppen i Ribe afsagde 16/12 s. A. paa Provstemode i St. Ibs Kirke i Varde. Skolemesteren (Rektor) i Holstebro havde stævnet Mads Degn i Borbjerg, fordi han ikke vilde vige Degnestolen til Fordel for Hørerén i Holstebro latinske Skole, hvem Skolemesteren havde sendt did for at forrette Degnetjenesten. Præsten i Borbjerg, Mogens Sørensen Buch, mødte paa Mads Degns Vegne og tilkendegav, at der holdtes Løver-

TAVLE II

Selvejrbondeslægten fra Trabjerg i Borbjerg Sogn
ca. 1400—1700 (S. 33—38)

TAVLE III

Adelsætten Quie (Quik).

(S. 38—40).

Niels Quie (Quik),
maaske til Quiesgaard, Fabjerg Sogn
(ved Lemvig), levede i sidste Halvdel
af 1300-Tallet.

Peder Nielsen Quie (Quik)
til Østergaard, Gudum Sogn (v. Lemvig),
nævnt 1400, † før 1438.

~
Fru Ingerd Nielsdatter
til Handbjerg Hovgaard, Handbjerg
Sogn, † efter 1444.

Povl Nielsen Quie,
pantatte 1439 Quiesgaard, † før 1455.
~ N. N.

N. N. Nielsdatter Quie
~
Astrad Pedersen
til Ørs (ved Lemvig), m. v.,
nævnt 1400.

Jep (Povlsen) Quie
til Quiesgaard, † før 1483.

N. N. (Povlsdatter) Quie
~
Christen Jepsen,
Selvejrbonde i Trabjerg, Borbjerg Sogn,
Sandemand i Hjerm Herred, nævnt 1464
og 1486. (Tavle II og S. 34).

Jes (Povlsen) Quie
til Quiesgaard, Lensmand paa Riberhus,
† 1486/87.

~
Fru Margrethe Christensdatter
(hun 2° ~ Anders Jepsen, Selvejrbonde
i Trabjerg, Herredsfoged i Ginding Her-
red, † ca. 1550. (Tavle II og S. 35).

dagsprædiken i Borbjerg, som ikke kunde betjenes af en (udensogns) Skoleperson. Hertil svarede Skolemesteren, at han af Skolen vilde forsørge baade Løverdag og Søndag, hvis Fundatsen for den Lørdagsprædiken tilholdt Degnen at være til Stede. Dommen gav imidlertid Skolemesteren Medhold.⁵⁶⁾ — At denne vandt Sagen, skyldtes en Bestemmelse i Kirkeordinansen af 1537, hvorefter Landsogne, som laa „noget nær Købstæderne“ skulde tage sig Sognedegne af Latinskolerne og lade disse faa (Degne)renten „for en Hjælp at studere med“. Denne Bestemmelse havde Kong Christian IV endda Aaret før Dommen — 1617 — indskærpet Biskoppen for Ribes Vedkommende.⁵⁷⁾

Alligevel blev der, trods Dommen, intet ud af, at Degneembedet i Borbjerg nedlagdes til Fordel for Hørerens i Holstebro. Tværtimod opretholdtes det hele 1600-Tallet igennem og endda i Mads Degns Efterslægt. Utvivlsomt er det her — som saa ofte — kommet til Forlig med Latinskolen. Denne har opgivet at besætte selve Degnestolen mod til Gengæld at faa en Del af dens Indtægter. Dette fremgaar af følgende:

Ifølge en Optegnelse fra 1630 var Borbjerg-Ryde Degnerente 20 Traver

„Skaftekorn“, omtrent 40 „Nannester“, som er en „Faarslaar“ og 4 smaa Brød. Af Degnebolet (ved Borbjerg Kirke) gaves 1 (Harbo) ø Rug til Holstebro-Hørerens. 1649 afgaves til Latinskolen 5 Tdr. Rug, 1690 og 1730 det samme, hvoraf 3 Tdr. tilfaldt Hørerens og 2 Byens Kordegn.⁵⁸⁾

At „Mads Degn“ har været Mads Clausen, Søn af den Aar 1600 afdøde Præst i Borbjerg Claus Grummesen og Maren Enevoldsdatter (S. 30), vil formentlig ses af nedenstaaende. Det bemærkes her, at Borbjerg Kirkebog først begynder 1647, og at Skifter ej heller findes fra hin fjerne Tid, saa Beviserne maa føres ad indirekte Vej. Dette gælder ogsaa de nærmest følgende Slægtled, hvor ikke andet udtales.

Navnet Claus — den holstenske Form for Niels — er i Borbjerg-Ryde Sogne helt ukendt før Claus Grummesen, og efter hans Tid forekommer det overhovedet *kun* i den fra Mads Degn paa Mands- og Kvindesiden nedstammende Degneslægt, begyndende med Mads Degns Søn og Efterfølger som Degn, Claus Madsen (S. 44 og Tavle IV). Efterhaanden som Degneslægten i Løbet af 1600-Tallet indgiftede sig i andre Slægter i

Sølvforyldt Altarkalk, skænket Karup Kirke (v. Viborg) af Lensmanden Jes Quile og Hustru, Fru Margrethe Christiernsdatter, 1486. (Nationalmuseet).

Borbjerg-Ryde, forsvinder Claus-Navnet da ogsaa næsten som fremmed-artet. Om Nedstamningen fra Maren Enevoldsdatter er det et tydeligt Vidnesbyrd, at Mads Degns Sønner og Sønnedatteren Johanne Clausdatter (S. 49) flere Gange ses at være Faddere sammen med Marens ældgamle Broder Jens Enevoldsen i Sønderfleng i Borbjerg (S. 38) og dennes Børn.

At Mads Degn var af god Byrd maa ogsaa paa Forhaand formodes ud fra hans Ægteskab, idet hans Hustru Karen paa mødrene Side synes at have hørt til Anders Jepsens Linje af Trabjerggættten (S. 34) og rimeligvis paa fædrene Side til den i samme indgiftede Selvejerbonde i Trabjerg og Holm, Herredsfoged Simon Olufsens Slægt (S. 35).

Det bør ogsaa mærkes, at Præsten i Borbjerg Mogens Buch paa Provstemodet i Varde 1618, som det udtrykkeligt angives, gav Møde paa *Mads Degns* Vegne (ikke paa Præsteembedets). Dette forklares bedst ved, at Mads Degn som Søn af Maren Enevoldsdatter i hendes 1. Ægteskab med Claus Grummesen har været Stedsøn af Hr. Mogens. Ingen var da nærmere til at tage ham i Forsvar end Stedfaderen, Præsten; thi Slægten holdt jo sammen under alle Forhold. Hvis dette Frændskab ikke havde været til Stede, havde Præsten næppe talt hans Sag; thi det er almindelig kendt, at Forholdet mellem Datidens Præster og Degne gerne var yderst daarligt. Præsterne plejede at tyrannisere Degnene og disse til Gengæld at drille Præsterne ved allehaande Streger (S. 13).

I øvrigt var Hr. Mogens vistnok ogsaa paa anden Maade end ved sit Ægteskab med Claus Grummesens Enke knyttet til Hr. Claus' Slægt. Han var formentlig Broder til Præsten i Vejen-Læborg Peder Sørensen Buch, gift med Hr. Claus' Kusine Kirstine Mortensdatter (Grum), Datter af Præst i Aastrup Morten Povlsen (Grum) (132, F. III. 4), saa der var vistnok dobbelt Grund for ham til at møde for Hr. Claus' Søn.

At Claus Grummesens Søn ikke selv kom til at studere til Præst, men blev Degn, kan naturligt skyldes Faderens hastige Død kort efter, at han fik Præstekaldet. Maaske har Stedfaderen, Hr. Mogens, ogsaa fundet det billigere at skaffe Stedsønnen Sognets Degnekald. At Præster gjorde dette for deres egne Sønner, ligesom at Præstesønner blev Degne, haves der hyppigt Eksempler paa.⁵⁹⁾

Det Forhold, at det gamle Slægtsnavn „Grumme“ ikke forekommer i Mads Clausens Degns Efterslægt, kan der formentlig heller ikke lægges Vægt paa. Ogsaa i de 2 andre Grene af Slægten — Linjerne Bonnum og Grum — forsvinder det paa samme Tidspunkt. Det har muligvis forekommet Datiden for sælsomt gammeldags.

Ved foranstaaende Redegørelse er det nu formentlig overvejende sandsynliggjort, at Mads Degn i Borbjerg var Præsten Claus Grummesens Søn.

Der vides i øvrigt intet yderligere om hans Liv, men det er vel i

det hele gaaet som andre Degnes. Den uhyggelige „Kejserkrig“ 1627—29, da Wallensteins Tropper trængte op i Jylland, har han maaske oplevet.

Degnenes Embedspligter laa paa 2 Omraader, dels Kirketjeneste, dels Børneundervisning. Degnen forestod Kirkesangen, bad Ind- og Udgangs-bønnen, holdt Orden i Kirken og var Præstens Medhjælper, hentede og bragte de hellige Kar, holdt Kirken ren og Kirkegaarden ryddelig samt besørgede Klokkeringningen. Han indtog en fremskudt Stilling ved Sognebørnenes Bryllupper og Jordefærd og besørgede ofte Bøndernes skriftlige Forretninger m. v. Ungdommen underviste han i Katekismen, navnlig om Søndagene i Kirken. Desuden skulde han lære den Læsning og Skrivning.

Degnen var en anset Mand i Sognet, langt mere end hans Medhjælper Skolemesteren. Degnen havde en særlig sort Embedsdragt, der en Del lignede Præstens. Ved Kirketjenesten bar han Bladkrave.⁶⁰)

Det vides ikke, hvornaar Degnen Mads Clausen døde, men det er formentlig sket i 1620erne eller 30erne; thi det er vistnok hans Hustru *Karen*, der 2° blev gift med en *Peder*, som arvede Degnekaldet, inden Mads' Søn Claus Madsen fik det. „Karen Degnekvinde, gamle Peder Degns Hustru“ begravedes nemlig 23/4 1650 i Borbjerg. Udtrykket „Degnekvinde“ lader formode, at Peder Degn da endnu levede, selvom han senest 1648 var fratraadt Degnekaldet til Fordel for sin Stedsøn Claus Madsen (S. 44). Peder er formentlig død i Svenskekrigens Aar 1658—60, da Dødslisterne i Kirkebogen er mangelfuldt ført.

Karen Degnekvindes Fadernavn nævnes ikke i Kirkebogen. Det er dog sandsynligt, at hun var Datter af den S. 35 omtalte Fru Karen Nielsdatter af Trabjerggættens og dennes Mand Selvejerbonden, Herredsfoged Simon Olufsen; thi 2 af Mads Clausen Degns og Karens Sønner hed Niels og det sjældne Navn Simon, og en Datter af nævnte Niels (Madsen Degn) hed Edel, hvilket Navn i sin Tid var baaret af Fru Karen Nielsdatters Moster (S. 35).

Saafernt fornævnte Forudsætninger stemmer, skulde Degnen Mads Clausens Ætlinge altsaa gennem 2 Linjer stamme ned fra Trabjerggættens. Hvad der ogsaa taler herfor er, at Mads Clausens Sønnensøn af samme Navn og senere dennes Søn Jens Madsen fæstede den S. 17 omtalte Gaard i Felde i Ryde Sogn, der siden 1514 maa formodes at have været i Trabjerggættens „Arvefæste“. Det er sandsynligere, at Mads Clausen i Felde har faaet den som Ætling af Herredsfoged Anders Jepsen, der oprindeligt fæstede den, end, fordi han gennem sin Farfaders Moder Maren Enevoldsdatter ogsaa var runden af Anders' Broder Christen Jepsens Æt (S. 37 og Tavle II). Muligvis kunde Karen Degnekvinde dog ogsaa være Datter af Herredsfogden Simon Nielsen i Trabjerg (S. 35).

Mads Clausen og Karen havde i hvert Fald 5 Børn: (10-14. H. I. 1-5).

8. Slægtled (H):

Degnen i Borbjerg-Ryde Mads Clausens 5 Børn (10—14. H. I. 1—5). (Aldersorden uvis; de havde — efter Faderens Livsstilling — Tilnavnet „Degn“).

10. H. I. 1. *Claus Madsen (Degn)*, Degn i Borbjerg-Ryde, formentlig * ca. 1600, † 67. Blev maaske først Degn efter Stedfaderen Peder Degn (S. 43), hvem han formentlig i sine yngre Aar er gaaet til Haande ved Undervisningen. Claus Degn nævnes første Gang i Kirkebogen 1648. Om Degnekaldets Indtægter i denne Tid melder en Præsteindberetning af 1649:

Paa Degnebolet kan saas 2 Skp. Rug, 3 Skp. Byg og 1 Td. Havre. Kornstiende af Borbjerg Sogn: 5½ Traver Rug, 4 Byg og 8 Havre, 24 Brød og 24 Faarslaar; af Ryde Sogn: 2½ Traver Rug, 16 Brød og 16 Faarslaar. Til Holstebro Skole afgives dog 5 Td. Rug (S. 41).⁶¹⁾

Til yderligere Vejledning om Degnekaldet, ganske vist ca. 40 Aar senere, aftrykkes her nedenstaaende Uddrag af Hjerm Herredsbog 1690. Forskellen fra Forholdene i 49 har — saa vidt kan ses — næppe været stor. Degneboligens Huse siges udtrykkeligt 90 at have staaet fra den daværende Degn Laurs Jensens Formand, Claus Madsens Tid, og Indtægterne synes næsten at være de samme, hvor de kan kontrolleres.

I det vidtløftige Skifte efter Borbjerg-Degnen Christen Lassen, † 1730, udtales, „at Borbjerg Degnebolig ej bevises, at den paa Bygning i hans Tid er forværret“. Den bestod da af „Salshuus (Stuehus) ongefær 8 Fag, een huus vester i Gaarden med Kubber (Kover 3: Skure til Faar, Gæs o. lign.) og alt 11 Fag, een huus synden i Gaarden 10 Fag ongefær, nok en Fæehuus 7 Fag og Østen i Gaarden“. De fleste stod paa Egestolper, altsaa Bindingsværk. Det har ikke hjulpet paa Degnekaldets smaa Indtægter, at der aarlig maatte afleveres 5 Td. Rug til Holstebro Skole. Christen Lassens Indbo var yderst fattigt, og han skyldte en Mængde Mennesker Penge. End ikke Søsterens ringe kontante Fædrenearv har han kunnet udrede. Degnen kaldes her — som jævnlig i Aktstykker — Holstebro Skoles Substitut, hvad han jo ogsaa formelt var (S. 41).

Herredsbogen 1690 siger:

Holstebro Skoles Substitut nyder af Guds og Kongens Naade som følger:

En Degnebolig ved Borbjerg Kirke, hvorpaa er 4 Huse: Salshus, Ladehus, Fæhus og et andet Hus, Østen, Vesten, Sønden og Norden staaende, alle smaa og meget brøstfældige, hvilke han efter sin Formand hittildags efter sin Evne nogenledes har holdt vedlige.

Hidindtil fri for Matrikulskat.

Ansæt i Landmaalingen for 6 Skpr. 3 Fdk. (Htk.).

Haver Jord: 2 Agre Sønden til Bukdal, er Øst-Vest. 1 Strebel Jord omkring Degneboligen og nogle smaa stakket Agre Øst-Vest.

Græsning: Til Degneboligen kan ikke græsses uden 1 Ko og 1 Hest: har

saa intet mere, uden hvis han lejer for Betaling. Hans Eendel er Østerr Kirkegaardsdiget mellem Bukdals grob og Hedegaard Enggrob.

Eng, Kær og Morads Østen og nedenfor Borbjerg Kirke, som med største Besvær bjerges; kan give Mosegræs 2 Læs; men naar vaade Aaringer indfalder, og Møllsøen det overgaar, nydes lidet eller intet deraf. — Nok 3 smaa Engskifter i Trabjerg, er Nordvest fra Taulbord saakaldet ibid.

Sæd til Degneboligen kan ikke regnes aarligen uden for 6 Skpr., eller 2 af hver Slags.

Pension til Holstebro Skole af Degneboligen 1 Td. Rug. Nok af Borbjerg og Ryde Sogne Rug 4 Tdr. Af disse 5 Tdr. Rug oppebærer Hørerer i Holstebro 3 Tdr., Kordegnen ibid. 2 Tdr.

Substituttens Indkomst af Borbjerg Sogn: Rug 5 Traver.

Byg 3 Traver.

Havre 6 Traver.

Nandister: Brød 25, Faarslaar 25,

Ryde Sogn: Rug 2 Tdr.

Nandister: Brød 15, Faarslaar 15.

Udi Ryde Sogn er ingen Degnebolig.

Af begge Sogne faar Degnen hverken Ost eller Æg.

Ofre de 3 Højtidsdage, naar Adelen og deres Folk er til Stede, da af Hovedgaarden (Rydhave) 3 $\frac{1}{2}$, Søgnedage 1 $\frac{1}{2}$ eller 2, som deres egen gode Villie tilsiger.

Til Degneboligen er ingen Uddrift, Ildingsbjergning (Lyng, Tørv) eller anden Tillæg, uden hvis han paa fremmede Steder med Penge betaler.⁶²⁾

Skolegangen i Sognet blev saaledes ikke ødelagt som Følge af Holstebro Latinskoles Indgriben, hvad man urigtigt har ment.⁶³⁾ Et opbevaret Fæstebrev af 5/3 1662 viser endog, at Bønder i Borbjerg Sogn forstod at skrive, ligesom de naturligvis i saa Fald ogsaa har kunnet læse. Dette maa formentlig regnes Degnene til Ære.

Alligevel har der i det store Sogn, der tilmed indbefattede Anneks-sognet Ryde, været meget trang Plads for Skolebørnene i Degneboligen. Dette har den begavede og virksomme Præst Knud Povlsen Kolding, som 1647—80 indehavde Borbjerg-Ryde Præstekald, fundet uforvarsomt. Det var paa den Tid ret almindeligt, at Adelsmænd og Præster byggede Skolehuse; men Hr. Knud var alligevel næsten den første, der paatog sig dette i det nuværende Ringkøbing Amt.⁶⁴⁾ 1654 søgte han at faa de mere velstillede Sogneboere til at bidrage til Opførelse af et Skolehus ved Borbjerg Kirke. Gaardmændene lovede vel at være med, men faldt senere fra, saa det blev Præsten selv, der kom til at afholde hele Udgiften. Arbejdet blev straks sat i Værk, og Aaret efter — 55 — var Skolehuset bygget.⁶⁵⁾

Skolehuset omtales ikke i de nævnte Optegnelser fra 1690 og 1730 som sammenbygget med Degneboligen, men laa i umiddelbar Nærhed af denne, lige udenfor Borbjerg Kirkegaardsdige i den nuværende Skoles Have. Det blev nedrevet 1867, men er formentlig i Tidens Løb jævnligen blevet istandsat og udvidet. Der findes Tegning og Grundplan af Skolen

i 1860erne; den var et 8 Fags straatækt Hus med en kvadratisk 2 Fags Skolestue.⁶⁶) I 1600-Tallet har selve Skolestuen vel nok haft samme Størrelse; men der har næppe været mere end et enkelt Kammer til, hvor Skolemesteren og hans Familie — eventuelt andre — kunde bo. Bygningen har sikkert dengang været et Bindingsværkshus med klinede Vægge og Straatag. 1737 meddeles, at den er „et gammel Skolehuus, der saa godt som af nye vil forbedres og af Degnen med Skoleholder kan betienes“.⁶⁷)

Skolegangen har utvivlsomt her — som de fleste andre Steder — kun fundet Sted om Vinteren, da Bønderne ikke kunde undvære deres Børn om Sommeren til Hjælp ved Arbejdet hjemme og ude, ikke mindst til at vogte Kvæg og Faar.

Efter at det nye Skolehus var bygget, maa Undervisningen i det store Sogn med Annekssognet Ryde have vist sig uoverkommelig for en enkelt Mand, selvom han maaske blev hjulpet af yngre Slægtninge. Fra 1676 ses da ogsaa, at der kom en fast Skolemester som Medhjælper for Degnen, den første formentlig Claus Madsen Degns Sønnesøn Christen Madsen (S. 52). 1684 oprettede Fru Margrethe Reedtz, salig Malte Sehesteds, til Rydhave i Ryde Sogn en Skole for dette Sogn ved Ryde Kirke med fast Skolemester.

Claus Madsen Degn levede i en vanskelig Tid; 1643—45 og igen 57—60 var Landet besat af svenske, polske og brandenborgske Tropper. Krigene synes dog ikke at have sat slemme Spor i det afsides liggende Borbjerg; men en uhyre Fattigdom for alle fulgte efter dem.

Om Claus og hans Hustru Agatha ses i øvrigt, at de i deres yngre Dage tog Fosterbørn i Huset. Saaledes melder Kirkebogen 1651 „3/1 begr. Anders Munkis Soldatis' liden Datter ved Navn Birgitte, som var „til“ (jydsk for: hos) Claus Degns at opfores“ og 53 „2/3 begravet en Vævekvindes Søn „til“ Claus Degns“. Claus Madsen Degn begravedes 24/11 67 i Borbjerg.

~ *Agatha*, muligvis Christensdatter? Da ikke mindre end 2 af Sønerne hed Christen, synes det rimeligt, at en af dem er opkaldt efter Morfaderen, medens den anden maaske har sin Opkaldelse fra Trabjerg-ætten, hvor Navnet Christen jo var almindeligt. Maaske har hendes Moder hørt hjemme i Stendis i Ryde Sogn, hvor 11/3 1648 „Claus Deins Hustrus Moder“ samt hans Datter var Faddere. Mærkeligt nok ses hun ikke at have været Fadder til nogen af sine Børnebørn, men muligvis har hun i længere Tid været legemligt eller aandeligt svækket. Begr. 11/5 1679 i Borbjerg.

7 Børn (15—21. J. I. 1—7).

11. H. I. 2. *En Datter* af ukendt Navn, gift i Aulum, Aulum Sogn.

12. H. I. 3. *Simon Madsen (Degn)*, formentlig Ejer eller Fæster af en lille Gaard i Borbjerg Sogn; begr. 12/10 1681 i Borbjerg. Maaske ugift.

13. H. I. 4. *Niels Madsen (Degn)*, formentlig ligeledes Ejer eller Fæster af en lille Gaard i Borbjerg Sogn; begr. 2. S. i Adv. (8/12) 1661 i Borbjerg. ~ *Karen*, begr. 18/8 1648 i Borbjerg. — En Datter (22. J. II. 1.).

14. H. I. 5. *Laust Madsen (Degn)* havde Halvdelen af en Gaard i Nørhvam i Borbjerg Sogn i Fæste.

~ *Anne*, * ca. 1599, idet hun 81 Aar gl. begravedes 3. S. e. Helligtrekonger 1681 i Borbjerg. Ægteparret var jævnlig Faddere hos Degnen Laurs Jensen og Hustru Johanne Clausdatter, hvis Farbroder Laust Madsen (Degn) var.

2 Sønner (23—24. J. III. 1—2).

9. Slægtled (J.):

I. Degnen i Borbjerg-Ryde Claus Madsen (Degns) 7 Børn (15—21 J. I. 1—7), II. Bonde i Borbjerg Sogn Niels Madsen (Degns) Datter (22. J. II. 1), III. Bonde i Borbjerg Sogn Laust Madsen (Degns) 2 Børn (23—24, J. III. 1—2). (Aldersorden uvis).

I. Degn i Borbjerg-Ryde Claus Madsens 7 Børn (15—21. J. I. 1—7).

15. J. I. 1. *Mads Clausen*, Fæstebonde i Felde, Ryde Sogn, var formentlig født først i 1620erne. At han var Søn af Degnen Claus Madsen i Borbjerg turde fremgaa dels af selve Navnet, dels af Claus-Navnets store Sjældenhed i Borbjerg-Ryde (S. 41). Ved Mads Clausens Datter Annas uægte Datter Johannes Daab i Ryde 1678 er da Mads' afdøde Søster Johanne Clausdatters Mand, Degnen Laurs Jensen fra Borbjerg, ogsaa eneste udensogns Fadder, og Barnet er sikkert opkaldt efter Barne-moderens nævnte Fæster (Johanne-Navnet er meget sjældent i Borbjerg-Ryde). Ved Annas første uægte Barns Daab 1673 har Præsten desværre glemte at opskrive de fleste af Fadderens Navne. Mads' egne Børn er født, før Ryde Kirkebog begynder 1650, saa Fadderne kendes heller ikke.

Mads Clausen nævnes første Gang i et Tingsvidne af 4/12 1645 og har vistnok som ung fæstet Trabjergættens (Anders Jepsens Linjes) ældgamle Fæstegaard i den afsides liggende Hedelandsby Felde (S. 17). Den havde efter Matriklen af 1664 4 Td. 4 Skp. 2 Fdk. 2 Alb. Htk. og tilhørte Krongodset Gudumkloster i Gudum Sogn. Allerede 1664 var Fæstet af Gaarden dog afstaaet til Sønnen Jens Madsen. Ialtfald fra samme Aar havde Mads sammen med en anden Bonde Morten Paaskesen — af den ansete „Paaske“slægt⁶⁸) — fæstet en Ribe Hospital til-

hørende mindre Gaard i Felde. Han har saaledes holdt sig til Gaarde, der var hoverifri, idet de laa fjernt fra Ejeren (S. 15).

Afkaldet paa den større Gaard tyder paa, at Mads op i Aarene er blevet noget svagelig. Det stemmer med, at han i Ildsteds- og Kvægskattemandtallet 1677 vel ses at have haft 2 Ildsteder, men ingen Heste og Køer, og saaledes synes helt at have opgivet Landbruget. Bygningen paa hans Halvgaard forfaldt ogsaa grundigt, og han har vist forladt den Aaret efter (S. 49). Af Christian V.s Matrikels Markbog, der er udarbejdet i Begyndelsen af 1680erne (afsluttet 9/10 83), ses, at Bygningen da var øde og at „dend sidste Mand derpaa boede hede Mads Clausen“. Ejendommen brugtes nu af Podemesteren (paa Rydhave), der boede i et Bol straks ved Byen (Felde). 1690 kaldes i Skattemandtallet Ribe Hospitals Ejendom i Felde en „øde Væring“ (∴ Ejendom under 1 Td. Htk.) uden Heste og Køer, og 92 har Ejendommen stadig en „øde, forarmet og nedfalden Bolig“.

Mads maa have staaet i nært Slægt- eller Svogerskabsforhold til andre ansete Bønder i Ryde Sogn. Saaledes havde han en Moster til Christen Jacobsen, Fæsteren af Ribe Domkirkes og Ryde Kirkes Gaard i Ryde Kirkeby (S. 51), i Huset, hvor hun døde 1652, og baade han og Christen var stadig Faddere hos Fæstebonden Christen Madsen Hvid i Felde, der maaske var af den S. 34 nævnte Præst, Magister Mads Hvids Slægt. Mads Clausen havde ogsaa nær Forbindelse med Bondeslægter i Stendis i Ryde Sogn, i hvilken By han — ligesom de straks nedenfor nævnte Kvinder af Navnet Bunch — af og til var Fadder.

Mads' Hustrus Navn kendes ikke. Det har sikkert ikke været den Maren Bunch, der 1673 bar Mads' Datter Annas første uægte Barn Maren til Daaben; paa Grund af for ung Alder kan det heller ikke være Maren Bunchs Datter Anne Bunch, der 1680 bar Mads Clausens Søn, Skolemester Christen Madsens Datter Maren til Daaben i Borbjerg (S. 59); maaske har Maren Bunch været en Frænde af Mads Clausens Kone. I alle Tilfælde har Mads været nær knyttet til Maren Bunch og hendes 2 Døtre, Anne og Dorthe Bunch, af hvilke sidstnævnte ogsaa havde været i Huset hos nysnævnte Chr. Jacobsen. Maaske har Maren, der tidligere synes at have været gift med en Mand ved Navn Gjøde, og Anne i 1670erne haft en Stue i Mads Clausens Gaard, hvor der — som før omtalt — var 2 Ildsteder. Ved et Par andre Lejligheder ses det, saaledes allerede 1652, at Maren Bunch har haft fremmede Kvinder boende hos sig. Havde hun været gift med Mads, havde hans — og ikke hendes — Navn vel været nævnt som ved Chr. Jacobsens Moster.

Ved Mads' Datterdatter Johannes Daab 1678 nævnes som Fadder bl. a. „Mads Clausen h. h.“, hvilket maaske kunde tydes som „hans Hustru“. I saa Fald er dette det eneste Sted, hvor denne findes omtalt

i Kirkebogen; men Tydningen er usikker, og maaske er Hustruen død længe før; Spørgsmaalet maa staa hen.

Dette er forresten sidste Gang, Mads nævnes i Ryde Kirkebog. Samme Aar omtales Ane Madsdatter fra Kirkegaard i Hodsager Sogn som Fadder i Felde, utvivlsomt Mads' oftnævnte Datter, der altid havde boet hos ham. Der er da Grund til at tro, at Mads Clausen med brudt Helbred er flyttet med hende til dette Sogn og død dér. (se ogsaa S. 51).

Mads Clausen havde 5 Børn (25—29. K. I. 1—5).

16. J. I. 2. *Hans Clausen* boede i Aulum. Ses jævnlig at have været Fadder hos Degnen Laurs Jensen, Claus Madsen Degns Svigersøn og Efterfølger i Borbjerg-Ryde (21. J. I. 7.)

17. J. I. 3. En *Datter* af ukendt Navn var gift i Meirup Sogn.

18. J. I. 4. *Christen Clausen* i Ryde Skovhus. Med ham og hans Broder af samme Navn indkommer Navnet Christen i Slægtens *Mands-*linje, hvor det trofast i 300 Aar har været brugt, siden Slutningen af 1700-Tallet som „Christian“, op til Nutiden. Ved hans Børns Daab møder Degneslægten fra Borbjerg som Faddere, ligesom han ses at have været Fadder hos nysnævnte Degn Laurs Jensen. Begr. 30/4 1673 i Ryde.

~ 9/10 70 i Ryde *Else Lauridsdatter*, der, efter Christens Død, 3. S. i Adv. 73 ægtede *Anders Pedersen* af Resen.

2 Børn: (30—31. K. II. 1—2).

19. J. I. 5. *Anna Clausdatter*, begr. 28/2 1706 i Borbjerg.

~ 12/7 1663 dér *Jeppe Olufsen* af Lille Hessel, Borbjerg Sogn, begr. 2/6 95 i Borbjerg (formentlig af Simon Olufsens Æt, S. 37).

20. J. I. 6. *Christen Clausen* boede i Nørhvam, Borbjerg Sogn. Han havde altsaa samme Navn som Broderen i Ryde Skovhus. Ved hans Børns Daab optræder Degneslægten fra Borbjerg som Faddere, ligesom han ses at have været Fadder hos den under 21. J. I. 7. nævnte Degnefamilie.

~ 8/3 1668 i Borbjerg, *Maren Andersdatter*.

2 Børn (32—33. K. III. 1—2).

21. J. I. 7. *Johanne Clausdatter* synes at have været en saare elsket Kvinde, da hun særdeles hyppigt var Fadder hos sine mange Frænder. Begr. 25/3 1674 i Borbjerg.

~ 30/11 1662 i Borbjerg *Laurs Jensen*, * ca. 1625. Han har formentlig hjulpet sin Svigerfader Claus Madsen Degn med at varetage Degne-

embedet, indtil han ved dennes Død 67 arvede det og var Degn i Borbjerg i næsten 30 Aar. Hos ham var Christen Madsen, Søn af Mads Clausen i Felde, Skolemester, 3: Medhjælper ved Børnenes Undervisning, fra ca. 1676 til sin Død 84 (S. 51). Derefter blev Christen Rudolphsen (Ølby) Skolemester. Der var meget at gøre i det store Sogn samt Annekssognet Ryde; det hjalp dog noget, da Fru Margrethe Reedtz til Rydhave, salig Hr. Malte Sehesteds Efterleverske, 1684 oprettede en Skole med en særlig Skolemester ved Ryde Kirke (S. 46). Om Borbjerg Degneembedes Indtægter i Laurs Jensens Tid, se S. 44. Begr. 15/10 1696 i Borbjerg, 71 Aar gl.

Efter Johanne Claudatters Død 2° ~ 1/1 1675 *Maren Christensdatter* fra Hvam.

Laurs Jensen havde i sine 2 Ægteskaber, i Aarene 1663—82, mange Børn, pænt opkaldt efter Slægten: Jens (2 Gange), Agatha, Mette, Karen (2 Gange), Maren, Johanne, Claus, Christen, (døbt 28/3 1676, † 1/1 1730 som Faderens Efterfølger i Degnekaldet), Visti (2 Gange). Det har for Udredningen af Slægtskabsforholdene baade paa Degneslægtens fædrene og mødrene Side været af stor Betydning, at adskillige dalevende af Degnen Mads Clausens Ætlinge her mødte som Faddere.

II. *Bonde i Borbjerg Sogn Niels Madsen (Degns) Datter:*

22. J. II. 1. *Edel Nielsdatter (Degn)* ~ 14/4 1678 i Borbjerg *Peder Christensen* af Sahl.

III. *Bonde i Borbjerg Sogn Laust Madsen (Degns) 2 Børn (23—24. J. III. 1—2).*

23. J. III. 1. *Jens Laursen*, † 1661, 22 Aar gl., i Borbjerg.

24. J. III. 2. *Mads Laursen*, Fæster af Hvam Gaard, Borbjerg Sogn ~ *Maren Andersdatter*.

Muligvis en Datter (S. 55).

Forresten havde Laust Madsen (Degn) vist flere Børn end de her nævnte.

10. Slægtled (K.):

I. Fæstebonde i Felde, Ryde Sogn, Mads Clausens 5 Børn (25—29, K. I. 1—5), (Aldersorden uvis). II. Christen Clausen i Ryde Skovhus' 2 Børn (30—31. K. II. 1—2), III. Fæstebonde i Nørhvam, Borbjerg Sogn, Christen Clausens 2 Børn (32—33. K. III. 1—2).

I. *Fæstebonde i Felde Mads Clausens 5 Børn.* (25—29. K. I. 1—5).

25. K. I. 1. *Jens Madsen*, Rytterbonde i Felde, havde allerede 1664 — formentlig efter Faderen — overtaget det Gudum Kloster tilhørende Bol

i Felde paa 4 Td. 1 Skp. 2 Alb. Htk. (S. 47). Omtales senere som Rytterbonde dér i Matrikel-Ekstrakten 1680 samt 86; havde da 1 Plag, 1 Ko og 2 Faar. Af Kirkebogstilførslen ved Søsteren Annas (27. K. I. 3) uægte Barns Daab 1678 fremgaar maaske, at han var gift (der nævnes som Fadder Jens Madsen „h. h.“ = „hans Hustru“? (S. 48)). Muligt, men næppe sikkert, at det var med Anne Bunch, der snarere var hans Frænde paa mødrene Side. I Køp- og Kvægskatten 86 omtales ingen Hustru sammen med ham som for de fleste andre Bønder. Hun er da vel død. Ialtfald var Ægteskabet barnløst.

26. K. I. 2. *Anna Madsdatter* opholdt sig hos Fasteren i Meirup (17. J. I. 3), døde meget hastigt, begr. 21/4 1661 i Ryde.

27. K. I. 3. *Anna Madsdatter* lod sig 2 Gange forføre af Ryttere, indkvarteret paa Broderen Jens Madsens Ryttergaard, og fødte 1673 og 78 de 2 førnævnte uægte Døtre, Maren og Johanne. Barnefædrene var en Rytter fra Sjælland Christen Jensen og en fra Jerlev Sogn Christen Lauridsen. Anna flyttede ca. 78 til Kirkegaard i Hodsager (S. 49).

28. K. I. 4. *Maren Madsdatter*, om hvem intet vides.

29. K. I. 5. *Christen Madsen*, Skolemester i Borbjerg, † 1684. Formentlig født sidst i 1640erne, i hvert Fald før Ryde Kirkebog begynder 1650; har nok gaet i Skole hos Farfaderen, Degnen Claus Madsen i Borbjerg. Nævnes første Gang i Ryde Kirkebog 19/6 1670; da „copuleredes (viedes) Christen Madtzen og Maren/Pedersdatter i (Ryde) Kierchby“. At han var Søn af Fæstebonden Mads Clausen i Felde i Ryde Sogn, kun ca. 1 km fra Ryde Kirkeby, turde fremgaa af følgende:

Kirkebogen angiver ikke, at han hører hjemme noget Sted udensogns. Præsten Povl Knudsen plejede ellers omhyggeligt at notere, om Brudgommen eller Barnefaderen var udensogns, jfr. 18. J. I. 4, 22. J. II. 1 og 27. K. I. 3, eller om der var sket nogen af Sognebørnene noget udensogns, se 11. H. I. 2, 16. J. I. 2, 17. J. I. 3. Tværtimod maa det af Præstens Skrivemaade nærmest antages, at Ordene „i Kierchby“ vedrører begge de viede og ikke blot Bruden. Forklaringen er formentlig den, at begge Brudefolkene paa Vielsestiden har opholdt sig i Ryde Kirkeby hos Fæstebonden Christen Jacobsen, der, som det er omtalt S. 48 og 55, stod saavel Christen Madsens Fader Mads Clausen i Felde som Maren Pedersdatters Slægt i Quiesgaard nær. Christen Madsen maa derfor antages at have været fra Ryde Sogn. I Matriklen 1664 nævnes ingen andre i dette Sogn af Navnet „Mads“ end Mads Clausen i Felde og af „Mads-sønner“ kun Mads Clausens Søn Jens (S. 50). I 1670erne og 80erne levede ganske vist den S. 48 omtalte Fæstebonde Christen Madsen Hvid

i Felde, Søn af Mads Nielsen Hvid (af den S. 33 nævnte Hvid-Slægt?); men denne Christen er en helt anden Person, der levede *jævnside*s med Skolemester Christen Madsen. Det maa i øvrigt særlig mærkes, at ved Skolemesterens Datter Marens Daab i Borbjerg 1680 (S. 59) er Bæremoderen — den fineste af Fadderne — netop den før omtalte Anne Bunch af Felde, der som paavist S. 48 og 51 vistnok har været en nær Frænde af Skolemesterens Fader Mads Clausen eller af dennes afdøde Hustru. Moderen Maren Bunch var død 1677. Naar Mads Clausen ikke selv var Fadder til Christen Madsens 1678 og 80 fødte Børn, skyldes det formentlig enten, at han, der var meget svagelig, alt dette Aar var flyttet fra Ryde til Hodsager eller maaske død (S. 49). Ved Daaben 1678 var Fadderne udelukkende Moderen, Maren Pedersdatters Frænder, Folk fra Quiesgaard, Bukdal og Naltoft (S. 54). Nogen Forbindelse mellem Christen Madsen og de enkelte Bondeslægter i Borbjerg Sogn, hvor Navnet Mads forekommer, ses heller ikke at have været til Stede.

I øvrigt hed — som omtalt S. 49 — ikke mindre end 2 af Mads Clausens Brødre allerede Christen, og Mads' Mor var maaske en Christensdatter (S. 46), saa Navnet Christen, der jo ogsaa var meget brugt i Trabjergslægten, var velkendt i Mads' fædrene Slægt. Om Mads har haft en Søn med Navnet Claus vides ikke, men det er efter Datidens Opkaldelsesskik nærliggende, jfr. S. 14.

Det er forøvrigt efter Datidens Tankegang helt oplagt, at naar Degnen i Borbjerg Laurs Jensen ikke selv havde nogen voksen Søn og ca. 1676 søgte en Medhjælper, maatte han henvende sig til en af sin første Hustru, Johanne Claudatters Frænder — hendes Slægt havde jo allerede i et Par Slægtled været Degne i Sognet — forsaavidt der fandtes en af dem, der havde haft Praksis som Skolemester — og dette havde Christen Madsen i mindst 6 Aar; thi Skolemesterstillingen vilde være et Springbræt til Degnestolen, der burde gaa i Arv i den gamle Degneslægt (S. 13). Degnen Laurs Jensens 1674 afdøde 1. Hustru var jo Faster til Mads Clausens Børn, hvorimod hans 2. Hustru Maren Christensdatter ikke kan paavises at have staaet i noget Slægtskabsforhold til Christen Madsen eller dennes Hustru, omend maaske i et meget fjernt Svogerskabsforhold til sidstnævnte. Christens nære Svogerskabsforhold til Laurs Degn gennem dennes 1. Hustru stadfæstes yderligere ved, at 1679 staaer Skolemesteren og 80 hans Kone Fadder ved Barnedaab hos ham.

Ved Christen Madsen Skolemesters Død 1684 opgiver Borbjerg Kirkebog, at han „paa adskillige Steder og Aaringer havde informerit mod 80 Børn“. Dette tyder paa en ret lang Tids omflakkende Skolemestergerning. I hvert Fald omtales han ikke i Borbjerg og Ryde Sognes Kirkebøger imellem sit Giftermaal 1670 og Aaret 76, da han er bleven Skolemester (Medhjælper) hos sin afdøde Fasters Mand, oftnævnte Degn Laurs

Jensen. Hvor han har været 1670—76 vides ikke. At han tog bort under de lidet lystelige Forhold i Faderens, Mads Clausens senere Aar i Felde (S. 48), er jo ikke til at undres over.

Christen Madsen fik da 1676 Bolig i Præsten Knud Povlsen Koldings Skolehus i en Stue, der tidligere havde været beboet af Anders Skomager, som nu flyttede derfra. 1676—84 omtales Christen og hans Hustru jævnlig som Faddere i Borbjerg Kirkebog. Han kaldes dér gerne „Christen Skolemester“, undertiden med Tilføjelsen „ved Kirken“.

Hans Lønning som Skolemester kendes ikke, men har sikkert været yderst beskeden.

Tiden efter Svenskekrigene var, som omtalt S. 46, uhyre fattig. Tingbogen viser, hvorledes det vrимlede med Landgilderestancer for Fæstebønderne. Overtroen hvilede tungt paa Datidens Mennesker. Præsten i Borbjerg-Ryde fra 1680, Povl Knudsen, Knud Povlsens Søn, var i saa Henseende helt Tidens Mand. Han nedskrev f. Eks. i Kirkebogen:

14/11 1680 begr. Tircken af Quiesgaard „per aliquot annos claudicans injuria Avia vel ex quorundem sensu magica arte potius tot exposita malis-Jehova judex“ (Latin — der i nogle Aar havde hinket omkring, udsat for saa mange Lidelser ved Bedstemoderens Mishandling eller efter visse Folks Mening snarere ved hendes Trolddomskunster — Gud dømm!)

Konen i Quiesgaard var Christen Skolemesters Hustrus Søster Kirsten Pedersdatter. Muligvis har det stakkels Barn med det tyskklingende Navn (Tircken = lille Dyr?) været et uægte Barn med en hvervet tysk Soldat, som er blevet opfostret paa Gaarden, og hundset af sin Bedstemoder i dennes Græmmelse over Datterens Fejltrin; men Præsten tager ikke Afstand fra Tanken om Hekseri.

Helt galt blev det i Slutningen af 1680. Skælvende har Præsten indført i Kirkebogen:

„Dette Aar 1680 sidst in Decembri oc først in anno 1681 lod sig en grulig stoer og sær forskrechelige Comete see paa Himlen aff Vesten mod Østen med Svandtz. Hvad dends Effect vil være er Gud alleene bekiendt oc bevist. —

O salige ere de, som ere døde i Herren. Gud trøste dem, som herefter skal lefve. Gud bevare vor gode Politie oc christne Regiering samt vor gode Lutherske Religion, att vi maa leeve og døde gode Christne oc Guds Børn.

Amen“.

Og ikke nok med det. Et halvt Aar efter nedskriver han igen:

„Anno 1681. In Augusto lod sig til siune af norden mod østen en sær forskrecklig som en racket o. s. v.

Gud forbarme sig ofer os og lade os falde i Gudsnaadens Haand.

Amen“.

Den første Komet var den berømte store Komet af 1680, et af de prægtigste Stjernevidundere, som Menneskeøjjet har set. For Datiden var den det af alle fastslaaede onde Varsel om Krig og Blod — et

„gloende Ris paa Himlen“ — der brandrødt flammede over Heden. Der har været Rædsel ikke blot hos Præsten, men ogsaa i det fattige Skolemesterhjem saavel som hos hele Landalmuen.

Eksempler paa Datidens strenge Kirketugt fremgaar af Kirkebogen. Et Par Gange tillod Myndighederne ikke, at Folk begravedes i Kristenjord. 1677 gjaldt det en stakkels Omstrejfer, som Bønderne dog lagde i aaben Grav. I Graven og Dødningens Hoved tog en Bisværm Plads det følgende Aar. 1693 var det en Pige, der begik Selvmord.⁶⁹⁾ Det maa have været hyggeligt at bo ved den Kirkegaard paa det sagnomspundne „Bjerg“; dog Folk havde jo stærke Nerver den Gang.

Christen Madsen Skolemester begravedes Onsdag e. Trin. (4/6) 1684 i Borbjerg.

~ 3. S. e. Trin. (19/6) 1670 i Ryde *Maren Pedersdatter* fra Quiesgaard i Borbjerg Sogn.

Folkene i Quiesgaard, Naltoft og Bukdal, Borbjerg Sogn, i 1600-Aarene.

Den ensomme Quiesgaard ligger smukt mellem Borbjerg Møllesø og Holmgaard Sø. Efter Matriklen 1664 havde den godt 6 Td. Htk., nedsat 1688 til 3½. Navnet stammer fra Quieætten (S. 38), der ejede den i Middelalderen. Ved Aar 1500 var Manden paa Gaarden Selvejrbonden Enevold, Morfader til Provsten Jens Enevoldsen af Trabjergættens (S. 37). Som nævnt dér inddrog Kronen formentlig Gaarden 1535 efter Clementsfejden, afhændede den igen 1585 til Adelseje, købte den igen af en Adelsmand 1618 og afstod den ved kgl. Skøde af 27/3 1646 til Christian IV.s Søn, Grev Valdemar Christian. Efter dennes Død 1656 kom den som Fæstegaard under Ausumgaard, hvis Ejer var Herremanden Axel Juul. Fæster var *Peder Hansen*, begr. 28/1 1655 i Borbjerg, ~ *Maren Christensdatter*, begr. 2/11 1681 sammesteds. De havde 4 Børn: Hans, Christen, Kirsten og Maren.

Kirsten Pedersdatter (kld. Quiesgaard) ægtede 15. S. e. Trin. 1661 i Borbjerg *Sinder Svenningsen* fra den ganske nær Kirken liggende lille Gaard Naltoft. Han overtog efter Svigerfaderen Fæstet af Quiesgaard. Han og Kirsten havde mange Børn, og man mærker trods Aarhundrederne Præsten Povl Knudsens Medfølelse, da han i Kirkebogen maa skrive, at han 4/12 1683 jordede Sinder, der 65 Aar gl. „døde fra 8 faderløse Børn“. Kirsten overlevede ham. Trods de talrige Børn synes de dog at have haft Fosterbørn (stakkels Tircken, S. 53).

Sinder havde Brødrene Christen, Jens og Svenning Svenningsen. Christen var Smed, overtog Naltoft og ægtede Maren Svenningsdatter, vel en fjern Frænde. „Christen Smed“ og „Maren i Naltoft“ (Toft) er stadig Faddere hos Christen Skolemester.

Lidt Nord for Naltoft laa Gaarden Bukdal, hvor Lars Bukdal og senere hans Søn Jens Larsen boede. Formentlig var de i Slægt med Folkene i Naltoft og Quiesgaard samt Degne- og Skolemesterfamilien, da de var Faddere hos disse.

Maren Pedersdatter, Skolemester Christen Madsens Hustru, var Peder Hansen i Quiesgaards 2. Datter. 1680 var Kirsten Pedersdatter Quiesgaard da ogsaa Bæremoder ved Skolemesterens Datters Daab og Sinder og hans Brødre Faddere 1678 og 80.

Naar Maren Pedersdatter ved sit Bryllup 1670 kaldes „af Ryde Kirkeby“, er Grunden rimeligvis, at hun da var i Huset hos den ansete

Fæster af den Ribe Domkirke og Ryde Kirke tilhørende Gaard i Ryde Kirkeby Christen Jacobsen (S. 48), der var Svoger til førnævnte Jens Larsen i Bukdal, formentlig selv Søn af den i Hyldingsfuldmagten af 7/3 1610 nævnte Jacob Markvordsen i Bukdal, og ofte ved Barnedaab mødtes med Quiesgaardfolkene, saa de rimeligvis har været Frænder. Om Christen Jacobsens nære Forhold til Mads Clausen i Felde se S. 48.

Efter Christen Skolemesters Død 1684 boede Maren stadig som Enke i Skolehuset „ved Kirken“; det siges udtrykkeligt, da hun stod Fadder 1689 og 90. Hun har nok styret Hus for den ny Skoleholder Christen Rudolphsen (Ølby), hvem hun senere ægtede.

Hun døde vist kort før 1700, i hvilket Aar hendes nedennævnte Søn Mads Christensen (Borberg) ses at have forladt Borbjerg. Hendes 2. Mand begravede nemlig 1702 et Barn (af 2. Ægteskab) og 04 sin 2. Hustru. Imidlertid fattes Borbjerg Kirkebog 1695—1701, saa det nøjagtige Aar for Maren Pedersdatters Død kan ikke opgives; muligvis er det 1699.

Maren ægtede — som nævnt — 2° 12. S. e. Trin. (30/8) 1691 i Borbjerg Christen Madsens Efterfølger som Skolemester Christen Rudolphsen (Ølby). De boede da begge i Skolehuset.

Efter Marens Død giftede Christen Rudolphsen sig ikke mindre end 4 Gange og bragte i det hele 4 Hustruer i Graven. Hans 3. Kone Edle Madsdatter, begr. Søndagen oculi 1705, var mulig Datter af Mads Laursen i Hvam og Hustru Maren Andersdatter (24. J. III. 2). Den 5. overlevede ham, der begravedes i Borbjerg som en gammel Mand 18. S. e. Trin. (12/10) 1732.

Christen Madsen og Maren Pedersdatter havde sikkert flere Børn; der kendes dog kun 3 (34—36. L. 1—3).

II. *Christen Clausen i Ryde Skovhus' 2 Børn* (30—31. K. II. 1—2).
30. K. II. 1. *Laurits Christensen*, døbt 23/8 1671 i Ryde.

31. K. II. 2. *Maren Christensdatter*, døbt 6/4 1673 i Ryde.
Disse Skæbne er ikke fulgt.

III. *Fæstebonde i Nørhvam, Borbjerg Sogn, Christen Clausens 2 Børn* (32—33. K. III. 1—2).

32. K. III. 1. *Kirsten Christensdatter*, døbt 14/3 1669 i Borbjerg.

33. K. III. 2. *Anders Christensen*, døbt 25/10 1674 i Borbjerg.
Disse Skæbne er ikke fulgt.

11. Slægtled (L.):

Skolemester i Borbjerg Christen Madsens 3 Børn (34—36. L. 1—3):
34. L. 1. *Peder Christensen*, * ca. 1672, ikke i Borbjerg eller Ryde.

Døde i Julen 82 af Børnekopper, som han havde paadraget sig i Skolen. Jordedes 31/12 s. A. i Borbjerg. Kirkebogen kalder ham et „lærvilligt Barn“.

35. L. 2. *Mads Christensen (Borberg)*, Degn til Haurum-Søby, er døbt 24/6 1678 i Borbjerg. (Kirsten Qui(es)gaard bar; Faddere: Jens L(assen), Christen og Jens Svenningsen, Maren Toft (Naltoft)). At han er den Mads Christensen, der fra 1700 var Degn i Haurum-Søby, turde fremgaa af følgende:

Selv om det ej bestemt vides, hvorvidt Degnen Mads Christensen selv har ført Navnet Borberg (S. 58), førte i hvert Fald 3 af hans Børn — de nedenfor under M. 2, 3 og 5 omhandlede Personer — Navnet, og dette kan, som oplyst S. 59, ikke tænkes at skrive sig fra disse Børns mødrene Slægt, men fra Faderens Hjemsted, der altsaa maa have heddet „Borberg“.

Nu findes der ikke og fandtes heller ikke dengang nogen anden By af dette Navn her i Landet end Kirkebyen Borbjerg ved Holstebro. Ganske vist opgiver Postadressebogen, at der i de langt fjernere liggende jyske Sogne N. Bork og Hemmet (sydvest for Skern) og Tæbring (paa Vestmors) findes en Borbjerggaard. Matriklerne af 1664 og 88 nævner imidlertid ikke disse Gaardnavne, og Postadressebogen for 1915 kun den i N. Bork. I P. Fløe og O. Nielsen: Historiske Efterretninger om N. Bork og Hemmet Sogne (Jyske Saml. VII. 8 f. f.) omtales disse Gaarde heller ikke. Der kan da ikke herske nogensomhelst Tvivl om, at Degnen maa stamme fra Borbjerg ved Holstebro og dermed ligeledes hans Efterkommere — Slægten Borberg — hvilket stemmer med den i Slægten herskende Overlevering (S. 10). I den S. 58 omtalte Præsteindberetning fra 1739 siges nu Degnen Mads Christensen i Haurum at være „nogle og 60“ Aar gammel, hvorefter han særdeles vel kan være den 1678 i Borbjerg fødte, Christen Skolemesters Søn, Mads; men han kan heller ikke være andre.

En nøjagtig Undersøgelse af Borbjerg Kirkebog har nemlig godtgjort, at han er den eneste af de i hele Borbjerg Sogn i Tiden 1670—85 fødte Mads Christensen'er, der ikke af en eller anden, i hvert enkelt Tilfælde paaviselig, Grund maa udgaa, da ingen af dem kan være identisk med Degnen i Haurum af dette Navn. Hvad der desforuden er af afgørende Vægt er, at Skolemester Christen Madsens Søn Mads er født ved *selve* Borbjerg Kirke og derfor enten selv — eller i hvert Fald hans Børn — har haft særlig Grund til at tage Navnet Borberg; var han født i en af de andre talrige Byer eller Gaarde i det vidtstrakte Borbjerg Sogn, havde han sikkert ikke taget Navn efter Sognet, men efter Hjembyen eller Slægtsgaarden, hvad der findes adskillige Eksempler paa, f. Eks. de endnu levende Slægter Hajslund, Munksgaard, Traberg m. fl.,

der har Navn henholdsvis efter Landsbyer og Gaarde i Sognet. Dertil kommer, at 2 af Degnens Børn bærer den Borbjerg Skolemesters og hans Hustrus Fornavne ved Opkaldelse, og at Samfundstrinet er det samme, Skolemester- og Degnestanden, som Skolemester Christen Madsens og flere af dennes Forfædres. Iøvrigt er de Omstændigheder, hvorunder Haurumdegnen maa formenes at være udflyttet fra Barndomshjemmet i Borbjerg, en Støtte for Identiteten.

Aarhus Bispearkiv⁷⁰⁾ meddeler nu følgende: „Anno 1700 30 Januarij er itzige Deign Matz Christensen udi Haurum kaldet til Haurum og Søbye Sogner af hendes Høy-Græfl. Naade Christina Sophia Rewentlow og af Velædle, Høyærværdige Hr. Biskop Dr. Johan Braëm confirmerit 13 Martji 1700“. At Skolemestersønnen fra det fjerntliggende Borbjerg blev Degn i Haurum-Søby har nu sin naturlige Forklaring. Mads Christensen ses ganske vist ikke at have været Student, hvad Danske Lov af 1683 egentlig nu krævede for Opnaaelse af Degnekald; men denne Regel overholdtes langtfra altid. Han er vel gaaet sin Stedfader Chr. Ølby til Haande i Borbjerg Skole og har derved praktisk lært at undervise, maa-ske ogsaa at gøre Kirketjeneste. Det laa jo i Slægten. Imidlertid er Moderen død ca. 1699, da han var en Snes Aar gammel, og intet særligt har længere bundet ham til Borbjerg. Faderen var nu forlængst død, og Stedfaderen giftede sig igen kort efter Moderens Død. Hertil kom som det vel afgørende, at der ingen Mulighed var for, at han kunde faa Degne- eller Skolemesterkald i Borbjerg. Efter Laurs Jensen Degns Død blev hans Stilling straks besat med hans 20-aarige Søn Christen Lassen († 1730, den sidste af den gamle Degneslægt, der havde Forfædrenes Kald i Borbjerg), og Stedfaderen havde forlængst Faderens Stilling som Skolemester.

Mads Christensen fra Borbjerg Skole maatte ud fra Sognet. Han er da som saa mangen Vestjyde vandret ad den store Landevej østerpaa, først til Viborg og derefter videre, for at søge Skolemester- eller Degnekald. Ved Hovedlandevejen Viborg-Aarhus, omtrent midtvejs (4 Mil) mellem disse to Stæder, ligger Søby og dettes Hovedsogn Haurum 1 Mil nordøstligere ad Randers til. Her har han fundet det ledige Kald under Grevskabet Frijsenborg. Det maa staa hen, om han muligvis har haft Forbindelser dér paa Egnen, fordi Faderen kan have været dér i Aarene 1670—76, da han var Skolemester paa „adskillige Steder“ udenfor Borbjerg-Ryde, se S. 52. Maaske giftede han sig ogsaa med en Degneenke i en ældre Alder. Hans første Barn vides jo født 1709—10, vel af hans andet Ægteskab. Med Bopæl i Haurum skulde han tilbringe Resten af sit lange Liv i dette Kald.

Om Maaden, hvorpaa Degne lønnedes, se S. 41 og 44—45.

Med Hensyn til Forholdene i Haurum vides, at der til Kaldet hørte

en Degnebolig, der Aar 1691 skildres som et jordløst Hus med Kaalhave, liggende ved Kirken.⁷¹⁾ Boligen har sikkert været i ret daarlig Stand, siden Grev Frijs 1737 indberetter til Biskoppen, at han vil lade den opbygge og indrette nogle Fag Hus til Skolebrug. Dette skete ogsaa; thi 1739 var Boligen velbyggt og behøvede ikkun at forbedres med 2 Fag Hus.⁷²⁾ Denne Skole blev nedrevet 1855.

De uvisse Indtægter var saare smaa. Præsten Jens Høst indberetter saaledes 1716,⁷³⁾ „at Degnen i Haurum anvender al mulig Flid paa Ungdommens Information; han bekommer derfor ugentlig 1 Sk. for hvert Barn, men der er kun faa skolesøgende Børn, i det højeste 4.“ De Skolepenge skulde ikke give stor Indtægt. Det ses da ogsaa, at Mads Christensen, der under den store nordiske Krig 1714, 15 og 16 sattes til „Krigsstyr“ (Skat) 6 Mark, 1717 maa fritages for Kopskat paa Grund af „sin slette Tilstand“; men da havde hans hjælpsomme Præst ogsaa erklæret, „at han ikke var nogen Sædedegn, men en fattig, til Huse siddende „Substitut“, hvis Tilstand med Kone og Børn var som Mandens hos Esaiam, har hverken Brød eller Klæder i hans Hus.“⁷⁴⁾ 1729 maatte han uden Naade betale 1 Rdl. i Københavns „Brandstyr“ — Landsskatten i Anledning af den store Ildsvaade 28.⁷⁵⁾ 1743 kom en ny Ekstraskat. Han kaldes da en „fattig Mand, som for Alderdoms Skyld holder en (c) Svigersønnen Peder Fischer, se herom senere) at betjene sit Embede, og forhaaber Moderation“. Han slap dog ikke for atter at betale 1 Rdl.⁷⁶⁾

Om Mads Christensens Person og Virksomhed har vi ogsaa andet Vidnesbyrd fra hans Præst, med hvem han øjensynlig er kommet godt ud af det. Det var i næsten hele hans Tid nævnte Jens Høst. Fra 1739 findes en Indberetning⁷⁷⁾ fra denne til Bispen, hvori siges:

„1 Post: Min Degn Mads Christensen er en gammel skikkelig Mand paa nogle og 60 Aar. Har før min Tid og i min Tid i 35 Aar forsvarligen betient baade Degne- og Schole-Embede, og uden nogen Substitut kand derved sin korte Tid forblive.

2) Hovedsognet, som er Haurum, hvorudi Scholen er, er meget lidet, och icke saa populeus at hand jo gjerne kand bestyre den Ungdoms Information.“

Ikke desmindre tog han nogle Aar senere en „Substitut“; thi 30/7 1743 fik Svigersønnen, Datteren Maren Madsdatter Borbergs Fæstemand, Peder Nielsen Fischer Kollats af Bispen, efter at han 6/10 42 af Greven var kaldet til at være Substitut for „den gamle Mads Degn“.⁷⁸⁾ Hvorlænge denne har levet udover Aaret 43, vides ikke. Han er vel død i Huset hos Datteren og sin Efterfølger, Svigersønnen Peder Fischer. Skifte efter ham er ikke fundet.

Om Mads Christensen har baaret Borberg-Navnet, er noget tvivlsomt. Han kaldes aldrig med det i de bevarede Aktstykker, og hans egen-

hændige Navntegning er ikke paatruffet; men paa den anden Side var det jo ham, der var udvandret fra Borbjerg, saa det er sandsynligt, at Børnene har taget Borberg-Navnet, fordi han har kaldt sig med det. Ellers vilde de vel have kaldt sig Haurum. Det om Sønnen Christen Madsen Borberg oplyste (S. 61) viser forøvrigt, at en Person, der selv nævnede sig med et fast Familienavn, undertiden ikke kaldtes med det af andre, men — selv i officielle Dokumenter — kun med For- og Fadernavnet.

Mads Christensen (Borberg) ~ — muligvis efter et tidligere Ægteskab med en Degneenke i Haurum — ca. 1708 *Maren Mortensdatter*, * ca. 20/1 1680, idet hun, der 16/7 1754 begravedes i Hammel, opgives ved sin Død at have været 74 Aar, 5 Maaneder, 1 Uge og 1 Dag gammel. Hun stammede vel nok fra Haurumegnen. Det er ikke sandsynligt, at Mads Christensen ca. 8 Aar efter sin Udflytning fra Borbjerg skulde have hentet en Hustru derfra. Af Frijsenborg Birks Tingbog fremgaar, at hun 21/7 1733 mødte paa Birketinget paa Hagsholm som Vidne i en Barnemordssag, idet hun af en Naboerske var blevet tilkaldt som tilfældig forbigaaende, da denne fandt et Barnelig nedgravet i sin Have.⁷⁹⁾ Hun har øjensynlig overlevet sin Mand og tilbragte vel efter hans Død sine sidste Dage hos Datteren Regina Borberg og dennes Mand, Maleren Hans Groersen i Hammel.

5 Børn (37—41. M. 1—5).

36. L. 3. *Maren Christensdatter*, døbt 12. S. e. Trin. (29/8) 1680 i Borbjerg (An(e) Bunch bar; Faddere: Jens Lasson i Buchdal, Christen Smed i Naltoft, Sindersen, Quisgaard, Kirsten Laursdr. i Buchdal, Maren i Naltoft); begr. i Borbjerg 22. S. e. Trin. (7/11) s. A.

12. Slægtled (M.):

Degn i Haurum Mads Christensen (Borbergs) Børn:

Han havde 5 Børn (37—41. M. 1—5); af disse førte en Søn — M. 3. — fra hvem den nulevende Slægt nedstammer — Borberg-Navnet som fast Efternavn, mens 2 Døtre (M. 2 og 5) i hvert Fald synes at være blevet kaldt dermed; med en anden Datter (M. 4.) ses dette derimod ikke at have været Tilfældet. Endelig kaldtes en Søn (M. 1) undertiden med Navnet „Nohr“. Navneskikken var altsaa endnu langt fra fast.

37. M. 1. *Morten Madsen (Nohr)*, * 1709/10, formentlig i Haurum, idet hans Alder ved Folketællingen 1/7 1787 og ved hans Død i Jan. 90 samstemmende opgives til henholdsvis 77 og 80 Aar. Han nævnes som Vidne sammen med Forældrene — og udtrykkelig som Søn af dem — i den nys omtalte Barnemordssag og boede altsaa endnu 1733 i Hau-

rum; senere blev han Skoleholder i Svenstrup, Søby Sogn, Haurums Anneks sogn. Han ses ikke at have ført Borberg-Navnet, men kaldes af og til i Akterne, paa samme Maade som Sønnen, med Efternavnet „Nohr“, jfr. nærmere under N. I. 1. Morten Madsen (Nohr) døde i fattige Forhold hos sin Søn, der havde arvet hans Stilling, 18/1 1790 i Svenstrup, begr. 26. s. M. Efter Kirkebogen havde han lidt af „mange Aars Colique, af Værk i Lemmerne og Axlen.“

~ ca. 40 *Karen Groersdatter*, * 1706, idet Folketællingen 87 opgiver hendes Alder til 80 Aar, hvilket passer med, at hun var 84, da hun døde i Svenstrup 29/1 91. Hun var Søster til den under M. 2. nævnte Maler Hans Groersen.

Saavidt vides kun 1 Barn: (42. N. I. 1.)

38. M. 2. *Regina Madsdatter Borberg*, formentlig født i Haurum 1712, idet hun ved sin Død ./10 1779 opgives at være 67 Aar. Hun kaldes med Navnet *Borberg* i Retsprotokollerne vedrørende den S. 67 og i Note 92 omtalte Fledføringskontrakt, som hun ./5 79 indgik med Søsteren Maren, men underskriver sig kun som „Regina Madsdatter“ (Sl. Groersens). Begr. 31/10 79 i Hammel.

~ 48

Hans Groersen, Maler ved Grevskabet Frijsenborg, der boede i Frijsenborg Malerhus ved Hammel; han var Broder til den under M. 1. nævnte Karen Groersdatter. Begr. 23/6 1776 i Hammel. (Han var 1° ~ med Anne Cathrine Olesdatter, * ca. 1692, idet hun begravedes, 55 Aar gl., 2/9 1747 i Hammel. Hendes 1. Mand var Hofmaler ved Frijsenborg Bernt Nohr⁸⁰), hvis Stilling og Hustru Groersen arvede efter Nohrs Død).

3 Sønner, 2 Døtre.

39. M. 3. *Christen Madsen Borberg*, * formentlig i Haurum ca. 1713, idet han ved sin Død ./4 1783 opgives at være 70 Aar. At han var Søn af Degnen Mads Christensen (Borberg) i Haurum fremgaar af, at han fører samme Fadernavn (Madsen) og samme Efternavn (Borberg) som denne Degns med Sikkerhed kendte 2 Døtre Regina og Maren Madsdatter Borberg, M. 2 og 5. Alene Borberg-Navnets overordentlige Sjældenhed afgiver saa godt som Vished; men dertil kommer, at C. M. Borberg saavel som hans Familie ikke synes at have hørt hjemme i Randersegnen, i hvert Fald ikke i Egnen Øst for Randers, hvor hans Daab ikke ses tilført Kirkebøgerne. Hans Ægteskab i Glæsborg 1737 med en Kvinde af Slægten Lenhardt (S. 65), der netop stammede fra Tvilum, næsten Nabosogn til Haurum, viser ligeledes Forbindelsen med denne Egn. Møller Poul Lenhardt i Tulstrup Mølle, Broderen til C. M. Borbergs Hustru, ses da ogsaa at have været Fadder ved hans Søster Regina Bor-

bergs og hendes Mand Hans Groersens førstefødte Søns Daab 1749 i Hammel. C. M. Borberg opkaldte iøvrigt sine Børn med Haurumdegne og hans Hustrus Navne, og endelig henvises til det fælles Samfundslag. At C. M. Borberg ikke var bondefødt, i hvilket Tilfælde han maatte have været stavnsbunden, viser hans omflakkende Ungdomsliv, og hele hans aandelige Standpunkt passer ypperligt med, at han har været Degnesøn. Han kaldes ogsaa altid i Akterne „Seigneur“ eller „Monsør“, Datidens Betegnelse for uadelige verdslige Personer udenfor Bondestanden.

Han er da utvivlsomt opdraget i Haurum og har gennemgaaet Skolen dér. Som ung er han i Midten af 1730erne kommet til Glæsborg, hvor den Degnefamilie i Haurum bekendte Lenhardtske Familie dengang boede, og her giftede han sig 37 med Anne Cathrine Lenhardt. I sine første Aar som Ægtemand boede han i et Hus i Hevring i Ørsted Sogn, vistnok som Godsfunktionær paa Estruplund, der dengang ejedes af Justitsraad Jacob Kaalund; thi 26/11 38 mødte med Retsfuldmagt for denne paa Sønderhald Herredsting „Monsør Christen Madsen“ fra Estruplund, utvivlsomt Christen Madsen Borberg. Forholdet til Justitsraaden og hans Frue fremgaar iøvrigt af den S. 68 omtalte Opkaldelse. I Hevring opholdt han sig til Mikkelsdag (29/9) 40, da han flyttede til Øster Tørslev og fæstede Kroen dér.⁸¹⁾ Her boede han til sin Død 1783, uafbrudt 42 Aar, hvad ses af Tingbøgerne. Naar et Par af Børnenes Fødsel ikke er indført i Ø. Tørslev Kirkebog, skyldes det maaske enten, at denne er forsømmeligt ført, eller at hans Hustru i Svangerskabstiden var flyttet til paarørende andetsteds.

Ø. Tørslev Kro ejedes fra 1734 af Randerskøbmanden Rasmus Brock og efter hans Død af Sønnen, den store Legatstifter Niels Brock. Fra ham gik den 58 over til en anden Storkøbmand fra Randers, Ditlev Kirkerterp. C. M. Borberg, der i Skattemandtallene kaldes „Fæste-Kroemand“, var saaledes Krostedets Forpagter, hvorimod alt Indboet tilhørte ham selv.

En Afskrift af N. Brocks „Fæstebrev“ af 12/11 1754 er endnu bevarret.⁸²⁾ Borberg svarede en Afgift af 40 Rdl. hver 31/12 samt 9 Rdl., hvis han ikke vilde tage alle Varer til Kroholdet i Brocks Købmandsbod i Randers. Brændevin havde han Ret til at brænde i saadant Maal, som han havde Brug for i Kroholdet, men ikke yderligere.

Betegnende for Datidens Samfundstilstand er en Bemærkning i Fæstebrevets Slutning om, at Borbergs Børn „passerer frie for Fødestavns Tiltale af mig (Brock)“. Det var jo i Stavnsbaandets Tid, og Kroen tilhørte Dronningborg Gods, som Brock ejede; Fritagelse for Stavnsbaandet maa altsaa udtrykkelig fastslås.

C. M. Borberg omtales jævnlig i Gerlev Herreds Tingbog⁸³⁾, idet han sammen med Kroejeren ivrigt gik paa Jagt efter Personer, der ulovligt drev Brændevinsbrænden og Krohold og saaledes gjorde Indgreb i deres

fælles Næring. Borberg ses stadig optaget af saadanne Retssager i de første Aar, efter at han kom til Ø. Tørslev, og oftest hændede han Dom over Lovovertræderne.

Mindre Held havde han i den Sag om ulovlig Brændevinsbrænden, som han 1757 begyndte mod en af Etatsraad Folsach, Gjessinggaard-Godsejerens Funktionærer Christian Feldt af Ø. Tørslev, og hvortil det første Skridt var det nedenfor aftrykte Brev til Borbergs gode Ven, Byfoged i Mariager og Herredsfoged i Gerlev og Onsild Herreder Ole Bjerre:⁸⁴⁾

„Velædle og Velv(iise) Hr. B(ye)foged Biere.

Jeg tager skyldigst for hands sidste bærede Skrivelse og deraf sees, at hand er en *Patient* men der som dette mit Ringe Skrivelse maatte forefinde ham ved bedre Helsen da veed Gud, at det skal være mig af Hiertet kiært, da ieg og ved samme leilighed lader ham viide, at her udi Byen paa et vist sted er nu allerede begyndt med ulovlig Brændev(iins) Brend, hvilket ieg vil formoede at hand efter Forord(ningen) vilde viise *Assistance* enten ved sig selv eller ved en anden dertil beskikket, men maatte være inden Løverdags aften i det seeneste om det for nærværende tiid skal frugte noget, da ieg og udbeeder mig eet lidet Svar angaaende befordring som ieg vilde gjerne maatte see fra Hr. Broder selv, hvilket da bliver for min Reigning. Næst min ærbødige Hilsen at formælde til (hands) Dydædle Kiæreste fra mig og min Kone, da ieg stedse bliver velæd(le) og velv(iise) Hr. B(ye)f(ogeds) og Broders tjenstskyldige tiener.

Øster Tørslev Kroe d. 22de September 1757.

(sign.) C. M. Borberg.

Udskrift: Velæd(le) og velv(iise) Hr. B(ye)f(oged) Ole Biere, Kongl. Mayestæts B(ye)f(oged) udi Mariager og H(erreds)f(oged) over Gierlev Heret

a Fransbiere.“

Vel fik Borberg ved Herredstinget sin Modpart dømt til at sønderbryde Brændevinsbrændingsværktøjet⁸⁵⁾; men denne Dom, der indankedes for den daværende Landsret — Nørrejyllands Landsting i Viborg — omstødtes ved Landstingsdom af 9/5 1759, hvorved Feldt frifandtes, og Sagsomkostningerne hævdes.

Sidste Gang, Borberg omtales i Tingbogen, er i November-December 1775, da han efter en vidtløftig Vidneførsel i 3 paa Foranledning af Kammerraad Mathias Secher til Sødringholm og Demstrup mod ham anlagte Sager i hver af disse idømtes en Bøde af 10 Rdl. for ulovlig Udskænkning til omboende Bønder; efter Lovgivningen og Kroprivilegiet var det ham nemlig kun tilladt at udskænke for „rejsende“, og derfor gik det „den stormodige Kromand“, som han kaldtes i et Indlæg fra Modparten under Sagen mod Feldt, galt denne Gang. Hans Retsfuldmagt af 10/12 75 til Birkedommer Brøndum i Udbyneder er saalydende:⁸⁶⁾

Pro Memoria: Da ieg uventelig af velædle Hr. Sicher til Sødringholm etc. under Gaars dato gandske tilfældig er bleven indstævnet til 3die Giæste-Rættens Holdelse i

Sendemænd
og Blevningsmænd
Linnemann

C. M. Borbergs

Kroforpagt. Christen Madsen Borbergs
Underskrift paa et den 16. 9. 1758 paa
Nørrejyllands Landsting fremlagt Ind-
læg i Christian Feldts Ankesag (Sagfø-
rerens, Byfoged i Randers Søren Han-
sens Segl nedenfor). (L. A. V.).

Mariager førstkommande Mandag d. 11te Decbr. Kl. 10 slet om Formiddagen fordi nogle af hans Bønder paa begiæring skal være skiænket noget Brændeviin her i Kroet, som ieg ei anseer anderledes end mig tilladt at skienke for Reisende Persohner, som disse sagde sig at være, og ieg icke for tiiden er af saadan Helbred, at ieg selv personlig kand møde ved Rættten, saa er min begiæring at Hr. Birkedommer Brøndum vil viise mig den føyelighed i mit stæd at møde, og min Rætt og Partie at iagttage under samme Sagens Førelse, da ieg dertil hermed min uindskrenket Fuldmagt meddeler til Sagen efter behag enten at forkorte eller forliece.

Ø. Tørslev Kroe d. 10de Decbr. 1775.

(sign.) C. M. Borberg
(Segl).

Udskrift: Til Birkedommer Brøndum i Udbyeneder.

Det ses heraf, at han har haft Signet, men Aftryk heraf er ikke fundet.
C. M. Borberg begravedes 15/4 1783 i Ø. Tørslev.

Om Ø. Tørslev Kros Ydre i Borbergs Tid vides intet sikkert; den har dog vel lignet den maleriske Bindingsværksbygning, der nu staar, overskygget af prægtige gamle Træer, og som vistnok er opført kort efter hans Tid. Det ham tilhørende Indbo bortsolgtes efter hans Død, og Auktionsprotokollen⁸⁷⁾ giver et udmærket Billede af Kroens indre Udstyr.

Lejligheden bestod — foruden af Udenomsbekvemmelighederne: Loft, Spisekammer, Kælder og Lade — af Dagligstuen, nederste Stue, Beddestuen og norderste Stue. Væggene i Værelserne var beklædt med talrige „Skilderier“, tildels i forgyldte Rammer, og med en Del „malede Støcker“. Der fandtes Snurrepiberier som „2 Støcker, det ene visende Dag og Datum, det 2det Soel og Maane“. I Dagligstuen fandtes de finere Møbler, nemlig Lænestole og 4 forgyldte Stole, en Bilæggerkakkelovn med Mes-

singknapper, en Dragkisteseng, en stor malet Skænk foruden andre tarveligere Møbler af Fyrretræ. Nederste Stue brugtes øjensynlig til Sovekammer; her stod et „Fur Sengested med eege stolper og forgyldt Caniis“, indeholdende et Væld af Dynner, Puder og andet Sengetøj. I Bedstestuen bestod Møblementet — foruden af Bord og Stole — af en Jærn-Bilæggerovn, en Egetræs Dragkiste med Tombaksbeslag, Laas og Nøgle, og et Stueur paa 24 Timer i Futteral. Paa Væggene var der Skilderier og Spejle i forgyldte Rammer samt et „Gibs Støcke“. Her fandtes ogsaa Boghylden, indeholdende følgende, mest religiøse og opbyggelige, Bøger:

1 Bibel med Messingbeslag.

1 Psalmebog.

1 Bibelske (lille Bibel?).

1 Bønbog.

Priisskrift om Folkemængden (af Westenholz).

Nørcros Levnets Beskrivelse (engelsk Kaperkaptajn John Norcross, der sad fængslet i Kastellet i København, fordi han vilde fange Christian VI som Kronprins. Bogen udgivet af C. P. Rothe 1756).

Tauchenis.

Pilegrims Fremgang.

1 Bog med Pergaments Bind.

1 do.

Lærerisk Opmuntrings Exempel.

Holbergs moralske Fabler.

Evangeliske Prædikener

Troens Oyekast.

1 gl. Bog.

Af disse sikrede den ældste Søn sig Familiebibelen med Messingbeslag. Endvidere hørte til Indboet et Utal af finere og grovere Arter af Husgeraad, Linned og Dækketøj m. v. foruden de store Kobberkedler i Bryggerset til Brygning og Brændevinsbrænding. Derimod nævnes af Sølv mærkeligt nok kun en Thedaase med Sølvbeslag og en Tobakspibe med Sølvring. Ejendommeligt er det ogsaa, at der blandt alt det righoldige Husgeraad, som kom paa Auktionen, af Skeer kun nævnes 2 af Tin; maaske har Sølvskeerne været fordelt i Forvejen mellem Arvingerne. Husdyrholdet har været en hjelmet Ko, en Vædder samt 3 Faar med Lam. En Hundelænke viser, at der har været holdt Vagthund.

Til Kroen hørte ogsaa en Have.

Desuden blev den afdødes Garderobe bortsolgt. Den bestod væsentligst af 1 graa Frakke, 1 graa Klædes Kiol, 1 grøn Barkans Kiol og Vest, 1 sort Klædes Kiol og Vest, 1 grøn Vadmels Vest, 1 brun Barkans Vest, 1 blakket Reyse Kiol, 1 Kattuns Slophrog, 1 Par sorte Bukser, Hat, Strømper, Handsker og Vanter. „1 Fløjels Kabusse med Flor“ havde sikkert tilhørt den tidligere afdøde Hustru. Indboet indbragte 263 Rdl. 4 Mk. 3 Sk.

Det righoldige Indbo vidner om, at C. M. Borberg har været en holden

Øster Tørslev Kro, 15 km nordøst for Randers, ca. 1915.

Mand; men da der ikke findes offentligt Skifte efter ham, hvis Børn var myndige, kan det ikke afgøres, hvormeget han ialt efterlod sig.

C. M. Borberg er den første i Slægten, der med Sikkerhed vides at have ført Navnet Borberg som fast Familienavn. Det træffes første Gang i Glæsborg Kirkebog under Notitsen om hans Giftermaal 4/6 1737. Der er fundet 2 egenhændige Navntegninger — begge under Indlæg i den ovenfor nævnte Retssag mod Feldt — samt 3 Afskrifter af Breve fra ham, hvoraf de 2 er gengivet ovenfor. Alle Steder skriver han sig „C. M. Borberg“, stavet ens hver Gang, ganske paa samme Vis, som Slægten nu staver Navnet.

~ 4/6 1737 i Glæsborg

Anne Cathrine Lenhardt, * 1708, idet hun døde 9/1 67 i Ø. Tørslev, 58 Aar gammel.

Ægteparret havde 5 Børn (43—47 N. II. 1—5).

Slægten Lenhardt. (Lindhardt).

Hendes Fader hed *Johan Lenhardt*.⁸⁹⁾ Han maa formodes at være født 1685 og i sin Ungdom at have været Rytter i et jydsk nationalt Rytterregiment, muligvis 2. Regiment, der Aar 1700 „udlejedes“ til den hollandske Regering imod Frankrig. Dette Korps deltog i en lang Række blodige Slag i den spanske Arvefølgekrig og omtales med megen Hæder. 1704 kom tilbage til Danmark en Johan Leinert, „bei Menner blessurt“, og det er sandsynligt, at dette er Johan Lenhardt. Forhold senere hen tyder nemlig paa, at han har været saaret i Krig. Formentlig er han dog efter Hjemkomsten blevet Sergent ved Aarhus nationale Fodregiment — Lysgaard og Hids Herreders Kompagni — for hvilket Poul Rosenørn, da Major, 1708 blev Chef. I saa Tilfælde har han hele Tiden efter Hjem-

komsten haft Sergent-Kvarter i Sminge, Tvilum Sogn nær Silkeborg, hvor han første Gang med Sikkerhed paatræffes 1711, da han faar en Søn døbt i Skanderup Kirke. Tvilum Kirke var nemlig dengang brændt. Rosenørner fra Tvilumbaard stod da Faddere.

1712 deltog Regimentet „Aarhus“ i Kampen mod Magnus Stenbocks svenske Hær i Nordtyskland, saaledes i Erobringen af Fæstningen Stade, og med Hæder i Slaget ved Gadebusch 20/12 s. A. I øvrigt laa det det meste af Tiden 12—17 i Kvarter ved København og Helsingør, til det 17 vendte tilbage til sine Lægder i Aarhus Stift. 18 fik Lenhardt sin yngste Søn døbt i Sminge, og til ham stod Rosenørner fra Tvilumbaard igen Faddere, ligesom Oberstløjtnant Poul Rosenørn havde staaet Fadder til de fleste af de Børn, der var født Lenhardt under Opholdet paa Sjælland. Lenhardts Hustru fulgte nemlig efter Datidens Krigsbrug med i de forskellige Kvarterer.

1719 købte Poul Rosenørn, der senere forfremmedes til Generalmajor, Herregaarden Meilgaard i Glæsborg Sogn, og herhen fulgte Lenhardt ham som hans Ridefoged. Samme Aar nævnes han første Gang i Sognets Kirkebog som Fadder. Han begravedes 3/5 24 i Glæsborg, næppe mere end knap 40 Aar gammel.

∞ formentlig ca. 1707

Margrethe Pedersdatter, * 1685/86, idet hun begravedes 24/5 1759, 73 Aar gl. i Sall, Houlbjerg Herred. Efter Mandens Død boede hun med sine mange Børn en Snes Aar i Tvedhusene i Glæsborg Sogn; 44 nævnes saaledes Sønnen Poul som Fadder i Kirkebogen; derefter flyttede hun med ham til Tulstrup Vandmølle i Sall Sogn, hvor hun som nævnt døde 15 Aar senere.

Lenhardt var sandsynligvis Søn af Trompeter ved 3. jyske nationale Rytterregiment *Poul Christensen Lenert*, * 1647 og indtraad i Hæren 1675. Han deltog derefter i „den skaanske Krig“ 75—79, vel baade i Nordtyskland og i Skaane. I de følgende 20 Aar laa han rundt om i Midt- og Nordjylland, undertiden som Stabstrompeter. I en Aarrække stod Regimentet dog ogsaa om Sommeren i Holsten. 1700 erhvervede han ved sit 2. Ægteskab dels Gaarden Kærgaard (nu: Julielund) paa 13 Td. Htk. i Vejby Sogn, Sønderhald Herred, mellem Randers og Grenaa, dels et Par andre lidt mindre Gaarde dér i Nærheden. Han „residerede“ nu paa Kærgaard, til han solgte den 1707. Om han derefter er gaaet i Krigstjeneste med Regimentet i Flandern eller er flyttet til København, hvor han vitterligt 1710 købte Ejendom i St. Kongensgade (nu Nr. 54), vides ikke. Paa et eller andet Tidspunkt har han været knyttet til Furmanns Kyradserregiment. Maaske har han senere trods sin fremskredne Alder med dette deltaget i Slaget ved Gadebusch 20/12 1712 samt Tønnings og Stralsunds Belejringer, henholdsvis 13 og 15. 15 afskedigedes han, 68 Aar gl., paa Grund af Alder og Svagelighed. † 1718.

Om hans 1. Hustru, Ridefoged J. Lenhardts Moder, vides intet. 2. Gang viedes han 1/11 1700 i Vejby til Hans Amdisen til Kærgaards Enke *Anne Marie Lauridsdatter Handberg*, † efter 07.

Paa sine gamle Dage giftede han sig 3. Gang med *Anne Hansdatter*, der overlevede ham.

Der er Mulighed for, at Poul Christensen Lenerts Fader *Christen* har været Trompeter; maaske er han da identisk med en Trompeter *Christen Poulsen* ved 2. jyske nationale Rytterregiment; men dette er ubevist.

Anne Cathrine Lenhardts Brodersøn var den kendte Stiftsprovst *Mogens Lindhard* i Aarhus (1769—1845). Fra ham stammer den nulevende Slægt „Lindhard“.

39. M. 4. *Ellen Madsdatter*, der ikke synes at være kaldt ved Borberg-Navnet, maa være født 1714/15, idet hun var 74 Aar, da hun døde 22/4 og 2. S. e. Paaske 1789 (26/4) begravedes i Ørum, Galten Herred. At hun var Søster til *Christen Madsen Borberg* (39. M. 3) ses

af, at dennes Datter Maren Borberg, gift med Jesper Borum i Randers, kaldes hendes Broderdatter paa Skiftet efter hendes Mand. Jesper optræder da ogsaa som hendes Lavværge paa Skiftet.⁸⁹⁾

~ efter 1755 *Hans Jørgensen*, * 1702/03, hvis 1. Hustru Elisabeth Jensdatter var død i Ørum 19/2 55. Han havde 22/2 32 faaet kgl. Konfirmation paa den ham af Grev Reventlow meddelte Bestalling som Birkeskriver ved Frisenvold og Kalø private Birker. Dog var denne Øvrighedsstilling saa slet lønnet, at han 43 paa Grund af Fattigdom maatte fritages for Ekstraskat, skønt han fra c. 42 desuden var blevet Skoleholder i Jebjerg i Ørum Sogn. Her stod det gamle Skolehus — med Aarstallet 1742 indhugget i en Bjælke — endnu 1910.⁹⁰⁾ 1744 kalder Bispen ham en „gudfrygtig og kristelig Person“.

I sit 2. barnløse Ægteskab med Ellen Madsdatter havde Hans Jørgensen vist en ublid Skæbne.⁹¹⁾ Et under Skiftet efter ham fremlagt Brev fra en af hans Sønner i 1. Ægteskab befuldmægtiger nemlig en anden Broder til paa Skiftet at optræde saa skarpt som muligt mod Stedmoderen Ellen, som beskyldes for at have været ond mod den gamle Mand. Desuden maa han have lidt af en eller anden Art legemlige Lyde; thi af Ekstraskattemandtallet 1743 fremgaar, at han var vanfør. Begr. 26/8 1785 i Ørum, 82 Aar gammel.

41. M. 5. *Maren Madsdatter Borberg*, om hvis Fødselstid intet vides, men som kan formodes at være født c. 1717. I Skiftet efter hendes Mand omtales hun som Søster til M. 1., Skoleholder Morten Madsen i Svenstrup, og herved er det godtgjort, at hun var Datter af 35. L. 2., Degnen Mads Christensen i Haurum. Hun kaldtes — som det ses af ovennævnte Skifte — ved Borberg-Navnet, og dette fremgaar ogsaa af en i Maj 1779 tinglæst, med Søsteren Regina Borberg og dennes Søn Groers Christian Groersen indgaaet Fledføringskontrakt, hvorved hun overlod disse sine Midler mod hos dem at faa Ophold, og hvad hun ellers trængte til, saalænge hun levede, hvorhos de skulde betale hendes Jordefærd og Gælden efter hendes Død. Medens hun kaldes „Maren Madsdatter Borberg“ i den — utvivlsomt ikke af hende selv affattede Kontrakt — underskriver hun sig kun „Maren Madsdatter“ (sl. Peder Fidskers).⁹²⁾ Hun boede derefter Resten af sit Liv i Frijsenborg Malerhus hos dem. † ved Nytaar 1789.⁹³⁾

~ ca. 42 *Peder Nielsen Fischer*, Substitut for Svigerfaderen og hans Efterfølger som Degn i Haurum (S. 58). Her døde han 13/9 1777. Ægteskabet barnløst.

13. Slægtled (N.):

I. Skoleholder Morten Madsen (Nohr's) Barn (42. N. I. 1.). II. Krofæster C. M. Borbergs 5 Børn (43—47. N. II. 1—5.)

I. Skoleholder Morten Madsen (Nohr's) Barn (42. N. I. 1.).

42. N. I. 1. *Bernt Mortensen Nohr* (Noer) opgives i Folketælling 1787 at være 45 og ved sin Død i Maj 1802 60 Aar, altsaa * 1741/42. Fornavnet Bernt saa vel som det af ham tiltagne Efternavn Nohr havde han fra „Hofmaler“ paa Frijsenborg Bernt Nohr.⁹⁴) Om de til Grund for Opkaldelsen liggende Giftermaalsforhold henvises til S. 60. B. M. Nohr blev Faderens Efterfølger som Skoleholder i Svenstrup; † dér 30/5 1802.

~ ca. 1769 *Karen Rasmusdatter*, der 1787 var 46 og ved sin Død 71 Aar. Rimeligvis * 1740; thi hun døde 28/1 1812 i Svenstrup.

1 Datter (48. O. I. 1.).

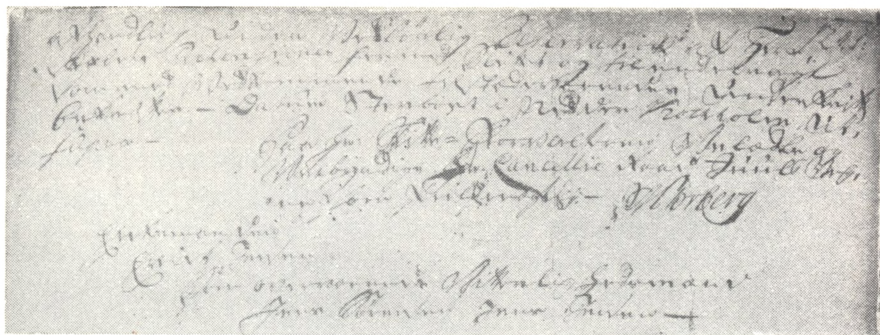
II. Kroforpagter C. M. Borbergs 5 Børn (43—47. N. II. 1—5).

43. N. II. 1. *Marie Jacobine Borberg*, døbt 10. S. e. Trin. (10/9) 1738 i Estruplund, opkaldt efter Ejeren af Estruplund, Justitsraad Jacob Kaalund og Hustru Marie Benzon. (Velbaarne Fru Justitsraad Kaalunds bar. Faddere: Justitsraad Jacob Kaalund, Capitain Joh. Bentzon, Christopher og Hans Kaalund, Monsr Anders Haasum, Maren Jespersdatter, Præstens Datter i Ørsted og Ingeborg, Peder Niensens Datter i Hevring Mølle.) Var ved Moderens Død 1767 hos Frantz Budtz i Randers. I Folketælling 87 opgives hun da at være Husjomfru hos Købmand Jørgen Clemmensen Møller paa Torvet i Randers (Nr. 2). † i Randers 3/12 94. Ugift.

44. N. II. 2. *Maren Borberg*, døbt 3. Juledag 1739 i Ørsted. (Rasmus Brandis' Hustru fra Tved-Huus bar. Faddere: hendes Broder Peder Lennert ibidem, Niels Jensen Kirkman fra Estruplund samt Søren Andersen Tien(er), Søren Nielsen Hiuler, Bergitte, Rasmus Morups Datter og Anders Knudsens Datter, samtlige af Hevring); var ved Moderens Død 67 hos Borgmester Søren Simonsen i Randers. † 6/10 95 i Randers.

~ 10/4 70 i Ø.-Tørslev.

Jesper Pedersen Borum, der ved sin Død i Juni 1798 opgives at være 56 Aar gl.; han maa altsaa være født 41/42, formentlig i Aarhus, Frue Sogn, hvis Daabsbøger for den Tid fattes. Faderen, Peder Olufsen (Olesen) Borum, af Rytterbondeslægt fra Borum Sogn, tog nemlig 40 Borgerskab som Købmand i Aarhus, hvor han dog ikke blev længe, idet han snart overtog forskellige Forpagtninger, bl. a. af Hovedgaarden Lyngbygaard. Jespers Moder hed Anne Margrethe Clausdatter. Han tog 25/5 74 Borgerskab som Købmand i Randers, hvor han synes at have

Slutningen af et i Viskum Gods Skifteprotokol med Ridefoged Mads Borbergs Haand indført Skiftebrev af 7.10. 1771 efter den i Neder Kokholm boende Fæstebonde Erik Jensens afgangne Hustru Else Axelsdatter (L. A. V.).

været ret nær knyttet til de ansete Købmænd Thomas og Christian Hansen samt Borgmester J. Fr. Carøe, der var Forlovere ved hans Bryllup og af og til Faddere ved Børnenes Daab. Maaske var der Slægtskab gennem hans Moder, der var Søsterdatter af den skanderborgske Birke-dommer Johannes Schnell, og med Familien Schnell var saavel Hansens som Carøes i Slægt.⁹⁵⁾

Jespers Købmandsforretning er næppe gaaet godt. I Folketælling 1787 kaldes han — ligesom i Kirkebogen ved hans Død — Konsumtionsbetjent, o: Tjenestemand ved Bytoldvæsenet, en Stilling, han næppe vilde have brudt sig om at faa, hvis Handelen havde svaret sig. Han boede Vestergrave, Matr. Nr. 107, i Randers; † her 18/6 1798.

4 Sønner, 2 Døtre. Ialtfald 2 Sønner og Døtrene døde som Børn.

45. N. II. 3. *Mads Christensen Borberg*, hvis Daab ikke er tilført Ø. Tørslev Kirkebog, maa være født ved Nytaar 1741. Meget før er det i hvert Fald næppe, idet hans ældre Søster Maren (N. II. 2) døbt 27/12 39. Han er næppe heller født meget senere end Nytaar 41, idet hans Alder i Skiftet efter Moderen af 4/2 1767⁹⁶⁾ er sat til 26 Aar, ligesom den ved hans Død i April 1825 af Vindblæs Kirkebog opgives til 84 Aar. Dog er hans Alder i Folketælling for Vindblæs Sogn af 1/7 1787 og 1/2 1801 sat til henholdsvis 42 og 58 Aar; Opgivelsen i Skiftet af 1767 er dog nok den rigtigste.

Af dette Skifte fremgaar i øvrigt, at han den Gang var Fuldmægtig paa Herregaarden Trudsholm. Paa dennes Skrivestue er han vel kommet som ung fra Hjemmet i det nærliggende Ø. Tørslev. Af Tingbogen ses ogsaa, at han 18/11 s. A. som Vitterlighedsvidne har underskrevet et Forlig i en Sag om Skældsord mellem 2 Bønder. Tingbogen angiver, at han har sat sit Segl under denne Underskrift; hvorledes selve Segl-

aftrykket har set ud, vides dog ikke, idet Tingbogen kun har optaget Afskrift af Originaldokumentet.

Trudsholm ejedes til 1758 af Etatsraad, Landsdommer i Jylland Peder Marsvin, sidste Mand af den berømte Adelsæt og Sønneson af den fra Blichers Noveller „Æ Bindstouw“ og „De tre Helligaftener“ velkendte Jørgen Marsvin til Aunsbjerg. Efter Peder Marsvins Død sad hans Enke Regitze Sophie Reedtz med Gaarden til 1760, da den overgik til Lensbaron Erik Holck og Hustru, født v. Raben. Saavel Trudsholms maleriske røde toetages Renæssance-Hovedbygning (opført ca. 1650) som den af Peder Marsvin opførte Bindingsværksladegaard staar endnu som den Gang.

Paa Trudsholm er Borberg vistnok forblevet indtil 1771; thi i Okt. d. A. træffes han som Ridefoged (han kalder sig selv i Gods-Skitteprotokollen „Fuldmægtig og Foged“) paa Herregaarden Viskum mellem Randers og Viborg, hvilken paa den Tid ejedes af Kancelliraad Christen Juul, der tillige besad den nærliggende Herregaard Himmestrup.

Gaarden Viskum, op til hvilken Sognets Kirke ligger, var efter Danske Atlas dengang bygget „ordinair af Bindingsværk“; den nuværende enetages, grundmurede, trefløjede Hovedbygning er dog i det hele opført i 1780erne, maaske allerede i Borbergs Tid. Gaarden ligger i den for sin herlige jyske Natur kendte Nørreaadal mellem Lyngbakker, Enge og Skove. Til Viskum hørte ogsaa betydelige Skovstrækninger, hvilket har gjort Indtryk paa den Borbergske Slægtstradition, der mindes „det skovrige Gods“, paa hvilket Mads Borberg virkede.

Viskum Gods' Skifteprotokol har Borberg ført for Herremanden; thi paa den Tid havde Jorddrotten endnu Skiftejurisdiktion over sine Fæstebønder, og disse retslige Forretninger lod han besørge af Ridefogden, der jo var, hvad man nu vilde kalde Godsforvalter. Protokollen viser, at Borberg, omend ustuderet, har været en vellært Mand. Hans Haandskrift er god, Stave- og Udtryksmaade ligesaa (se Faksimilet S. 69).

De 14 Aar, som Borberg tilbragte paa Viskum, synes at have været en for ham lykkelig Tid; den erindres ogsaa gentagne Gange i Slægts-traditionen. Han har øjensynlig været god Ven af Godsejerfamilien og opkaldte saaledes en af sine Sønner efter Kancelliraadens Søn, den senere Justitsraad og Ejer af Viskum og Himmestrup Hans Juul. Denne maa, da han døde 1839, 76 Aar gl., have været Dreng og ungt Menneske i Borbergs Ridefogedtid paa Viskum. Borberg nævnes ogsaa gentagne Gange som Fadder sammen med Familien Juul hos Forpagterfamilien Kjeldsen paa Himmestrup. Viskum Skifteprotokol er ført af Borberg indtil November 1784, da han opgav Stillingen som Ridefoged.⁹⁷⁾

Han havde nemlig 11. s. M. ved offentlig Auktion købt Vandmølle-gaarden „Aamølle“ i Vindblæs Sogn ved Mariager Fjord af den tidligere

Aamølle Vandmøllegaard og Kridtslemmeri, Vindblæs Sogn, ved Søndre Hadsund, 1922, set fra Syd. (I Forgrunden til venstre Mølledammen; den lange nordlige Længe er Møllehus og Stuehus; bag dette Haven (til højre) og Mariager Fjord. Aamølle nævnes første Gang 1328. De moderne Bygninger indtager i det hele samme Plads som paa Mads Borbergs Tid; men da var alle 4 Længer i ét Stokværk og straatækte, og Stuehuset var uden Kvist).

Ejer, Seigneur Espen Christensen; Købesummen var 1920 Rdl., hvoraf 100 Rdl. straks betaltes, mens Resten forfaldt i Juni Termin 1785. Auktions-skøde udstedtes 23/6 og tinglæstes 21/11 s. A. Samme Dag tinglæstes et Pantebrev i Møllen fra Køberen til Forpagter paa Gaarden Karmark nær Viskum Lars Ring, stor 1198 Rdl.⁹⁸⁾ Borberg maatte altsaa — foruden de allerede betalte 100 Rdl. — udrede 622 Rdl. kontant; men rimeligvis havde han ogsaa arvet Midler efter sin 1783 afdøde Fader.

„Aamølle“ ligger meget naturskønt mellem en høj Banke og en Eng, der strækker sig ned til Mariager Fjord, med dejlig Udsigt til denne. Stuehuset, i hvis vestre Gavl Vandmøllen fandtes ud til en idyllisk Mølledam, vendte Nordsiden mod Fjordengen. Det var en lang, straatækt ét Stokværks Bygning med klippede Lindetræer paa Sydsiden mod den firkantede Gaardsplads, der omrammedes af Avlsbygningerne.⁹⁹⁾ Mod Fjordengen, Nord for Stuehuset, laa Haven. Det gamle Stuehus skal være nedrevet i 1850erne, men Gaardens Grundformer er nok i det hele de samme som paa Borbergs Tid. Halvdelen af den gamle Møllesten ligger endnu foran Døren ind til Vandmøllen. Desuden er Udhusene ombygget som Følge af deres mangeaarige Brug som Kridtslemmeri.

Om det indre Udstyr i Aamølle vides intet bestemt, men man kan dog slutte sig til et og andet. Der findes saaledes endnu bevaret et smukt, delvis indlagt, Egetræs Chatol — efter Stilen fra 1780erne — om hvilket

det berettes, at Borbergs ældste Datter Nicoline fik sit Udstyr med deri, da hun rejste fra Aamølle.¹⁰⁰⁾ Paa Auktionen 1783 efter Faderen i Ø.Tørslev købte Borberg forskellige Ting, som vel senere fik deres Plads i hans nye Hjem, nemlig: „2 Stykker, det ene visende Dag og Datum, det andet Sol og Maane“, 1 malet Lærredsstykke i Ramme, 1 stort malet Skilderi og 1 mindre Spejl, begge i forgyldte Rammer, Bibelen med Messingbeslag, „Norcross' Levnedbeskrivelse“, 1 Ølglas „med (indgraverede) Roser“. ¹⁰¹⁾

Endelig ejer Forfatteren 2 Sølvskeer i Tidens Stil — endnu med udprægede Rokokoornamenter; den ene har Indskriften:

M. C. B.

M. B.

1785.

Den anden har haft en lignende; men den er som Følge af, at den er gaaet i Arv, ændret, saaledes at der paa den bl. a. nu staar den pudsige Indskrift „Sal. B. 1785“ („Salig Borberg“!). Disse Skeer, udført af Guldsmeden Jørgen Friis i Randers, stammer utvivlsomt fra Mads Borberg og Mette Balleboes Bryllup 1785. En tredie tilsvarende Ske findes ogsaa bevaret andetsteds. Borberg synes saaledes at have interesseret sig for pænt Indbo.

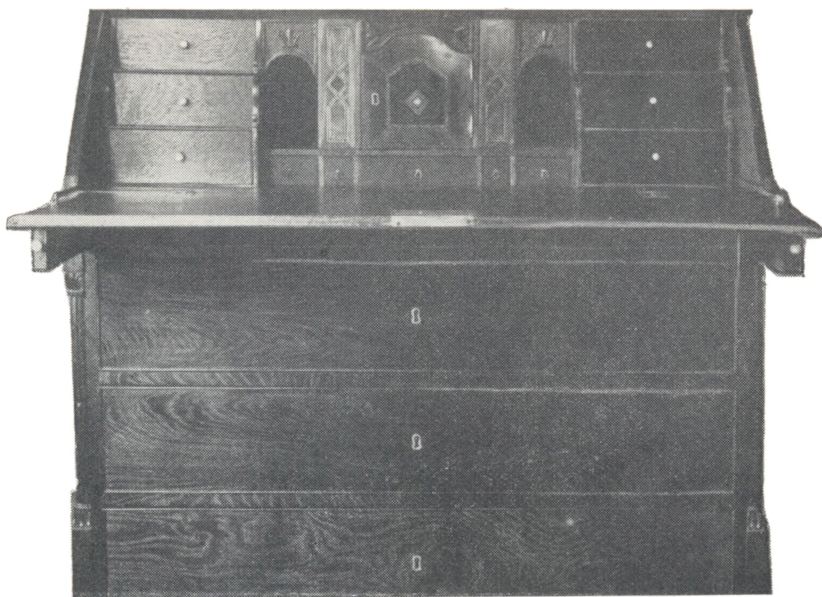
Han drev Mølleri i ca. 25 Aar. Om hans Formueforhold vides intet; men Møllere plejede at være ret velstaaende. Om Familiens Omgangskreds giver de nedenfor aftrykte Fadderlister for hans mange Børn gode Oplysninger. Selve Mølledriften overlod han 1809 til sin Svigersøn Søren Kaas, men blev boende hos ham i Aamølle.

Skygger maa være faldet over Mads Borberg og Hustrus Alderdom. 1807—14 var Landet i Krig med England, og 1808 havde Aamølle, som hele Eggen omkring Mariager og Hobro, Indkvartering af vore daværende Forbundsfæller „Spaniolerne“. Paa det Sted laa Rytterregimentet „El rey“ („Kongens Regiment“). Der er endnu i Traditionen opbevaret følgende helt forvrængede spanske Sætning fra den Tid:

„Garmin un Gadoline ispasje — vigge apisje un der casme“, hvilket skulde betyde „Karen (Carmen) og Catharine (2 af Mads Borbergs Døtre) er gaaet ud og er ikke at finde i Huset“. ¹⁰²⁾

Familien ramtes i øvrigt personligt af den engelske Krig. Den ældste Søn Niels Christian blev 1808 under „Providering“ af Norge opbragt af de Engelske, sad i „Prisonen“ i 5 Aar og var derefter i mange Aar paa lange Sørejser, uden at Familien fik nogen Underretning om ham. Sønnen Lauritz Ploug laa indkaldt til Flaaden det meste af Tiden 1808—1813 i Storebælt og sloges med Engleskmændene.

„Gamle Mads Borberg“ — som Vindblæs Kirkebog kalder ham — døde omsider i en Alder af 84 Aar 5/4 1825. Begr. paa Vindblæs Kirke-

Chatol („Louis seize“) fra ca. 1785, menes at have tilhørt Mads Borberg i Aamølle.

gaard, vist Syd for Kirken; men Graven er forlængst sløjfet.¹⁰³) ~ 29/5 1785 — efter kgl. Tilladelse af 23/4 s. A. — i Brudens Hjem, Fussing Mølle, *Mette Nielsdatter Balleboe*, døbt 14/2 1762 i Gangsted ved Horsens, † 13/12 1831 i Aamølle.

Slægten Balleboe.

Datter af *Niels Jacobsen* i Ballebo i Gangsted Sogn, hvis Kirkebog for denne Slægts Vedkommende overalt er Kilden. Han var døbt 23/4 1705 og begravedes 29/11 64 — 59 Aar og 7 Maaneder gammel. ~ 9/6 50 *Karen Jensdatter*, formentlig det Jens Andersens Barn i Ballebo, der døbt 1. S. e. Paaske (16/4) 1730. Hun, der efter sin 1. Mands Død indgik nyt Ægteskab med Thomas Jensen af Ballebo, var nemlig ved sin Død (i „Barnenød“) 25/7 1770 40 Aar, 3 Maaneder, 3 Uger og 4 Dage gammel. Efter hendes Død kom Børnene med Niels Jacobsen, deriblandt Mette, til Fussing Mølle, hvor Mølleren Lars Andersen Balleboe, formentlig en Slægting, tog sig af dem. Efter deres Fødeby eller som Fosterbørn af Lars Balleboe tog de da Navnet Balleboe.

Efter Lars Balleboes Død 1776 forblev Mette i Møllen hos Møller og Birkeskriver Niels Hempel og Hustru Apelone Balleboe, der skal have været „aldeles mageløse“ mod Mette og senere hendes Børn. Hempels optræder da ogsaa stadig som Faddere ved Barne-daabene i Aamølle.

Fussing(ø) Mølle ligger meget romantisk ved en Møllesø nær Herregaarden, hvis gamle prægtige Renaissancebygning dengang endnu ikke var nedrevet. Den skønne Egn har henrevet Blicher til en af hans bedste jyske Naturskildringer i Begyndelsen af Novellen „Eneboeren paa Bolbjerg“. ¹⁰⁴) Novellens fantasifulde Handling foregaar ogsaa paa Fussingø og i sammes nærmeste Omegn.

Fader til Niels Jacobsen i Ballebo var *Jacob Nielsen*, først af Grumstrup, senere af Ballebo; begr. 1734 (ingen Dato nævnes), 77 Aar gl., og maa altsaa være født ca. 1657.

Trin. S. (11/6) 1702 havde han ægtet *Sidse Mikkelsdatter* i Ballebo, begr. 27/2 1751 — 70 Aar gammel paa 1 Maaned og 3 Uger nær, følgelig * April 1681.

10 Børn (49—58. O. II. 1—10) fødtes i Mads Borbergs og Mette Balleboes Ægteskab og voksede efter Slægtsoverleveringen op i „saadan et godt Hjem“ i Aamølle. Dog tyder forskelligt paa, at Opdragelsen har været streng.

46. N. II. 4. *Cathrine Margrethe Borberg*, utvivlsomt den *Cathrine Marie*, der blev døbt i Ø. Tørslev 16. S. e. Trin. (17/9) 1742; Præsten maa have skrevet fejl i Kirkebogen. (Præsten Christopher Hensemans Datter Karen bar. Faddere: Anders Gjerløf, Christen Als, Tyge Holt og Niels Houes Kone). Opholdt sig i Hjemmet i Ø. Tørslev 67 og vistnok lige til Faderens Død 83. † 15/4 1809 i Aalborg.

∞ sammesteds (kgf. Bevilling) 3/11 1784

Jørgen Jensen Terp, Laugsbagermester i Aalborg. * ca. 1746, idet han var 86 Aar ved sin Død 22/11 1832 i Aalborg, (Frue Kb.). Han boede 1787 i Vesteraagade Nr. 133 og 1801 i Nr. 15. Han maa have haft et stort Bageri; thi 1801 var Folkeholdet 1 Husjomfru, 2 Bagervende, 2 Tjenestepiger og 1 Læredreng. Alligevel efterlod han sig kun 17 Rdl., 5 Mk., 12 Sk., der udleveredes til hans Kones Brodersøn, Tobaksfabrikant Jørgen Terp Borberg i Randers (55 O. II. 7), der var opkaldt efter ham.¹⁰⁵) Ægteskabet var barnløst.

47. N. II. 5. *Johan Christensen Borberg*, formentlig * 1748, i hvert Fald senest Januar 49, idet Faderen ved Skiftet efter Moderen 4/2 67 var hans Kurator, saaledes at han den Gang var fyldt 18 Aar. Ved denne Tid var han i Tjeneste paa Herregaarden Kjærsholm i Thorning Sogn, der dengang ejedes af Chr. Dan. Friedenreich. Endnu 71 nævnes han som Fadder i Thorning Kirkebog. 74 opholdt han sig paa Herregaarden Palstrup i Højbjerg Sogn ved Skive, der da ejedes af Friedenreichs Søn, Major Frantz Friedenreich. Han stod dér Fadder til Podemesterens Søn Christian. I Juli 75 søgte han om at blive Degn i Højbjerg, skønt han ikke — hvad ellers nu krævedes — havde været Skoleholder; men Biskoppen i Aarhus afslog Andragendet.

Han kaldtes i Protokollen „Johannes Baarberg“, i de til denne sig sluttende Dokumenter „Johannes Borberg“. ¹⁰⁶) Han var da ugift Organist og boede i Højbjerg. Saavel fra sin fædrene Slægt Borberg, Degnene — disse plejede at være musikalske — som sin mødrene, Lenhardt — der i et Par Slægtled var Trompetere — har han øjensynlig arvet musikalske Anlæg.

I øvrigt omtales han ikke mere i Sognets Kirkebog eller i senere Dokumenter, Slægten vedrørende; hans videre Skæbne er følgelig ukendt. Det er maaske sandsynligt, at han er død ret ung.

14. Slægtled (O.):

I. Skoleholder B. M. Nohrs Barn (48. O. I. 1), II. Ridefoged, Møller M. C. Borbergs 10 Børn (49—58, O. II. 1—10).

I. *Skoleholder B. M. Nohrs Barn (48. O. I. 1).*

48. O. I. 1. *Marie Cathrine Nohr*, formentlig * 1771; 1787 var hun nemlig 16 og ved sin Død 31 Aar. Denne indtraf i Svenstrup 12/2 1803 efter en Barselseng.

~ 14/8 1802 i Søby

Niels Martin Steenberg, * Okt.—Nov. 1762, idet han ved sin Død i Maj 1823 angives at være 60½ Aar gl., kaldes Student;¹⁰⁷⁾ var Skoleholder i Svenstrup efter Svigerfaderen, 1812 Degn i Vejlbjby—Homaa. † 10/5 23 i Vejlbjby. (2° ~ 23/12 03 i Søby Else Sophie Frausing af Svenstrup).

I 1. Ægteskab havde han kun den Datter, hvis Fødsel forvoldte Moderens Død.

II. *Ridefoged, Møller M. C. Borbergs Børn (49—58. O. II. 1—10).*

49. O. II. 1. *Nicoline Apelone Hempel Borberg*, * 20/4 1786 i Aamølle, døbt 4. S. e. Paaske (14/5) s. A. i Vindblæs. (Frembaaren af Hr. Hempel Hustru fra Fussing Mølle. Faddere: Hr. Niels Hvas paa Ballegaard, Hr. N. Hempel fra Fussing Mølle, Thomas Kiildsen fra Refsbech, Jomfru Jørgensen fra Ballegaard). Opholdt sig som ung i Fussing Mølle hos sine ovennævnte Gudforældre; her traf hun sin tilkommende Ægtefælle, der var Møllersvend sammesteds. Efter dennes tidlige Død flyttede hun 1819 fra True ved Hobro, hvor de sidst havde boet, til Aalum Sogn, hvor hun som Enke opholdt sig en lille halv Snes Aar, knyttet til Slægtninge af sin afdøde Mand. I Foraaret 27 tog hun Ophold i Korup Mølle i Visborg Sogn hos sin Broder Niels Christian for at styre Huset for denne under hans 1. Hustrus Barsel og efter hendes Død, og her traf hun sin 2. Ægtemand, som var Møllersvend dér. Med sin 2. Ægtefælle kom hun til Visborg og boede her Resten af sit Liv.

Af Visborg-Gaardmandskonerne ansaas hun for at være „fin“. Hun havde „Pretentioner“, drak Kaffe og The, vilde have, at Datteren skulde gaa anderledes — finere — klædt end de andre Piger og med andet Hovedtøj til Kirke. Hun var nøjeregnende med sig selv og andre, laa flere Aar i Sengen før sin Død uden egentlig at fejle noget; naar hun troede sig alene, stod hun derimod op og gik paa „Opdagelse“. ¹⁰⁸⁾ † 18/9 1863 i Visborg; Gravsted paa Kirkegaarden.

1° ~ 27/12 1812 i Vindblæs *Anders Hansen*, døbt 13/2 1780 i Aalum, i hvert Fald 1795—1806 Møllersvend i Fussing Mølle, 10—13 Møller i Kragelund Mølle, Als Sogn, og Husejer dér, derpaa Ejer af en Gaard paa 2 Td., 4 Skp. Htk. i Grynderup ved Hobro, som han 3/1 14 havde

købt. Gaarden bortskødedes 20/6 17, hvorefter Ægteparret s. A. flyttede til Nabsognet Vebbestrup, hvor Anders Hansen døde som Selvejer i True 30/10 17.

Anders Hansen kaldtes i daglig Tale „Anders Møller“; paa dette Navn er hans Død tilført Vebbestrup Kirkebog, og som „Anders Møller“ har hans Navn været erindret i Efterslægten. Nogle Sølvskæer, der har tilhørt ham og Nicoline Borberg, bærer Bogstaverne „A. A. S. (Anders Andersen?) — N. B.“. Dette er fejlagtigt og maa finde sin Forklaring i Efterslægten svigtende Hukommelse og bristende Kendskab til det virkelige Navn (Husmand i Aalum Hans Christiansen, Karen Pedersdatter Fisker).

2° ~ 26/9 1827 i Aalum *Niels Sørensen Weddum*, * 13/7 1802 i Visborg, altsaa 16 Aar yngre end Hustruen, Sognefoged og Ejer af Sognefogedgaarden Matr. Nr. 61 a af Visborg By; † 7/7 53 „af Tæring“ (Gaardejer Søren Sørensen W. af Visborg, Karen Nielsdatter).

Nicoline Borberg havde i 1. Ægteskab 3 Sønner, i 2. Ægteskab 1 Datter.

50.0.II.2. *Niels Christian Borberg*, døbt 18/4 1788 i Vindblæs. — (Frembaaren af Sognepræsten Niels Badens Hustru. Faddere: Hr. Thomas Kielsen fra Refsbech, Jens Albert Wedsted fra Norup, Jacob Nielsen fra Fussing Mølle, Jomfrue Christine Hempel sammesteds.)

Maa tidlig være kommet til Søs, thi paa Søsession 1805 udskreves han med Prædiket „søvant“, 62 Tommer (ca. 162 cm) høj, og med Bemærkning, at han var hjemme fra Fart fra Randers med Skipper Claus Ranns Koffardiskib; 07 var han udkommanderet til København og har da overværet Stadens Belejring og det engelske Bombardement 2.—5/9 s. A.; rimeligvis deltog han i Kanonbaadskampene mod de engelske Orlogsfartøjer i Sundet. Han blev derpaa „hjemforlovet“ 14/9 s. A. 1808 var han igen forhyret med Rann's Jagt „Anna Kirstine“, mødte derfor ikke paa Session, men fik Prædiket forbedret til „Helbefaren“. Heller ikke paa Sessionerne 09—15 mødte han og formodedes i engelsk Fangenskab. Først paa Sessionen 16 blev Forholdet oplyst. Det viste sig, at Skipper Rann var forlist under Norge, og at Borberg i 1808, da han vilde vende tilbage til Jylland med en Skipper Boldsen, var blevet opbragt til England. Her sad han i Fangenskab („Prisonen“) — formentlig som andre danske Krigsfanger i et udrangeret gammelt Linjeskib — lige til 1813, hvorefter han var faret fra Rotterdam paa Ost- og Vestindien. 1825 vendte han tilbage. Det følgende Aar frasagde han sig paa Sessionen Retten til Fart og Fiskeri, som de til Flaaden udskrevne („Sølimiterne“) havde. Hans Søpatent kunde han dog ikke tilbagelevere, da det var ham frataget i det engelske Fangenskab.¹⁰⁹⁾

Slægtsoverleveringen, der intet kender til dette Fangenskab, mener

at vide, at han i ung Alder blev Skibskaptajn og førte Fuldrigger paa Batavia i Hollandsk-Ostindien. Hvis dette er Tilfældet, maa han altsaa i Aarene mellem 1813 og 25 have svunget sig op til Kaptajn paa en Ostindiefarer. Herpaa kunde det ganske vist tyde, at han i Traditionen fra Svallinggaard stadig kaldes „Kaptajn“. Sørullen omtaler ikke dette Forhold, og desværre kendes intet nærmere til hans romantiske Ungdomsliv paa de store Have og i Troperne.

Efter sin Hjemkomst forpagtede han Korup Mølle i Visborg Sogn og blev ved sit 2. Ægteskab Ejer af Svallinggaard i Asferg Sogn ved Randers. Gaarden var alt da ved Frasalg af Bøndergods gaaet ned fra 27 til ca. 13½ Td. Htk. Hovedbygningen var et gammelt rødtækt, vinkelbygget Stuehus af røde Munkesten, der menes at stamme fra Mariager delvis nedrevne Kloster.¹¹⁰⁾

Borberg faldt ikke til Ro efter sin eventyrlige Ungdom. Tværtimod var han — som Bønderne sagde — „lidt halvulrole“ (halvulrolig). At han ikke havde videre Forstand paa Landbruget, var jo nu ikke saa mærkeligt. „Det var efter hans 1. Hustrus Død, der tog haardt paa ham, at han igen begyndte paa sin Ungdoms vilde Liv, flakkede rundt som Gæst hos Venner og Bekendte. Dette fortsattes nok delvis under hans 2. Ægteskab. Kaptajnen var jo nemlig en lystig Selskabsbroder, der svang Pokalen“.

Ser man Borbergs meget gode, nærmest pertentlige Haandskrift paa det vistnok eneste bevarede — ulasteligt stavede og formede — Brev fra ham (Ny kgl. Saml., Fol. 1860 i Det kgl. Bibl.), hvilket er skrevet 2 Dage efter hans 1. Hustrus Død og aander dyb Smerte herover, har man ondt ved at tro, at han udelukkende skulde have været en saadan vild Søgut; men der maa vel være en Del Sandhed i den før gengivne mundtlige Tradition.

Ikke mere end 5 km fra Svallinggaard ligger Spentrup Præstegaard, og Digterpræsten og Jægeren Steen Blicher dér og Kaptajnen blev gode Venner og Jagtkammerater. Hvorvidt Borberg delvis har været Model til en af de adskillige Skibskaptajner, der — ikke mindst i og efter det Tidsrum, hvor han og Blicher har kendt hinanden — forekommer i Novellerne, lader sig næppe sige. Udelukket er det ikke; thi Blicher plejede jævnlig at lade sine egne Oplevelser og Venners Beretninger genopstaa i sine Noveller.

Venskabet med Blicher førte indirekte til Borbergs tidlige Død. Han paadrog sig nemlig en Lungebetændelse efter et Gilde en Aften i Asferg Præstegaard, fordi han fulgte Blicher et Stykke paa Vej til Spentrup, vel-sagtens utilstrækkelig paaklædt.¹¹¹⁾ † 5/8 1835 paa Svallinggaard. Paa Asferg Kirkegaard findes endnu en Gravsten over ham og hans Svigerforældre i hans 2. Ægteskab.

1° ~ 13/5 1825 i Randers *Karen Fasting*, * 1/4 1796 paa Trudsholm,

† 2/9 1827 i Barselseng i Korup Mølle (Forpagter af Trudsholm, senere Ejer af Hovedgaarden Bjellerup Ladegaard ved Randers Gerhard F.¹¹²) og 1. Hustru Karen Møller). Uden Børn.

2° ~ 4/7 1829 paa Svallinggaard (kgl. Bevilling)

Else Marie Bierregaard, døbt 24/7 1796 i Rold, † 15/5 1862 i Randers. (Christen B., vistnok Forpagter af Taaruphedegaard, nu Mylenberg Gods, og Hustru Anne Sørensdatter Kaas, Søster til den under 0. II. 3 nævnte Jens Sørensen K. til Bælum Nørgaard, og 2° gift med Jens Ibsen, Ejer af Svallinggaard). Ogsaa dette Ægteskab var barnløst, men Ægtefællerne tog et Barn til sig.¹¹³)

A. Cathrine Borberg (1789—1868) og hendes Mand, Ejer af „Aamølle“, Søren Kaas (1778—1858).

51. 0. II. 3. *Anne Cathrine Borberg*, * 2/8 1789 i Aamølle, døbt 13/1 90 i Vindblæs. (Frembaaren af Jomfru Jørgensen paa Ballegaard. Faddere: Hr. Forvalter Tryde ved Fussing, Niels Hempel fra Fussing Mølle, Peder Nielsen, Færgemand ved Hadsund, Jomfru Maren Maria Hvas fra Ballegaard.) Skal have været „et meget sødt Menneske“. † 9/1 1868 paa Gaarden Aldershaab i Vindblæs. — ~ 24/7 1810 i Vindblæs *Søren Jensen Kaas*, * 11/8 1778 i Bælum, døbt 13. S. e. Trin. (13/9) s. A. smstds. Efter Ansøgning af 7/7 1809 fik han 12/8 s. A. gennem Rentekammeret

kgl. Bevilling til at drive „Grubbeværk“ („til Grubbe- og Perlegrynsformaling“) i Aamølle mod en aarlig Afgift af 10 Rdl. til den kgl. Kasse. Senere drev han ogsaa Oliemølle dér. Omkring 1840 afhændede han Aamølle, ejede derpaa en Tid Lystrupgaard i Vindblæs Sogn og tilsidst et Hus i Norup i Nabosognet Falslev, hvor han døde 22/7 1858 (Jens Sørensen K., Ejer af Bælum Nørgaard, Birgitte Christensdatter).¹¹⁴)

5 Sønner, 2 Døtre.

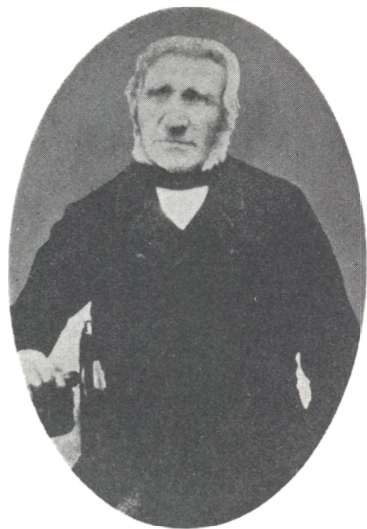
52. 0. II. 4. *Lauritz Ploug Borberg*¹¹⁵) (Kirkebogen kalder ham *Lauris Plog*, men selv underskrev han sig altid „Lauritz“) , * 5/8 1791 i Aamølle, døbt 14. S. e. Trin. (25/9) s. A. i Vindblæs. Opkaldt efter den kendte Møller Laurits Ploug i Oust Mølle ved Randers¹¹⁶), der havde været Faderens Forlover ved Brylluppet og til hvem denne — uvist hvorfor — følte sig knyttet. (Frembaaren af Enke-Provstinde Hee (født Birgitte Hanson) fra Randers. Faddere: Hr. Hvås til Ballegaard, Sorrevad, Kiøbmand i Mariager, Hempel i Fussing Mølle)

Efter en Slægtstradition, hvis Rigtighed nu næppe lader sig fastslaa, skal Borberg i den engelske Krig have deltaget i Kanonbaadskampen

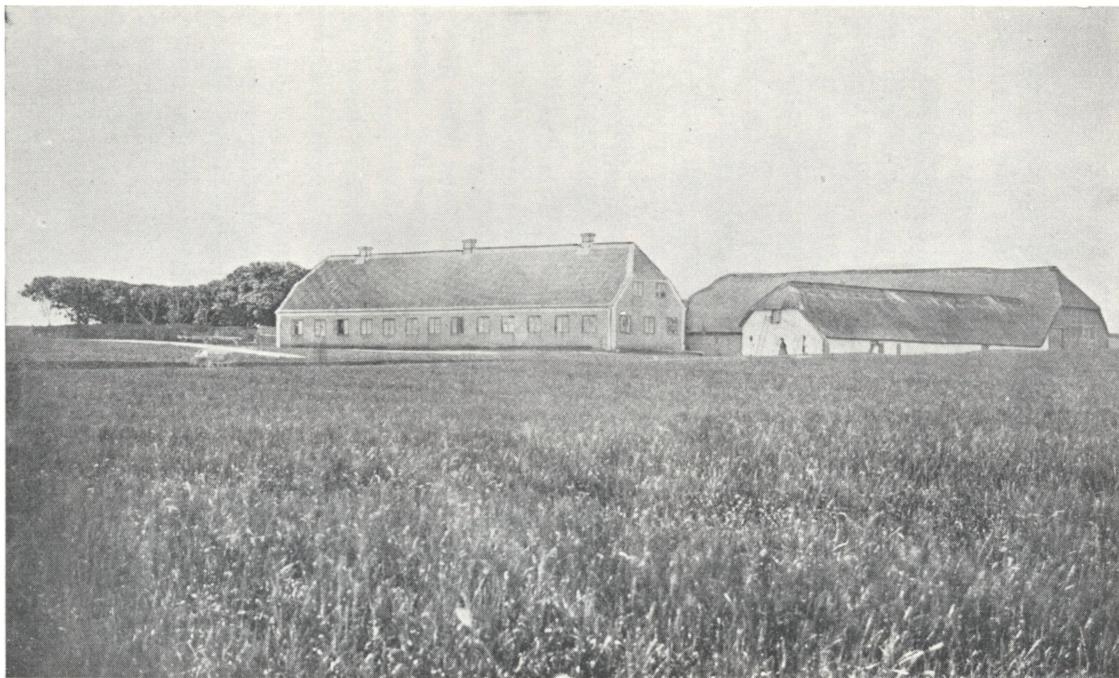
mod Linjeskibet „Africa“ og i Premierløjtnant F. Holsteins raske natlige Erobring af et engelsk Konvojskib i Storebælt, henholdsvis i Oktober 1808 og November 1809. I hvert Fald gjorde han, der med Betegnelsen „søvant“ var udskrevet paa Søsession 08, som ganske ung Orlogstjeneste i Krigsaarene 08—09 og 11—13, i sidste Tidsrum paa Kanonbaadsflotillen ved Nyborg, der havde adskillige Kampe med britiske Orlogsmænd. 1810 laa han paa Søbatteriet „Prøvesten“ ved København.¹¹⁷⁾ Sikkert er det desuden, at Borberg under Krigen en Tid gik til Kapers, hvor han skal have været „Prisemester“ paa tagne engelske Fartøjer; i det hele høstede han imidlertid ikke anden Rigdom af denne Fribytterfærd end Eventyr. En Gang havde Kaperen saaledes taget et russisk Fregatskib og bragt det ind til Stralsund; men da der kort efter kom russiske Tropper til Byen, maatte det frigives uden Godtgørelse; en anden Gang var han paa Nippet til at falde i engelsk Fangenskab, idet Kaperen udfor Vingö i Göteborgs Skærgaard overhalede af en engelsk Orlogsmænd. Han undgik kun „Prisonen“ ved at springe overbord og svømme i Land. Der blev vel skudt paa ham; men han slap med et ubetydeligt Strejfskudskaar paa Kinden. I Marts 1813 fritoges Borberg for videre Udskrivning, da han blev Medejer af en i Aamølle anlagt Olie-mølle; derefter rejste han som Møllebygger rundt i Landet. Dette Liv varede en halv Snes Aar, og det er klart, at disse Rejser — i Forbindelse med, hvad han havde oplevet tilsøs — har givet ham videre Syn og større Erfaringer.

Under sine Ophold i Aamølle, hvor han dog havde sit Standkvarter, glemte han ikke Jagten og udviklede sig til en stor Nimrod, selvom Historien om, at han i ét Skud skulde have nedlagt 7 vilde Svaner, vist nok maa henregnes til de bedre Jagtkrøniker; men i øvrigt er der ikke noget nærmere kendt om hans Virken i dette Tiaar. Hans Taler i Stænderforsamlingen giver vel Antydninger af, at han af Selvsyn var kendt med Forholdene rundt om i Landet, ja, ogsaa i Udlandet; men noget bestemt kan dog næppe udledes af dem. Sandsynligvis har han væsentlig færdedes rundt i Jylland.

Dette Rejseliv skulde imidlertid faa afgørende Indflydelse paa hans senere Skæbne.

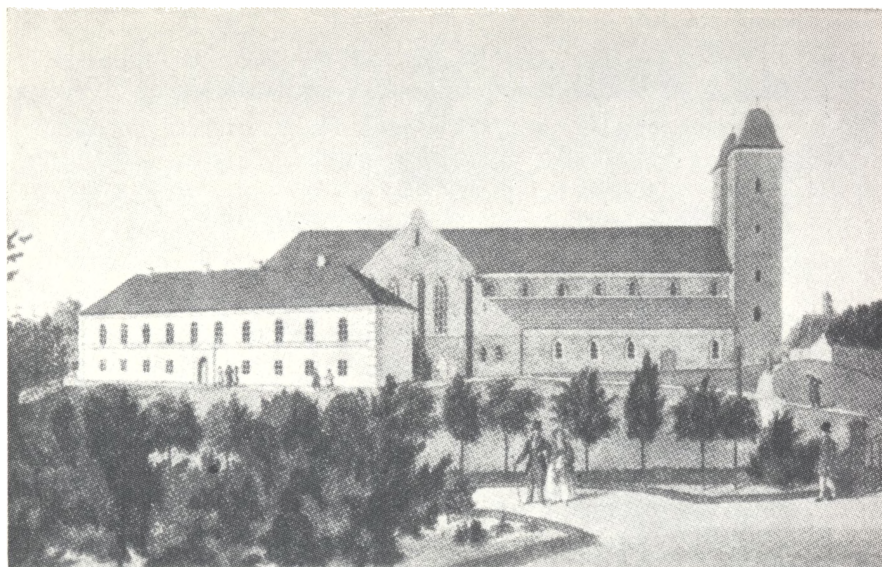

Stænderdeputeret, Amsraadsmedlem, Propr.
Lauritz Ploug Borberg (1791—1875).
(Fotografi fra 1860'erne).

Dover Østergaard, Ydby Sogn, Thy, i 1870'erne.

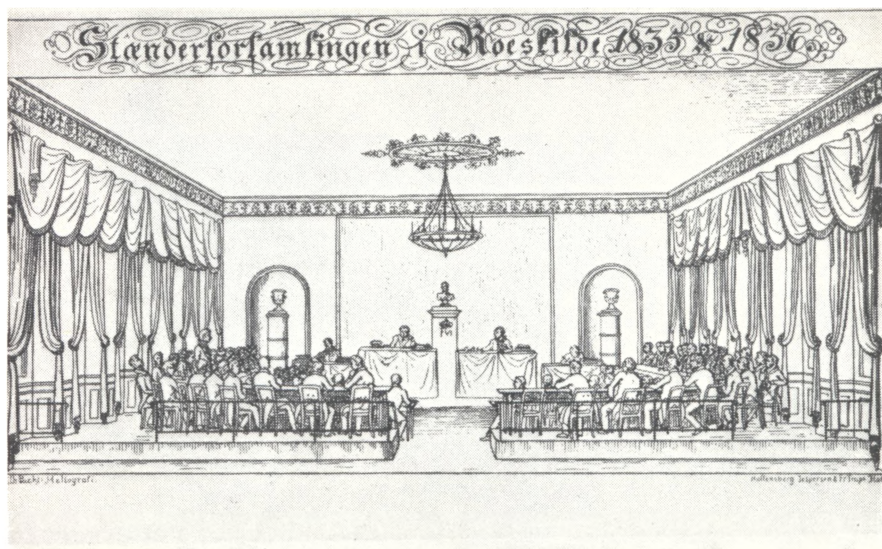
Nørrejyllands „Stænderhus“ (nedrevet 1871); det laa lige Nordøst for Viborg Domkirkes Kor.

Under en af sine Rejser kom han til Thy og lærte at kende Proprietær Peder Oddershede paa Dover Østergaard i Ydby Sogn og dennes unge Hustru Maren, født Neergaard.

Slægtstraditionen beretter nu, at Borberg blev meget indtaget i den unge Kone, og da han kom hjem fra sin Rejse, skal han have udtalt, at hvis hun engang blev Enke, vilde han gifte sig med hende. Muligt hænger denne Udtalelse sammen med, at Oddershede allerede dengang var svag og kort Tid efter døde af Tyfus — i 1821. Da Borberg fik dette at vide, friede han nogen Tid efter til Enken, fik hendes Ja og blev viet til hende 7 Fjerdingaar efter. Herved blev han Ejer af Dover Østergaard og kom i Svogerskab til den ansete, thylandske Slægt Neergaard (S. 86).

Dover Østergaard var dengang betydeligt større end nu. 1859 havde den 221 Td. Land og 17 Td. Htk., foruden den Gaarden tilhørende Halvdelen af Ydby Kirke. Borberg opførte i Begyndelsen af 1840erne et anseligt 13 Fags Stuehus i Stedet for det tidligere straatækte, der stod indenfor paa den nuværende Gaardsplads. Den ny Bygning tog sig godt ud og synede langt nordfra med gule Mure og rødt Tegltag. Den staar vel endnu, men desværre i ændret Skikkelse.

Han blev næppe nogen fremragende Landmand. Det er betegnende, at han i de mange Taler, han holdt i Stænderforsamlingen om næsten alle mulige Emner, praktisk talt aldrig kom ind paa Landbrugsspørgsmaal udover Hesteavl, for hvilken han havde stor Interesse. Han holdt saaledes ogsaa selv fine Avlshingste, en Tid en af den kendte „Delius“ Race.

Af Stændersalen i Viborg findes intet Billede; men den var indrettet ganske paa samme Maade som Roskildeforsamlingens.

Ved Stænderinstitutionens Oprettelse valgtes Borberg 1834 til Deputeret for de mindre Landejendomsbesiddere i 5. jyske Distrikt (Thylands sydlige Del og Mors). At han trods sit ret korte Ophold i Thy blev valgt, skyldtes vistnok hans store Interesse for retslige Spørgsmaal og offentlige Forhold. I Nørrejylland's Stænderforsamling i det gamle, nu nedrevne Domhus i Viborg (paa den nuværende „Stænderplads“, Nordøst for Domkirken) sad han under 1. Valgperiode i de 3 Samlinger 1836, 38 og 40 og genvalgtes ved Periodens Udløb. I 2. Valgperiode deltog han derimod kun i Samlingen 42, men var af Sygdom hindret i Møde i Samlingen 44 og 46. Ved Valget 46 opnaaede han kun Valg som Suppleant, idet Morsingboerne endelig fik valgt en Mand fra Mors. En Familietradition siger, at han nægtede at modtage Valg til den grundlovgivende Rigsforsamling 1848.

Af hans Virksomhed i Stænderne giver Stændertidenden det bedste Billede. Man ser heraf, at han dels valgtes til Medlem af ikke faa vigtige „Komitéer“ (Udvalg), dels at han jævnlig tog Ordet i Salen og da baade for at behandle almindelige og stedlige Emner. Det kan paa Grundlag heraf saa nogenlunde opgøres, hvorledes hans politiske Standpunkt har været til en Række foreliggende Mærkesager og større Samfundsspørgsmaal.

Han synes — hvad vist ogsaa var Tilfældet med den største Del af Landbefolkningen — *ikke* at ønske nogen Regeringsforandring, d. v. s. at Enevælden skulde afløses af en egentlig fri Forfatning. Han udtaler

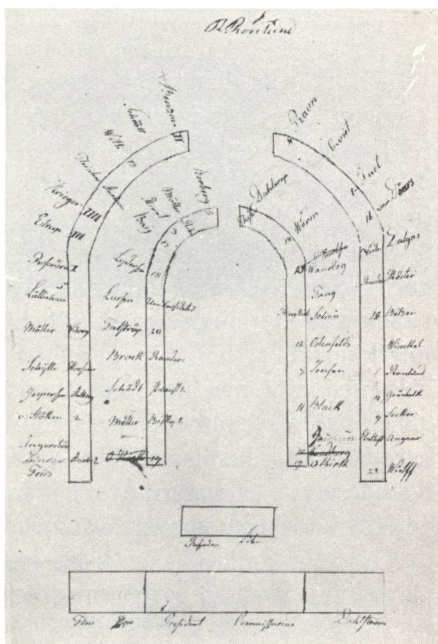
Tillid til Regeringen og siger udtrykkeligt, at hans Vælgere næppe ønsker, at der tildeles Stænderne Skattebevillingsret. Det var formentlig Frygten for et Godsejervælde, der virkede. Paa den anden Side ser han, at der efter Kong Christian VIII's Død af Hensyn til Utrygheden overfor Kronprinsen (Frederik VII) sandsynligvis maa indtræde en forfatningspolitisk Ændring. Han synes tilfreds med Stænderinstitutionen, som den er, dog saaledes, at de 2 Stænderforsamlinger forenes. Tanken om en fælles Stænderkomité afvises som en Omsvøvsordning, der vil forsinke Lovsagernes Gang og koste flere Udgifter.

I det hele var Borberg absolut „Sparepolitiker“. Han siger udtrykkeligt, at saa snart der foreslaas nye Udgifter, opstaar der Frygt hos ham, og det ses tydeligt ved alle de Reformers, han foreslaar, at han søger at skaffe en Udvej, hvorved disse enten intet kommer til at koste det offentlige eller i hvert Fald saa lidt som muligt.

I det hele taget varetager han, som naturligt er, stærkt Landbo-standens Interesser, og paa dette Punkt traadte han med størst Energi frem.

I hans Taler om Fæstebøndernes Stilling, Hoveriets Ophævelse og Forbud mod Len og Stamhuse mærkes en stærk og velgørende Understrøm af Varme. Tanken om at frigøre Fæstebønderne saavel fra Fæste som Hoveri, der endnu paa dette Tidspunkt var ret udbredt, har hans store Kærlighed. Samtidig søger han paa alle Maader at værne Bøndernes økonomiske Interesser, navnlig ved at hindre højere Skatter paa Landbruget. Han gør nok Indtryk af her at være en noget énsidig Landborepræsentant, men har paa den anden Side været gennemtrængt af Overbevisningen om, at Bønderne ikke kunde taale flere offentlige Byrder.

Ogsaa paa andre Punkter viste han en smuk Følelse for dem, han mente led Uret. Der er megen Varme i hans grundige, gentagne Indlæg for at stille Kvinderne ligesaa gunstigt som Mændene med Hensyn til Arv. (I anden Forbindelse fortælles ogsaa det betegnende lille Træk om

Den norrøjdske Stænderforsamlings Sal i det gamle Domhus i Viborg under Samlingen 1838. — Borbergs Plads er inderst paa første venstre Bænk. (Tegning af Stænderdeputeret, Auditor R. Roulund. L. A. V.)

ham, at han, naar han var paa Bal, havde ondt af „Bænkevarmere“, og derfor bød dem flittigt op).

Et andet Omraade, hvor han jævnligt tog Ordet, var Forhandlinger om Søvæsenet; han var altid paa Pletten her og udtalte sig med tydelig personlig Erfaring og Sagkundskab. Man kender igen den gamle Sømand fra Kapertiden. Han brugtes da ogsaa meget af Stænderne i Komitéer, der vedrørte saadanne Forhold, og havde den Triumf, at det var paa hans Initiativ, at Hanstholm store Fyr blev bygget 1843. Dette staaer altsaa som et varigt Minde om hans Virksomhed i Stænderforsamlingen.

Saa vidt om hans almindelige Synspunkter; men han var jo ogsaa Deputeret for en Valgkreds, og dens og Landsdelens Interesser varetog han ligeledes med Styrke.

Der gaar i det hele gennem hans Taler en behagelig saglig Tone, og man mærker tydeligt det retskafne Træk, at han nødvendig vilde skade nogen, selvom han derved kom til noget at vanskeliggøre de Samfundsreformer, han egentlig ønskede.

Selv om der findes visse Ubehjælpsomheder i hans Taler, har man Indtrykket af, at han talte gerne og flydende — „ugenert“, som der staaer i den nedenfor nævnte „Stændervise“.

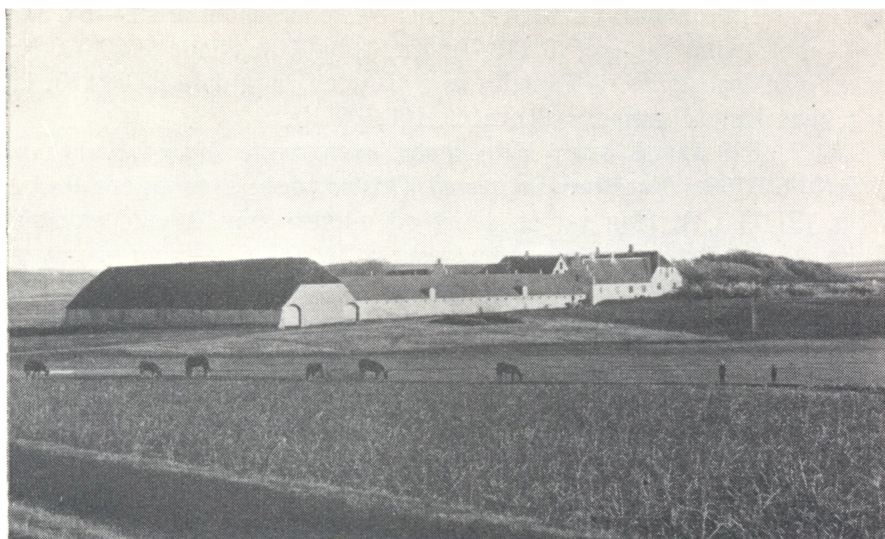
Den af de kendte Deputerede, Stiftsprovst, Dr. theol. P. T. Hald og Herredsfoged, Justitsraad J. P. With forfattede, noget onskabsfulde „Stændervise“ er naturligvis heller ikke blid over for ham. Den giver ham følgende Skudsmaal:

„Lars Borberg talte ugenert
om Faar og Fyr og Fære (Færge),
skønt det er ikke meget værd.
Gud bedre; ak, desvær'e.“ ¹¹⁸⁾

Der er imidlertid næppe Grund til at tage denne Dom synderlig alvorligt. Næsten alle Deputerede fik et grovkornet Skudsmaal.

Da den ny Landkommunalordning, hvorved Amtsraad og Sogneraad oprettedes i Medfør af kgl. Anordning af 13/8 1841, traadte i Kraft 42, valgtes Borberg i de mindre Landejendomsbesidderes Klasse til Medlem af Thisted Amtsraad og sad i Raadet indtil 51. Jernbane fandtes jo ikke dengang i Thy, saa han red de 4½ Mil ind til Amtsraadsmøderne i Thisted og tilbage. I 42 var han desuden blevet Medlem af Boddum-Ydby Sogneraad.

Endnu engang maatte han paa sine ældre Dage gaa i Felten — troede han da. Det var under „Slavekrigen“ 1848, da det vilde Rygte i Slutningen af Marts gik over alt Jylland, at „Slaverne“ (de til Fæstningsarbejde dømte grove Forbrydere) i Rendsborg var brudt ud og hærgende for nordpaa. Da tog den 56-aarige Mand Bøssen paa Nakken og drog sammen med sine Naboer ned til Odde sund for at hindre Udaadsmændenes

„Momtoft“, Sennels Sogn (ved Thisted), tilhørte vist i Middelalderen „Økloster“ paa Øland, fra 1559 en Række adelige og borgerlige Slægter. 1805—60 Hovedsæde for Slægten Neergaard.

Overgang til Thy. Det viste sig imidlertid, at det hele var blind Alarm. Det havde forresten hans Hustru troet hele Tiden.

I 1850erne blev Borberg først döv i 9. Aar, derefter blind, formodentlig paa Grund af en Stærklidelse, og maatte saaledes opgive al offentlig Virksomhed. Han levede da i al Stilhed paa Dover Østergaard, hvis Drift han overlod til sine hjemmевærende voksne Børn. Det var selvfølgelig en sørgelig Tilværelse for den gamle, blinde Mand, selvom hans Børn søgte at lindre hans Skæbne saa meget som muligt ved Højtlesning og Samtale. I Haven var der udspændt en Snor, som han kunde følge for dog at kunne røre sig noget paa egen Haand. Om Vinteren var Snoren udspændt i Gaardens store „Sal“. Alligevel foretrak han at være blind fremfor at være döv, idet han langt mere følte sig berøvet Samlivet med sine Medmennesker i den Tid, da han ikke kunde høre.

83 Aar gammel døde han 14/3 1875 paa Dover Østergaard uden egentlig forudgaaende Sygdom. Oldingen sad i sin Stol, og en af hans Døtre skulde netop til at anrette Maden for ham, da hun hørte et Suk, — og Livet var udslukt. Han blev begravet paa Ydby Kirkegaard sammen med sin Familie; paa hans Grav har hans Efterkommere rejst en Mindesten.

Borberg var en meget slank, bleg, middelhøj Mand. Han var af en særdeles bestemt Karakter, og Børnenes Respekt for ham var stor.

Efter Datidens Skik maatte de f. Eks. ogsaa sige „De“ til Deres Forældre. Skønt Borberg til Tider havde haft store Udgifter, døde han som en

ret velhavende Mand. Gaarden var efter Skiftedokument af 20.—24. Juni 1877 med Indbo vurderet til 118,704 Kr., Ydby Kirketiende til 20,000 Kr., mens Gældsposterne (2 Pantebreve i Gaarden) udgjorde 32,000 Kr. Ialt var hans Netto-Formue saaledes ca. 106,700 Kr.

11/7 1823 havde han i Ydby ægtet ovennævnte *Maren Neergaard*, * 2 (3)/6 1799 i Kaastrup Sogn ved Thisted, døbt sammesteds 9. S. e. Trin. (21/7) s. A. Hun var en smuk og munter Kvinde, mild mod sine Børn. Med Alderen blev hun meget svær. † 21/10 1861 — som saa mange af den Neergaardske Slægt af apoplexia — paa Dover Østergaard. Det fortælles, at Familiens Bornholmerur gik i Staa i det Øjeblik, hun døde.

(Hun var 1° ~ 4/11 1819 paa Momtoft, Sennels Sogn, (kgl. Bevilling) *Peder Odders-hede*, døbt 4. S. e. Paaske (6/5) 1787 i Kaastrup, † 18/11 1821 paa Dover Østergaard, som han ejede, og efter hvem Enken arvede den (Gaardmand i Kaastrup Peder Christensen O., Dorthe Pedersdatter Nørgaard). Ægteskabet var barnløst.)

Slægten Neergaard (i Thy).

Denne — de „Kaastrup-“ eller „Thy-Neergaard'er“ kaldet til Forskel fra den anden vidtforgrene Familie af samme Navn, der stammer fra Gaarden Nedergaard i Græstrup Sogn, og af hvilken den adelige Familie „de“ Neergaard er en Gren — havde hjemme i ovennævnte Sogn Kaastrup, hvis Kirkebog, hvor andet Stednavn ikke nævnes, er Kilden for de følgende Oplysninger. Navnet, som har været knyttet til Slægten fra kort efter Aar 1700, har sin Oprindelse fra den fhv. lille Hovedgaard Nedergaard i Sognet. Af Slægtens Medlemmer er de kendteste Maren Neergaards Broder, Sognepræst til Ugilt-Taars, Folketingsmand Peter N., og dennes Søn, Statsminister, Dr. phil. Niels Thomasius N. Endvidere var Peter og Maren N.s Broder, Proprietær Thomas N. til Momtoft og deres Brodersønner, Proprietærene Adolph og Edvard N., Rigsdagsmænd i 1850erne og 1860erne. Foruden Momtoft har Hovedgaarden Ulstrup i Hundborg Sogn, Dovergaard i Ydby Sogn, Petersrolighed (ved Thisted) og Breinholt i Humlum Sogn været i Slægtens Eje.

Maren Neergaards Fader var *Christen Christensen Neergaard*, døbt Palmesøndag (27/3) 1768. Han ejede oprindelig en Gaard paa 7 Td., 3 Skp., 2 Fdk. Htk. (1801 med 5 Tjenestefolk) i Kaastrup, som ved Samfrændeskifte af 16/4 1787 var falden i Arv til ham efter hans Fader, der ligeledes var Selvejer. Ved Skøde af 20/6 1805 købte han imidlertid for en Sum af 21,800 Rdl. Courant den store Gaard Momtoft i Sennels Sogn med tilhørende Sennels Kirketiende, som han ejede til sin Død. Momtoft havde 1859 ca. 300 Td. Land og 29 Td. Htk. I sin Ligtale over Faderen skildrede Peter Neergaard ham som en Mand af gammeldags uskræmtet Guds frygt, men samtidig rastløs virksom. Han drev Kornhandel og færdedes derfor idelig paa Rejser. I de vanskelige Tider, der herskede dengang, havde han svære økonomiske Modgange, men kom igennem dem ved energisk Arbejde. Dette nedbrød dog hans Helbred, saa han døde 21/8 1833 paa Momtoft efter et længere Sygeleje.

~ 2/11 1792 i Nors *Johanne Nielsdatter Bierregaard*, døbt 17/3 1771 i Nors, † 30/5 1826 paa Momtoft, (apoplexia). (Niels Jensen B. af Hinding i Nors, Maren Andersdatter).

Chr. Neergaard og hans Hustru ligger begravet under en stor ophøjet Gravsten lige udenfor Sennels Kirkes Vaabenhusindgang.

Chr. Neergaards Fader bar samme Navn *Christen Christensen Neergaard*, var døbt 2. Juledag 1737, begr. 29/5 84. Han efterlod sig den ovenfor — i Samfrændeskiftet af

1787 — nævnte Gaard til Værdi 1360 Rdl. og desuden i andet Jordegods og Fordringer 640 Rdl., ialt en Formue af 2000 Rdl. ∼ *Maren Thomisdatter*, der maaske er det Thomas Poulsens og Kirstine Christensdatters Barn Maren, der 2. S. e. Paaske (24/4) 1735 døbt i Sennels. Begr. 17/4 92 i Kaastrup, 57 Aar gl.

Fader til Christen Christensen Neergaard (den ældre) var *Christen Madsen Neergaard* (eller Nedergaard), døbt 27. (Maaned utydelig) 1708, begr. 17/6 61. Af Ekstras-kattelisten 1743 ses, at han ogsaa var „Selvejer af paaboende Gaard“ paa 4 Td., 3 Skp., 1 Alb. Htk. ∼ /4 37 *Inger Christensdatter Hagel*, døbt Mariæ Bebudelsesdag (25/3) 1703, begr. 10/6 61 (Christen Christensen Hagel, Dorthe Iversdatter).

Det næste Led i Slægtsrækken er *Mads Willumsen (Nedergaard)*, døbt 5. S. e. Paaske (21/5) 1682, begr. 15/3 1761. ∼ 1. S. e. Trin. (10/6) 1703 *Anne Mikkelsdatter*, døbt 3. S. e. Paaske (7/5) 1682, begr. 20/1 1753. Hun var Datter af Mikkel Nielsen i Nedergaard, og ved hendes Giftermaal gik Fæstet af Gaarden over til Manden Mads Willumsen, og denne og deres Efterslægt kom til at bære dens Navn (Nedergaard — Neergaard). Gaarden ejedes dengang af Enevold Nielsen Berregaard til Ullerupgaard, Kjølbygaard m. fl., Borgmester i Thisted, Justitsraad og gift med den fra Folkesagnene kendte Fru Anne Søe.

Mads Willumsens Fader var *Willum Christensen*, begr. 20/4 1729 fra Nedergaard — „75 Aar mindre end 3 Maaneder gl.“, altsaa født i Juli 1654. ∼ *Anne Jensdatter*, der, da hendes Alder ved hendes Begravelse 7/7 1696 opgives til 55 Aar, var født 1640/41. — Som Slægtens ældste Mand kan endelig nævnes *Christen*, Fader til Willum Christensen. Det maa have været den *Christen Nielsen*, begr. i Kaastrup 1/6 1681, som, da han var 64 Aar gl. ved sin Død, maa være født 1616/17. At han var Fader til Willum Christensen, gøres overmaade sandsynligt af den Omstændighed, at nævnte Willum efter Matriklen af 1688 ses at bestyre for „Christen Nielsens Arvinger“ den disse tilhørende Gaard i Kaastrup. Han har da utvivlsomt selv været en af Arvingerne, og Arveladeren Christen Nielsen, der er den eneste af det Navn, der dør i Kaastrup 1681—88, har været hans Fader.

L. P. Borberg og Maren Neergaard havde 10 Børn (59—68. P. I. 1—10).

53. O. II. 5. *Hans Juul Borberg*, * 13/1 1793 i Aamølle, døbt (Opkaldelsen, se S. 70) 24/2 s. A. i Vindblæs. (Frembaaren af Hr. Hvas' Datter Marie Sophie paa Ballegaard. Faddere: Madame Boerbergs Broder (Lars Balleboe), Møller i Heede Mølle, Sr Thomas Kielsen i Refsbech, Peder Nielsen, Færgemand i Hadsund, Jomfrue Sandberg i Fussing Mølle). Var allerede 1812 i Tjeneste hos en „Tobaksfabriquer“ i Randers; var „klein“ og ufør og blev derfor kasseret paa Søsession 1813, idet han desuden efter Prøve og 4 Attester var meget tunghør. Efter at være blevet udlært i Tobaksfaget, fik han 27/7 18 Borgerbrev som „Tobaksfabriquer“ i København.¹¹⁹) Han havde dog ikke dér

Marie Dorthea (kaldet Polly) Potter (1804—82), gift med H. J. Borberg.

nogen selvstændig Tobaksfabrik; thi da han 22/1 33 gav Møde paa Horsens Raadstue, kaldes han Tobaksspindemester. Efter dér bl. a. at have forevist et kgl. Privilegium af 29/9 32 til at drive Tobaksfabrik i Horsens, fik han da meddelt Borgerskab som Tobaksfabrikant. Borgerskabsprotokollen tilføjer, at han havde forevist Attest om, at han havde anskaffet sig „borgerlig Armatur og Mundering“. I Horsens boede han paa Hovedgaden, Søndergade, daværende

C. Margrethe Borberg (1800—77), gift Bering.

Nr. 30, og havde sin Fabrik i samme Gaard. † 16/2 1838 i Horsens af Lungebetændelse, paadraget ved en Begravelse, hvor han efter Tidens Skik maatte staa ude i Vinterkulden i Spidskjole uden Frakke. Gravsted paa Horsens Kirkegaard. ~ 28/10 1822 i Aarhus (Frue) *Marie* (kaldet „Polly“) *Dorthea Potter*, * 20/8 1804 paa Christianshavn, † 14/11 82 i Horsens (Grosserer og Jernstøber Thomas P., Inger Dorthea Hertz.¹²⁰) (Marie Dorthea P. 2° ~ 8/2 42 i Horsens (Vor Frelser) Ludwig Matthäus Friedrich Hagemann, * 9/8 1815 i Lybæk, Tobaksfabrikant i Horsens og hannoveransk Konsul sammesteds, flyttede senere — efter Fabrikens Sammenbrud — til København, † dér 23/2 84 („Ratsdiener“ i Lybæk Friedrich Diederich Ludewig H. „aus Hannover gebürtig“,

Anna Sophia Spethmann)). H. J. Borberg og Marie Dorthea Potter havde 3 Børn (69—71. P. II. 1—3).

54. 0. II. 6. *Karen Borberg*, * 15/5 1794 i Aamølle, døbt 2. S. e. Trin. (29/6) s. A. i Vindblæs. (Frembaaren af Madame Hempel i Fussingøe Mølle. Faddere: Hr. Niels Hvas til Ballegaard, Hr. Kiøbmand Sorrevad i Mariager, Thomas Kielsen i Refsbech). † 23/1 1852 i Nibe.

~ 15/8 1824 i Falslev *Christopher Nicolai Berg*¹²¹), * 7/10 1789 i Støvringgaard Klosters Forpagterbolig, Støvring Sogn ved Randers, hjemmedøbt 9. s. M., fremstillet i Kirken 7/11 s. A. Tog 1/5 1811 Borgerskab som Købmand i Aalborg og købte 1/11 13 den lille Hovedgaard Ballegaard i Falslev Sogn, som han dog senere maatte opgive, hvorefter han 1/5 26 flyttede til Hem som Forpagter af Præstegaarden dér. Kun et Aar efter — 18/5 27 — overtog han en Købmandshandel i Mariager, drev den i en Arrække, og flyttede saa til Nibe, hvor han levede som Toldassistent til sin Død 9/2 1855 i Nibe. Hans Skæbne havde stadig været nedadgaende, og Utilfredshed med hans 3. Hustru skal have foranlediget hans Død. (Forpagter paa Støvringgaard Kloster, senere Ejer af

Herregaardene Sødringholm og Demstrup Anders Mogensen B., Ida Kirstine Jensdatter Esmarch).

(C. N. Berg 1° ~ 22/5 1811 i Aalborg (Budolfi) *Anne Elisabeth Wedege* ¹²²), * 10/10 1777, formentlig i Hobro, † 30/9 1823 paa Ballegaard (Kgl. Vejermester, Købmand i Hobro Peiter Herman W. og 3. Hustru Juliane Holm). Efter sin 2. Hustrus Død giftede Berg sig igen 8/7 1854 i Vokslev med *Marie Kirstine Andersdatter*, * 10/9 1824 i Nibe, † 12/3 99 sammesteds. (Bødker Anders Pedersen, Karen Jensdatter). Efter Bergs Død indgik Enken nyt Ægteskab med Skorstensfejer Adolf Theodor Ahlberg).

I Ægteskabet med Karen Borberg havde Berg 4 Sønner og 5 Døtre.

55. O. II. 7. *Jørgen Terp Borberg*, * 18/6 1797 i Aamølle, døbt (Opkaldelse, se S. 74) 30/7 s. A. i Vindblæs. (Frembaaren af Madame Hempel i Fussingø Mølle. Faddere: Hr. Niels Hvass til Ballegaard, Hr. Christen Møller fra Asferg, Peder Nielsen, Færgemand ved Hadsund, Præstekonens Søsterdatter Sophie Margrethe Davidsen).

Paa Søsession 1814 fik han Bemærkning „liden og klein“, og 15 „endnu klein“, men blev 16 erklæret „tjenstdygtig“ og var da 60 Tommer høj (157 cm). 17 fik han Betegnelsen „søvant“; 18 oplyses det, at han fra 17 havde været i Fart fra Randers med Albrecht. Han opgav dog hurtigt Sølivet, idet han efter Rullen hele Tiden 1820—28 opgives at have været „hjemme“. ¹²³) Dette har dog ikke været Tilfældet. Efter Københavns Borgerskabsprotokol forevist 18/15 24 et af Tobaksspindersvend Jørgen Borberg forfærdiget Mesterstykke i Aarhus, som af det københavnske Laug blev erklæret antageligt. Han har da vel staaet i Lære i Aarhus og senere en Tid arbejdet i København. I Slutningen af 20erne kom han til Randers. 32 købte han af Kancelliraad, Postmester la Cours Dødsbo Ejendommen Nr. 8 i Vestergade i Randers, Matr. Nr. 498. Paa den Tid forefandtes paa Grunden et toetages Pakhus paa 11 Fag og en énetages Fabriksbygning i Gaarden. Borberg ombyggede Façaden til den endnu staaende lange toetages Bygning, der i en Taksation af 1847 opgives at have været grundmuret til Gaden. 56 solgte han den østlige Del af Ejendommen og opførte Aaret efter paa den vestlige Del — nuværende Nr. 10 — en treetages grundmuret Bygning paa 17 Fag. Den østlige Del af Grunden tilbagekøbte han senere. I denne store Ejendom boede han Resten af sit Liv. Den var i Slægtens Besiddelse til 1898. „Det var solidt Kram,

Proprietær, senere Købmand, sidst Toldass., Christopher Nicolai Berg (1789—1855), 2. Gang gift med Karen Borberg.

„Tobaksfabriqueur“ Jørgen T. Borberg
(1797—1872).

den gamle Borberg byggede af, hvilket fremgaar af det imponerende Tømmer og de ualmindelig solide Mure. Vindfløjen paa Nr. 10's Bagbygning bærer Opførelsesaaret 1857“. Desuden ejede han fra 1847 en Del af den store interessante Ejendom, Kirkegade Nr. 13, hvis Fløj mod Store Kirkestræde er en af Randers Bys bedst bevarede Bindingsværksbygninger fra Begyndelsen af 1600-Tallet.¹²⁴⁾

Efter at Borberg 5/3 1834 havde taget Borgerskab i Randers som „Tobaksfabriqueur“, drev han sin Virksomhed i ovennævnte Fabrik, og han var en dygtig Forretningsmand.

38—42 var han Fattigforstander, nævnes desuden som Medlem af den gamle Borgerforening „Randers ældre Købmænds Liglaug“ og som Laugets Oldermænd 49—51.¹²⁵⁾ Han var en lille kortbenet Mand med meget markerede Træk og gik paa sine ældre Dage med Paryk. Af Karakter var han munter, yndet af de unge i Klublivet i Randers. De samledes gerne om ham. Han efterlod sig saa mange Midler, at hans ugifte Døtre i det hele kunde leve deraf. † 11/4 1872 i Randers; Gravsted paa Randers gamle Kirkegaard. — ~ 13/10 1830 i Randers *Christine Sophie Therchildsen*, * 24/10 1803 i Randers, † 11/1 78 sammesteds. Om hendes Karakter er intet oplyst, men hun havde et smukt, roligt og ganske fornemt Udseende.

Slægten Therchildsen var en gammel Randers-Borgerslægt. Hun var Datter af Kammerraad *Anders Therchildsen*, Ejer af den nu nedbrudte Hvide Mølle lige udenfor Randers Hospital. Han døbt 21/5 1769 i Randers, † 15/12 1843 sammesteds, ~ 9/1 1798 i Hadsbjerg *Ollegaard Charlotte Stelle*, døbt i Hadsbjerg 24/1 1774, † i Randers 29/7 1844. Hendes Forældre var Forpagter, senere Ejer af Herregaarden Kollerup *Anders Nielsen S.* og *Charlotte Helene Amalie Helmer*.

Anders Therchildsens Fader hed *Clemen Therchildsen*, døbt 24/6 1733 i Randers, hvor han 1762 tog Borgerskab paa „norsk Handel og

Christine S. Therchildsen (1803—78), gift med
J. Borberg.

Vestergade i Randers i 1890'erne, set inde fra Byen. (Jørgen Borbergs Ejendom er det høje (treetages) Hus midt i Gaden (Nr. 10) og det næste lange toetages (Nr. 8), der tilhøre for Nr. 10 støder op til dette).

med andre danske Produkter"; † 24/9 1813 i Randers, ~ 19/10 1768 i Randers *Else Cathrine Marie Schalstrup* i Hvide Mølle, Enke efter Anders Sørensen Møller, med hvem hun havde erhvervet Møllen. Selv var hun, hvis Forældre var Hattemager i Aalborg Søren Jensen S. og Hustru *Maren Mortensdatter*, døbt i Aalborg (Budolfi) 12/8 1732. Hun døde 28/5 1806 i Randers.

Clemen Therchildsens Fader *Therchel Clemensen*, begravedes 25/5 1741 i Randers. Moderen *Kirsten Andersdatter* var hans 2. Hustru).

J. T. Borberg og Christine Sophie Therchildsen havde 8 Børn (72—79. P. III. 1—8).

56. 0. II. 8. *Lars Balleboe Borberg*, * 27/7 1798 i Aamølle, døbt 16/9 s. A. i Vindblæs. (Frembaaren af Hr. Bachs Hustru til Demstrup. Faddere: Clemen Andersen i Kondrup, Jens Kielsen paa Kragelund, Færgemand Peder Nielsen ved Hadsund, Christen Møllers Hustru i Asferg). Sørullen udviser, at han 1813 var „liden og klein“, men 15 „tjenstdygtig“, og at han 19/5 s. A. fik Amtspas til Viborg. I 16 var han 62 Tommer høj (ca. 162 cm). Bortset fra, at han 18—19 var paa Fart med et Mariagerfartøj, hvorfor han i Rullen fik Betegnelsen „søvant“, var han i Viborg 15—22, formentlig i Købmandslære og ved Handelen. 22—28 var han hjemme i Aamølle,¹²⁶) men kom derefter til Randers, formentlig som Købmandssvend hos sin senere 1. Hustru. 9/9 34 tog han Borgerskab som Købmand i Randers, hvor han ejede og boede i en stor, gammel, nu nedrevet Købmandsgaard, Vestergade Nr. 9, Matr. Nr. 253 (Billede S. 107). I Gaarden var der stor Tilkørsel af Landboere, særlig om Lørdagen. De beværtedes med Øl og Brændevin fra

Anker, Kaffe m. m., fik stoppet deres Piber, og der blev i det hele kølet for dem i alle Retninger. Imens fyldte Karlene Vognene med Varer af enhver Art; thi Borberg handlede med alt, havde bl. a. en stor Korn- og Foderstofforretning samt et større Maltgøereri. Hver Lørdag kom ogsaa St. St. Blicher fra sin Præstegaard i Spentrup, ca. 1½ Mil Nord for Randers. Han var en af Borbergs bedste Venner, ligesom han jo var god Ven af Broderen Niels Christian paa Svallinggaard (S. 77). Traditionen i L. Borbergs Efterslægt vil vide, at Blicher aldrig kørte hjem fra disse Lørdage uden at være i stærk løftet Stemning.

Sophie E. Eggert (1818—97), gift med L. B. Borberg.

Borberg var en høj, kraftig Mand med stor Myndighed og Autoritet, ligesom han var en meget anset Mand i Randers. Efter Borgerskabsprotokollen har han været Fattigforstander og Kirkeværge og nævnes — ligesom Broderen Jørgen — som Medlem af „Randers ældre Købmænds Liglaug“ og som Laugets Oldermænd 56—58.¹²⁷⁾ Paa sine gamle Dage opsagde han Borgerskabet 27/4 70; † 5/7 1879 i Randers. Borberg var ret velstillet, ejede saaledes ogsaa store Engstrækninger ved Gudena og efterlod sin Enke saa meget, at hun

kunde leve sorgfrit i sin Enkestand. — 1° ~ 12/3 1829 i Randers (i Hjemmet, kgl. Bevilling) *Helene Marie Levinsen*,¹²⁸⁾ * 4/5 1788 paa Gundestrupgaard, Hørning Sogn, † 13/2 1841 i Randers (Niels Pedersen L., Ejer af nævnte Gaard, og 2. Hustru Ane Nielsdatter Bygballe).

(*Helene Marie Levinsen* 1° ~ 22/7 1812 i Randers Skibskaptajn, senere Købmand i Randers *Lorentz Johannes Frost*, * 1760, † 18/12 1822 sammesteds, 62 Aar gl. Han havde været en gæv Sømand, der 1793 belønnedes med en Fortjenstmedaille i Guld og en Pengesum for ved sin modige og udholdende Optræden at have bjerget sin Reder, kgl. Agent, Købmand i Randers Hans Christian Hansens Skib i Land, da det i Spanske Sø var berøvet det meste Mandskab af engelske og franske Orlogsmænd).¹²⁹⁾

2° ~ 15/4 1845 i Boddum, Thy,

Sophie Elisabeth Eggert, * 8/5 1818 i Fladstrand (Frederikshavn). Hun traf sin senere Mand ved en Dans paa Dover Østergaard hos dennes Broder, Proprietær L. P. Borberg (O. II. 4), idet hun var Lærerinde i den nærliggende Boddum Præstegaard. Hun var en smuk, elskelig og fin Kvinde, der var sin Mand til megen Støtte. † 15/1 1897 i København. (Distrikts- og Garnisonskirurg Christoph David E., Ingeborg Emcken.)¹³⁰⁾

L. B. Borbergs 1. Ægteskab var barnløst; i det 2. fødtes 5 Børn (80—84. P. IV. 1—5).

57. 0. II. 9. *Cathrine Margrethe Borberg*, * 15/9 1800 i Aamølle, Vindblæs. (Ved Daaben: Frembaaren af Madame Kieldsen i Refsbech. Faddere: Hans Pedersen Færgemands Kone ved Hadsund, Forvalter Quitsou, Hr. Gleerup og Christen Møller fra Asferg). (Billede Side 88). En Dame, der som ung har kendt hende, har fortalt, at hun var „stiv og stram, yderst forbeholden og tavs om sine egne Forhold. Til Gengæld holdt hun af at spørge og fritte andre. Hun var noget paaholdende uden vist at behøve det.“ Der fandtes et Maleri af hende, men dette har ikke kunnet opspores. † 22/3 77 i Mariager. ~ 3/5 1837 i Vindblæs *Christian Bering*, * 8/11 1801 i Kolind, † 9/9 55 i Mariager, Købmand og Borgerrepræsentant i Mariager, hvor han havde Købmandsgaard Østergade Nr. 24. (Præst i Kolind Jens B., Hedvig Marie Bierregaard). Uden Børn, men en Plejedatter (Berings Broderdatter).

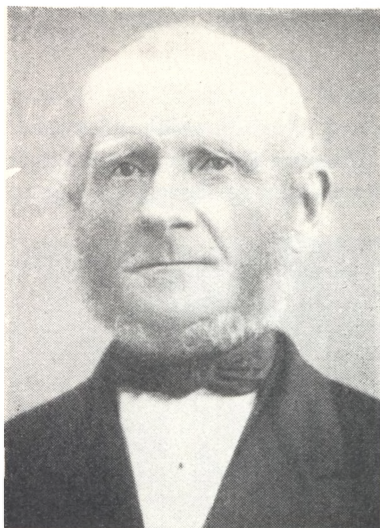

Jacobine K. Borberg (1802—81).

58. 0. II. 10. *Jacobine Kjerstine Borberg*, * 15/6 1802 i Aamølle, Vindblæs. (Ved Daaben frembaaren af Jomfru Larsen i Falslev, Stine(?). Faddere: Mandens ældste Datter Nicoline, Christen Jörgensen i Asferg). Efter Kirkebogens Afgangsliste rejste hun 17 Aar gl. til København. 1839 blev hun Husjomfru hos Ejeren af Hvide Mølle i Randers, Anders Therchildsen, der for nylig var blevet Enkemand, opdrog dennes Børn og tog sig af Møllens Drift; hun var ham en god Støtte, siges at have været „streng, men retfærdig“. Da Therchildsen efter Møllens Nedlæggelse købte Gaarden Grøndalslund i Neder Hornbæk ved Randers, fulgte hun med som Husbestyrerinde paa Gaarden og forblev i denne Stilling ogsaa hos Sønnen. † som fhv. Husbestyrerinde 22/12 1881 paa Grøndalslund, begravet paa Randers Kirkegaard. Ugift.

15. Slægtled (P.):

I. Stænderdeputeret, Proprietær til Dover Østergaard L. P. Borbergs 10 Børn (59—68. P. I. 1—10), II. Tobaksfabrikant i Horsens H. J. Borbergs 3 Børn (69—71. P. II. 1—3), Tobaksfabrikant i Randers J. T. Borbergs 8 Børn (72—79. P. III. 1—8), IV. Købmand i Randers L. B. Borbergs 5 Børn i 2. Ægteskab (80—84. P. IV. 1—5).

Gaardejer M. Christian Borberg (1825—1904).

s. A. i Ydby. (Faddere: Jomfru Anna Neergaard, Md. Schibsted, Hr. Gramstrup, Hr. Christen Neergaard jun., Momtoft). Var Forvalter paa Dover Østergaard i Faderens senere Leveaar, fra 75 Medejer; 82 Gaardejer i Stagstrup i Thy. Var en venlig og nøjsom Mand, ivrig Jæger ligesom Faderen. De sidste Aar var han næsten blind, men plejedes smukt af Hustruen. † 11/4 1904 i Stagstrup. Gravsted paa Kirkegaarden dér. — ~ 11/4 1882 i Boddum *Karen Madsen*, * 14/3 1850 i Gettrup, Thy; † 24/3 1928 i Koldby, hvor hun efter Mandens Død og Bortsalg af Gaarden i Stagstrup boede i eget Hus.

Hun var i sin Ungdom smuk — meget mørk — og bevarede alle Dage Spor af sin fordums Skønhed. Hendes Væsen var tiltalende og taktfuldt. Dertil var hun et godt Menneske. Alligevel havde hun det ikke saa let, navnlig med den ene Svigerinde, der ikke kunde glemme hendes jævne Afstamning, og at hun havde tjent i Nabogaarden. Svigerinderne tiltalte hun med „De“, mens de sagde „du“ til hende. (Husmand i Gettrup Mads Christensen, Ane Jensdatter).

Ægteparret havde 1 Barn: *Maren Borberg*, * 1/12 1883 i Stagstrup, hjemmedøbt samme Dag, † allerede næste Dag.

I. Stænderdeputeret, Proprietær L. P. Borbergs Børn (59—68. P. I. 1—10).

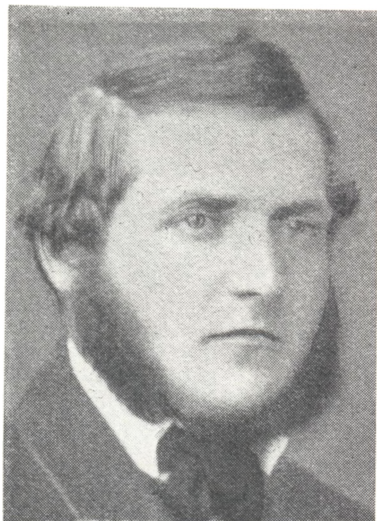
59. P. I. 1. *Petrea Borberg*, * 9/8 1824 paa Dover Østergaard, hjemmedøbt 10. s. M., kirkedøbt i Ydby 31/10 s. A. (Faddere: Madame Neergaard, Thisted, Jomfru Neergaard, Momtoft, Hr. Neergaard sammesteds, Hr. Skibsted, Kirkgaarden, Hr. Fuldmægtig Ostensfeldt, Vestervig Kloster). Var i flere Aar i Huset hos sin Farbroder, Købmand L. B. Borberg i Randers. † 24/9 62 paa Dover Østergaard, jordet i Slægtsgraven i Ydby. Ugift.

60. P. I. 2. *Mads Christian Borberg*, * 31/8 1825 paa Dover Østergaard, hjemmedøbt 1/9 s. A., kirkedøbt 30/10

M. Johanne Borberg (1826—1910).
1872.

61. P. I. 3. *Mette Johanne* (Kirkebogen: *Johanna*) *Borberg*, * 31/12 1826 paa Dover Østergaard, hjemmedøbt 1/1 27, kirkedøbt i Ydby 26/9 s. A. (Faddere: Jomfru Kaalund, Boddum Præstegaard, Jomfru Marie Neergaard, Momtoft, Hr. Christen Neergaard sammesteds, Hr. N. Neergaard, Ulstrup, Hr. Peder Neergaard, Adjunkt fra Aalborg). Var i sin Ungdom i henved 18 Aar Husjomfru hos Proprietær, cand. theol. L. Sørensen paa Hovedgaarden Irup i Thy, hvilket hun ansaa for at være sin bedste Tid. Kom hjem efter Moderens Død 1861. Medejer af Dover Østergaard efter Faderens Død 75, efter Broderen Peders Død 1898 Eneejer. Gaarden solgtes 1900. Boede senere sammen med Søsteren, Enkefru Nielsine („Sine“) Andersen i dennes Hus i Hurup, Thy, † dér 20/1 1910. „Hanne“ Borberg var et stille, fint og elskværdigt Menneske. Jordet i Slægtsgraven i Ydby. Ugift.

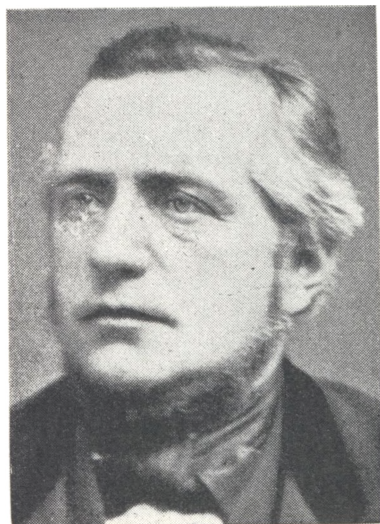
Carl Borberg (1831—97) som Handelsfuldm. i Randers ca. 1855 (Daguerreotyp).

62. P. I. 4. *Amalie Borberg*, * 19/8 1828 paa Dover Østergaard, hjemmedøbt 31/8 s. A. formedelst Sygdom, kirkedøbt i Ydby 19/10 s. A. (Faddere: Jomfruerne Marie og Anna Neergaard, Hr. Christen Neergaard og Thomas Neergaard, Momtoft, Barnets Fader, Hr. Borberg.) Blev allerede som ung sindssyg. Sygdommen skal være brudt ud efter Skarlagenfeber. Familien holdt hende da i over 40 Aar indelukket i et Værelse paa Gaarden, idet der dengang endnu herskede Mistillid til sindssyges Behandling paa Sindssygehospital. Det har ikke været let at have hende hjemme, da hun var meget vanskelig og vilde sønderrive alt, hvad hun fik fat paa. Først i 1880erne kom hun paa Sindssygehospital ved Viborg; † dér 29/11 1901. Jordet i Slægtsgraven i Ydby. Ugift.

63. P. I. 5. *Carl Borberg*, * 27/4 1831 paa Dover Østergaard, kirkedøbt 1/5 s. A. i Ydby. (Faddere: Madame Anna Møller, Jomfru Maria Neergaard, Hr. Købmand Søren Møller, Thisted, Hr. Christen Neergaard, Momtoft, Hr. Borberg, Barnets Fader), gennemgik Realskole i Aarhus og tog derpaa højere Handelseksamen paa Grüners Institut i København. Praktisk Uddannelse fik han hos Storkøbmanden, Konsul Rée i Randers, der skal have sat megen Pris paa ham og gerne vilde have hjulpet ham. Han var ogsaa en smuk Mand med et vindende Væsen. Imidlertid forstod han ikke at haandtere Penge. Bevarede Breve fra ham har et vist overspændt lyrisk Sving, saa

han har vel savnet den fornødne Forretningsnøgtternhed. Han nedsatte sig som Købmand i Horsens og købte 1857 2 Ejendomme dér, hvilke han vilde slaa sammen til én stor Købmandsgaard. Skønt han laante betydelige Beløb hos sin Familie, og Faderen gik i Kaution for ham, maatte han efter faa Aars Forløb gaa fra dem. Heller ikke senere lykkedes det ham at skabe nogen Forretning, skønt Faderen forstrakte ham med saa store Forskud, at de i betydelig Grad oversteg hans fædrene og mødrene Arv. 1869 maatte han derfor udstede Arveafkald.

Proprietær Peder O. Borberg (1834—98).

I Begyndelsen af 1870-erne udvandrede han da til Amerika, hvor han boede i New York. Om hans Liv i de næste 20 Aar savnes der nærmere Meddelelser, idet han kun sparsomt skrev hjem. Formentlig har han levet af tilfældigt Arbejde. De sidste Aar af sit Liv boede han i Gaden Bowery og var om Sommeren Nattevagt ved Hotel „Brunswick“ i Asbury Park, New Jersey, hvis Indehaver i øvrigt roste hans Karakter og Arbejde. † 3/6 1897, fattig og forgældet, paa Bellevue Hospital i New York af nephritis chronica; begr. paa „Mount

Olivet Cemetery“ — „in unenclosed spot“. Ugift.

64. P. I. 6. *Henriette Frederikke Borberg*, * 16/11 1832 paa Dover Østergaard, hjemmedøbt s. D. formedelst Sygdom; † 19/3 33 sammesteds, før Daaben blev bekræftet i Kirken. Jordet i Slægtsgraven i Ydby.

65. P. I. 7. *Peder Oddershede Borberg*, * 30/5 1834 paa Dover Østergaard, hjemmedøbt 8/6 s. A. formedelst Svagelighed, kirkedøbt i Ydby 26/10 s. A. (Faddere: Barnets Moder, Madame Maren Borberg; Barnets Fader, Hr. Laurits Borberg, Gaardmand Jacob Boel og Hustru Karen Christensdatter, Skolelærer Peder Lyngberg, alle af Dover). Kom 16 Aar gl. paa Næs Landbrugsskole, hvor Kosten var saa skral, at han sultede. Han mente, at han som Følge heraf ikke voksede mere; var derefter indtil Faderens Død 1875 Forvalter og Bestyrer paa en Række Proprietær- og Herregaarde i Vendssyssel og Salling, paa Mors og i Thy. Han deltog i Krigen 64 som menig ved 7. Infanteriregiments 2. Kompagni. I December 63 laa han med dette ved Neumünster i Holsten, indtil de danske Tropper ved Nytaarstid trak sig tilbage over Eideren. Han laa saa i Kantonnement i

Landsbyen Jagel sønden for Danevirke og deltog i Danevirkes Forsvar 1.—5/2 64 uden dog i særlig Grad at komme i Ilden. 5/2 om Aftenen fandt Tilbagetoget fra Danevirke Sted, og Regimentet gik op i Nørrejylland, hvorfra det 12/3 førtes over til Als. 17/3 kom det i en meget alvorlig Kamp foran Dybbøl Skanser, henimod Dybbøl By. Borberg var her med, hvor det gik haardest til. I et Brev af 21. s. M. til Broderen Lauritz fortæller han, at han mistede begge sine Sidemænd og sin Rodekammerat og selv fik en Kugle gennem Feltkappen. Regimentet overførtes 22/3 til Fredericia og tog Del i denne Fæstnings Forsvar, indtil den rømmedes sidst i April. — 1875—98 var Borberg

Proprietær Chr. Andersen (1818—76), gift med Nielsine C. Borberg. 1872.

Medejer af Dover Østergaard, men boede fra 76, da Svogeren, Proprietær Chr. Andersen, døde, næsten altid paa Søsteren, Nielsine Christine Andersens Gaard Toftum Vestergaard i Heltborg Sogn; han bestyrede denne under hendes mangeaarige Sygdom. † dér 6/3 1898 af apoplexia og jordet i Slægtsgraven i Ydby. Borberg var en klog og interesseret Mand, en nobel og hjælpsom Karakter. Ligtalen over ham omtaler, at han var en sjælden Støtte for den syge Søster. Ugift.

Nielsine C. Borberg (1835—1922), gift med Chr. Andersen. 1872.

66. P. I. 8. *Nielsine Christine* („Sine“) *Borberg*, * 3/12 1835 paa Dover Østergaard, hjemmedøbt 5. s. M. formedelst Svagelighed, kirkedøbt i Ydby 4/4 36. (Faddere: Madame Møller, Proprietær Møllers Kone fra Vestervig Kloster, Jomfru Nyegaard fra Boddum Præstegaard, foranmeldte Hr. Møller, Gaardmand Jacob Boel og Skolelærer Lyngberg, begge af Dover). Efter sin Mands og sine 2 Børns Død — navnlig, da den sidstlevende af disse, Lauritz André Andersen, var død af Difteritis i Foraaret 1882, kun 11 Aar gl. — blev hun grebet af en langvarig Nervesygdom, saaledes at hun til Stadighed laa til Sengs i mange Aar. Under denne Sygdom bestyrede —

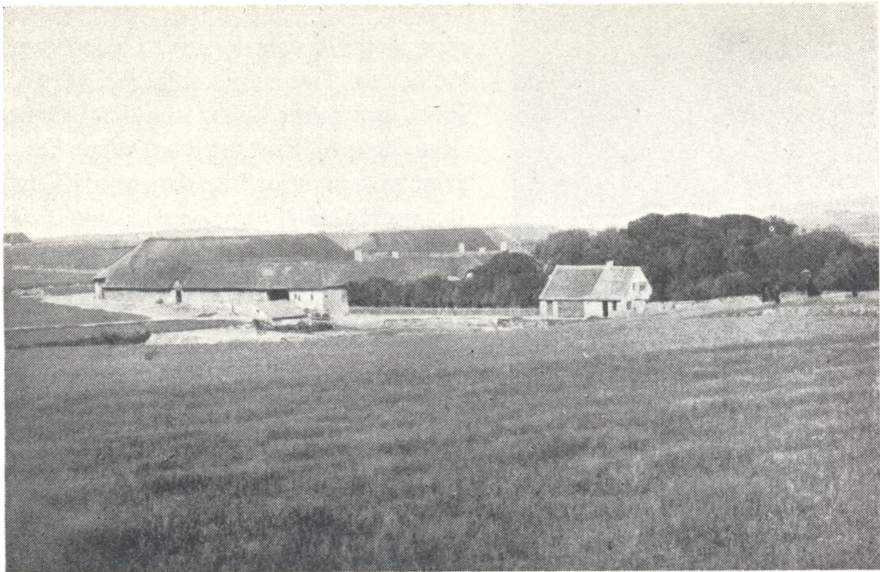

Renæssance-Egetræsskab fra 1614, der til 1898 stod i „Salen“ paa „Vester Toftum“. Navnebogstaverne paa Midtklappen henviser til Provst Christen Jensen (Morsing), død 1625, Præst i Nabokaldet Boddum-Ydby, og Hustru Karen Nielsdatter. — Nu paa Frederiksborgmuseet.

som før omtalt — Broderen Peder Gaarden, Toftum Vestergaard, som hun havde erhvervet ved sit Giftermaal. Den var oprindelig en gammel adelig Sædegaard, der senere var delt i 2 Halvgaarde.¹³⁰⁾ Vestergaarden var paa 10 Td. Htk. I hendes senere Aar bedredes Tilstanden dog, saa hun en stor Del af Tiden kunde være oven Senge. Gaarden blev solgt 1899, og hun flyttede da til Stationsbyen Hurup, hvor hun boede i et Hus, som hun havde ladet bygge. † 7/7 1922 i Hurup og jordet paa Heltborg Kirkegaard i hendes og hendes Mands Familiegravsted. Hun var en smuk, klog, sjælsstærk og myndig Kvinde, værdig af Væsen, gæstfri og godgørende.

Ved sit Testamente lod hun oprette to Legater, hvert paa 3000 Kr., nemlig „Chr. Andersens Legat“ og „Enkefru Sine Andersens Legat“ til Fordel for værdige trængende, henholdsvis i Heltborg og Hurup Sogne boende, Mænd og Kvinder. Disse blev kgl. stadfæstet 20/3 1923.¹³¹⁾

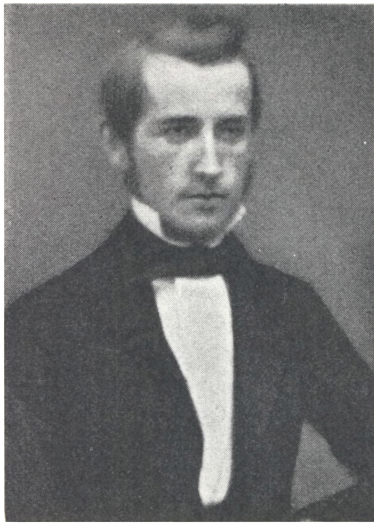

De 2 Toftumgaarde i Heltborg Sogn, Thy, i 1860'erne. Forreste Gaard er Vester-, bagerste Øster-Toftum. (Hovedgaarden „Toftum“ nævnes første Gang 1443, tilhørte indtil 1680'erne forskellige Adelsætter, hjemfaldt da for Skatterestancer til Kronen, der 1719 og 1739 skødede Gaarden til Bondeselveje. I Slutningen af 1700—Tallet deltes den i de 2 Gaarde, af hvilke Ø. Toftum er og V. Toftum nu er ved at blive udstykket).

~ 8/1 1867 *Christen Andersen*, * 9/1 1818 i Tømmerby, Proprietær, † 4/3 76 paa Toftum Vestergaard, som han ved sit 1. Ægteskab var blevet Ejer af (Anders Christensen, Gaardmand i Tømmerby, Maren Madsdatter). (Chr. Andersen 1° ~ 22/11 1842 i Heltborg Dorthe Marie Andersdatter, * 3/12 1797 paa Gammelbygaard, Grurup Sogn, † 30/1 1865 paa Toftum Vestergaard, Enke efter sidstnævnte Gaards Ejer Søren Andersen (Toftum) (Anders Frederiksen, Ejer af Gammelbygaard, Voldborg Josephsdatter).)

2 Sønner døde som Børn.

67. P. I. 9. *Lauritz Borberg*, * 25/10 1837 paa Dover Østergaard, døbt 29. s. M. i Ydby. (Faddere: Karen Christensdatter Boel, Gaardmand Jacob Boels Hustru, Jomfru Frederikke Uttvaldt, Hr. Borberg, Barnets Fader, fornævnte Jacob Boel, Skolelærer Lyngberg). Viste tidlig Interesse for at læse og kom 49 til Momtoft, der ejedes af Morbroderen, Stænderdeputeret, senere Landstingsmand Thomas Neergaard.. Her undervistes han sammen med sine Fætre og en Kusine af Huslærer, til han 52 blev Discipel i Aalborg Katedralskole. Student Aalborg 57, cand. jur. 20/1 63. Aftjente derefter sin Værnepligt som Aspirant paa Reserveofficersskolen i København, udnævntes 15/10 s. A. til Sekondløjtnant i Infanteriets Krigsreserve og ansattes ved 17. Infanteriregiments 7. Kompagni. I Julen 63 overførtes Regimentet til Slesvig, og Borberg laa det meste af Januar 64 i Kantonement i Isted og andre Steder i Angel. Da Krigen udbrød 1/2 64, kom Regimentet ikke straks

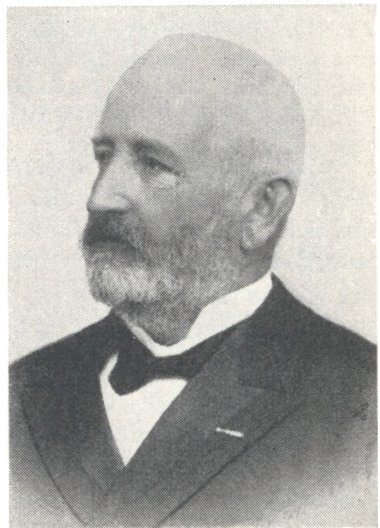

Lauritz Borberg som Student ca. 1858.
[Daguerreotypi].

i Kamp, men stod under yderst ugunstige Forhold som Reserve i Landsbyen Moldened i Danevirkestillingen Nord for Slien. 5/2 fandt Tilbagetoget fra Danevirke Sted, og Borberg kom første Gang til at staa overfor Fjenden næste Dag i Slutningen af Kampen ved Sankelmark (ved Munkvolstrup). Han deltog derefter i hele Dybbølstillingens Forsvar og var som Feltvagtkommandør 18/2 med i en Forpostfægtning ved Bøffelkobbel Skov. Under Stormen paa Dybbøl 18/4 64 saaredes han haardt af 3 Kugler bag Løbe-graven mellem Skanserne VII og VIII og blev bevidstløs bragt i Sikkerhed af en menig, den senere Husmand Jens Jepsen af Rindum ved Ringkøbing, med Fare for dennes eget Liv. Borberg faldt i prøj-

sisk Fangenskab, der — efter at han var helbredet paa Johanniter-Lazaretten i Flensborg — udstodes i Fæstningen Neisse i Schlesien. I September 64 udveksledes han. Officielle Rapporter og Attester roste hans Tapperhed, Koldblodighed og Konduite i Krigen. Hans interessante og velskrevne Optegnelser fra denne er senere blevet trykt.¹³²⁾

Borberg blev derefter 66 Fuldmægtig ved Kjær Herred i Nørresundby, 69 Sagførerfuldmægtig i Aalborg, 14/5 72 Sagfører sammesteds, hvor han oparbejdede en god Forretning. Det var imidlertid hans Ønske at blive juridisk Embedsmand, og han blev da ogsaa 13/3 85 Birkedommer i Læsø Birk. Han gjorde meget for Øens Opkomst, skaffede den Dampskibsforbindelse med Frederikshavn og sørgede for Opretelse af et Mejeri paa Øen. Den gamle Birkedommergaard „Klitgaard“ i Byrum købte han og drev selv med en Besætning paa 2 Heste og 12 Køer. Gaarden solgtes ved hans Bortrejse fra Øen. — 11/3 93 (fra 1/4 s. A. at regne) blev han Byfoged i Varde, 14/4 93 kgl. Borgmester sammesteds, 8/4 98 R. af Dbg., 14/2 99 Herredsfoged i Nørhald, Støvring og

L. Borberg [1837—1909] som Borgmester og Byfoged i Varde 1898.

Galten Herreder med Bopæl i Randers, pensioneret 12/7 1907 fra 1/10 s. A. Borberg var en høj, rank og smuk Mand (70 Tommer = 183 cm). Paa sine ældre Dage blev han meget svær. Han var en praktisk og dygtig Jurist, en retfærdig og velafbalanceret Embedsmand, stor Naturelsker og meget belæst paa de Omraader, der havde hans særlige Interesse, navnlig Geografi og Historie. † 25/9 1909 i København. Hans og Hustrus Gravsted paa Garnisons Kirkegaard.

~ 29/8 1881 i Frederiksberg Kirke

Agnes Sophie Groth Wedege, * 14/1 1854 i København (Daab Garnisons), † 7/10 1932 smstds. — Hun var sin Mand og sine Børn en utrættelig Støtte, ligesom hun havde været det for sit Fædrenehjem, inden hun blev gift. Bl. a. ved sine mange Flytninger havde hun erhvervet en stor Vennekreds, der trofast holdt ved hende og besøgte hende i hendes gæstfri Hjem. Og dog havde hun fra sin Fædrene-slægt arvet et ret nervøst Sind. Som ung Pige havde hun i Slutningen af 1870erne opholdt sig et Aarstid i Norge, hos Slægtinge i Kristiania. Da hendes Børn blev voksne, fik hun Lejlighed til at faa sin store Rejse-

lyst stillet. Hun gjorde talrige Udenlandsrejser, og var saaledes 4 Gange i Italien. Hun var ogsaa meget interesseret i Teater og Musik. (Oberst i Fodfolket Sophus Julius W. og 1. Hustru Sophie Dorothea Groth).¹³³⁾

Agnes S. G. Wedege (1854—1932), gift med L. Borberg. Ca. 1878.

Sekondløjtnant, cand. jur. Lauritz Borberg. 1865.

Agnes Wedege nedstammede paa fædrene Side fra en Række i Wedegeslægten indgiftede Slægter, saaledes Petersen (Waagepetersen), Schnell, Aarhuslæggerne Winther, Thestrup, Friis, Hvass, samt Monrad og Borchgrevink; paa mødrene Side bl. a. fra Holstebroslæggerne Grøn, Lang, Soelgaard samt Slægten Hegelund (S. 30).

2 Børn (85—86. Q. I. 1—2).

68. P. I. 10. *Julie Hansine Borberg*, * 27/8 1840 paa Dover Østergaard, hjemmedøbt formedelst Sygdom 2/9 s. A. (Faddere: Md. Lene Kjerulf af Doverodde, Jfr.

Petrea Borberg, Hr. Laurits Borberg, Jacob Boel, alle af Dover, Hr. Kjerulf fra Doverodde). Opholdt sig hele Livet i Fædrengaarden, idet hun var svagelig og noget pukkelrygget. Hendes Lyde virkede ind paa hendes Karakter, skønt hun i øvrigt var et klogt Menneske. † 2/9 86 af en ondartet Tarmsygd. Jordet i Slægtsgraven i Ydby. Ugift.

II. *Tobaksfabrikant i Horsens H. J. Borbergs Børn.* (69—71. P. II. 1—3).

69. P. II. 1. *Dorthea Cathrine Frederikke Borberg*, * 7/2 1823 i Aarhus, hjemmedøbt 18. s. M., i Kirken (Frue) smstds. 18/9 s. A. (Faddere: Md. Kirstine Kross, Jfr. Gjertrud Agerup, Licent. medic. Francke, Kapt. P. Albrecht, Fuldmægtig Iversen, Tobaksspindemester C. Borum). † 3/6 1900 i København.

~ 19/7 1850 i Tanderup, Fyn,

Nicolai Jørgen Jørgensen, * 30/5 1808 i Aarhus, exam. juris, Herredsfuldmægtig. Var — i Modsætning til Hustruen — noget af en Bohême, med særlig Interesse for Klubliv, Teater og Dilettantkomedier, hvad gik ud over hans Arbejde. † 21/1 58 i Korsør. (Købmand Lauritz J., Kirstine Estrup).

1 Datter.

70. P. II. 2. *Mathilde Thomasine Charlotte Borberg*, * 12/2 1826 i Aarhus, døbt 19/3 s. A. (Frue) sammesteds. (Faddere: Jfr. Christine Kross hos Købmand A. Agerup, Jfr. Line Marie Mader hos Krigskommissær Storm, Købmand Hammershøj, Købmand P. Mørk, Handelsfuldmægtig Bortze hos Købmand Rose og Tobaksspindersvend Anders Grarup hos Købmand Funder). Var en smuk og myndig Kvinde, opdrog sine Børn strengt og var en dygtig Husholder. Paa den anden Side havde hun et vist dramatisk Talent og gjorde i sin Ungdom Lykke i Dilettantkomedier under Ophold hos Slægten i Randers. † 29/6 1892 i Horsens.

~ 10/8 1852 i Horsens (Frelser K.)

Michael Roedsted Schmidt, * 8/5 1815 i Barrit, 33 Student Horsens, 11/7 42 cand. theol., Apr. 46 Lærer ved Fredericia lærde Skole, 31/12 s. A. ved Horsens lærde Skole, 5/2 48 Adjunkt sammesteds. Underviste i Matematik, Fysik, Geografi og Gymnastik. Afsked 1/4 90 fra 19/8 s. A., s. D. R. af Dbg. Var en frisk og ejendommelig Karakter, Naturelsker, ivrig Jæger i sin Ungdom og vilde gerne have været Herregaardsskytte og senere Skovrider. Uden at hans Undervisning hævede sig over det almindelige, og skønt han var hidsig, var han dog meget afholdt af Disciplene, der forstod, at han intet havde af Datidens Skolestøv og -pedanteri. † 12/6 1899 i Horsens og jordet med sin Hustru dér.¹⁸⁴⁾ (Godsforvalter paa Barritskov Frederik Christian S., Christine Margrethe Roedsted).

3 Sønner, af hvilke den mest kendte var Tegneren *Alfred Schmidt*.

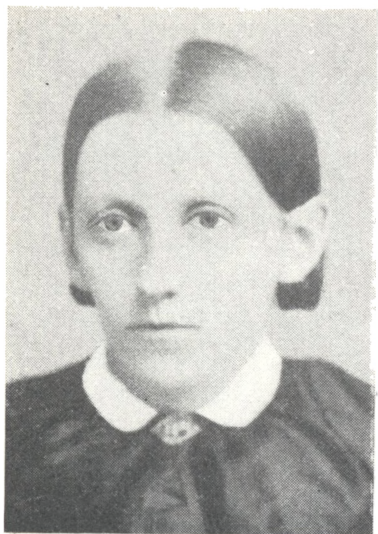
71. P. II. 3. *Hans Alfred Emil Borberg*, * 29/4 1837 i Horsens, døbt 19/7 s. A. dér (Frelsers). (Faddere: Fru Hildach, Jfr. M. Monberg, Købmand Momme, W. Møller, Pastor Fangel fra Hatting). Uddannedes til Handelen for at overtage Stedfaderen, Konsul Hagemanns Forretning i Horsens. Han var en sirlig, litterært interesseret og i det hele sympatisk Mand, men havde desværre tidvis Hang til stærke Drikke. Denne Tilbøjelighed skal være understøttet af en i Forretningen ansat Person, der havde Interesse af, at Alfred Borberg ikke overtog den. 1869, 72 og 74 nævnes han imidlertid i Københavns Vejviser som boende dér, henholdsvis som Kontorist, Handelskommis og Handelsfuldmægtig. Omsider mente Familien det nødvendigt at anbringe ham paa Gaarden Østergaard i Malle Sogn ved Løgstør, hvor han døde 18/10 1877. Jordet paa Bjørnsholm Kirkegaard. Ugift.

L. Borberg og Hustru Agnes Wedege i 1880erne.

III. *Tobaksfabrikant i Randers J. T. Borbergs Børn.* (72-79. P. III. 1-8)

72. P. III. 1. *André Martinus Borberg*, * 18/12 1831 i Randers, døbt 25/3 32 sammesteds. (Faddere: Fru Wilde, Jfr. Borberg, Controleur Roed, Kammeraad Terkelsen, Købmand (L.) Borberg). Gennemgik Randers lærde Skole, men udmeldtes i Apr. 48 for at indtræde som frivillig i 5. Dragonregiment, hvor han blev Vagtmester; derpaa 5/12 49 Sekondløjtnant i Rytteriets Krigsreserve, deltog i Fægtningerne ved Solbro og Skovby under Slaget ved Isted 24.—25/7 50 som Ordonnansofficer ved 3. Brigade. Dennes Chef, Oberst Schepele, udtalte i sin Rapport om Slaget sin Tilfredshed med Borbergs „Tjenstiver, Dygtighed og exemplariske Opførsel, som han lige fra sin første Ansættelse af har lagt for Dagen“ og anbefalede ham til Optagelse i Rytteriets Linje. I Efteraaret 50 var han med under Frederiksstads Belejring og for-sattes 31/10 s. A. som Sekondløjtnant

Julie H. Borberg (1840—86).

Dorthea C. F. Borberg (1823—1900), gift med N. J. Jørgensen. [Daguerreotypi].

af Linjen til 5. Dragonregiment, hvor han deltog i Forsvaret af Danevirkestillingen samme Efteraar og Vinter til Krigens Afslutning. Ved Regimentet blev han i det hele til 30/9 67. Gennemgik Kavalleriskolen og det gymnastiske Institut, kar. Premierløjtnant 28/5 62, 11/6 63 midlertidig forsat til 3. Dragonregiment, der under Krigen 64 tog Del i den tilbagegaaende Bevægelse op igennem Jylland, hvor han ikke kom i Kamp. Han gik derefter tilbage til 5. Dragonregiment. Var Skoleofficer 56—63, Lærer ved Officersaspirantskolen 63—67 og Skoleforstander i samme Tidsrum. Blev 67 forsat til 3. Dragonregiment, vandt 68 Kongens Ærespræmie — et stort Sølvkrus — ved det første danske Officersløb i Slagelse. 13/2

72 R. af norsk St. Olafsorden, 2/6 s. A. Ritmester og Skoleforstander ved Gardehusarregimentet i København, 8/4 76 R. af Dbg., 28/3 81 Oberstløjtnant og Chef for 2. Dragonregiment i Odense, 11/3 82 Chef for Gardehusarregimentet, 14/8 83 Oberst.

Borberg havde saaledes foreløbig gjort en smuk militær Karrière Han var da ogsaa en Mand af redelig og solid Karakter, god Rytter, pligtopfyldende og samvittighedsfuld i sin Tjeneste. Det var Egenskaber, der blev paaskønnet af Kong Christian IX. Tilmed var han en meget høj, slank og statelig Officer. Kongen ønskede da ogsaa at udnævne ham til Kammerherre, saaledes som Sædvane var for Gardehusarcheferne. Borberg frabad sig dog denne Titel, vistnok nærmest fordi han fandt, at hans økonomiske Forhold ikke stod dertil. Ved Siden af de nævnte gode Egenskaber kunde det derimod nok mærkes, at han var for pertentlig i Smaating og noget stejl og usmidig. Dette passede ikke saa godt ved et Garderegiment, og Forholdet blev da ogsaa køligt mellem ham og hans selvvløende Ritmestre, der næppe heller altid viste deres Chef for-

Herredsfuldm. Nicolai J. Jørgensen (1808—58).

nøden Respekt. — Det første alvorligere Sammenstød med en af Ritmestrene fandt Sted i Aug. 1883. Obersten fandt da i Regimentets Brevkasse et fra 1. Generalkommando til Regimentet stilet Brev, som en af Ritmestrene havde aabnet; denne havde saa ombøjet Konvolutten noget, forsynet den med et privat Segl og skrevet paa „Ved en Fejltagelse aabnet“ af Ritmesteren.

Den følgende Dag sendte Oberst Borberg ham en skriftlig tjenstlig Røffel, i hvilken udtaltes, at Ritmesterens Fremgangsmaade fandtes i høj Grad utjenstlig. Han tilføjede, at „efter Regimentets Mening burde det nævnte Brev i sin Convolut have været lagt i en anden Convolut og Forklaring om Uheldet givet enten skriftlig ved Indsendelse eller ved en personlig Henvendelse til Regimentet. Eftersom Hr. Ritmesteren imidlertid har været hos Undertegnede (Borberg) Dags Formiddag for at anmode om Tilladelse til Bortreise førstkommande Søndag og Mandag og end ikke benyttede Leiligheden til at forklare Deres Uheld, finder Regimentet Hr. Ritmesterens Forhold i det omhandlede Tilfælde endnu mere utjenstligt.“

Dagen efter indfandt Ritmesteren sig paa Oberstens Embedsbolig i den daværende Husarkaserne, Toldbodvej 6, og forebragte sin Undskyldning. — Unægtelig var det en noget overlegen og mindre høflig Maade af Ritmesteren at tage Konvolut-Sagen paa; men Obersten kunde maaske have benyttet Lejligheden, da Ritmesteren opsøgte ham for at bede om Orlov, til mundtligt at ordne denne Sag — uden at sende en officiel Tjenesteskrivelse med „Næse“.

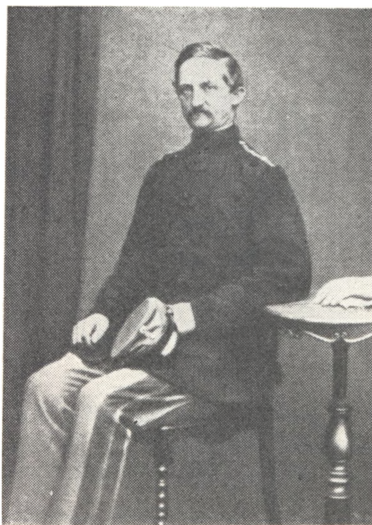
Handelsfuldmægtig Alfred Borberg (1837—77).

Mathilde Th. Borberg (1826—92) og hendes Mand Adjunkt Michael R. Schmidt (1815—99).

Forholdet mellem Regimentschefen og hans 3 Ritmestre udviklede sig imidlertid til det endnu værre. Dette fremgaar af en tjenstlig Indberetning fra Oberst Borberg af 14/10 1884 til 1. Generalkommando, lydende saaledes: „Undertegnede anseer det for sin Pligt herved tjenstligst at indberette følgende, af Regimentets Escadronschefer imod mig udviste Forhold under de i September Maaned afholdte større Øvelser: Efter at Øvelserne i Regimentet den 11. forrige

Maaned havde taget deres Begyndelse, samledes under Regimentets Hviil paa Exerceerpladsen Officererne daglig til Frokost. — Det kunde under denne ikke undgaae Opmærksomhed, at der hos de 3 Escadronschefer maatte være opstaaet en Misstemning mod mig, idet de tydeligt viste, at de ikke ønskede at tale med mig mere end nødvendigt, og de tilkjendegave overhovedet denne Stemning paa en saadan Maade, at de derved virkede forstyrrende paa den kammeratlige Tone, som bør finde Sted ved saadanne Leiligheder. Dette uheldige Forhold fik i den sidste Deel af Maaneden en tilspidset Character ved

André M. Borberg (1831—1905) som Premierløjtnant ved 5. Dragonregiment. 1860erne.

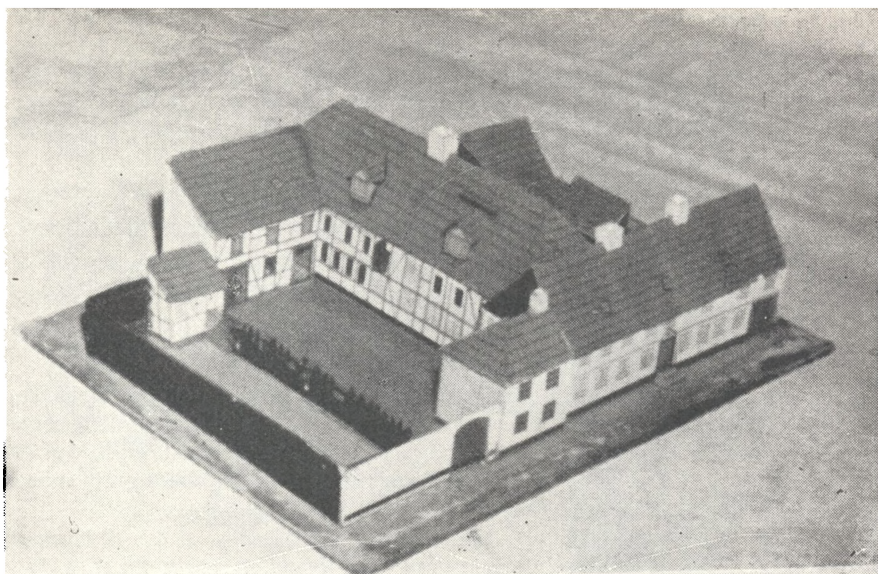
at d'Hrr. i Fællesskab og uden at omtale det for mig foranstaltede en Middag, til hvilken de indbød Regimentets samtlige Officerer o. L., men i Særdeleshed ved, at de udebleve fra en Middag hos mig den 3die dennes, til hvilken jeg 8 Dage forinden havde indbudt dem tilligemed Regimentets øvrige Officerer o. L. — Ritmester A. A. indfandt sig nemlig hos mig Dagen forud for at anmode om Orlov paa Grund af Forretninger, Ritmestrene B. B. og C. C. meddelte mig et Par Timer før Middagen skriftligt, at de paa Grund af Ildebefindende ikke kunde give Møde.

Da jeg holder mig overbeviist om, at jeg i mit hele tjenstlige og private Forhold har viist Dhrr. Escadronschefer den største Imødekommenhed og Hensynsfuldhed, har deres Optræden overrasket mig, og da jeg betragter det fremstillede Forhold som deels berørende Tjenesten, deels berørt af samme, anseer jeg deres Færd for utilladelig, idet jeg maa antage, at den er besluttet efter indbyrdes Aftale og skal til Begrundelse af denne Formening tillade mig at oplyse med Hensyn til deres Udebliven fra Middag hos

mig, at jeg troer at have seet Ritmester B. B. paa Gaden samme Aften, og at Ritmester C. C. mødte i Tjeneste den næste Dags Morgen Kl. 8. — Under alle Omstændigheder kan det hele udviste Forhold kun være skadeligt for den i Regimentets Officerskorps i øvrigt saa særdeles gode Aand og Tone, og da Vedligeholdelsen af denne maa regnes blandt mine vigtigste Pligter, har jeg ment ikke selv at kunne afgjøre denne Sag, men anseet det for nødvendigt at indberette Forholdet, forinden det kan komme til at undergrave det Hengivenheds- og Tillidsforhold, som jeg er berettiget til at troe mig i Besiddelse af hos Regimentets øvrige Befalingsmænd og Underbefalingsmænd og forinden de skadelige Virkninger saaledes kunne komme til at vise sig i Regimentet*.

Det blev Oberstens og Ritmestrenes Forhold ved hin Middag 3/10 1884, der kom til at volde Katastrofen. Samme Eftermiddag udbrød der Ild i Christiansborg Slot, og Slottet nedbrændte som bekendt helt. Hvorledes Begivenhederne udviklede sig for Gardehusarregimentets højere Officerer, fremgaaer bedst af følgende tjenstlige Brevveksling, der „klapper“ med militær Præcision: 6/10 sendte Regimentet Indberetning til 1. Generalkommando om, hvilke Forholdsregler det havde truffet i Anledning af Branden. 9. s. M. tilskrev Generalkommandoen (Generalløjtnant Kauffmann) Regimentet saaledes:

Købmand Lars Balleboe Borbergs Gaard, Vestergrave 9 i Randers. (Efter Model, udført af Nationalbankkasserer Axel Borberg).

„Af den af Regimentet under 6. d. M. fremsendte Indberetning Nr. 1978 fremgaar det, at Regimentet den 3die d. M. har afgivet til Hjælp for Politi og Brandvæsen ved Christiansborg Slots Brand en Styrke af 18 Underofficerer og 55 menige. Med Hensyn til den saaledes stedfundne Afgivelse skal Generalkommandoen med Henhold til Skrivelse fra Krigsministeriet A 2444 af 8. d. M. herved paalægge Regimentet at indberette, om Afgivelsen er foranlediget af Souskommandanten i Kjøbenhavn og Citadellet Frederikshavn eller er sket ifølge Regimentets eget Initiativ, samt at oplyse Grunden til, at der ingen Officerer af Regimentet har været afgivet med den nævnte Styrke.“

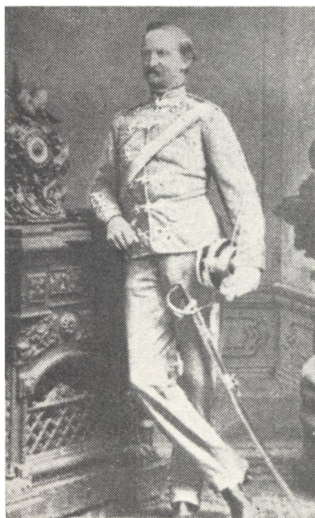
13/10 1884 svarede Oberst Borberg som Regimentets Chef Generalkommandoen saaledes:

„Med Henhold til Generalkommandoens Skrivelse A 1299 af 9. ds. undlader Regimentet ikke herved tjenstligst at indberette, at den af samme den 3. d. M. til Hjælp ved Christiansborg Slots Brand afgivne Styrke af 18 Underofficerer og 55 menige beordredes afsendt, da der mellem Kl. 6 $\frac{1}{2}$ og 6 $\frac{3}{4}$ af en Lieutenant, hvis Navn ikke erfarede, blev overbragt til Undertegnede Melding om Branden og Anmodning fra Kjøbenhavns Politi om, at alt disponibelt Mandskab strax maatte møde — samt at oplyse, at Grunden til at ingen af Regimentets Officerer fulgte med var, at Afmarchen befrygtedes forsinket herved, da Regimentets Officerer — med Undtagelse af Ritmestrene B. B. og C. C., der var syge, og Ritmester A. A., der var bortreist — vare samlede hos Undertegnede i civil Paaklædning. For hurtigst at bringe Hjælp beordredes nævnte Styrke ikke afsendt samlet, men escadronsviis, altsaa i 3 Delinger, hver paa 5 Underofficerer og 18 menige under Befaling af hver Escadrons Stabssergent, og Forskjellen imellem deres Ankomsttid til Slottet var meget ringe (Imellem Kl. 7 og 7 $\frac{1}{4}$).

Til foranstaaende Indberetning tillader Undertegnede sig at føie sin store Beklagelse af, at de hos mig samlede Officerer ikke strax beordredes til Slottet, og kan jeg til Forklaring heraf kun anføre, at Tanken om at Ilden, udbrudt paa den Tid og under de For-

hold, vilde kunne faae en saa hurtig og forfærdende Magt og Udbredelse ikke alene opstod hos mig noget Øjeblik, men at jeg endog, ved at meddele Officererne, at Mandskabet skulde afsendes, udtalte tillidsfuldt det Haab, at Ilden ikke kunde faae nogen Betydning. Ved Efterretningen om Ildens store Magt og om, at hele Slottet var truet, begave samtlige Officerer sig afsted, deels i civil, deels i militair Paaklædning og Enkelte fik da ogsaa Leilighed til at yde Hjælp.“

Med en Paategning af 14/10 lod Generalkommandoen Regimentschefens Indberetning gaa videre til Krigsministeriet — Minister var dengang Oberst, senere Generalløjtnant, Bahnson. — Allerede 17. s. M. tilsendte Ministeriet Generalkommandoen sin saalydende Resolution:

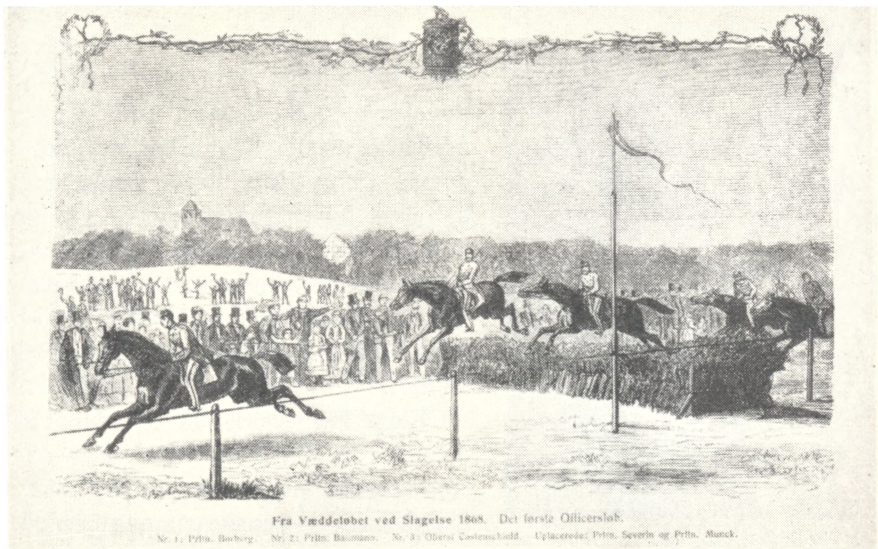
André M. Borberg som Oberst og Chef for Gardehusarregimentet.

„Efter Modtagelsen af den med Generalkommandoes Paategning No. 945 af 14. d. M. hertil fremsendte Indberetning fra Gardehusarregimentet No. 2026 af 13de s. M. finder Krigsministeriet sig foranlediget til at udtale følgende:

Naar Regimentet indberetter, at den til Hjælp ved Christiansborg Slots Brand afgivne Styrke af 18 Underofficerer og 55 menige beordredes afsendt, da der af en Lieutenant, hvis Navn ikke erfares, blev overbragt Regimentschefen Melding om Branden og Anmodning fra Kjøbenhavns Politi om, at alt disponibelt Mandskab strax maatte møde, skal Ministeriet ikke tilbageholde den Bemærkning, at man vilde have fundet det rigtigere, om Regimentschefen, forinden han efterkom en Anmodning af en saa omfattende Natur, havde skaffet sig Kundskab om, hvem det var, der overbragte en saadan

Anmodning, og hvem der havde anmodet ham om at bringe den. — Ministeriet skal dernæst bemærke, at man ikke kan finde de af Regimentet anførte Grunde til, at der med den ovennævnte Kommando ikke fulgte Officerer, fyldestgørende. Det forekommer Ministeriet, at naar Regimentschefen modtog og efterkom en Anmodning af en saadan Beskaffenhed som den ovennævnte, var der al Grund for ham til hurtigst muligt at skaffe sig personligt Kundskab om den foreliggende Situation, samt til at beordre i det mindste nogle Officerer til ufortøvet at begive sig til Brandstedet med den afgivne Styrke eller efter Omstændighederne snarest muligt efter dennes Afmarche, og det skjønnes ikke, at den af Regimentet anførte Grund til, at der ingen Officerer medfulgte, nemlig at det befrygtedes, at Afmarchen derved skulde blive forsinket, da Regimentets Officerer vare samlede hos Regimentschefen i civil Paaklædning, er holdbar, eftersom i ethvert Fald de paa Kasernen boende Officerer maatte kunne have iført sig Uniform og være færdige til Afmarche i den Tid, der medgik til at samle Underofficerer og Mandskab og gjøre dem færdige til at rykke ud fra Kasernen.

Naar Regimentet endvidere, som Grund til, at dets Officerer ikke strax beordredes til Slottet, anfører, at Tanken om, at Ilden, udbrudt paa den Tid og under de Forhold, vilde kunne faae en saa hurtig og forfærdelig Magt og Udbredelse, ikke alene ikke noget Øjeblik opstod hos Regimentschefen, men at denne endog ved at meddele Officererne, at Mandskabet skulde afsendes, udtalte tillidsfuldt det Haab, at Ilden ikke kunde faae nogen Betydning, da ses det ikke ret, hvorpaa dette Haab har været begrundet, eftersom det ikke fremgaar af Indberetningen, at Regimentschefen paa det paagældende Tidspunkt har

Premierløjtnant André Borberg vinder det første danske Officersløb ved Slagelse 1868. Foroven det store Sølvkrus, der var Kongens Ærespræmie. „Illustreret Tidende“.

havt eller søgt hurtigst muligt at skaffe sig Kjendskab til de nærmere Forhold ved Slotsbranden.

Naar Regimentet endelig i Slutningen af sin Indberetning oplyser, at ved Efterretningen om Ildens store Magt og om, at hele Slottet var truet, begave samtlige tilstedeværende Officerer sig afsted, saa har Ministeriet ved denne Meddelelse savnet Oplysning om, hvor lang Tid efter Mandskabets Afmarche det var, at Officererne begave sig til Brandstedet.

Foranstaaende anmodes Generalkommandoen om at bringe til Gardehusarregimentets Kundskab med Tilføiende, at Krigsministeriet efter de foreliggende Oplysninger ikke kan billige det af Regimentschefen ved den paagjældende Leilighed udviste Forhold.“

Dagen efter sendte Generalkommandoen Oberst Borberg denne — naar man kender Embedsstilens maadeholdne Form — i Realiteten fældende Afgørelse.

Oberst Borbergs tidligere aftrykte Indberetning af 14/10 1884 om Ritmestrenes Forhold overfor ham har næppe gjort Ministeriets Stemning blidere.

Den tjenstlige Brevveksling nævner ikke et Forhold, som den mundtlige Slægtstradition kender til, nemlig, at da Meddelelsen om Slotsbranden kom til Obersten, skal Regimentets yngre Officerer, der var til Middag hos ham, af sig selv have gjort Forberedelser til at bryde op. Obersten, der fandt denne Optræden umilitærisk, skulde have udtalt sig i Retning af, at D'Hrr. maatte blive og afvente hans Ordre om at drage til Slottet; men denne udeblev. „Politiken“ for 1/11 1884 meddeler bl. a. ogsaa, at „det er bekendt, at Obersten nægtede sine Officerer Tilladelse

Charlotte Borberg (1832—57). (Daguerreotypi).

til at begive sig til Brandstedet.“ — Det maa utvivlsomt erkendes, at Obersten ikke havde vist Konduite ved Slotsbranden og, hvad man end kan sige om Ritmestrenes lidet tilbørlige Forhold overfor deres Chef, havde denne da tillige lagt for Dagen, at han ikke forstod at holde den nødvendige Disciplin i Regimentets Officerskorps. Det er forstaaeligt, at Krigsministeriet ønskede en radikal Ændring i Forholdene ved Regimentet.

Først gik det da ud over de 3 Ritmestre, der 14 Dage senere — ved Kundgørelse for Hæren Nr. 62/1884 af 29/10 s. A. — ganske simpelt fjernedes fra Gardehusarregimentet og forsattes til 3 andre Rytterregimenter i Provinsen, hver til sit. Oberst Borberg rørtes der foreløbig ikke yderligere ved, men det varede ikke saa længe. 20/10 1885 blev han stillet til Raadighed for 1. Generalkommando saaledes, at han fratraadte Stillingen som Regimentschef, og dermed var hans Virksomhed som aktiv Officer i det væsentligste forbi. Han blev ganske vist paa Kongens 70 Aars Fødselsdag 8/4 88 Dannebrogsmænd, men 10/3 90 afskedigedes han med Pension fra 23. s. M. at regne. Han henlevede Resten af sit Liv som Pensionist og døde ugift 10/1 1905 paa Frederiksberg. Jordet paa Solbjerg Kirkegaard. — Ifølge Oberst Borbergs Testamente skulde der af hans efterladte Formue oprettes et Legat, kaldet „Pensioneret Oberst af Rytteriet André Martinus Borbergs Legat til Bedste for hans Fødeby Randers“. Fundatsen fik kgl. Stadfæstelse 1/4 1905.¹³⁵⁾

73. P. III. 2. *Charlotte Mettine Borberg*, * 18/12 1832 i Randers, døbt 24/3 33 sammesteds (Faddere: Mad^{me} Borberg, Mad^{me} E. Grønvald, Kammerraad Wilde, Købmand I. Bruun), var en af Randers Bys „3 smukke Charlotter“ (Charlotte Borberg, Charlotte Grønvald og Charlotte Wilde). Den nydelige unge Pige døde

C. E. Amalie Borberg (1833—1912).

imidlertid allerede 24 Aar gl. 2/9 57 i Randers af Tyfus. Hendes Forlovede, cand. jur. M. P. R. Spliid ægtede senere en yngre Søster (76. P. III. 5).

74. P. III. 3. *Elise Clementine Amalie Borberg*, * 29/11 1833 i Randers, døbt 9/3 34 sammesteds. (Faddere: Madm. Tørslev, Jomfr. Therschelsen, Kammerraad Therschildsen, Amtsforvalter Wilde, Forvalter Therschildsen). Hun var ikke særlig velbegavet og nærmest grim, noget uudviklet, godlidende og „trist af Sind“. Hun ældedes tidligt aandeligt. Boede længe i Randers, senere i København; † dér 19/4 1913. Ugift.

75. P. III. 4. *Niels Christian Borberg*, * 24/4 1835 i Randers, døbt 16/8 s. A.

sammesteds. (Faddere: Madame Bruun, Jomfrue Therschildsen, Kammerraad Wilde, Købmand (L.) Borberg, Møller A. Therschildsen). Gennemgik Randers lærde Skole, 54 Student derfra, Lægeeksamen V. 61, var efter Kandidattjeneste Reservekirurg ved Københavns Kommunehospital Sept. 63—Sept. 66. En af hans Volontører skildrer ham paa den Tid som „en lille fin Mand med milde, blaa Øjne og en blød, lidt syngende Talestemme, stilfærdig og venlig i sin Optræden uden Spor af fornem Overlegenhed som Næstcommanderende paa en chirurgisk Hospitalsafdeling“. Han fortsætter: „Alle vi unge holdt meget af Borberg, som stedse var villig til at give os Besked om de mange Ting, vi havde at spørge om. Han var en sympatisk Person, sad inde med solide Kundskaber og gjorde ubetinget god Fyldest i sin Stilling“. ¹³⁶⁾

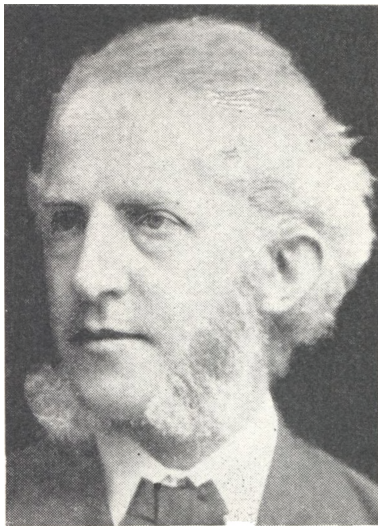
Dorothea C. A. E. de Hofman-Schmidh (1858—92), gift med N. Chr. Borberg.

Læge N. Christian Borberg (1835—96) som yngre.

Borberg opgav dog Kirurgien, da hans Reservelægetid var udløbet. Alleerede under Krigen 64 havde han været kst. Underlæge i Hæren, gjorde derefter Tjeneste ved Garnisons Sygehus Okt. 66—Dec. 68 og var Censor ved medicinsk Eksamen 68—69. „Han blev Amanuensis hos Professor Emil Paulli, gav sig saa væsentligst af med privat

Læge N. Christian Borberg
som ældre.

Lægevirksomhed og samlede sig en smuk Familiepraksis. Som Læge var han skattet af sit Klientel og anset af Kollegerne som en dygtig og samvittighedsfuld Læge^{. 137)} Han var en sjældent smuk, fintdannet Mand, meget berejst. Boede forskellige Steder, saaledes 1875—80 Krystalgade 24², 83—88 Gothersgade 30² og 88—96 St. Kongensgade 31². Borberg ejede den fine gamle Hjørneejendom Gothersgade 58—Kronprinsessegade 2, men boede aldrig dér. Ejendommen solgtes 1913. Hans Hustrus tidlige Død formørkede hans sidste Aar. † af Arteriosclerose 27/12 1896 i København. Jordet paa Assistents Kirkegaard. — ~ 17/7 1879 i København (St. Jacob). — *Dorothea (Thea)*

Caroline Amalie Ernestine de Hofman-Schmidth, * 15/10 1858 paa Hovedgaarden Hanbjerg-Hovgaard, Hanbjerg Sogn, † 21/12 92 i København. Hun var en meget smuk Kvinde, navnlig var hendes Farver saare skønne. Hun havde litterær Fantasi, skrev Digte, et Skuespil og en Roman, der ganske vist ikke udkom, men dog viste umiskendelig Skribentevne. Det fortælles, at en Tater i hendes Barndom havde spaaet hende, at hun skulde dø 33 Aar gl., og det slog altsaa næsten til. (Ejer af Hanbjerg-Hovgaard, cand. phil., Løjtnant, Journalist Niels Axel de H.-S., Rosalinde Dorothea Kemp.¹³⁸⁾

N. A. de Hofman-Schmidth var en elegant Medarbejder ved Dagbladet „Fædrelandet“, hvis livlige Krigskorrespondancer fra 1864 er udgivet under Titlen „Fra Segeberg til Vendsyssel“. Hans Fader, Præst i Borbjerg, senere i Ølsted, lic. theol. *Michael Nielsen Schmidth* var en stor Sprogbeğavelse, udgav et Par Digtsamlinger og en Samling „Bibelske Sange“, hvoraf et Par har fundet varig Plads i vor Salmebog, saaledes Nr. 192 („Vor Frelser gaar til Kors og Grav“) og Nr. 494 („Det er saa svært det ene Punkt“) i „Psalmebog for Kirke og Hjem“.

Hans Hustru tilhørte den litterære Slægt de Hofman, og dennes Moder den gamle Præste-

Dorothea C. A. E. de Hofman-Schmidth.

slægt Sadolin, hvorved han stammede fra de gamle Slægter Hegelund (S. 30), Ravn, Lihme og Friis, væsentlig Randers- og Ribeslægter).

5 Sønner (87—91. Q. II. 1. 5).

76. P. III. 5. *Hansine Marie Cathrine Borberg*, * 30/11 1837 i Randers, døbt 8/4 38 sammesteds. (Faddere: Mad. Borberg til Svallinggaard, Jomfru M. Hennings, Justitsraad Wilde, Købmand L. Borberg og B. Hennings, Møller Grønvald, Proprietær Faith). † 6/8 67 i Skive. — ~ 28/10 63 i Randers *Matthias Peter Richter Spliid*, * 24/2 1831 paa Hovedgaarden Hvanstrup, Farsø Sogn, gennemgik Randers lærde Skole, Student 49 (priv.), 14/1 56 cand. jur., 57 Assistent i Justitsministeriets Revisionsdepartement, 69 tillige Bogholder ved Sjællands Stifts Brandforsikring, 8/6 76 Fuldmægtig i 1. Revisionsdepartement, 5/1 88 Chef for sammes 4. Kontor, 26/5 92 R. af Dbg., 1/1 1901 Dbmd., 1/4 10 pensioneret, † 3/6 18 i København. En fin og elskværdig Embedsmand af den gamle Skole. (Johan Christian S., Ejer af Hvanstrup, senere af Gamle Skivehus, Severine Richter). Uden Børn.

(M. P. R. Spliid 2° ~ 24/1 1872 i København Frederikke Charlotte Poulina Bechmann, * 10/4 1836 i Skive, † 3/7 82 i København (Theodor B., Købmand i Skive, Charlotte Tolstrup).

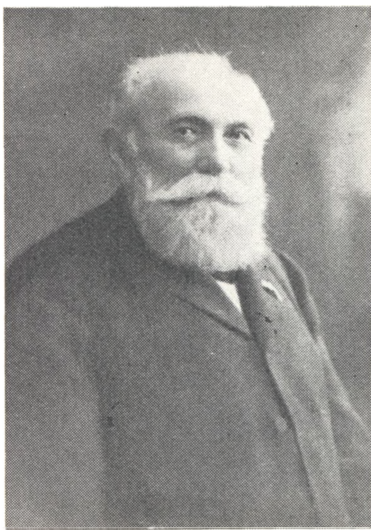
Kontorchef M. P. R. Spliid
(1831—1910).

H. Marie C. Borberg (1837—67), gift med
M. P. R. Spliid.

77. P. III. 6. *Julie Frederikke Petrine Borberg*, * 18/1 1839 i Randers, døbt 10/3 s. A. sammesteds. (Faddere: Justitsraad Wilde, Møller Therchildsen, Møller Grønvald, Handelsbetjent Kaas).

Hun var rolig, mild og venlig, værdig i sin Væremaade, munter i Smaa-bemærkninger, bar sin vanskelige Skæbne uden at klage. Efter Mandens økonomiske Sammenbrud maatte hun paa sine ældre Dage skabe et Pensionat. Hun afbalancerede paa en udmærket Maade sin temperamentsfulde Mand, som hun elskede højt. † 26/8 1921 i København. ~ 2/5 1860 i Randers

Konsul Joh. Fr. Wilh. Steenberg
(1839—1924).

Johan Frederik Wilhelm Steenberg, * 24/11 1832 i Aarhus, oparbejdede i 60erne en stor Tømmerhandel i Randers, 66 prøjsisk, senere tysk Konsul sammesteds, deltog sammen med forskellige andre danske Kapitalejere som Entreprenør i Vendsysselbanens Bygning i 68 og de følgende Aar; det var første Gang, et dansk Jernbaneanlæg ikke var foretaget af engelske Entreprenører. Derfor 13/1 73 R. af Dbg. Indlod sig senere paa forskellige Entreprenørforetagender, bl. a. Udtørninger, som ruinerede ham. 79 opgav han Konsulstillingen. Boede paa sine ældre Dage i København i smaa Forhold, men til det sidste altid livlig og fuld af Planer. Fra Staten samt fra Amagerbanen fik han en mindre Understøttelse paa

Grund af sine Fortjenester af Baneanlæg. † dér 27/9 1924. (Jens S., Garvermester, Marie Steensen). — 2 Sønner.

78. P. III. 7. *Ida Augusta Caroline Borberg*, * 8/10 1840 i Randers, døbt 21/3 41 sammesteds. (Faddere: Barnets Moder, Jomfru Kaas, Justitsraad Wilde, Boghandler Schmidt, Bager Svendsen, Møller Therchildsen). Boede i Randers til efter Aarhundredskiftet, senere i København. Hun blev i en ung Alder sindssyg, vist efter en Hjertesorg. † 13/7 1923 sindssyg paa St. Hans Hospital ved Roskilde. Ugift.

79. P. III. 8. *Emilie Henriette Borberg*, * 24/4 1842 i Randers, døbt 2/9 s. A. smstds. (Faddere: Mad. Grønvald, Jmfr. Juliane Borberg, Justitsraad Wilde, Tobaksf. Hjelmdrup, Købmand Trane og (L.) Borberg). Hun var et mildt og hjerteligt Menneske, uden „Pose“, og fri for al Smaalighed. I sin Ungdom havde hun været smuk og havde alle Dage et fint Væsen. † 5/2 1909 i København.

~ 11/11 1868 i Randers

Christian Diderik Gjedde, * 12/3 1844 paa Hovedgaarden Glomstrup paa Mors, Student 66 privat, 68 Ejer af

Julie Borberg [1839—1921], gift med
J. F. W. Steenberg.

Strømbjerggaard, 75 af Charlottegaard ved Taastrup. Opgav Landvæsenet og studerede Statsvidenskab, 25/6 88 cand. polit., 1/10 91 Assistent i 2. Revisionsdepartement. Han var en aaben, hjertelig og vennesæl Mand, noget højtalende, meget interesseret i Kunst. Da han var velstaaende, havde han kunnet erhverve en ret stor Malerisamling, som han testamenterede til Aalborg Museum, ligesom han efterlod sig Midler til Stiftelse af flere Legater. † 27/4 1908 i København. (Justitsraad Didrik Galtrup G. til Glomstrup og Højris paa Mors, Gertrud Kirstine Nyborg). Uden Børn.

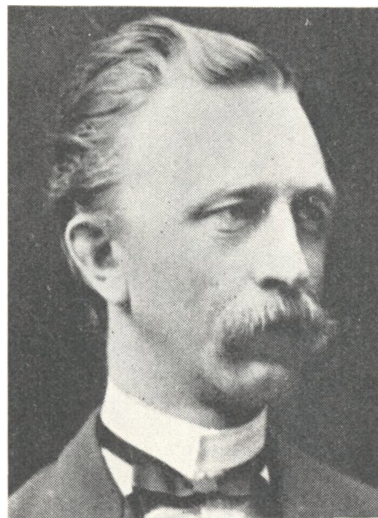

Emilie H. Borberg [1843—1908],
gift med C. D. Gjedde.

IV. *Købmand i Randers Lars B. Borbergs Børn* (80—84 P. IV. 1—5).

80. P. IV. 1. *Christian David Borberg* * 24/2 1846 i Randers, døbt 15/3 s. A. smstds. (Faddere: Madame Kaas fra Norup, Jomfr. Th. Eggert, Møller Therchildsen, Kbmd. Chr. Bering. Tobaksfabr. J. Borberg). † 11/8 s. A. i Randers.

81. P. IV. 2. *Harald Juul Borberg*, * 15/7 1847 i Randers, døbt 19/9 s. A. smstds. (Faddere: Fru Eggert, Jomfr. Borberg, Møller Therchildsen, Adjunct Levin-

Godsejer, cand. polit. C. D. Gjedde [1844—1908].

sen, Tobaksfabriquer Borberg, Handelsfuldmægtig Eggert), gennemgik 4 Klasser i Randers lærde Skole, 62—67 Kontorist paa Galten m. fl. Herreders Kontor i Randers, 70 exam. jur., 72 Herredsfuldmægtig i Nykøbing Mors, 1/3 75 Assistent (3 Kl.) i de jydsk-fynske Statsbaners Regnskabsafdeling, Aarhus, 1/11 76 kst. Fuldmægtig, 1/12 77 fast udnævnt, 1/8 86 Fuldmægtig i Statsbanernes ny fællesstatistiske Kontor i København, 30/3 1904 kgl. udnævnt Ekspeditionsssekretær, 31/3 21 pensioneret. Var en anset Embedsmand, navnlig en meget dygtig Statistiker, der af Generaldirektoratet fik Paaskønnelse flere Gange for særlige Hverv, der var overdraget ham udenfor det egentlige Kontorarbejde. Kun daarlige Forfremmelses-

Amalie M. Kirkerup [1849—1928], gift med
H. J. Borberg.

J. Lund, Vagtmester Borberg). Som ung Pogeskolelærerinde i Randers; levede som Enke paa Frederiksberg; † 9/7 1936 sammesteds.

~ 7/10 1884 i Randers

Carl Andreas Pries, * 21/1 1850 paa Marselisborg Skovridergaard ved Aarhus. uddannet af Faderen i Skovbrug paa Marselisborg Gods; Skovrider paa Meilgaard Gods paa Djursland, † 20/8 1908 ved et Vaadeskud i Meilgaard Skov. Han var en smuk og djærv Friluftsmænd, glad og vennsæl — en rigtig Skovrider. (Skovrider paa Augustenborg, senere paa Marselisborg Johan Christian Friedrich P., Elisabeth Wilhelmine Stanniss).

3 Døtre.

83. P. IV. 4. *Gustav Christian Borberg*, * 8/10 1851 i Randers, døbt 23/12 s. A. sammesteds. (Faddere: Barnets Moder, Jfr. Charlotte Borberg, Møller Therchildsen, Tobakfabrikant Borberg, Barnets Fader). 1/9 72 Assistent i de jydsk-fynske Statsbaners Regnskabsafdeling, efterhaanden Tjeneste i Statsbanernes Statistiske Kontor, Bogholderkontor og Kassekontor. 1/4 1901 Fuldmægtig i Kassekontoret i København, 30/3 04 kgl. udnævnt. 1/10 11

forhold medførte, at han ikke blev Kontorchef. † 2/12 1925 paa Frederiksberg. Hans og Hustrus Gravsted paa Solbjerg Kirkegaard, Frederiksberg.

~ 25/7 1877 i Holme ved Aarhus

Amalie Marie Kirkerup, * 15/12 1849 i Kjellerup, † 20. Juni 1928 paa Frederiksberg. Hun var en elskelig, meget stille og beskeden Kvinde, en dygtig Husmoder, der ofrede sine Kræfter paa sit Hjem og sine Børn. (Købmand i Kjellerup Emil K., Mette Marie Kruse). 4 Sønner (92—95. Q. III. 1—4).

82. P. IV. 3. *Helene Marie Borberg*, * 20/10 1849 i Randers, døbt 2/12 s. A. sammesteds. (Faddere: Md. J. Borberg, Jomfr. Juliane Borberg, Adjunct Levinsen, Købmand

Ekspeditionssekretær i Statsbanerne Harald J.
Borberg [1847—1925].

kst. Hovedkasserer ved Statsbanernes Kassekontor i Aarhus. † 11/7 1912 i København. En vittig og fornøjelig Mand. Ugift.

84. P. IV. 5. *Thora Kathrine Borberg*, * 16/5 1861 i Randers, døbt 7/7 s. A. smstds. (Faddere: Md. Bjørn, Jfr. Berg, Cancellieraad Olesen, Particulier Ther-childsen, Tobaksfabr. Borberg). † 7/5 1938 paa Frederiksberg. ~ 15/10 1899 i Frederiksberg Kirke — *Jens Lassen Miltwed*, * 21/5 1866 i Aalborg, Bogholder paa en Papirfabrik, senere Kontorist i Statsbanernes Fragtgodskontor i København, † 27/4 1936 paa Frederiksberg. (Gaardejer Niels Christian M., Ane Cathrine Jensen). Uden Børn.

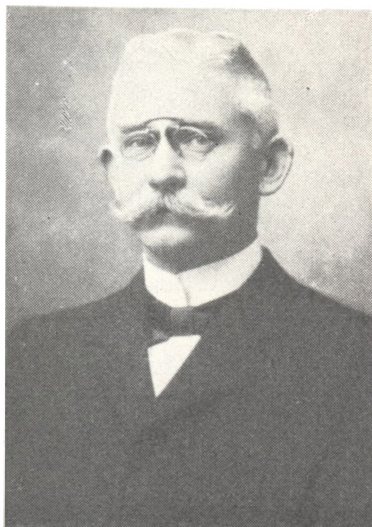
16. Slægtled (Q.);

I. Birkedommer, Borgmester, Herredsfoged L. Borbergs 2 Børn (85—86, Q. I. 1—2), II. Læge N. C. Borbergs 5 Børn (87—91, Q. II. 1—5), III. Ekspeditionsssekretær H. J. Borbergs 4 Børn (92—95, Q. III. 1—4)

I. *Birkedommer, Borgmester, Herredsfoged L. Borbergs* Børn (85—86, Q. I. 1—2).

85. Q. I. 1. *Laurits Ploug Borberg*, * 20/12 1885 paa Birkedommergaarden Klitgaard, Byrum, Læsø, gennemgik 93—99 Varde private Realskole, 99 i Randers lærde Skole, 1903 Student derfra, 2/6 09 cand. jur., s. A. Volontør paa Sjællands Stiftamt og Sagførerfuldmægtig; 10 aftjent Værnepligt (1. Regiment), derefter 1/2 Aars Rejse til Italien, Frankrig og England. 11 samtidig igen Volontør paa Amtet og Sagførerfuldmægtig, 12 ansat i Indenrigsministeriet, 1/5 14 Assistent (Sekretær) smstds., 1/4 19 Fuldmægtig. Samtidig fra 15 juridisk Sekretær i Sygekasseinspektoratet, 18 tillige i Sygekassenævnet samt Sagførerfuldmægtig, 1/8 19 Bestalling som Overretssagfører (depon.). 15/3 1923 Statens Sygekasseinspektør, herunder Forretningsfører for Invalideforsikringsfonden og Formand for Sygekassenævnet. Samtidig tilforordnet Invalideforsikringsretten og Arbejderforsikringsraadet (det sidste til 1/10 1933), 1/10 27 Direktør for Sygekassevæsenet. 18/4 24 R. af Dbg., 12/6 33 Dbmd., 20/9 38 Storridder (Kmd.) af Islands Falk, 4/7 40 Kmd.^{II} af Dbg. (desuden Kmd.^{II} af svensk Vasa og R.^I af norsk St. Olaf).

Har 1923—43 under Sygekassevæsenets og Sociallovgivningens stærke Udvikling været Formand for eller Medlem af talrige Regerings-

Hovedkasserer i Statsbanerne Gustav C. Borberg [1851—1912].

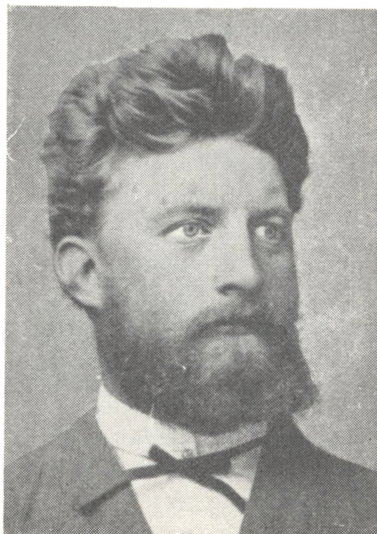
Helene Borberg [1849—1926], g. m. C. A. Pries.

kommissioner og -udvalg vedrørende Social- og Kommunallovgivningen m.v., 32 tillige som Statens Repræsentant Medlem af Bestyrelsen for Folkekuranstalten ved Hald, 35 af Nordisk administrativt Forbunds Hovedbestyrelse, 41 af Bestyrelsen for Foreningen til Understøttelse af Danebrogssridderes Efterladte, 43 Næstformand. Har deltaget meget i det nordiske socialpolitiske Samarbejde og er Formand for den danske Afdeling af „De nordiske Sygeforsikringsmøder“, Næstformand for „Dansk Forening for social Oplysning“. Var 23—41 Medlem af Begravelseskassernes Genforsikrings Forretningsudvalg, 26—35 Formand for „Randrusianersamfundet“. — Har baade privat og i Embeds Medfør foretaget talrige Rejser til de fleste af Europas Lande og Nordafrika. Var 1936 af Dansk-islandsk Forbundsfond indbudt til at holde Forelæsninger over Danmarks Sociallovgivning ved Universitetet i Reykjavik. Redaktør og Medforfatter af 4. og 6. Udgave af „Haandbog for anerkendte Sygekasser“ (1924, 33, og 44) samt af Værket „Fra Laugssygekasser til Folkeforsikring“ (1942); har skrevet talrige faglige Tidsskriftsartikler og en Række social- og personalhistoriske Arbejder, herunder 1. og 2. Udgave af nærværende Skrift (1915—18 og 1943), „Slægtebog over Familien Wedege“ (1919) og „I Krig og Kantonnement 1864“ (1938), (se Side 10—11 samt Note 132). Bor i Hellerup.

~ 19/5 1914 paa Saarela, Hattula Sogn i Finland

Gertrud Elisabet Solitander, * 20,1 1884 i Helsingfors, gennemgik Kunstakademiet „Atheneum“ i Helsingfors, Malerinde. (Chef for Finlands Industristyrelses Bjergværkskontor, Ingeniør Carl Probus S.,¹³⁹) Göthilda Fredrika Elisabet Granfelt,¹⁴⁰) Datter af den store finske Teolog, Professor ved Helsingfors Universitet Axel Fredrik G.) — 3 Børn (96—98. R. I. 1—3.)

kommissioner og -udvalg vedrørende Social- og Kommunallovgivningen m.v., 32 tillige som Statens Repræsentant Medlem af Bestyrelsen for Folkekuranstalten ved Hald, 35 af Nordisk administrativt Forbunds Hovedbestyrelse, 41 af Bestyrelsen for Foreningen til Understøttelse af Danebrogssridderes Efterladte, 43 Næstformand. Har deltaget meget i det nordiske socialpolitiske Samarbejde og er Formand for den danske Afdeling af „De nordiske Sygeforsikringsmøder“, Næstformand for „Dansk Forening for social Oplysning“. Var 23—41 Medlem af Begravelseskassernes Genforsikrings Forretningsudvalg, 26—35 Formand for „Randrusianersamfundet“.

Skovrider Carl A. Pries [1850—1908].

86. Q. 1. 2. *Ester Borberg*, * 17/8 1888 paa Klitgaard, Byrum, Læsø, Præliminæreksamen fra Frk. la Cours Skole i Randers, 07 eksam. Translatrice i Fransk. Bor paa Frederiksberg.

~ 29/6 1912 (i Holmens Provst M. Fengers Hjem)

Carl Einar Emil Grandjean, * 12/5 1883 i København. 1901 Student (Henrik Madsens Skole). V. 10 Lægeeks.; efter Kandidatuddannelse m. v. Læge i Holbæk 11—13; 13—19 i Skødstrup, samtidig ved Nationalforeningens Kystsankatorium ved Kaløvig, 19 Læge i København, 20—27 samtidig Lægeseekretær i Sundhedsstyrelsen, tillige 21 kommunal Skolelæge, 22—24 Medlem af Københavns Lægeforenings Repræsentantskab. † 6/10 39 paa St. Elisabeths Hospital i København. Var en dygtig og meget interesseret Læge, sjældent afholdt af sine Patienter, en livlig, socialt interesseret Mand af en fin og uegennyttig Karakter. (Grosserer Sophus Julius G.,¹⁴¹) Anna Marie Carlsen).

2 Døtre.

II. *Læge i København N. C. Borbergs Børn* (87—91. Q. II. 1—5).

87. Q. II. 1. *Niels Christian Borberg*, * 7/10 1880 i København, Daab Trinit. K. Student 99 (Metropolitanskolen), S. 1905 Lægeeks.; efter langvarig Hospitalsuddannelse m. v. 11—12 Reservelæge ved St. Hans Hospital, 14/3 12 Dr. med. (Det kromaffine Vævs indre Sekretion), 12—17 Reservelæge ved Københavns Kommunehospitals VI Afdeling, foretog samtidig flere Studierejser til Udlandet (Psykiatri), 13 Privatdocent ved Universitetet. Har fra 16 praktiseret som Neurolog i København. 18 Specialistanerkendelse i Neurologi, 30 i Psykiatri, 18—20 og 22—26 Assistent ved Rigshospitalets Nervepoliklinik, 24—26 assist. Læge ved Invalidforsikringsretten, 26—31 Afdelingsleder ved Frederiksberg Nervepoliklinik, fra 28 Overlæge ved Invalidforsikringsretten og i Forbindelse dermed fra 29 Afdelingslæge ved Rigshospitalets neurologiske Afdeling. Deltog i Professorkonkurrencen i Neurologi 38.

1916—19 Formand for Neurologisk Selskab, 18—33 Medlem af Bestyrelsen for Dansk Medicinsk Selskab, 18—30 Censorsuppleant (Retspsykiatri) ved Embedslægeeks., fra 30 Censor; forskellige andre lægelige Tillidshverv. 42 Vicepræsident i det medicinske Selskab i København, 43 Præsident. 14—27 Medredaktør af „Bibliotek for Læger“. En Række faglige Afhandlinger m. v. Udgav 36 Skuespillet „Skin og Virkelighed“. Bor i Charlottenlund.

1° ~ 20/1 1906 i Søllerød

Karen Margrethe Lauritzen, * 5/1 1882 i København. (Ingeniør, Stifter af Elektricitetsfirmaet „Kemp & Lauritzen“, Severin L., Dorothea Sønderberg).

Ægteskabet opløst 7/6 1926.

2° ~ 28/7 1926 i København

Sophie Evers Hansted, * 9/1 1890 i Saltum, tidligere ~ Tandlæge Otto Victor Kemp. (Distriktslæge Christian Albert Emil H., Sophie Christine Evers).

3 Børn af 1. og 1 af 2. Ægteskab (99—102. R. II. 1—4).

88. Q. II. 2. *Poul Borberg*, * 30/10 1883 i København. Daab Trin. K.. 1901 Adgangseksamen til Polyteknisk Lærestanstalt, studerede til 06, s. A. ansat i Københavns Telefon A/S. 1/10 10 Assistent, 1/1 13 Overassistent, 1/1 16 Fuldmægtig, 1/10 19 Ekspeditionssekretær, 1/1 21 Redaktionssekretær, 1/1 26 Kontorchef.

1905 Medstifter, 17—20 Bestyrelsesmedlem af Selskabet for psykisk Forskning. 06 Medstifter, senere Formand for Esperantistforeningen og Konversacia Esperantista Klubo, Medredaktør af *Helpa Lingvo* og *Dana Esperantisto*, Lærer ved Starckes Skole, Foreningen Frisindet Ungdom m. v. Holdt 06—09 talrige Foredrag om Esperanto; 07 Danmarks Delegerede ved 3. Esperanto-Kongres i Cambridge. 18 Stifter, 20 Æresmedlem af Foreningen af Kontorfunktionærer ved Københavns Telefon-A/S. Oversætter af Noveller til forskellige Tidsskrifter; Exlibris- og Karikaturtegner, 14 Medarbejder ved Blæksprutten, Forfatter af mere end 100 Lejlighedssange, stedlige Revyer e.l. Redaktør af Jubilæumsskrifter for Firmaet Kemp & Lauritzen (22), Københavns Telefon A/S (31) og Frederiksberg Sparekasse (44). Medlem af den internationale Jury ved Verdensudstillingen i Bruxelles 35 og Paris 37. Medarbejder ved Dansk Biografisk Lexikon. Bor paa Frederiksberg.

~ 20/10 1911 (Frederiksberg K.)

Hulda Marie (Mis) Rønnow Ørnes, * 12/8 1887 i Svendborg (Købmand Niels August Ø.¹⁴²), Augusta Dorothea Rønnow).

2 Sønner (103—104. R. III. 1—2).

89. Q. II. 3. *William Borberg*, * 3/11 1885 i København. Daab Trin. K.. 1904 Student (Metropolitanskolen), S. 11 cand. polit., foretog 11—14 — væsentligst for at studere sociale og økonomiske Spørgsmaal — en Rejse til forskellige europæiske Lande, U. S. A., Japan, Kina, Ny Zealand og Australien; 15 Sekretær ved Grosserer-Societetets Komité, 16—19 Leder af Kontoret for dansk Udenrigshandel, 25/10 19 R. af Dbg., 1/11 s. A. kst. Vicekonsul til Tjeneste i Udenrigsministeriet, s. A. tillige Sekretær i Traktatkommissionen, 1/3 20 ansat som Vicekonsul i Udenrigsministeriet, s. A. desuden Sekretær i Kommissionen til Organisation af Danmarks Udenrigsrepræsentation, 1/5 21 Kontorchef i Udenrigsministeriet, 21—22 tillige Chef for Traktatkommissionens Sekretariat og 21—26 Medlem af Kommissionen, 26/1 22 Dbmd., 31/7 23 Storridder

(Kmd.) af Islands Falk, 1/2 26 Legationssekretær ved det kgl. Gesandtskab i London, 1/4 28 Danmarks faste Delegerede ved Folkeforbundet i Genève, 26/9 31 Kmd.^{II} af Dbg., desuden Storkors af Finlands Hvide Rose, Kmd. af polsk Polonia restituta og nederlandsk Oranje-Nassau, R. af Ordnerne: norsk St. Olaf^I, svensk Nordstjerne og Vasa^I. 34 Titel af kgl. Gesandt (Minister). · /7 40 ved Ophævelsen af Stillingen i Genève hjemkaldt til Tjeneste i Udenrigsministeriet.

Udgav „Spiritistiske Fænomener og dansk Videnskab“ (København 06). Bor f. T. i København. Ugift.

90. Q. II. 4. *Knud Borberg*, * 30/11 1886 i København, Daab Trin. K., 1905 Student (Metropolitanskolen), V. 12 Lægeeks., Hospitalstjeneste; 13—15 Reservelæge i Søværnet, fortsat Hospitalstjeneste; 15—16 2. Læge ved den til Rusland udsendte danske Ambulance, derefter igen Hospitalstjeneste, 16—18 Reservelæge paa Rigshospitalets Fødeafd. B, 18—21 Klinisk Ass. paa Rigshospitalets gynækologiske Afd. og Fødeafd. A, samtidig 18—19 Ass. ved Københavns Kommunes Polikliniks kirurgiske Afd. 22—23 Reservelæge ved Frederiksberg Hospital, Afd. A, 23—25 Reservelæge ved Frederiksberg Hospital, Afd. F og Fødeafd. 26 Specialist-
anerk. (Gynækologi, Obstretik); 27 prakt. Speciallæge i Hellerup, 28 i København. Bor dér.

1° ~ 21/12 1921 paa Frederiksberg (i Stiftsprovst A. G. Kemps Hjem)

Eva Kjærgaard, * 31/3 1900 paa Frederiksberg (Dr. med. Niels Christian K., Johanne Bolette Brasch). Ægteskabet opløst 25 (blev 2° ~ Grosserer, cand. pharm. J. C. Kierulff, København).

2° ~ 7/5 1928 i Skovshoved K.

Emily Mathilde Brun, * 4/6 1900 i København, Daab Allerslev K. (Kaptajn i Artilleriet Alf Harald B., Dagmar Vilhelmine Harriet Hage). 14^{*)}
2 Børn af 2. Ægteskab (105—106. R. IV. 1—2).

91. Q. II. 5. *Svend Borberg*, * 8/4 1888 i København, Daab Trin. K., 1907 Student (Metropolitanskolen), 08 Filosofikum, studerede Medicin 1 Aar og var en Tid Volontør paa Sagførerkontor; foretog derefter en Rejse til Tyskland, Frankrig og Italien, væsentligst for at studere Litteratur og Kunst. Besluttede sig til at være Journalist og Forfatter og blev Medarbejder ved forskellige inden- og udenlandske Blade og Tidsskrifter. 1908—16 knyttet til „Berlingske Tidende“s Redaktion. Levede i den derpaa følgende Periode som fri Forfatter og Oversætter, 22—23 Redaktør af „Vore Herrer“ og „Vore Damer“. 24 til „Politiken“ som Teaterkritiker og virkede her indtil 30 (tillige ved „Ekstrabladet“) som Litteraturanmelder, Teateranmelder, Redaktør og Causeur. Fra Sommeren 37 Teaterkritiker ved „Berlingske Tidende“.

Har oversat en Del Værker fra Engelsk, Tysk og Fransk og desuden

udgivet følgende litterære Arbejder: „Liliths Bog“ (1910), „Den sejrende Type“ (13) — trykt som Manuskript, oversat til Tysk og Engelsk — „Kri-gen bag Kri-gen“ (18), „Smilet fra Reims“ og „Krig og Køn“ (19). Har desuden samlet et lille Udvalg af sine causerende Artikler under Titlen „Mr. Stick vender Timeglasset“ (27); har skrevet „Gyldendals Julebog 37“ og et Essay om Bodil Ipsen (42). Hans Navn er dog væsentligst knyttet til Skuespillene „Ingen“ (1920 — opført paa Det kgl. Teater og flere andre europæiske Scener), „Cirkus Juris“ (34 — præmieret i Dra-matikerkonkurrencen, opført paa Det kgl. Teater og Nationalteatrene i Oslo, Helsingfors og Stockholm, de 2 sidste Steder i Forfatterens egen Iscenesættelse), „Synder og Helgen“ (opført paa Det kgl. Teater 39 og siden paa en lang Række europæiske Scener), „Baaden“ (opført paa Det kgl. Teater 43).

16/7 38 R. af Dbg.; R. af den tjekoslovakiske Løveorden og Kmd. af italiensk Kroneorden. Modtog 40 for sin kulturkritiske Virksomhed Humboldt-Medaillen og 41 for sin digteriske Virksomhed det Hanseatiske Instituts Henrik-Steffens Pris.

Bor i Gentofte.

1° ~ 3/2 26 i Frederiksberg K.

Jonna Bülow, * 14/4 1900 i København (Højesteretsadvokat Frits B.,¹⁴⁴) Fanny Augusta Frederikke Poulsen, Datter af Højesteretsassessor Jonas P. og Søster til Opfinderen, Dr. Valdemar P. og Halvsøster til Forfatteren Knud P.)

Efter Skilsmisssag, anlagt af Borberg, opløstes Ægteskabet ved Kø-benhavns Byrets Dom af 12/4 1930.

2° ~ 15/1 1932 paa Helsingør Raadhus

Eleonora Ibsen, * 12/4 1906 i Kristiania (norsk Statsminister, Dr. jur. Sigurd I., Søn af Digteren Henrik I., Bergliot Bjørnson, Datter af Dig-teren Bjørnstjerne B.)¹⁴⁵)

1 kuldlyst Søn, 1 Søn af 1. Ægteskab, 1 Datter og 2 Sønner af 2. Ægteskab (107—111. R. V. 1—5).

92. Q. III. 1. *Thorvald Einar Juul Borberg*, * 16/5 1878 i Aarhus, 98 Student (Schneekloth), S. 1905 cand. jur., s. A. Fuldm. ved Fjends-Nørlyng Herreder, Viborg, 06 By- og Herredsfuldm. i Lemvig, 08 i Esbjerg, 09 Førstefuldm. paa By- og Birkekantoret i Silkeborg, 10 tillige Byraadssekretær, 12—16 Medlem af Ligningskommissionen og 12—32 Direktør i Spare- og Laanekassen for Silkeborg og Omegn, 29/9 19 Bestalling som Overretssagfører (depon.), 27/4 32 Politimester i Nykø-bing Mors Købstad og Morsø Herreder, 1/4 35 i Vordingborg Købstad og Vordingborg Søndre Birk, 6/4 37 R. af Dbg.; modtog 1/10 39 fra det tyske Marineministerium en større Sølvplatte med Indskrift som Aner-

kendelse for Medvirken ved Redningsarbejdet i Anledning af Forlis af Forpostbaad „Este 7“ udfør Møns Kyst.

1° ~ 15/1 09 i Lemvig

Henriette Elisabeth Sølling Fynboe, * 9/12 1885 sammesteds, † 7/1 1921 i Silkeborg. (Garvermester, Sparekassedirektør, russisk Konsul i Lemvig Sophus Christian F., Sophie Elisabeth Sølling).

2° ~ 15/10 25 i København, Helligaandsk.

Helga Marie Strand Petersen, * 25/9 1888 i Horsens (Købmand Marius Knud P., Caroline Strand).

2 Døtre af 1. Ægteskab (112—13. R. VI. 1—2).

93. Q. III 2. *Aage Lars Emil Juul Borberg*, * 18/8 1880 i Aarhus, 98 Student (Schneekloth), S. 1907 Lægeeks., Hospitalsuddannelse, 09—11 prakt. Læge i Bindslev, 12 i Gislev, 15 i Stokkemark, 19 i Eskildstrup, 28 i Slagelse.

1° ~ 31/10 08 i København (St. Matthæus K.)

Valborg Ramshardt, * 11/5 1883 i Fredericia, † 20/1 1937 i Slagelse. (Depotforvalter Frants Christian R., Rosa Petrea Caroline Elisabeth Obel).

2° ~ 10/9 38 i Lundtofte

Ella Johanne Cathrine Christensen, * 17/1 1893 i Slagelse, Kommune- lærerinde dér. (Niels C., Læderhandler, Anna Olivia Sørensen).

1 Datter af 1. Ægteskab (114. R. VII. 1.)

94. Q. III. 3. *Axel Juul Borberg*, * 10/5 1883 i Aarhus, gennemgik Schneekloths Skole, 1902—04 Veksellererudd., 05—07 ansat i Københavns Handelsbank, 1/2 08 i Nationalbankens Filial i Aarhus, 1/1 09 fast ansat, 1/2 12 i Nationalbanken i København, 1/6 19 Fuldmægtig, 1/8 26 Kasserer i Nationalbankfilialen i Aarhus. Bor i Aarhus.

~ 14/9 17 i København (Garnisons)

Lydia Blang, * 24/11 1885 i Aakirkeby, 1911 lægeaut. svensk Sygegymnast. (Fabrikchef, Modetegner Hans Jørgen B., Christine Caroline Clement Jensen).

A. Søn: *Preben Harald Juul Borberg*, * 21/7 1926 i Gentofte.

95. Q. III. 4. *Oskar Juul Borberg*, * 30/8 1889 i København, Daab Matthæus, 25/10 1907 ansat i Folkebanken, Fuldm. i sammes Frederiksberg-Afdeling. Bor paa Frederiksberg. Ugift.

17. Slægtled (R.):

I. Direktøren for Sygekassevæsenet L. Pl. Borbergs 3 Børn (96—98. R. I. 1—3), II. Overlæge, Dr. med. N. Chr. Borbergs 4 Børn

(99—102. R. II. 1—4.), III. Kontorchef P. Borbergs 2 Børn (103—04. R. III. 1—2.), IV. Læge K. Borbergs 2 Børn (105—06. R. IV. 1—2), V. Forfatteren, Redaktør Sv. Borbergs 5 Børn (107—11. R. V. 1—5.), VI. Politimester Th. E. J. Borbergs 2 Børn (112.—13. R. VI. 1—2.), VII. Læge Aa. L. E. J. Borbergs Barn (114. R. VII. 1).

Direktør for Sygekassevæsenet L. P. Borbergs Børn (96-98. R. I. 1-3).

96. R. I. 1. *Sophie Elisabeth Borberg*, * 5/4 1915 i København, Daab St. Jacobs K., 33 Student (Aurehøj, Hellerup), S. 40 cand. polit., 1/10 s. A. Assistent i Statens Kornkontor, 1/6 41 Overassistent, 1/12 fg. Sekretær i Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet. Bor i København. Ugift.

97. R. I. 2. *Lars Finn Borberg*, * 28/9 1916 paa Frederiksberg, Daab St. Jacobs K., 35 Student (Vestre Borgerdydskole), 1/10 38 Journalist ved „Aarhus Stiftstidende“s Redaktion, bl. a. som Universitets-, Rets- og Havnedarbejder samt Kronikør og Medarbejder ved Søndagstillæget, f. T. Orlov. Ugift.

98. R. I. 3. *Götha Merete Borberg*, * 18/4 1922 i København, Daab Sundby K., 40 Student (Aurehøj), stud. polyt. (Fabrikingeniør). Ugift.

II. *Overlæge, Dr. med. N. C. Borbergs Børn* (99—102. R. II. 1—4). Af 1. Ægteskab.

99. R. II. 1. *Alita Margrethe Borberg*, * 3/6 1907 i København, Daab Søllerød K., lægeaut. Massøse.

1° ~ 8/8 1927 i Rørvig

Poul Erik de Renouard, * 27/11 1900 paa Frederiksberg, Assistent, sen. Fuldmægtig i Sparekassen for København og Omegn. (Stationsforstander Louis de R., Jeanne Josepha Victorine Fortuné de Plane). Ægteskabet opløst.

2° ~ 9/5 1934 i København (Raadhuset)

Sven Simonsen, * 20/6 1906 i København, 24 Student (Sortedams Gymn.), V. 31 cand. jur., s. A. Sagførerfuldm. i København, 19/4 37 Landsretssagfører sammesteds. (Overretssagfører Axel S. og 1. Hustru Clara Jeanna Henriques).

1 Søn af 1. Ægteskab, 1 Datter af 2. Ægteskab.

100. R. II. 2 *Inge Dorothea Borberg*, * 16/9 1909 i København, Daab St. Andreas K. Ugift.

101. R. II. 3. *Jørgen Christian Borberg*, * 26/8 1911 paa St. Hans Hospital, Daab St. Jørgensbjerg K., Landvæsenselev, 29—31 i Argentina,

derefter igen ved Landvæsenet; 32 ansat i F. Bülow & Co.s Automobilforretning, København, derefter Salgschef for Simo Ford Depot; 31/5 39 Certifikat som Sportsflyver, 40 til Medellin i Columbia, Sydamerika, ansat dér i Støvsugerfirmaet „Electrolux“; nu Fabrikant dér.

~ 21/2 1941 i Medellin

Johanne Birgitte Grundtvig, * 14/6 1922 i København, Daab Vanløse K., efter Realeksamen 2 Aar ansat i henholdsvis Gads og Munksgaards Boghandler. (Forretningsfører for Gentoftte-Vangede statsanerkendte Sygekasse Nicolai Frederik Severin G.,¹⁴⁶) Minna Cathrine Hansen). Af 2. Ægteskab.

102. R. II. 4. *Niels Christian Hansted Borberg*, * 28/6 1927 i København, Daab Frue K.

III. *Kontorchef P. Borbergs Børn* (103—104. R. III. 1—2).

103. R. III. 1. *Allan Borberg*, * 16/8 1912 paa Frederiksberg, Daab St. Marcus K., 30 Student (Schneekloth), S. 37 Lægeeksamen, 37—40 Turnus-Kandidattjeneste ved forsk. Hospitaler og Sygehuse, 1/1 40 1. Reserverlæge ved Aalborg Kommunehospital med. Afd., 1/10 42 Kandidat ved Børnehospitalet, Fuglebakken, København, 1/3 43 ved Kommunehospitalets 5. Afd. (psykiatrisk Afd.). Forskellige Afhandlinger i Ugeskrift for Læger, Nordisk medicinsk Tidsskrift, Acta Medica, Bibliothek for Læger, 44 Specialistanerk. (Intern Medicin).

~ 6/1 39 i Aalborg (Budolfi K.)

Jytte Erichsen, 16/7 1917 i Romanshorn, Svejts, 35 Realeks. fra Aalborg højere Pigeskole, senere Udd. paa Hospitalslaboratorier. (Tandlæge Peter Janus E., Olga Zuschlag).

2 Sønner (115—16. S. I. 1—2.).

104. R. III. 2. *Willy Borberg*, * 11/1 1916 paa Frederiksberg, Daab Frederiksberg K., 34 Student (Schneekloth), V. 40 cand. jur., s. A. Volontør i Direktoratet for Sygekassevæsenet, 1/10 40 fg. Sekretær i Direktoratet for Vareforsyning, 1/12 40 Sekretær sammesteds. Kritisk Medarbejder ved Værket „Populær Jura“ (af Niels J. Andersen — 1942). Bor paa Frederiksberg. Ugift.

IV. *Læge K. Borbergs Børn* (2. Ægteskab) (105—06. R. IV. 1—2).

105. R. IV. 1. *Palle Borberg*, * 12/6 1931 i København, Daab Christiansborg Slotsk.

106. R. IV. 2. *Emily Benedicte Dagmar Borberg*, * 4/1 1933 i København, Daab Holmens K.

V. *Forfatteren, Redaktør Svend Borbergs Børn* (107-11. R. V. 1-5).

107. R. V. I. *Mogens William Borberg*, * 6/2 1916 i „Kammerat-

ægteskab*, 13/6 33 kuldlyst ved Københavns Byret, ansat paa forskellige Forlag, Filmsmand.

Af 1. Ægteskab.

108. R. V. 2. *Claus Cecil Borberg*, * 11/8 1926 i København, Daab Frederiksberg K. Elev paa Herlufsholm, f. T. i England.

Af 2. Ægteskab.

109. R. V. 3. *Bergliot Borberg*, * 13/11 1932 i København, Daab Marmorkirken.

110. R. V. 4. *Steen Borberg*, * 23/10 1934 i København, Daab Marmorkirken.

111. R. V. 5. *Henrik Borberg*, * 30/9 1939 i København, Daab Gentofte K.

VI. *Politimester Th. E. J. Borbergs Børn (1. Ægteskab)* (112—13. R. VI. 1—2.).

112. R. VI. 1. *Lissie Juul Borberg*, * 26/11 1911 i Silkeborg, uddannet Sygeplejerske (Frederikssund Sygehus, senere Amtssygehuset i Gentofte).

~ 4/6 40 i Gentofte K.

Henning Viggo Bülow, * 12/12 1902 i Helsingør, Daab Marie K., 20 Student (Helsingør), 26 cand. polyt., 26—27 Ingeniør ved A/S Københavns Flydedok og Skibsværft, 28 ved Ingeniørfirmaet Seedorff, Barfred & George i Paris, 30 Driftsingeniør ved A/S Helsingør Jernskibs- og Maskinbyggeri. Bor i Helsingør.

(Kaptajn i Fodfolket Johan Poul Frederik B., Helga Dorph-Petersen. 144))

113. R. VI. 2. *Else Juul Borberg*, * 7/6 1913 i Silkeborg, 29 Realeks. (Th. Langs Skole, Silkeborg), 31 Handelsskoleeks., 32—34 i England, 34—35 Sygeplejeelev paa Amtssygehuset i Viborg.

~ 8/4 36 i København (Holmens K.)

Carl Marinus Dalsgaard, * 12/2 1907 i Simsted, 25 Student (Viborg), V. 32 Lægeeks., 32—34 Kandidattjeneste ved forskellige Sygehuse m. v., 34 2. Reservelæge ved Viborg Amtssygehus, 36 1. Reservelæge ved Amtssygehuset, Thisted, 1/8 prakt. Læge i Guldborg.

(Gaardejer Thorvald D., Karen Kirstine Gundersen).

3 Børn.

VII. *Læge Aa. L. E. Borbergs Datter* (114. R. VII. 1.).

114. R. VII. 1. *Gudrun Juul Borberg*, * 27/4 1912 i Aarhus, uddannet Sygeplejerske (Bispebjerg), 1/9 38 ved Dansk Østerlandsmissions Hospital i Nebek, Syrien, Ugift.

18. Slægtled (S.):

Læge Allan Borbergs 2 Børn (115—16. S. I. 1—2.).

115. S. I. 1. *Christian Borberg*, * 14/3 1941 i Aalborg, Daab Budolfi K.

116. S. I. 2. *Anders Borberg*, * 7/1 1944 paa Frederiksberg, Daab Frederiksberg K.

Underafsnit 2.

Borgmester i Ribe Niels Povlsen (Ilsted's) Linje, der tog Navnet Bonnum (1529/30—Begyndelsen af 1700-Tallet), jfr. S. 20 og 27.

5. Slægtled (E.):

117. E. 2. *Niels Povlsen (Ilsted)*, Borgmester i Ribe (* 1529/30, † 1606). * i Ilsted 1529, maaske 1530, idet han efter Indskriften paa nedenævnte Ligsten var 76 Aar gammel ved sin Død 28/3 1606. Det fremgaar tydeligt af den S. 132 nærmere omtalte Retssag, at han var Broder til Provst Grumme Povlsen i Gørding (5. E. 1), og Præsten Morten Povlsen (Grum) i Aastrup (128. E. 3).

Niels nævnes 1564 som Hus- eller Slotsfoged paa Riberhus. 70 (?) blev han Herskabsfoged i Ribe (c: den Embedsmand, som opkrævede Kongens „Sagefald“ = Retsbøder) og vist desuden en Slags Stedfortræder for Lensmanden, overhovedet Tilsynsmand med Byens Retspleje. 71 tillige Byfoged. Det var paa Frederik II.s udtrykkelige Bud, at disse 2 Embeder mod Sædvane forenedes; ovenikøbet bevilgede Kongen ham yderligere s. A. $\frac{1}{2}$ Læst Korn og $\frac{1}{2}$ Td. Smør aarlig af Riberhus. 78 skiltes de to Embeder dog igen, men 90 fik Niels, der i de foregaaende 12 Aar kun havde været Herskabsfoged, dem atter forenet hos sig.

1583 var han — se S. 131 — nær ved at blive slaet ihjel af sin førnævnte Broder, Hr. Morten, skønt han var ganske sagesløs og næsten ærbødig overfor denne, vistnok yngre Broder. Han slap dog fra det med et længere Sygeleje. Af Sagen fremgaar, at Niels var en fredsæl Mand og god mod Moderen (Stedmoderen?).

92 blev han Raadmand og 2/8 1602 — dog først efter 3 Valgmøder og Valgtryk fra Lensmandens Side — af Borgerne valgt til Borgmester i Ribe. Han fratraadte da som Byfoged, men beholdt Stillingen som Herskabsfoged. † 28/3 1606. Ligsten over ham og hans Hustru (med hans Billede i Legemsstørrelse) findes i St. Catharinæ Kirke i Ribe¹⁴⁷).

~ 1/2 1573 *Marine Jepsdatter Bonnum*, * ca. 1554, idet hun efter Ligstenens Indskrift døde 1623 (Dag ikke angivet), 69 Aar gammel.

1 Søn og 1 Datter kendes (118—19. F. II. 1—2).

Ligsten over Borgmester Niels Povlsen (Ilsted) (1529|30—1606)
og hans Hustru i St. Catharinæ Kirke i Ribe.

6. Slægtled (F.):

Borgmester Niels Povlsen (Ilsted's) 2 Børn (118—19. F. II. 1—2)

118. F. II. 1. *Jacob Nielsen Bonnum*, Provst, * 1574, optog Navnet Bonnum fra mødrene Slægt (Borgerslægt i Ribe). 18/4 1594 immatr. ved „Gymnasium illustre“ i Zerbst, Anhalt, Magister fra Wittenberg, ca. 97 Hjelpepræst, 1600 Præst paa Succession i Darum, ordineret dom. quasi-modo geniti (1. S. e. Paaske) s. A., var 1619 Provst i Gørding Herred,¹⁴⁸⁾ har udgivet forskellige mindre latinske Skrifter. † 19/3 1649.

~ 6/7 1600 — der findes et latinsk Bryllupsdigt i den Anledning — *Anna Pedersdatter Hegelund*, * 21/6 1582, † 16.. (Biskop i Ribe, Mag.

Peder Jensen H., den kendte Forfatter af Skolekomedien „Susanne og Calumnia“ samt Dagbøger¹⁴⁹⁾, og 2. Hustru Margrethe Jørgensdatter). 2 Børn kendes (120—21. G. II. 1—2).

119. F. II. 2. *Gunder Nielsdatter*, ~ 14/7 1594 *Niels Hansen*, 1586 Kapellan i Gram, 92 Præst sammesteds, var Provst 1610. Skal have været særlig dygtig til ved Nattetid at udrydde Spøgelse og Djævelskab, hvorfor hans Kone „straffede“ ham (mente vel, at han gik paa forbudne Veje!).¹⁵⁰⁾ † 16/8 11. (Hans Nielsen, Præst i Mjolden, sen. i Gram). 1 Søn kendes.

7. Slægtled (G.):

Provst J. N. Bonnnums 2 Børn (120—21. G. II. 1—2).

120. G. II. 1. *Niels Jacobsen Bonnum*, Borger i Ribe, * 16.., † 16.. 2 Sønner kendes (122—23. H. II. 1—2).

121. G. II. 2. En Datter, *N. N. Jacobsdatter Bonnum*, Fornavn ukendt. Hun skal under en af Svenskekrigene (formentlig Krigen 1657—60) have reddet sin Mand, da fjendtlige Officerer vilde hugge Hovedet af ham, idet hun „insinuerede sig“ saaledes hos dem, at de sparede ham og tog hende med sig; men hun listede sig siden fra dem (siges der i hvert Fald).

~ *Hans Sørensen Ravnsoe*, formentlig 1632 Student Sorø (Johannes Severini Ripensis), Hører i Ribe, 42 personel Kapellan paa Succession og 49 Præst i Darum. Forsaa sig groveligt, idet han befandtes i sine hæderlige Præsteklæder ved Ryttergilder, drak dér, slog Degnen og „lod andre Enormiteter se“, hvorfor han fik 50 Dalers Bøde. † 1670.¹⁵¹⁾ (Søren Lambertsen, Præst i V. Nykirke — Faaborg, Eline Hansdatter).

En Søn blev Faderens Efterfølger.

8. Slægtled (H.):

Borger i Ribe N. J. Bonnnums 2 Sønner (122—23. H. II. 1—2).

122. H. II. 1. *Jacob Nielsen Bonnum*, 1681 Student Ribe, 20/6 84 kaldet til Præsten i Sneum-Tjæreborg Søren Olsen Daels Kapellan og Efterfølger, † 13/3 92.

¹⁰ troløvet 86 med Hr. Søren 14-aarige Datter — formentlig af 1. Ægteskab — *Anne Kirstine Sørensdaughter Dael*, * 72, ~ 26/9 88. Hun † 18/4 90, 17 Aar 10 Mdr. gl. efter Fødselen af en Søn, der snart døde.

²⁰ ~ s. A. *Mette Laugesdatter*, (Lauge Pedersen, Præst i Nordby, Fanø, Else Andersdatter). Hun havde med Bonnum 1 Datter og blev ²⁰ ~ Carsten (Casper) Christophersen, Hr. Jacobs Efterfølger i Embedet.

123. H. II. 2. *Niels Nielsen Bonnum*, * . /1 1669, idet han utvivlsomt er identisk med den Student fra Ribe 1688 og Degn i Grimstrup, Skads

Herred, af dette Navn, som begravedes dér purific. Mariæ (2/2) 1718, 49 Aar, 14 Dage gammel. *Sidste mandlige Ætling af Bonnum-Linjen.*

Hustruens Navn ukendt.

4 Børn (124—27. I. IV. 1—4).

9. Slægtled (I.):

Degn i Grimstrup N. N.sen. Bonnums 4 Børn (124—27. I. IV. 1—4).

124. I. IV. 1. *Agnete Marie Nielsdatter Bonnum*, døbt 1/11 1697 i Grimstrup, kan være det „Degnens Barn“, der begravedes sammesteds 12/6 1705.

125. I. IV. 2. *Sidsel Marie Nielsdatter Bonnum*, begr. 16. S. e. Trin. (23/9) 1703 i Grimstrup.

126. I. IV. 3. *Sidsel Marie Nielsdatter Bonnum*, døbt omnium sanctorum (1/11) 1704 i Grimstrup. Kan ligeledes være det „Degnens Barn“, der begravedes sammesteds 12/6 1705.

127. I. IV. 4. *Niels Nielsen Bonnum*, begr. 27. S. e. Trin. (23/11) 1704 i Grimstrup.

Underafsnit 3.

Præst i Aastrup-V. Starup Morten Povlsen (Grum's) Linje, der almindeligvis førte Navnet Grum. (1530erne—1700-Tallet), jfr. S. 20, 27 og 127.

5. Slægtled (E.):

128. E. 3. *Morten Povlsen (Grum)*, Præst i Aastrup-V. Starup, Gørding Herred (* vist i 1530erne, † 1616). Det ses tydeligt af den nedenfor nævnte Retssag fra 1583, at han var Broder til Provst Grumme Povlsen i Gørding (5. E. 1.) og daværende Herskabsfoged i Ribe Niels Povlsen (Ilsted) (117. E. 2.). Utvivlsomt var han født i Ilsted og formentlig yngst af de tre Brødre, maaske af Faderen, Herredsfoged Povl Grumsens 2. Ægteskab, jfr. Ordene nedenfor: „min Moder“. De fleste af hans Efterkommere tog Slægtsnavnet „Grum“ efter det hos Forfædrene jævnlig forekommende Navn „Grumme“. Om han selv har brugt Navnet „Grum“, er tvivlsomt, skønt han kaldes dermed i senere trykte Kilder.

Han gennemgik sikkert Domskolens i Ribe. Præst i Aastrup-V. Starup blev han — at regne efter hans Ægteskab og Børnenes Fødselstid — vistnok senest ca. 1569. Nogle Aar efter skænkede han Aastrup Kirke en Sølvalterkalk og Disk, der endnu tilhører Kirken. Kalken bar paa Foden et Krucifix og den latinske Indskrift: „*Martinus Pauli Fieri-fecit 1573*“ (= Morten Povlsen lod mig lave 1573) samt Ribe Sølvmærke. Desuden

Aastrup Kirke (ved Ribe) Indvendig. Prædikestolen, fra ca. 1560, fandtes i Morten Povlsen (Grum's) Tid.

findes i Kirken en Degnestol fra 1584 — altsaa ogsaa fra hans Tid.

Ogsaa Annekskirken Starup blev, mens han var Præst, forsynet med ny Prædikestol 1574 og nye Stole med Aarstal 1585.

Der har saaledes øjensynlig været et vist storslaaet Sving over Hr. Morten, hvilken — som ægte Søn af Renæssancen — har sørget for at udstyre sine Kirker smukt, delvis af egne Midler. I et latinsk Brev fra Slotspræsten paa Malmøhus, den dansk-latinske Poet B. C. Aquilonius, til Sønnen, Biskop Aastrup i Lund, skildres Hr. Morten som „en højt-begavet Olding, munter, uden Forstillelse og Falskhed, en Fromhedens Elsker og en glødende og stadig Dyrker af Dyden, en Mand, der var ud over det almindelige“. I en dansk Kilde siges han at have været af et „lystigt Humeur“. ¹⁵²⁾ Som det vil ses, var hans Humør dog undertiden vel lystigt, for ikke at sige stridbart, raat og voldsomt, i hvert Fald under Indflydelse af stærke Drikke, og med Dyden og Fromheden var det ligeledes til Tider saa som saa.

Hegelunds Dagbog omtaler, at han i Aarene 1577—78 havde flere Retssager med en Jep Olufsen fra Skads Herred og en Sag for Viborg Landsting 8/4 78. Værre var følgende:

I Juni 1583 kom Hr. Morten med sin Svend kørende til Ribe, drak sig fuld, raabte op og søgte Klammeri med Broderen Niels, Herskabsfogden, skønt denne prøvede at undgaa ham. Alligevel fik Hr. Morten fat i ham og brølede: „Du handler ikke vel med min Moder, du faa Tusinde Djævl!“ Niels søgte at berolige ham og sagde: „Kære Hr. Mor-

ten, det er stor Skam, at vi skal slaas“. Om Moderen sagde Niels desuden, at han gjorde hende mere godt end de to andre (Brødre) tilsammen, idet han lod hende bruge en Arvepart efter Faderen (vel i Gaarden i Ilsted) uden Afgift til ham (Niels).

Saa blev Hr. Morten vred, greb sit Spyd fra Vognen og svang det over Broderens Hoved (alle, selv Præster, gik med Vaaben dengang, og et Spyd var jo desuden godt som Spadsere-stok). Niels gik da hen til ham, klappede ham paany paa Akslen, og bad ham lade ham i Fred; han vilde ikke slaas med ham. Da slog Hr. Morten til Niels med Spydstagen, fejlede vel første Gang, men ramte ham derpaa i Hovedet, saa han styrtede om.

Sølvforg. Alterkalk, skænket Aastrup Kirke (ved Ribe) 1573 af Præsten Morten Povlsen (Grum).

Der var flere til Stede, da dette foregik, og nogle vilde holde Præsten; men denne fik en lille Kniv frem under sin side Kjole, hvorfor de slap ham. Han slog da paany løs paa Niels, der imedens havde rejst sig, skønt han blødte stærkt. Hr. Morten vedblev at slaas, til Niels faldt om og blev liggende; derpaa kørte Præsten bort.

Broderen maatte dels holde Sengen, dels Stuen, et Par Maaneder; thi først 2/8 s. A. kunde han møde paa Bytinget. Dette Overfald af en Præst paa en af de første Embedsmænd i Byen var dog Lensmanden for meget, og han sørgede for, at der rejstes Sag mod Hr. Morten. Dennes anden Broder, Provst Grumme blev indstævnet som Vidne og spurgt, om Hr. Morten ikke nogensinde havde slaet paa ham med Vrede, siden de blev Præster. Hr. Grumme, der gerne vilde frelse sin Broder, sagde Nej, men tilføjede dog følgende, hvorved hans Nej rigtignok blev til et Ja: „Hr. Morten havde aldrig slaet ham til Skade, det hans Liv kunde have ondt af“(!). Desuden vedblev han — som en god Broder — at gøre, hvad han kunde, for at redde Hr. Morten. Han antydede endog, at 3 Skoledisciple, der havde været til Stede ved Overfaldet paa Niels, havde vidnet falsk, men turde dog ikke fastholde denne Paastand.

Tolv Mand gjorde nu deres „Tovsed“ paa, at Hr. Morten og hans Svend for Ugerningen skulde bøde til Sagvolderen, Kongen og Byen. Imidlertid maa Niels have faaet Sagen forligt; thi paa Tingmødet 2/8 1583 gav denne Hr. Morten „kvit og ledig og løs fra Tovseden“ paa egne, Kongens og Byens Vegne.

Vilkaarene for denne lempelige Udgang af hans uheldige Bytur frem-

gaar imidlertid af et kgl. Gavebrev af 31. s. M. til Ribe Hospital paa 200 gl. Daler, som Hr. Morten lovede at betale for Overfaldet.

Dette hjalp en god Del Aar; men efter Hegelunds Dagbog var Hr. Morten 8/7 og 29/7 1597 igen under Tiltale af Lensmanden. Sagens Udfald er dog ukendt.¹⁵³) Hans Opræden er et typisk Bevis paa Renæssancetidens Vrangsider: Tøjlesløshed, Drik og Raahed i alle Stænder.

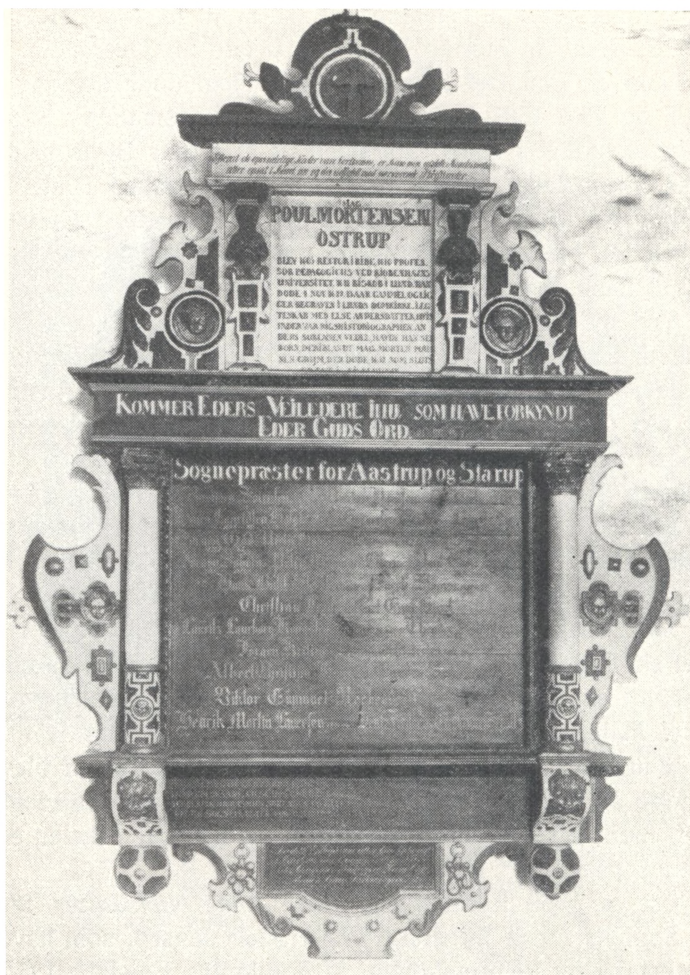
Ved Skrivelse af 29/5 1594 tilstod Regeringsraadet i Christian IV.s Umyndighed Hr. Morten et Mageskifte med noget af Kronens Jord, der stødte op til hans Præstegaard i Aastrup, idet denne var noget snæver og trang. Ved ny Skrivelse af 29/1 1595 tog Regeringen det fuldbragte Mageskifte til Efterretning. Formentlig laa Præstegaarden forinden indeklemmt mellem de andre Gaarde i Landsbyen lige Nord for Aastrup Bæk, men blev ved denne Lejlighed flyttet lidt sydpaa henimod dens nuværende Plads.¹⁵⁴)

Hr. Morten blev en gammel Mand. O. Nielsen opgiver urigtigt, at han endnu levede 1621. Af Epistlerne Nr. XXIV og LXXXI i Aquilonius', i Note 152 omtalte latinske Brevsamling (dateret 25/1 og 16/2 1616) ses, at han maa være død i dette Aar og da formentlig kort efter Nytaar 1616.

Hans Søn, Biskop Aastrup, lod opsætte en Mindetavle i Aastrup Kirke over sin Fader, Moder og nedennævnte Stedfader. Paa Tavlen, som bl. a. indeholdt en Formaning om ikke at røre de afdødes Grave, var der Billede (vel Maleri) af de to Præster og den fælles Hustru. Dette Billede fandtes endnu 1765, men er siden forsvundet. Selve Tavlen blev ved en Istandsættelse af Kirken i Midten af 1800-Tallet nedtaget og lagt op paa Kirkeloftet, men er senere opsat igen, dog saaledes, at Teksten er ændret til en „series pastorum“ (Præsterække).¹⁵⁵)

~ senest ca. 1569 Formandens Enke *Anne Nielsdatter*, formentlig Datter af Sognets første lutherske Præst Niels Jensen, som havde været katolsk Præst dér før Reformationen. Af Aquilonius' Epistel VII (Note 152) ses, at hun har overlevet Hr. Morten, der, som før omtalt, døde ved Nytaarstid 1616.

Hendes 1. Mand, Præsten Rasmus Sørensen, † ca. 1568/69, skal være blevet skudt i en Lund, der endnu paavises tæt Vest for Aastrup By, af Herremanden paa „Vardho“ i Gørding Sogn paa en Jagt, da han havde spottet denne, der var enøjet, fordi han ikke havde bemærket et Stykke Vildt. Hvis dette Mord har fundet Sted, maa Gerningsmanden have været Hr. Ove Skram, der ikke længe efter døde ung og ugift. Om alt dette har dog intet kunnet findes i Kilder fra Tiden, og Fortællingen er, hvis der ikke er Tale om et Vaadeskud, formentlig enten et uhjemlet Sagn, eller Ugerningen maa forlægges til en tidligere Tid. Et andet Sagn — maaske en Variant — fortæller ogsaa om en Præst i Gørding, der blev skudt af Vardho-Manden paa Grund af en Ejendomstrætte.¹⁵⁶) Fra

Rammen til den af Biskop Povl Mortensen Aastrup i Aastrup Kirke opsatte Mindertavle over hans Fader, Præsten Morten Povlsen (Grum) (1530erne—1616) og Moder Anne Nielsdatter (død efter 1615) samt dennes 1. Mand Præsten Rasmus Sørensen, (død ca. 1568/69) (nu ændret til en „series pastorum“).

Hr. Rasmus Tid, ca. 1560, findes i Kirken en prægtigt udskåret Prædikestol.

Morten Povlsen (Grum) havde 4 Sønner og 3 Døtre (129-35. F. III. 1-7).

6. Slægtled (F.):

Præsten Morten Povlsen (Grum's) 7 Børn (129—35. F. III. 1—7). (Aldersorden noget uvis).

129. F. III. 1. *Maren Mortensdatter Grum* maa — at dømme efter nædennævnte Søn Olufs Fødselsaar — formentlig være det ældste af Bør-

nene og vel derfor være født ca. 1570. Nævnes ikke i Ligtalen af 1631 over Broderen Peder (S. 137), hvor hendes Søn, Mag. Oluf Wind, derimod omtales. Hun maa derfor være død før.

~ *Jens Olsen Wind*, Hører i Roskilde, 1582 Præst i Hyllinge-Lyndby, Sjælland, 98 Provst, † 1602.

2 Sønner, deraf den ene Oluf Jensen Wind (1590—1646) — den fra Grundtvigs „Roskilde Rim“ kendte „Mester Ole Vind“ — der saa djærvt revsede Hofmændenes Unoder og derfor af Christian IV blev udnævnt til kgl. Konfessionarius og øverste Hofpræst.

130. F. III. 2. *Peder Mortensen Grum*, Laugmand („Lovmand“, Ene-Landsdommer) i Trondhjem og Jæmteland (* 1572, † 1631)¹⁵⁷, * i Aastrup 22/2 1572 og siges i nedennævnte Ligtale udtrykkeligt at være Søn af Hr. Morten og Anne Nielsdatter.

Blev som Barn sat i Latinskole (vel i Ribe), men „hans Ingenium oc Nemme vilde ikke falde dertil“. Overflyttedes da til „den danske Skole“ for at lære at skrive og regne og vedblev dermed til sit 15. Aar, altsaa 1587. Kom derefter i Tjeneste som Dreng og Haandskriver hos Adelsmanden Jacob Trolle til Sonnerup paa Sjælland, som da var „Kancellijunker“ i Kgl. Majestæts Kancelli; 92 fulgte han som Skriver med Hr. Jacob, der imens var blevet Lensmand paa Frederiksborg, og virkede som Ridefoged i dette Len i 3 Aar. Da Hr. Jacob fik Trondhjems Len, overdrog han Grum at lede Lenets Skrivestue paa Kongsgaarden i Trondhjem til sin Død 1601. Efter at have aflagt Regnskab (indtil 1603), rejste Grum derpaa til Danmark. Paa Christian IV.s Broder, Hertug Ulriks Lovord blev han — efter paany at være draget til Trondhjem — af den nye Lensmand Sten Bille udnævnt til Foged i Jæmteland, som endnu dengang hørte til Norge.

Ved Kongebrev af 4/1 1609 maatte Christian IV dog bede Lensmanden tilholde bl. a. Grum straks at gøre afgangne Hr. Laurids Kruses Arvinger endelig Rede og Regnskab for deres Oppebørsel af Bække Klosters Len.¹⁵⁸)

I Jæmteland var Grum i 8 Aar, til Kalmarkrigen brød ud 1611, og Svenskerne indtog Provinsen. Da begav han sig til Trondhjem og blev af Lensmanden under Krigen brugt som Sendebud til Kongens Kansler Christian Friis i København. Grum udsendte ogsaa Folk til Sverige med „Patenter“ under Krigen. „Saa menige Almue (i Jæmteland) giffue hennem saa vel som endnu et synderligt got Loff“, fik han — efter nedennævnte Ligprædiken — som Vidnesbyrd om sin Virksomhed i denne afsides norske Landsende.

1612 udnævnte Hr. Sten ham til Foged i Fosen Len (Halvøen mellem Trondhjemsfjord og Nordhavet). Han havde denne Stilling til 1619,

da den nye Lensmand Claus Daa overdrog ham Fogderiet over Nordmøre Len. Det viste sig senere, at Grum i denne Stilling havde skaffet sig — som saa mange andre havde gjort i den indflydelsesrige norske Fogedstilling — uhjemlede Indtægter ved at paalægge Bønderne lovstridige Byrder (bl. a. oppebar Fogderne Skatter og Afgifter til Kronen).

Efter Tilsagn i Kongebrev af 22/2 1623 udnævntes Grum nu til Laugmand i Trondhjem og Jæmteland; den endelige Bestalling udfærdigedes 2/5 25.¹⁵⁹). Dette vigtige Dommerembede indehavde han til sin Død 30/4 1631 i Trondhjem.

Ved Kongebrev af 13/1 1624 fik han sammen med en dansk Adelsmand Ordre til at forhøre om Regnskabet vedrørende Galejer, som den nye Lensmand Tage Andersen Thott — Digteren, Trondhjems-Bispen Anders Arreboes hensynsløse og trættekære Avindsmand — havde ladet bygge¹⁶⁰); men Lensmanden fik Oprensning. 9/2 27 udgik nemlig Kongebrev til Norges Statholder om at indstævne og dømme i en „Irring og Trætte“ mellem Lensmanden og Grum. Denne Sag drejede sig om Tilbagebetaling af Afgifter m. v., som Grum under sin Fogedtid i Nordmøre ulovligt havde opkrævet hos Bønderne.¹⁶¹) Ganske vist fik Lensmanden i Trondhjem 24/3 31 — kort før Grums Død — Anmodning om at tilholde Jæmterne at give ham de Indtægter af Laugsmænds embedet, der med Rette tilkom ham¹⁶²); men 4/1 32 — efter Grums Død — udgik nyt Kongebrev om at arrestere dennes Gods i Anledning af Striden med Hr. Tage om de Afgifter, denne forment, „Almuen sammesteds haver afskattet“;¹⁶³) der var nemlig netop i denne Tid nedsat en Kommission for at undersøge Fogdernes lovstridige Optræden overfor de norske Bønder, og efter at Sagen havde været forelagt Herredagen, udgik 14/3 33 skrappe Kongebreve til Lensmændene i Norge om at udvirke, at Bønderne fik det for meget udredede igen og fremtidig behandlede efter Norges Lov. Flere Fogder afsattes.¹⁶⁴) Grum var imidlertid død; men det siges udtrykkeligt, at der har været Aarsag til Klagerne imod ham og hans Efterfølger, som afsattes. Fogderne var fundet skyldige i grove Forseelser. Sagen ordnedes for Grums Vedkommende ved, at Kongen ved Brev af 16/7 1633 ophævede Arresten paa Godset mod, at Enken samt Mester Niels Mortensen (Grums Broder, Præsten i Anst-Gjesten, og altsaa ogsaa hans Arving) af deres fælles Bo til Kongen udredede 200 Rdl. in specie og til Hr. Tage Thott 500 Rigsdaler for, hvad denne havde tilbagegivet Bønderne som ulovligt oppebaaren Skat m. v.¹⁶⁵)

Peder Grum var altsaa ikke nogen ren Engel. Regeringen i København søgte saa godt som muligt at værne de norske Bønder mod Overgreb, skønt Kontrollen med Embedsmændene i det fjerne, vidtstrakte Land var yderst vanskelig med Datidens Samfærdselsmidler.

Ved Grums Ligfærd i Trondhjems Frue Kirke 3/5 1631 holdt Trond-

hjemsbispen Peder Jensen Schielderup Ligprædiken over ham. Den blev s. A. trykt i København under Titlen „En Christen Aandelig Ridders Kamp og Strid her paa Jorden oc god Besolding i Himmerig“. ¹⁶⁶⁾ Til Ligtalen er vedføjet en indgaaende „Leffnits Fortegnelse“, som delvis er Kilden til nærværende Livsskildring.

Grum skildres naturligvis her kun fra de gode Sider som en virksom og ærlig Embedsmand, der med Venlighed forstod at omgaas Almuen: Han var en god kristen, godgørende mod Latinskolens Lærere og Disciple, af hvilke sidste han hver Dag i Ugen lod en eller flere spise ved sit Bord. Sin Kirke, Vor Frue, hvor han blev jordet, skænkede han et Orgel, som han havde ladet lave i Holland, samt denne Kirke og St. Jørgens Kirke hver 1 „Spand“ Jordegods (godt 2 Td. Htk.) med „Bygsel“. (Landgilde). Biskoppen, der synes at have været Grums gode Ven, fortæller, at denne var meget taalmodig i sin sidste lange Sygdom og altid trøstede sig med Jobs Ord, „at dersom hand nu udi mange Aar / haffde annammet det gode af Herren / hvi skulde han icke den korte Tid som endnu stod tilbage / ocsaa bære Korsit taalmodig“. ~ 1618 *Kirstine Nielsdatter*, der længe overlevede ham og først døde efter 1660. (Borgmester i Trondhjem Niels Skriver).

Af et Kongebrev af 21/3 1618 ses, at hun havde været gift før og var lovlig skilt, at Peder Grum siden havde „besovet“ hende, men at de nu fik Tilladelse til at gifte sig. ¹⁶⁷⁾ Hun blev en velhavende Enke; thi Grum havde — trods alt — samlet sig en god Formue i Sølv og Jordegods. I de kommende 30 Aar nævnes hendes Ejendomsforretninger med Kronen flere Gange, og ved Kongebrev af 8/4 1651 tilsagdes der hende Godtgørelse, fordi hun i den tidligere Krigstid havde forstrakt Kronen med 60 Lod Sølv. ¹⁶⁸⁾

Ligtalen nævner ingen Børn, saa det maa formodes, at Ægteskabet var barnløst. Herpaa tyder ogsaa Boets Deling mellem Hustruen og Peder Grums Broder Niels (S. 136).

131. F. III. 3. *Anders Mortensen Grum* er formentlig den Andreas Martini, der var Kommunitetsalumne 1592—93 ¹⁶⁹⁾ og vel derfor maa formodes * 1573/74; † ca. 1612/13, idet der findes et deltagende latinsk Digt af Marts 1613 til Biskop Aastrup (133. F. III. 5.) i Anledning af dennes højtelskede Broder Anders Mortensen Grums Bortgang. ¹⁷⁰⁾ Ses ikke — skønt Student — befordret til Præsteembede.

132. F. III. 4. *Kirstine Mortensdatter (Grum)*, formentlig * ca. 1574/75, i hvert Fald — naar henses til Tiden for hendes Giftermaal — ældre end Broderen Povl, Biskoppen, der var født 1576. Hun nævnes ikke i Ligtalen af 1631 over Broderen Peder og er derfor formentlig død før.

~ 14/11 1591 *Peder Sørensen Buch*, ordin. 6/6 s. A. til Kapellan i Vejen-Læborg, senere Præst dér. † 1628 „ældgammel“ (formentlig Søn af Præst i Ølgod Søren Jensen B. og saaledes Broder til Provst, Præst i Borbjerg-Ryde Mogens Sørensen B., se S. 33 og 42).

133. F. III. 5. *Povl Mortensen Aastrup (Ostrup)*, Biskop i Lund (* 1576, † 1619). Tog Navn efter Fødebyen Aastrup, Student fra Ribe. Foretog siden — som Hovmester for unge adelige, Anders Steensen Bille og vist Peder Marsvin — lange Rejser i Udlandet. Aastrups Gravskrift i Lunds Domkirke omtalte saaledes, at han havde færdedes i Tyskland, Nederlandene, England, Skotland, Frankrig, Italien (til Rom), Østrig, Ungarn og Polen. Gangen i disse Rejser kan nu ikke paavises; Hegelunds Dagbog melder dog, at han 7/11 1598 med Bille rejste til Tyskland, og det vides, at han immatrikuleredes 1598 ved Universitetet i Heidelberg, 1600 i Basel, 01 i Orléans og 03 i Padova og Siena.

Tog Dec. 04 Magistergraden i København, 05 Rektor ved Ribe Domskole, hvor han ivrede for Reformen, navnlig ved Indførelse af maanedlige Eksaminer og Flidspræmier; 10 Professor i Pædagogik ved Universitetet, men udnævntes allerede i Apr. 11 til Biskop i Lund. De første Aar i hans Bispetid blev urolige, idet Kalmarkrigen 11—13 delvis førtes i hans Stift, de skaanske Landsdele. I hans Bispegaard i Lund, Lunde-gaard, viedes i Aug. 15 Kong Christian IV hemmeligt til sin 2. Hustru, den unge Adelsdame Kirstine Munk, der kun lidet fortjente denne Op-højelse.

I den danske Kirke var Forholdene dengang vanskelige, idet Melanchthons, mod Kalvinismen hældende Retning maatte vige for den strengt lutherske „Rettroenhed“. Skønt Aastrup selv synes at have staaet først-nævnte Retning nær, maatte han være med til at dømme flere Præster og en Biskop fra Kaldet, fordi de hældede til det „kryptokalvinistiske“ Kætter. 1615 maatte han endog indvie Dr. Hans Resen, „Rettroenhedens Helt“ til Sjællands Biskop, altsaa den danske Kirkes Primas, og det var efter nogles Mening kun et Tidsspørgsmaal, naar Resen ogsaa vilde gøre det af med ham.

Som Biskop viste Aastrup — hvad bl. a. fremgaar af hans i Rigsarkivet bevarede, nys udgivne Visitatsbog — megen Nidkærlighed for Tugt og Sædelighed i sit Stift. Han rejste — trods Datidens usle Veje — paa Visitats i alle Aarets Maaneder. Slette Præster havde i ham en streng Dommer. Han afsatte ikke saa faa for uskikkeligt Levned. Med Latinskolerne førte han omhyggeligt Tilsyn og tog sig med Iver af Almueundervisningen, straffede forsømmelige Degne, talte Forældrene alvorligt til paa Visitatserne og foreholdt dem, hvad de skyldte deres Børn. Visitatsbogen lader forstaa, at han — ved Siden af at være en myndig,

alvorlig og nidkær Biskop — vistnok var en noget sammensat Natur, der yndede at udtrykke sig sarkastisk. Derfor blev han ikke populær hos alle. Uviljen kom frem efter hans Død i Form af en fingeret latinsk Gravskrift — eller rettere et Skandskrift. Det siges her, at der under ham blev afsat flere Præster end under alle hans Formænd tilsammen; men det fik et hvast Gensvar fra en ukendt Haand.

Aastrup har kun udgivet 3 danske Ligprædikener, der strutter af Citater fra klassiske og nyere Forfattere og i det hele er typiske Udtryk for Tidens melanchthonsk farvede Fromhed.

Under en Pest i Efteraaret 1619 havde han den store Sorg at miste 2 haabefulde unge Sønner; selv bortreves han af Sygdommen 4/11 s. A. i Lund. Hans Gravskrift i Lunds Domkirke er forsvundet, og noget Billede af ham findes ikke.¹⁷¹⁾ ~ 13/10 1605 i Ribe *Else (Sidsel) Andersdatter Vedel*, * 6/8 1586 i Ribe, † efter 28/4 1621. Kaldes i den S. 141 nævnte Sørgetale over Sønnen Morten „en streng og alvorlig Kvinde“. (Anders Sørensen V., den berømte kgl. Historiograf og 2. Hustru Mette Hansdatter. Denne var Datter af Biskop i Ribe Hans Laugesen og Dorthe Hansdatter Tausen, Datter af Danmarks Reformator, Bisp i Ribe Hans Tausen og 2. Hustru Anne Andersdatter).

6 Børn, hvoraf 2 Sønner og 1 Datter overlevede ham (136—41. G. III. 1—6).

134. F. III. 6. *Niels Mortensen (Grum)*, vist det yngste af Børnene og * ca. 1578, kaldes som Kommunitetsalumne 1597 Nicolaus Martini Ostropius.¹⁷²⁾ 20/7 1606 kaldet, 3/8 s. A. ordin. til Præst i Anst-Gjesten; 08 var han dog kun „Medtjener“ hos Sognepræsten, den kendte Forfatter Jonas Jensen Kolding. Blev dennes Svigersøn og Efterfølger, boede i Gamst Præstegaard. Kaldes i Dokumenter „Mester“ (Magister). I Svenskekrigen 1643—45 brændte Fjenderne hans Præstegaard, hvorved ogsaa Øxne- og Hestestaldene, hans Korn og Sengklæder gik op i Luer. 1646 ødelagde desuden strengt Vejrlig med Hagl og Storm hans Korn. Han ansøgte da 1/4 1647 om Hjælp, hvilket anbefaledes af Lensmanden. Ved kgl. Bevilling af 6/8 s. A. tilstodes det ham at oppebære 2 Rdl. af sine Kirker.¹⁷³⁾ † 1653, idet hans Eftermand ordineredes 3/11 s. A.

1° ~ 14/9 1606 *Kirstine Jonasdatter*, se ovenfor. Maa være † senest i 1630erne.

2° ~ *N. N.*

3, maaske 4 Børn af 1. Ægteskab. (142—45. G. IV. 1—4). Vistnok 1 Søn af 2. Ægteskab (146. G. IV. 5).

135. F. III. 7. *Karen Mortensdatter (Grum)*, efter Hegelunds Dagbog ~ 14/6 1599 *Christen Madsen*, der næppe var Præst.

7. Slægtled (G.):

III. Biskop P. M. Aastrups 6 Børn (136—41. G. III. 1—6). IV. Præsten N. M. (Grum's) 5 Børn (142—46. G. IV. 1—5).

III. *Biskop P. M. Aastrups Børn.* (136—41. G. III. 1—6) (Aldersorden uvis).

136. G. III. 1. *Jens (Janus) Povlsen (Grum)*, † ca. 1612, kaldes „eneste lille Søn“ („unicus filiulus“).¹⁷⁴⁾

137—38. G. III. 2—3. 2 haabefulde Sønner, hvis Navne ikke kendes, * efter 1612, † som Børn af Pest i Efteraaret 19 kort før Faderens Død 4/11 s. A.

139. G. III. 4. *Anne Povlsdatter Grum*, * efter 1605, levede endnu 1665, da hun som Enke havde en Retssag mod Herremanden Jørgen Kruse til Hjermitslevgaard om 800 Speciedaler, som hun havde laant ham.¹⁷⁵⁾

~ 17/11 1644 *Frands Nielsen Rosenberg*, Biskop, * 8/1 1593 i Aalborg, 1612 Student sammesteds, studerede 16—18 i Wittenberg, 23 Magistergrad i København, holdt fysiske Forelæsninger ved Universitetet dér. 27 Professor i Fysik og Matematik ved Lunds Gymnasium, 28 øverste Kapellan ved Lunds Domkirke samt Præst i Bjellerup i Skaane, 39 Professor i Etik, 42 Biskop i Viborg. Udgav Disputatser af teologisk og fysisk Indhold samt 6 Ligprædikener. † 10/11 1658 i Viborg, som det meldes, af Sorg over Landets Ulykker i Karl Gustavs Krig. (Niels Hansen R., Bartskeer i Aalborg, Karen Thøgersdatter). (Biskoppen 1° ~ Anne Hansdatter, hvis Fader Hans Ottesen var Kannik i Lund).

Af 2. Ægteskab 1 Søn og vist 3 Døtre.

140. G. III. 5. *Morten Povlsen Grum*, Slotspræst, Orientalist, * 1615 i Lund; viste allerede tidligt store Evner. 34 Student, Lund, studerede østerlandske Sprog, rejste udenlands gennem Polen, Holland (immatr. i Leyden 39 og Utrecht 46), Belgien, Frankrig, (immatr. i Orléans 42) og England. Opholdt sig navnlig flere Aar i Leyden og blev „grundig lærd i Mathesie, Philosophie, in antiquitate sacra et profana, endog i Medicin“. Efter sin Hjemkomst levede han, der ikke var ærgerrig, længe ubemærket i København, optaget af arabiske Sprogstudier, indtil hans Venner nødte ham til at tage Magistergraden 2. og 10/5 1651. Han fik dog intet udgivet i Trykken, men efterlod sig i Haandskrift en Række lexikalske Afhandlinger om Arabisk, der senere kom til Rostgaards Samlinger. Den lærde Konge Frederik III, der var blevet opmærksom paa den kundskabsrige Særling, søgte at drage ham frem og udnævnte ham s. A. til Slotspræst; men han døde allerede 7/8 1652 i København. Han skildres

som venlig overfor sine jævnbyrdige, jævn i sit Væsen overfor de ringere stillede og gavmild overfor de fattige.

Kort før sin Død, der fulgte efter kun nogle Dages Sygdom, sendte han Bud efter sine paarørende og sagde til dem: „Se, Venner, jeg dør modigt — som en kristen Præst skal!“. Han takkede sin Svigermoder og omfavnede sin Hustru, der just ventede deres første Barn, idet han sagde: „Farvel, min Længsel, mit Lys ... mit sidste Farvel!“

Jordet i Frue Kirke; hans forsvundne latinske Gravskrift kendes. Der findes et latinsk Universitetsprogram med Sørgetalen over ham, holdt af Universitetets Rektor, Professor Jacob Fincke.¹⁷⁶⁾

~ 1651 *Søster Hansdatter Brochmann*, * 1629, † 7/3 93 (Hans Rasmussen B., Professor, Broder til Sjællands Biskop Jesper Rasmussen B., Drude Fincke, Datter af Professor Thomas F.) (Enken 2° ~ Michael Henriksen Tisdorph, Grums Efterfølger som Slotspræst, 1657 Præst ved Nicolai Kirke i København. Kaldes „den kosteligste Prædikant paa den Tid“, var en af de to Præster, der berettede Griffenfeld og ledsagede ham til Retterstedet 1676).

Vist 1 Barn (147. H. III. 1.)

141. G. III. 6. *Hans Povlsen Grum*, Provst, formentlig * 1616—19, 40 Student, Lund, 17/5 42 Baccalaureus, Kapellan ved Viborg Domkirke, 12/11 48 Præst i Vilsted-Vindblæs (ved Løgstør). Kom 49 i Strid med Præsten i Hjørdemaal om en Værgemaalssag. 52 blev Hr. Hans og hans Hustru overfaldet med onde Ord i Præstegaarden af en Bonde, der paa-stod, at Hr. Hans havde slaaet ham og hans Kone med Kaarde og ikke vilde tælle hans Tiendekorn. 55 tvistedes han med Degnen i Løgsted om Tiende. Havde 63 Retssag paa Søsteren Anne, salig Biskop Rosenbergs, Vegne med Jørgen Kruse til Hjermitslevgaard om det af hende ydede Laan (S. 140). Han synes saaledes at have arvet Farfaderens voldsomme Sind. Provst. † 1679¹⁷⁷⁾ ~ før 1/8 1649 *Anne Nielsdatter Rosenberg*, * ca. 1612, begr. 27/5 98 i Vilsted, 85 Aar gl., Søster til Biskoppen, (S. 140) (Hun før ~ Formanden i Kaldet, Jens Olufsen.)

3 Sønner (148—50. H. IV. 1—3).

IV. *Præsten N. M. (Grum's) Børn* (142—46. G. IV. 1—5.)

Af 1. Ægteskab:

142. G. IV. 1. *Jens Nielsen Grum*, 1633 Student, Ribe, 16/2 54 Præst ved Viborg Hospitals Kirke, 57 res. Kapellan ved Domkirken, † 15/5 72 i Viborg. ~ Karen Andersdatter Winther, † 7/7 1691 i Viborg. Uden Børn.

143. G. IV. 2. *Povl Nielsen Grum*, Præst, * 1617/18, 33 Student, Slagelse. Rejste i Udlandet og immatr. 26 Aar gl. 5/3 44 i Leyden.¹⁷⁸⁾ Naar

han her kaldes „Paulus Grom *Schandinavia* Danus“, beror dette muligvis paa en Forveksling med Fætteren M. P. G. (S. 140), Søn af Biskoppen i Lund og velkendt i Leyden. I hvert Fald vides det ikke, at P. N. Grum har haft Forbindelse med Skaane („Schandinavia“). Præst i Ikast (ved Herning); dette maa være sket langt senere end 1627, hvad Wiberg angiver. † formentlig 1668, idet Sønnen blev Præst i Ikast efter ham 5/2 69.

~ N. N.

1 Søn kendes (151. H. V. 1.)

144. G. IV. 3. *Povl Nielsen Grum*, Student. Der har formentlig været en Søn til af Navnet Povl. 1/4 1634 fik Sorø Akademis Hofmester nemlig Kongebrev om at optage Povl Nielsen i Sorø Skole. Det siges udtrykkeligt, at han var Søn af M. Niels, Sognepræst i Gamst Sogn (S. 139)¹⁷⁹⁾ Universitetsmatriklen har dog kun den 1633 fra Slagelse deponerede Student af dette Navn, og det maa vel være ham, der blev Præst i Ikast. Man kan ikke tænke sig, at det er den samme, der Aaret efter fik Tilladelse til at gaa i Skole i Sorø, naar han alt var Student.

Paagældende synes død ubefordret; thi 12/1 1677 skrev Biskop Jens Bircherod i Odense i sin Dagbog: „I St. Knuds Kirke hørte jeg hodie (idag) en gammel mig tilforn ubekjendt Studiosum, navnlig Povl Grum. En større og grovere Røst af nogen Prædikant har jeg aldrig før hørt, saa at han med Billighed til sit cognomen (Tilnavn) kunde svare og Børn letteligen lade sig af hans Prædiken kyse“ (!).¹⁸⁰⁾ † efter 12/1 1677.

145. G. IV. 4. (?) *Anne Nielsdatter*, ~ *Jens Christensen Gjødstrup*, 1621 Student, Roskilde, Præst i Hee, 14/7 53 Provst, † 66. Utvivlsomt Søn af Præsten Christen Nielsen til Snejbjerg-Tjørring ved Herning, der boede i Gødstrup Præstegaard i Snejbjerg. Denne havde 22 Børn, hvoraf alle, der levede — bortset fra en Datter — skal være havnet i Præstestand.¹⁸¹⁾

Dette er dog næppe rigtigt. Saaledes var *Povl Jensen Grum* „supremus collega og Kantor“ ved den latinske Skole i Fredericia samt Kordegn ved den danske Kirke sammesteds (immatr. som Student i Kiel 1671 og i København 72), begr. 7/1 91 i Fredericia (Trin. Kbg.), formentlig Søn af dette Ægtepar.¹⁸²⁾

I Registreringsforretningen nævnes nemlig som en Broder *Peder Jensen Hee*, der maa være den *Petrus Jani Hiennius*, som — 1655 Student fra Viborg — deltog i Studenternes Forsvar af København 58—60, men ikke synes at være blevet befordret.¹⁸³⁾ At Sønner af Provsten Jens Gjødstrup kaldte sig Grum, skyldtes formentlig, at Moderen var af den kendte Grum-Slægt. Derfor taler ogsaa, at de to Sogne, Snejbjerg, hvorfra Hr. Jens Gjødstrup stammede, og Ikast, hvor hans Hustru Anne Niels-

datters formentlige Broder Povl Nielsen Grum var Præst, laa ganske nær hinanden.

En anden Broder til Kantoren var maaske den Præst *Hans Jensen Grum*, der 7/10 1680 fik Tilladelse til Vielse uden Trolovelse og Lysning med Maren Christensdatter.¹⁸⁴⁾ Hvad der blev af ham vides ikke; muligvis er han identisk med den Hans Jensen Hee (Johannes Jani Heenius), der 1675 blev Student fra Slagelse, 14/5 78 Baccalaureus samt derefter Hører ved Vor Frue Skole i København? Denne er vel den Hans Jensen, cantor scholæ Hafniensis, ~ (2°) 11/10 1687 Anna Thomasdatter.¹⁸⁵⁾

Af 2. Ægteskab:

146. G. IV. 5. *Søren Nielsen Gamst*, Student 1660, Ribe, 21/8 69 Præst i Verst-Bække (ved Kolding), angives af Wiberg at være Søn af Niels Mortensen (Grum). Gamst førte ganske vist ikke Grum-Navnet, men det gjorde Hr. Niels heller ikke fast. Paa Afstamning fra denne tyder Gamsts Fadernavn og hans Tilnavn, der er taget efter Landsbyen Gamst (i Anst Sogn), hvor Hr. Niels' Præstegaard laa (S. 139). Da S. N. Gamst imidlertid — efter Studenteraaret at dømme — vel tidligst kan være * ca. 1640, maa han altsaa have været meget yngre end N. M. (Grum)s andre Børn. Dette kan kun forklares ved, at Grum i ældre Alder (ca. 60 Aar) har giftet sig igen og i det ny Ægteskab faaet denne Søn.

Hr. Søren havde mange Sorger paa sine gamle Dage, ikke helt uden egen Skyld. 7/6 1687 begik hans Kapellan Anders Mikkelsen Hoe i Tungsind Selvmord med en Kniv. Hr. Søren fik da en anden Medhjælper, Studiosus Elias Samuelsen Biener, der ved kgl. Resolution af 11/10 s. A. „formedelst Hr. Sørens store Svaghed“ beskikkedes til dennes Kapellan med Successionsret. Imidlertid ymtes der om, at dette Forhold ikke var gaaet rigtigt for sig, og Ribebispen havde allerede forinden indledet en Undersøgelse.

Under denne fremkom følgende, af en Præst og 2 teologiske Studenter udgivne Tingsvidne, der afslører en af de mest barokke Scener, hvori Datidens danske Kirkemænd har taget Del:

Tingsvidne.

Kiendis Vi underskreffne, at vi dagen, som var den 16. September (16) 87 om afftnen hafver hørt her udj Hersleb Præstegaard af Hæderlig Hr. Jens Pederssen Bierrings egen Mund nogle Ord, hand berettede at være refererit, da hand var hos Hæderlig Hr. Søren (Gamst) i Wiert (Verst) med sin Hæderlig Broder Hr. Peder Bierring og fich ofvertalt Hr. Søren, at hand sit Kald til en Studenter ved navn Elias Biner skulde afstaa, og sagde hand, at dengang Sagen først skulde begyndes, da tog hand først en Slump penger og satte paa Bordet, sigendes: „her staa Bispen“; dernest tog hand en stor flaske brendevin og sagde: „der staa Prousten“, og lagde siden papiret der imellem, brugte dernest disse ord, formedelst Hr. Søren tilforn hafde undskyldt sig, at dette icke kunde skee, førend

hand talte først med Bispen og Prousten, og tog fat paa Brendevinet: „nu ville vi først tale med Prousten, dernest vil vi noch komme tilrette med Bispen“, og dermed begynte de lystig at driche, indtil de fih Hr. Søren ofvertalt til at underskrive; at dette saaledes er i Sandhed, vidner vi med egen Hand og lofver at være giestendis, hvor behof gjøres. Datthum Hersleb Præstegaard, den 30. September A^o 1687.

Paa Landemodet 28/10 s. A. tilstod Hr. Søren i sin Tid at have afstaaet sit Kald til afdøde Hoe for 200 Sletdaler og nu igen 14/9 1687 til Biener for 120 Sldr., hvoraf de 20 alt var betalt. Hoes Enke var helt forbigaaet i den sidste Kontrakt. Hr. Søren gjorde paa Landemodet en ynkelig Figur og paaberaabte sig sin „Vanvittighed“. Dommen gik ud paa, at Kontrakten af 14/9 1687 skulde agtes ugjort, og at Hr. Søren skulde tilbagebetale Biener de 20 Sldr. samt til Straf selv udrede et tilsvarende Beløb til Ribe Stifts fattige Præsteenker.

Trods alt forblev det ved den kgl. Udnævnelse af 11/10 1687, og de to Præster kom til at bo sammen i Verst Præstegaard. Hr. Elias overtog den faktiske Bestyrelse af Præsteembedet, men viste sig at være en slet Person, hvis Forhold til Hr. Søren blev meget daarligt. 21/9 1693 var Hr. Elias stævnet for Provsteret, beskyldt for uden skellig Grund at have afvist fra Nadveren Hr. Søren's Hustru Karen Hansdatter. Han paastod, at hun havde taget Skarpretteren ind i Huset til sig, hvorved hun var kommet i ondt Rygte, „ligesom hun noget utilbørligt med hannem skulde have begaaet, hende og hendes hæderlige Familie til ikke ringe Beskæmmelse“. Sagen jævnedes dog med en Undskyldning fra Hr. Elias. Ogsaa paa anden Maade viste denne højst utiltalende Egenskaber. Han overfaldt en Gang en Bonde, og 1692 flygtede — efter Tingbogen — 2 Piger fra Præstegaarden, fordi han slog og mishandlede dem. Desuden var han en uefterrettelig Betaler. Tilsidst søgte Sognefolkene endog ved Trolddomskunster at skille sig af med ham. Han døde i Fattigdom.

Efter 1693 høres ikke mere til Hr. Søren. Formentlig er han rejst fra Egnen, siden Skifte efter ham ikke findes i Anst Herreds gejstlige Skifteprotokol; † efter 1693.¹⁸⁶⁾

~ ovennævnte *Karen Hansdatter*, † efter 1693.

Om der var Børn i Ægteskabet, vides ikke.

8. Slægtled (H.):

III. Slotspræst M. P. Grums Søn (147. H. III. 1.). IV. Provsten H. P. Grums 3 Sønner (148—50. H. IV. 1—3.), V. Præsten P. N. Grums Søn (151. H. V. 1.).

III. *Slotspræst M. P. Grums Søn*. (147. H. III. 1.).

147. H. III. 1. *Morten Mortensen Grum*. Et Barn, * 1652, omtales i Sørgetalen over Faderen¹⁸⁷⁾ (S. 141) som ventet og skal have været en Søn af dette Navn. Om ham vides iøvrigt intet.

IV. *Provsten H. P. Grums 3 Sønner* (148—50. H. IV. 1—3.)

148. H. IV. 1. *Povl Hansen Grum*, Præst, * 1650, 69 Student, Viborg, 23/6 75 cand. theol. (non), 3/1 79 Præst i Kornum-Løgsted (Løgstør), ord. 24/8 81, †. 7 97. Ifølge det gejstlige Skifte efter ham havde han opbygget Kornum Præstegaard med 4 store Længer og Fæhus, „velbyggt og med stor Bekostning“, værdsat til 443 Sletdaler. Han efterlod sig 900 Dlr.

~ *Maren Jensdatter Schytte*, Datter af Formanden Jens Olsen Schytte. Hun skal være død ca. 1743.

5 Børn (152—56. I. V. 1—5).

149. H. IV. 2. *Sueder Hansen Grum*, 1673 Student, Aalborg, formentlig † ung, ubefordret og ugift.

150. H. IV. 3. En Søn, hvis Navn ikke kendes, og om hvem intet nærmere vides.

V. *Præsten P. N. Grums Søn* (151. H. V. 1).

151. H. V. 1. *Jørgen Povlsen Grum*, 1667 Student, Viborg, Præst i Ikast 5/2 69 efter Faderen, † 95.

~ 2 Gange med kgl. Bevilling af 1671 og 73; hans sidste Hustru var *Magdalene Olufsdatter Wroue* (Oluf Knudsen, Præst i Vroue-Resen, Olivia Nielsdatter).

Ingen Børn kendes.

9. Slægtled (I.):

IV. *Præsten P. H. Grums 5 Børn* (152—56. I. V. 1—5).

152. I. V. 1. *Anne Povlsdatter Grum*, * ca. 1683, idet hun i Skiftet efter Faderen 97 siges at være 14 Aar. Begr. 27/5 1768 i København (Frue Ligbog) fra Gæstgivergaarden „3 Hjorter“ i Vestergade, hvor hun, i hvert Fald fra 1762, boede hos sin Datter Bolette Sophie Amalie Arnkiel, der var gift med Tjener, senere „Herbergerer“ og Ejer af nævnte Gæstgivergaard J. M. Flechtner, Broder til den under 157 K. IV. 1. nævnte K. C. Flechtner. Ligbogen siger urigtigt, at hun var 92 Aar.

~ 1709

Hans Jessen Arnkiel, angives at have ejet Børnsted (?) i Jylland, der-efter at have været Forvalter paa Mariager Kloster og siden Skoleholder.¹⁸⁷⁾ I Frue Ligbogs nysnævnte Tilførsel om Enkens Begravelse kaldes han „Hans Jessen, Købmand“. I hvert Fald døde han som kgl. Skoleholder (ved Frederik IV.s Rytterskole) i Gjern i Jylland. Begr. dér purif. Mariæ (2/2) 1753, 91 Aar gl. og maa altsaa være født 1661/62.

1 Datter (se ovenfor).

153. I. V. 2. *Morten Povlsen Grum*, * 1685, idet han i Skiftet efter

Faderen 1697 opgives at være 12 Aar og ved Immatrikulationen 20/7 1702 16 Aar. Student 02, Aalborg. Skal have været „Pestpræst“, (d. v. s. Præst under Pesten i København 1710) og være død 1711.¹⁸⁷⁾

154. I. V. 3. *Sueder Povlsen Grum*, døbt 9/1 1690 i Kornum, 1712 Student, Aalborg, opgives død ung, vist allerede som Student.¹⁸⁷⁾

155. I. V. 4. *Hans Povlsen (Grum)*, døbt 1/10 1694 i Kornum, opgives at være flyttet til København, og at have haft en Datter, der blev gift med Knud Flechtner.¹⁸²⁾ En H. P. Grum ses ikke at have taget Borger-skab eller ved Vielse betalt Copulationsafgift i København, nævnes heller ikke i Ekstra-Skattemandtallene 1743 og 62; men han er utvivlsomt identisk med den „Kældermand“ — Kælderhøker og Skænkevært — Hans Poulsen, der 15/3 1762 var Fadder ved Melhandler Knud Christian Flechtner og Ellen Marie Hansdatters Søns Daab (Frue). Herpaa tyder ogsaa, at de andre Faddere tilhører det mere velhavende Borger-skab eller Flechtner-Slægten. Hvis Kældermanden ikke havde været nær Slægtning — og efter alt at dømme Barselkonens Fader — var han, der indtog en saa lidet agtet Stilling, næppe blevet indbudt til Fadder. Hans Poulsen kalder sig selv „Kældermand“ i Skattemandtallet 1743. Han boede da Gl. Torv (Matr.) Nr. 119 og havde i Huset 2 Pigebørn „nemlig den ene er min Datter, den anden er et fattigt Barn uden Løn gl. 14 Aar.“ I Skattemandtallet 1762, da han boede Gl. Torv (Matr.) Nr. 142, kalder han sig „Enche Mand, holder en Pige Malene Kjerulf (vist Datter af en tidligere Parykmager i Aalborg) 22 Aar gl.“

Hans Poulsen begravedes 6/10 1772 i København (Frue), og den opgivne Alder 78 Aar, passer fuldstændigt til, at han er den 1694 fødte Hans Povlsen (Grum). Det er ikke gaaet Præstesønnen saa godt i Hovedstaden, og dette er vel Grunden til, at han — Sønnesønssøn af Biskop Aastrup og *Grumlinjens sidste kendte mandlige Skud* — har bortkastet Grum-Navnet.

~ formentlig før 1728 *N. N.*, der efter foranstaaende maa være død før 1762.

1 Datter (157. K. IV. 1).

156. I. V. 5. *Pool Povlsen Grum*, døbt 10/3 1698 i Kornum. Latin-skolediscipel i Aalborg, „hensat“ 28/6 1714 i Kornum.

10. Slægtled.

Kældermand Hans Povlsen (Grum's) Barn (157. K. IV. 1).

157. K. IV. 1. *Ellen Marie Hansdatter (Grum)*, kaldes ikke med Grum-navnet. * 1728/29, idet hun i Folketællingen 1/7 1787 opgives at være

58 Aar. Det vides ikke, naar hun, den *sidste kvindelige Ætling af Grum-Linjen*, døde; men 1801 ejede en anden Slægt nedennævnte Hus.

1° ∼ *Rasmus Andersen Gaard*, * 1718 paa Falster, der 9/5 1742 tog Borgerskab i København som Melmand (Melhandler). Han ejede Gammeltoiv (Matr.) Nr. 3 (Gade Nr. 10—12) og boede dér. Begr. 11/1 1759 i København. (Frue). Ægteskabet barnløst.

2° ∼ 30/6 1760 i København (Frue) *Knud Christian Flechtner*, Broder til den under 152. I. V. 1. nævnte J. M. F., hjemmedøbt 6/4 1728 i V. Hornum, Himmerland, kaldes Tjener ved Ægteskabets Indgaaelse, men tog 4/5 61 Borgerskab i København som Mel- samt The- og Porcelæns- handler. Erhvervede ved sit Ægteskab Ejendommen paa Gammeltoiv, hvor han boede. Begr. 8/1 86 i København (Frue) (Knud Ludvig v. Stoltzig F., Præst til V. Hornum-Flejsborg-Hylleborg og 1. Hustru Karen Hansdatter Lund).

Ellen Marie Hansdatter havde i 2. Ægteskab 1 Søn.

Personer og Slægter af Navnet Borberg uden Tilknytning til den i nærværende Skrift omhandlede Slægt af dette Navn.

1) *Christen Jacobsen B.* (Christianus Jacobi Borberg), Student, nævnes i Kommunitetsmatriklen 1604. Om ham er intet yderligere fundet.

2) *Christen Pedersen B.* (Christianus Petri Borbergensis), Student fra Viborg, immatr. 21/4 1632, muligvis den Christen Pedersen (B), der senere var Præst i Gørding-Vemb-Bur.

3) *Povl Knudsen*, Præst i Borbjerg-Ryde 1680—97, Søn af Præsten Knud Povlsen Kolding; kaldes undertiden efter sit Fødested, Præstegaarden Borbjerg-Holmgaard, med Tilnavnet B. (se Navnelisten).

4) *Anders Knudsen B.*, hans Broder, stud. theol., * 1657, † 83, bar Navnet B.; kaldes saaledes paa Mindetavlen i Borbjerg Kirke. (O. Nielsen: Hjerm-Ginding H. 192—93).

5) I Skive boede i 1700-Tallet en Borger-slægt af Navnet B. Stamfaderen til denne var *Mads Povlsen B.*, * ca. 1706, idet han begr. 5/4 51, 44 Aar 8 Mdr. gl. i Skive. Ses hverken døbt i Borbjerg eller Skive. ~ 19,10 1736 *Ma:ene Nielsdatter*. De havde en Række Børn, hvoraf *Niels*, *Peder*, døbt 19/1 1741, *Dorthe* og *Marie Cathrine B.*, døbt 14/5 1742, boende i Skive 1787, ugift, overlevede Faderen.

Den ældste af dem, *Niels Madsen B.*, døbt 16/8 1737, ligeledes i Skive, † før 87, ~ *Anne Margrethe Pedersdatter*, * ca. 1732, idet hun 87 var 55 Aar. Levede da af Almisse (Folketælling 1787). De havde 3 Børn: 1. *Magdalene B.*, * 20/2 1769, † 22/1 1844, ~ 1789 *Hans Høyer*, * 24/8 1760, † 1817, Præst i Torslev, Hanherred. 2. *Mads Nielsen B.*, var 1787 16 Aar og Hyrdedreng hos Præsten i Skive. 3. *Ane Margrethe B.* var 1787 hos Moderen i Skive og da 8 Aar gl.

Slægten synes saaledes at være endt i Fattigdom.

6) En fra *Jens Jensen B.*, * ca. 1780 paa *Venø* i Limfjorden, stammende Bondeslægt dér paa Øen.

7) cand. theol. *A. Borberg*, der er opført i Københavns Vejviser 1867 og 68 med Bopæl Blaagaardsgade 44¹, hed A. Borch.

8) En kendt *tysk Slægt* bærer Navnet B. Den hører hjemme i Westfalen, hvor „der Ur-Bauernhof“ findes i Wengern i Nærheden af Byen Hagen, Syd for Dortmund. I Byen Hamm findes en „Borbergstrasse“, i Sauerland ved Frederberg midt i Skoven en „Borbergfriedhof“; alle disse Steder ligger i Westfalen. Slægten kendes fra omkring 1300 og var Selvejrbønder med Domsret („Freigrafen“, „Freischöffen“) i de mærkelige, i Westfalen virkende Folkedomstole („Femgerichte“). Middelalderlige Skøder fra Medlemmer af denne Slægt findes i Arkivet i Münster.

I Nutiden har et Medlem af Slægten udgivet en græsk-romersk Litteraturhistorie under Titlen „Hellas und Rom“. Hans Datter ægtede den senere saa kendte Borgmester i Hamborg Mönckeberg¹⁸⁸).

KILDER

(København citeres K).

- 1) W. Christensen: Repert. diplomat. regni danici mediævalis. Serie II. Nr. 1590.
- 2) Samme: Nr. 4824, 6214, 7379, 7718, 8750, 8906, 8922. Omskriften paa Seglet under Dok. 4824 (S. 23) velv. tydet af Arkivar P. B. Grandjean.
- 3) G. Knudsen & M. Kristensen: Gl. danske Personnavne I (Grumi). K. 1938. O. Nielsen: Gl. jyske Tingsvidner Nr. 63, 80, 81, 82. K. 1882.
- 4-6) G. Knudsen & M. Kristensens fornævnte Værk I (Grumi). „Ribe Oldemoder“ (avia ripensis) v. O. Nielsen 86, 99, 74, K. 1869.
- 7) C. Paludan-Müller: Grevens Fejde I. 288 f. f. K. 1853.
- 8) Danske Mag. 4 R. I. 63. Tegnelser over alle Lande VI. 96. O. Nielsen: Gørding Herred 3—4 i Danske Saml. 2 R. II. 3—4. K. 1872—73, (citeres G. H.).
- 9) D. Mag.: 3 R. VI. 314.
- 10) Samme: 4 R. I. 261.
- 11) Kancelliets Brevbøger 1557, 1560.
- 12) G. H. 23.
- 13) Wiberg: Præstehist. Suppl. Haandskrift: Neumann: Efterretn. vedr. Gørding Kirke. 1768. (O. Niensens Saml., Pakke Gørding, Stednavneark.) G. H. 23. Datidens Præsters Livsforhold fra Barndom til Alderdom er udførligt skildret i V. Bangs fængslende Værker: „Latinskole- og Studenterliv“ (K. 1892) og „Præstegaardsliv i Danmark og Norge fra Reformationen til det 17. Aarh. Slutning“ (K. 1891).
- 14) Ny kgl. Saml. Fol. 727. O. Nielsen: G. H. 23.
- 15) Kirkehist. Saml. 3 R. II B. 210.
- 16) O. Niensens Saml. Pakke Vardho (Stednavneark.).
- 17) Kirkehist. Saml. 5 R. 2 B. 557. G. H. 23 siger uden Kildehenv., at han levede 1611.
- 18) Ny kirkehist. Saml. VI. 546.
- 19) Jyske Saml. VIII B. 30, 40.
- 20) Jyske Tegn. IV 401, 451, 502. Kongens Rettertings Domme I, 4 f. f. O. Nielsen: Slavs H. 48—49. K. 1868. J. M. Møller: Slaugs Herred 242 f. f. Kolding 1914. O. W. Lemke: Visby Stifts Herdaminne 116. 141. Örebro 1868. 1600 anklagede Hr. Søren en Præst paa Gotland for Lejermaal med sin Kones Søster.
- 21) Jyske Saml. 2 R. I B. 29—30. De forskellige Citater fra Hegelunds Dagbøger er velv. overladt mig af Højskoleforst., cand. mag. H. Lund, Rødding.
- 22) Udførlig Skildring af Stages Drab i Samlingens I B. 260 f. f.
- 23) Borbjerg og Ryde Kirkeregnskaber 1600.
- 24) O. Nielsen: Hjerm-Ginding Herred. 157. K. 1895. (citeres H. G. H.)
- 25) Hardsyssels Aarb. I. 117.
- 26) C. Møller: Borbjerg Sogns Hist. 45. Ringkøb. 1929 (citeres B. S. H.)

- 27) H. G. H. 195—96. B. S. H. 28—37. Om „Broens“ uhyggelige Tilstand endnu 1829, se S. Weiersøes Optegnelser („En jydsk Drengs Dagbog 1824—35“) 44. K. 1943.
- 28) H. G. H. 164—73. J. Abildtrup: Abildtrupgaard og dens Beboere 1498—1925 5 f. f. Struer 1925 (citeres Abildtr.). B. S. H. 147—53. I de to sidste Skrifter findes flere Misforstaaelser. En Afhandling af L. P. Borberg om Trabjergtønnen m. v. vil fremkomme i „Hardsyssels Aarbog“ 1944.
- 29) Saaledes urigtigt Abildtr. 5 f. f., B. S. H. 148 f. f.
- 30) Danske Atlas V 761. H. G. H. 173, 177. Velv. Medd. fra Førstelærer H. C. Hansen, Trabjerg. Se nærmere L. P. Borbergs, i Note 28 nævnte Afhandling.
- 31) Hofmans Foundationer IV 627. H. G. H. 330.
- 32) Aftrykt H. G. H. 182 og Abildtr. 7.
- 33) O. Nielsen: Hardsyssels Diplom. Nr. 74. K. 1893.
- 34) Elline Gøyes Jordebog (udg. af A. Thiset) 374. K. 1892. O. Nielsen: Skodborg-Vandfuld H. 125. K. 1894 (citeres S. V. H.). H. G. H. 165.
- 35—36) H. G. H. 165, 167.
- 37) Ell. Gøyes Jdb. 375, Abildtr. 8.
- 38) Hjerm H. Tingbog 20/4 1725. Suhm: Nye Saml. t. Danm. Hist. I 84—85. H. G. H. 165—67.
- 39) P. Skautrup: Hardiske Maal II. 42, XX, K. 1942. Ribe Stiftskiste Nr. 397.
- 40) Ell. Gøyes Jdb. 274, Abildtr. 9—10. K. Barner: Fam. Rosenkrantz. Diplom. 182, 189, K. 1874. H. G. H. 167.
- 41) Jydske Saml. IX 57 f. f., 372 f. f. H. G. H. 504 f. f. Kolderup-Rosenvinge: Gl. danske Domme III 169—74. K. 1845.
- 42) Jydske Saml. 5. IV. I. 267—68. H. G. H. 167—69. Abildtr. 11—15 (kaldes her urigtigt „Hvid“).
- 43) H. G. H. 34—35. 169 f. f. Abildtr. 15—16.
- 44) H. G. H. 169, P. Skautrup: Hardiske Maal II. 42. XX.
- 45) Han („Simen Nissøn“) har afsagt en Ginding-Herredstingsdom af 1579, afskrevet S. 58 i Ginding H. Markbog i Chr. V.s Matr. Rigsark. (citeres R. A.)
- 46) *Karen Nielsdatter*: H. G. H. 169—72, 558. S. V. H. 90. *Simon Olufsen*: Kanc. Brevb. 1565, 1587, 1589, 1592, H. G. H. 170—72. P. Storgaard Pedersen: Ulfborg H. 118, 122, 97. Ringkøb. 1900. Skautrup: II. 45. XXIII. *Oluf Simonsen*: Storgaard Pedersen 116—117, 135. Trap 4. Udg. VIII 252. Skautrup: II. 44. XXIII. Danske Mag. 4 R. I B. 52. Fr. I.s Registrarer 350. Danske Kanc. Reg. 1538. 1546. Kanc. Brevb. 1565.
- 47) Kirkehist. Saml. 3 R. II B. 211.
- 48) Kanc. Brevb. 1537, 1588. H. G. H. 199—201.
- 49) H. G. H. 200—01. I L. P. Borbergs, i Note 28 nævnte Afhandling omtales nærmere Povl'erne i Ryde og Enevold'erne i Borbjerg.
- 50) S. V. H. 125—26, 191.
- 51) A. Thisets utrykte Saml. (Quie). (R. A.)
- 52) Hardsyssels Aarbog VII. 126. 139.
- 53) Samme V. 76. H. G. H. 139.
- 54) J. F. Kinch: Ribe Bys Hist. til 1536, 389—90. Odder 1884.
- 55) Ell. Gøyes Jdb. 274. Abildtr. 9.
- 56) H. G. H. 202. Dombogen synes siden bortkommet, findes ikke i Landsarkivet.
- 57) Joakim Larsen: Dansk Folkeundervisn. 1536—1784. 31. K. 1916.
- 58) *1630*: H. G. H. 202—03. *1649* og *1690*, se S. 44. *1730*: Skifte efter Degnen Christen Lassen i Borbjerg, Hjerm H. gejstl. Skifteprot. 1682—1750. 242—53.
- 59) J. Larsen: Nævnte Værk 36—37, 79.

- 60) Samme 53—54.
- 61—62) I Landsarkivet i Viborg (citeres L. A. V.)
- 63) H. G. H. 202. Fæstebrevet af 1652 i Borbjerg Præstearkiv. (L. A. V)
- 64) J. Larsen: Nævnte Værk: 127 f. f., Note 1 til S. 128.
- 65) H. G. H. 203.
- 66) C. Møller: Nogle Minder og Oplevelser. 11 f. f. (Tegning 12, Grundplan 13.) Ringkøb. 1932.
- 67) Stiftamt. Gabel og Biskop Anchersen i Ribe: 3/6 1738 til Komm. om danske Skoler paa Landet i Ribe Stift (R. A.)
- 68) Tingsvidnet: R. A. etc. ad 7/10 1645. Matr. 1664. J. C. Hansen: Chr. Hansen og Ingeborg Jensdatter 73—74. Skive 1942.
- 69) H. G. H. 193—94.
- 70) Aarhus Bispearkiv, 2 Reversal, Fol. 33. Nr. 7 b.
- 71) Samme, Nr. 7 a. (Indber. til Biskoppen).
- 72) Samme, 4 Rev., Fol. 101: De danske Skoler.
- 73) Samme, 3 Rev., pag. 177. Nr. 3.
- 74) Kopskattemandt. 1717. Bibelstedet: Jesaja 3,7.
- 75) Kbh. Brandstyr. 1729.
- 76) Skattemandt. efter Forordn. 20/8 1743. R. A.
- 77) Note 72.
- 78) Aarhus Bispeark. 5 Rev., Fol. 116, Nr. 18 og 19 (Dok. af forsk. Indh.)
- 79) Frijsenborg Birks Tingbog 1733.
- 80) L. F. la Cour: Slægten la Cour. 22. K. 1917.
- 81) Gjerlev H.s Tingb. 1725—44, Fol. 427.
- 82) Nørrejylland's Landstings Kopibog 1758, Fol. 150—51.
- 83) Navnlig Aarene 1741, 43—45, 48, 57—58, 75.
- 84) Tingbog 1744—72, Fol. 291.
- 85) Gjerlev Herredstingsdom 17/4 1758, Tingbog 1744—72, Fol. 305—06.
- 86) Tingbog 1772—95, Fol. 164.
- 87) Mariager Købstad og Gjerlev H.s Aukt. Prot. 1749—86. Fol. 239 f. f.
- 88) De fra Stamtavle Borberg 4—5 (1915) udvidede Oplysninger om Slægten *Lenhardt* skyldes velv. Medd. fra Brandinspektør, cand. polyt., Kapl. H. Lindhard, K.
- 89) Galten H.'s gejstl. Skifteprot. 1785.
- 90) Udførlig Skildring af Boet i P. Christensen: Skoleholderenken Ellen Madsdatters Begravelse og Efterladenskaber i „Fra Randers Amt“. 1910. 70 f. f.
- 91) Note 89.
- 92) Frijsenborg-Faurskov Birkers Justitsprot. 1779—99 (4/5 1779) og Justits-Kopiprot. 1779. Fol. 1—2. Den i Stamtavle-Tillæggets S. 12 nævnte Kirsten Madsdatter, Vejrlev-Degnen Niels Nielsen Fischers Hustru, kan ikke være Datter af Degnen Mads Christensen (Borberg) i Haurum. (Velv. Medd. fra Lærer E. Poulsen, Løvskaal).
- 93) Begravelsen ikke tilført Hammel Kb., men Dødsfaldets Tid synes at fremgaa af Degneenkekassens Hovedbog 1777—1832, Fol. 43 og 46.
- 94) Note 80.
- 95) Kr. Carøe: Etatsr., Borgm. N. C. Carøe og hans Slægt, 85, Note 63.
- 96) Dronningborg Gods Skifteprot. 1755—1850, Aar 1758.
- 97) Viskum Gods *Skifteprot.* findes nu i L. A. V. *Fadderskabet* paa Himmestrup: Jydske Saml. 2 R. 2 B. 281, 283. Slægten *Juul*: Personalhist. Tidsskr. 8 R. II B. 108—11. *Viskum* og *Hans Juul*: G. Nygaard: Maleren Rørbyes Rejsedagbog 1830: 24. K. 1930 og Gottlieb Andr. Jensen: Barndoms- og Ungdomserdr. 170, i „Svundne Tider“ III. K. 1943.

- 98) Gjerlev H.'s Skjøde- og Panteprot. 1748—1808. Fol. 31—33.
- 99) Meddelt mig 1917 af den 81-aarige Fru Abel Cathrine (Blume-) Lundbye, f. Berg, Datter af Karen Borberg (54. 0. II. 6).
- 100) Medd. fra afd. Apoteker N. Hedin, hvis Enke ejer Chatollet.
- 101) S. 63—64 og Note 87.
- 102) Som Note 99.
- 103) Her blev i hvert Fald Svigersønnen Søren Kaas og Datteren Anne Cathr. Borberg (51. 0. II. 3.) begr. (medd. mig 1938 af den 88-aarige Rentier Just Homann, Sorø).
- 104) „Fussingø“, Danske Herregaarde III, 649, K. 1923. P. Hempel: Stamtavle Hempel-K. 1915.
- 105) Aalborg Skifteslutningsprot. 1820—37. Fol. 434.
- 106) Aarhus Bispeark. 5 Rev., Fol. 89, Nr. 50 b.
- 107) Kan ikke identificeres efter Universitetsmatriklen.
- 108) Som Note 100.
- 109) Søroller for Randers Amts 104. Lægd (Vindblæs Sogn) 1807—25.
- 110) H. Mark: „Svallinggaard“ i „Fra Randers Amt“ 1928, S. 50 f. f., hvor N. C. Borberg ogsaa omtales (urigtigt kaldet Jens C. B.).
- 111) Velv. Medd. fra Godsejer H. Mark, Kollerup Hovedgaard, hvis Hjemmelmænd har kendt N. C. Borberg og hans 2. Hustrus Forældre.
- 112) S. O. Fasting: Slægten Fasting, K. 1929.
- 113) Kaldtes *Juliane Jensine Borberg*, * 15/6 1824 i Randers, † 21/10 1903 i Kbh., ~ 26/3 1853 i Randers Ritmester ved 5. Dragonreg. *Frederik Georg Lüttau*, * 7/1 1809 paa Korsør Søbatteri, † 28/5 91 smstds. som afsk. Oberst og Chef for Gardehusarregt., Kammerherre (Oberst Magnus L., Kirstine Marie Lepper). I F. G. Lüttaus 2. Ægteskab fødtes 1 Søn og 1 Datter. *Lüttau*: Danm. Adels Aarb. 1928.
- 114) Fr. Kaas: Stamtavle over Fam. Kaas fra Bælum (hekt.). 1929. Chr. Heilskov: Bælum Sogn gennem 7 Sekler i „Fra Himmerland og Kjær Herred“ 1930—32. Slægten Kaas i Bælum Nørgaard omtales her udførligt (se Registret).
- 115) Se om ham den S. 10 omtalte Levnedsskildring, Dansk Biogr. Lexikon (1933) samt H. Jensen: De danske Stændersamlings Hist. 1830—48. I 299, 492, 497, II 39, 41, 106, 146, 265, 544, 554, 672. K. 1931—34. I hans Barndomserindringer fra Aamølle spillede den i E. Tang Kristensen: Danske Sagn III, Nr. 71 (K. 1931) omtalte, store, nu bortfjernede „Langkylsten“, der laa mellem Aamølle og Norup, en stor Rolle.
- 116) F. Hvass: Medd. om Pers. og Fam. af Navnet Hvass I 20—21. 1861.
- 117) Som Note 109.
- 118) C. Klitgaard: „Stændervisen“ i Jydske Saml. III R. 5 B. 151.
- 119) Som Note 109, Ruller 1807—19.
- 120) *Hertz*: Rist og Clausen: Memoirer og Breve X (Domprovsten i Roskilde).
- 121) N. Hedin: Slægten Berg, Hjørring, 1918.
- 122) L. P. Borberg: Slægtbog over Fam. Wedege, K. 1919.
- 123) Som Note 109, Ruller 1814—28.
- 124) A. Brunø: Randers, 191—92, 165, K. 1924.
- 125) N. H. Bay: Randers ældre Kjøbmænds-Liiglaug 1693—1893. 115, Randers 1893.
- 126) Som Note 123.
- 127) Som Note 125.
- 128) Fam. Levinsen. (u. St.) 1861.
- 129) Fra Randers Amt 1910, 65 f. f.
- 130) Kr. Carøe: Den danske Lægest. 1786—1838. 44—45. K. 1905.
- 131) Fundatserne i Min. Tid. C/1923, 49—51.

- 132) Se foran S. 10. Som Indledning til Skriftet findes en udførlig Skildring af L. Borbergs Liv.
- 133) Som Note 122.
- 134) L. F. Schmidt: Adjunkt Michael Roedsted Schmidt 1815 — 8. Maj — 1915 med Stamtavle over hans Efterkommere 1915. Haandskreven Stamtavle (Hauch-Fausbøll) over hele Slægten Schmidt ejes af Sønnesønnen, Skolebestyrer E. Schmidt, K.
- 135) Fundatserne i Min. Tid. B/1905, 85 f. f.
- 136) Nic. Holm: Glade Aar, 95, 102. K. 1915.
- 137) Samme, 103.
- 138) A. Wahl: Slægten Kemp, 34. K. 1928.
- 139) Slægten *Solitander* fra Borgå i Finland: Stamtavle paa Finsk i „Sukukirja“ („Slægtbogen“). Helsingfors. T. Hartman: Borgå stads historia (se Navneregistret). Borgå 1906. E. Hornborg: Borgås sjöfart. Helsingfors 1925. (Slægtens Redere og Skibe).
- 140) *Granfelt* (svenska adliga ätten Nr. 1974 og finska adliga ätten Nr. 137): J. Ramsay: Frälsesläkter i Finland intill Stora Ofreden. Helsingfors 1909. Wasastierna: Finska adelens ättartavlor, Helsingfors. G. Elgenstierna: Svenska adelens ättartavlor. Stockholm 1927. E. Estlander: En finländsk Karolin Carl Gustaf Granfelt. Helsingfors 1927. J. A. Heikel: Helsingfors Universitet 1640—1940, S. 71—72. Helsingfors 1940.
- 141) L. E. Grandjean: Grosserer Sophus Julius Grandjeans Forfædre og Efterkommere. K. 1926. H. F. Grandjean og A. Fabritius: Stamtavle Grandjean. 3. Udg. K. 1934.
- 142) T. Baumgarten: Stamtavle Ørsnes, Aarhus 1914.
- 143) *Brun*: Hauch-Fausbøll: Slægtshaandbogen. J. V. Christensen: Ringsted Kloster og det Bügelske Fideikommis 1916. Dansk Biogr. Lex. *Hage*: Lengnicks Stamtavler, Hauch-Fausbøll: Slægtshaandbogen. Dansk Biogr. Lex. Hauch-Fausbøll og Hiort-Lorezen: Patriciske Slægter III, K. 1915.
- 144) *Bülow*: P. v. Bülow: Familienbuch d. v. Bülow. 1858. Hauch-Fausbøll: Slægtshaandbogen og Haandbogen over den ikke natural. Adel. K. 1917. Dansk Biogr. Lex. *Dorph-Petersen*: Slægtstavle vedr. Godsejer C. F. A. Petersen og Charlotte Margrethe Dorphs Efterkommere (duplik.).
- 145) *Ibsen*: Krog-Steffens: Norske Slægter. Kristiania 1915. T. Plesner: Skiensslegterne Plesner, Myhre, Stub, Ibsen, Munk. Kristiania 1917.
- 146) Elvius: Danmarks Præstehist. 1869—84 og 85—87. Hauch-Fausbøll og Hiort-Lorezen: Patriciske Slægter II. 1911. F. Rønning: Den G.ske Slægt. 1904. F. L. Grundtvig: Den G.ske Slægts Oprindelse. 1904. Dansk Biogr. Lex.
- 147) J. F. Kinch: Ribe Bys Hist. 1536—1660. 308—09, hvor Broderskabet mellem Niels Povlsen (Ilsted), Provst Grumme Povlsen og Præst Morten Povlsen (Grum) ogsaa udtrykkeligt fremhæves. Broderens Overfald paa ham: Jydske Saml. III. 149 f. f. Ligstenen: P. Terpager: Inscriptiones ripenses. K. 1702.
- 148) Pers. Tidsskr. 1. R. 2. B. 39—40. Ny kirkehist. Saml. VI. 546. G. Treschow: Danske Jubellærere 285—86. 1753. H. Ehrencron-Müller: Forfatterlex. Wibergs Præstehist. Bryllupsdigtet: O. Nielsen: Malt Herred. 22, K. 1870. (Wiberg og Ehrencron-Müller gør ham fejlagtigt til Søn af Raadmand Niels Bonnum. Det rigtige Forhold fremgaar af Kinchs, Note 147 nævnte Værk 309).
- 149) Biogr. Lex. Dansk Biogr. Lex. (med Kildehenv.)
- 150) O. Arends: Slesv.-Holst. Gejstlighed I. 411.
- 151) Om Ægteparret, se Wibergs Præstehist.
- 152) B. C. Aquilonius (Bertel Knudsen Ørn): Epistolarum-centuria auspicialis in qua æterna lacrimas sacris suæ cineribus reliquit. Ep. XXIV. Wittenberg 1617. Wibergs Præstehist.
- 153) Overfaldssagen, se Note 147. Gavebrevet: Jydske Reg. 3,548 b, Kanc. Brevb. 1583.

- 154) Jydske Tegn. 4,463 b og 4,498 b. Kanc. Brevb. 1594, 1595. Velv. Medd. fra Sognepræst K. Høgsbro Østergaard, Aastrup.
- 155) Hofmans Foundationer IV. 583, Note e. G. H. 37. Velv. Medd. fra Sognepræst K. Høgsbro Østergaard, Aastrup.
- 156) G. H. 36. L. S. Jespersen: Starup Sogns Hist. 78. Bramminge 1920. E. Tang Kristensen: Danske Sagn IV, Nr. 426. K. 1932.
- 157) Hans Livsskildring er væsentligst opbygget paa Grundlag af den S. 137 omtalte Ligprædiken, Norske Rigsregistranter (N. R. R.), samt Norske Saml. II. 295, 300, 304.
- 158) N. R. R. IV. 291.
- 159) „ V. 296, 472.
- 160) „ V. 354.
- 161) „ V. 576.
- 162) „ VI. 303.
- 163) „ VI. 359.
- 164) „ VI. 497 f. f.
- 165) „ VI. 570—71.
- 166) Kgl. Bibl.
- 167) N. R. R. IV. 688.
- 168) „ VI. 511, VII. 315, 631. VIII. 172. X. 194, XI. 534—35, XII. 49.
- 169) H. F. Rørdam: Hist. Saml. og Studier III. 345. K. 1898.
- 170) Kirkeh. Saml. 3. R. 3. B. 257.
- 171) Biogr. Lex., Dansk Biogr. Lex. (med Kildehenv.). H. Ehrencron-Müller: Forfatterlex. Bj. Kornerup i Festskrift til Hugo Matthesen, 91 f. f. K. 1941. Visitatsbogen udgivet af Kornerup, trykt i Lund Stifts Herdaminne, Ser. 1. B. 1. Lund 1943. Om en Række latinske Digte og Breve til Aastrup fra B. C. Aquilonius, se Kirkehist. Saml. III R. 3 B. (Registret) og Note 152 foran.
- 172) Rørdam: Hist. Saml. og Studier III. 349.
- 173) Kirkehis. Saml. 5 R. 2 B. 556. Fra Ribe Amt. X. 353 f. f. Kongebrevet: Jydske Reg. X. 470.
- 174) Kirkehist. Saml. 3 R. 3 B. 257.
- 175) Personahist. Tidsskr. 9 R. 3 B. 209 f. f.
- 176) Biogr. Lex. Dansk Biogr. Lex. (med Kildehenv.). Sørgetalen i Kgl. Bibl.
- 177) Pers. Tidsskrift. 9 R. 3 B. 208—09. 10 R. VI. B. 78.
- 178) Pers. Tidsskr., 2 B. 133.
- 179) Sjællandske Tegn. 25, 271 b. Kanc. Brevb. 1634.
- 180) Pers. Tidsskr. 9 R. I B. 116.
- 181) Wibergs Præstehist. Trap, 4. Udg. VIII. 277.
- 182) Elbo Herredsbog 1690. Registrering 28/1 1691 i Elbo H.'s gejstl. Skifteprot.
- 183) H. Rørdam: Studenternes Deltagelse i Københavns Forsvar 1659—60. 162. K. 1855.
- 184) Sjæll. Reg. 353/1680. Pers. Tidsskr. 7 R. 1 B. 45.
- 185) F. E. Hundrup: Lærerstanden ved Metropolitansk. 2. Nr. 79. K. 1873.
- 186) Jydske Reg. 118/1687. Kirkehist. Saml. 1 B. 475, 651. L. N. Helweg: Dansk Kirkehist. e. Reform. 2. Udg. I. 498. K. 1857. Wibergs Præstehist. (Tingsvidnets Tekst ordret Originalens, Tegnsætning Nutidens). Jydske Saml. 1 R. 10 B. 104 f. f.
- 187) A. Vahl: A. S. Vedels Efterkommere 3, 9. K. 1896.
- 188) Meddelt i en af Professor, Dr. jur. R. Frank, München, den 30/11 1924 til et Medlem af den danske Slægt Borberg rettet Forespørgsel, hvilken senere er gentaget af W. Borberg, Rostock. Under en Rejse i Udlandet 1929, da jeg spurgte efter et poste restante Brev i Würzburg, blev der vist mig en Pakke, adresseret til „Herrn Günther Borberg aus Elberfeld“, vel et Medlem af den tyske Slægt.

NAVNELISTE.

Personer uden fast Slægtsnavn (med „—sen Navne“), der er døbt *før* Forordning 30/5 1828, i Medfør af hvis § 18 Børn ved Daaben skulde benævnes ej alene ved Fornavn, men med Familie- eller Slægtsnavn, er opført paa Fornavn, mens de *efter* 30/5 28 døbte søges paa —sen Navnet. Gifte Kvinder findes paa eget, ikke paa Mandens Efternavn; men dette sidste er almindeligvis tilføjet. Bg. = Borbjerg (Sogn). Bo. = Borberg (Slægtsnavnet). Bi. = Billede.

- Aal, Chr. P.sen, til Quiesgaard, Fabjerg, 40.
Aastrup (Ostrup), P. M.sen, Biskop, 131, 33, 34, 37—40, 42, 46, 55.
Agatha (Christensdr?) ~ Claus Madsen, Degn i Bg., 46.
Agatha Laursdr, i Bg. 50.
Agerup, Gertrud, Jfr. 102.
„ „ A., Købmand, 102.
Ahlberg, A. Th., Skorstensfejer, 89.
Albrecht, P., Kaptajn, 89, 102.
Als, Chr., i Ø. Tørslev, 74.
Anders Christensen, i Movstgaard, 35.
„ „ i Nørhvam, Bg. 55.
„ „ , Gaardm. i Tømmerby, 99.
„ Frederiksen, Gammelbygd. 99.
„ Grummesen, Præst, 28.
„ Hansen (Møller), Møller, sen. Gaardmand i Grynderup, 75—76.
„ Jensen, Præst i Bording, 31.
„ Jepsen, i Trabjerg, Bg., Selvejerbonde, Herredsfoged, 17, 34—35, 40, 42, 43, 47.
„ Knudsens Dr, i Hevring, 68.
„ Nielsen, Provst, Præst i Gørding, 28.
„ Pedersen, i Resen, 49.
„ „ Bødker i Nibe, 89.
„ Skomager, i Bg. 53.
Andersen, Chr., Proprietær, V. Toftum. 97 (Bi.)—99.
„ Lauritz André, 97.
„ (Toftum), Søren, Proprietær. V.
„ Toftum, 99.
- Ane Cathr. Jensen ~ Miltwed, 117.
Anna Clausdr ~ J. Olufsen, L. Hessel, Bg. 49.
Anna Jensdr, i Gettrup, 94.
Anna Madsdr, i Felde, 47, 49, 51.
„ „ i Meirup, 51.
„ Thomasdr ~ Hee, 143.
Anne ~ L. Madsen (Degn) i Nørhvam, Bg. 47.
Anne Andersdr ~ Hans Tausen, 139.
„ Hansdr ~ Lennert, 66.
„ „ ~ Rosenberg, 140.
„ Jensdr, i Nedergaard, Kaastrup, 87.
„ Mikkelsdr ~ M. Willumsen (Nedergaard), i Kaastrup, 87.
„ Nielsdr (Grum?) ~ Gjødstrup, 142.
„ „ ~ Præsterne R. Sørensen og M. Povlsen (Grum), 133—35.
„ Cathr. Olesdr ~ Groersen, 60.
„ Margr. Clausdr ~ Borum, 68.
„ „ Pedersdr ~ Bo., Skive, 148.
Aquilonius, B. C., Slotspræst, 131, 33, 55.
Arnkiel, Bolette S. A., 145.
„ H. J.sen, Forv., Skoleholder, 145.
Arreboe, A., Biskop, Digter, 136.
Astrad Pedersen, til Ørs, 39.
Bach, N., Godsejer til Demstrup, hans Hustru, 91.
Baden, N., Præst, hans Hustru, 76.
Bahnsen, J. J., Oberst, Krigsmin. 108.
Balleboe, Apelone ~ Hempel, 73, 75, 88, 89.

Balleboe, L. A.sen, Møller, 73.
 " L. N.sen, Møller, 87.
 " Mette Ndr. ∼ Bo. 72—74, 87.
 Bechmann, Frederikke C. P. ∼ Spliid, 113.
 " Th., Købm. 113.
 Benzon, Joh., Kapt. 68.
 " Mar'ie ∼ Kaalund, 68.
 Berg, A. M.sen, Forv., sen. Godsejer, 89.
 " Christoffer N., Propr., Købm., Toldass.
 88—89 (Bi.).
 " Jfr., Randers, 117.
 Bering, Chr., Købm. 93.
 " J., Præst, 93.
 Berregaard, E., Borgmester, Justitsraad, 87.
 Biener, E. S.sen, Præst, 143—44.
 Bierregaard, Chr., Forp. 78.
 " Else M. ∼ 1° Bo., 2° Ibsen,
 78, 113.
 " Hedvig M. 93.
 " Johanne Ndr ∼ Neergaard, 86.
 " N. J.sen, i Hinding, 86.
 Bierring, J. P.sen, Præst, 143—44.
 " P., Præst, 143—44.
 Bille, A. Steensen, Rigsraad, 138.
 " St., Lensmand, 135.
 Bircherod, J., Biskop, 142.
 Birgitte Christensdr ∼ Kaas, 78.
 " Anders Munk Soldats Dr, i Bg. 46.
 " Rasmusdr (Morup), i Hevring. 68.
 Bjerre, O., By- og Herredsfg. 62.
 Bjørn, Mme, Randers, 117.
 Bjørnson, Berglict ∼ Ibsen, 122.
 " Bjørnstjerne, Digteren, 122.
 Blang, H. S., Fabrikchef, 123.
 " Lydia ∼ Bo. 123.
 Blicher, St. St., Digteren, 73, 76, 92.
 Boel, J., Gaardm. 96, 97, 99, 102.
 Boldsen, Skipper, 76.
 Bonnum, Borgerslægt i Ribe, 127.
 " Slægtlinje, 11, 19, 20, 42, 127.
 " Agnete M. Ndr, Barn, 130.
 " Jacob Nsen, Provst, 30, 123—29.
 " " Præst, 129.
 " Marine Jepsdr ∼ (Isted), 127.
 " Niels Jsen, Borger i Ribe, 129.
 " N. N. Nielsdr ∼ Ravnsøe, 129.
 " Niels Nsen, Degn, 129—30.
 " " Barn, 130.
 " Sidsel M. N.dr, Barn, 130.
 Borberg, Aage L. E. J., Læge, 123, 24, 26.

Borberg, H. Alfred E., Handelsfuldm., 103,
 05 (Bi.).
 " Alita M. ∼ 1° de Renouard, 2°
 Simonsen, 124.
 " Allan, Læge, 125, 27.
 " Amalie, 95.
 " E. Ch. Amalie, 110 (Bi.), 11.
 " Anders, 127.
 " Anders Knudsen, Student, 148.
 " André M., Oberst, Chef for Garde-
 husarregt. 103—10, 16 (Bi. 06,
 08, 09).
 " Anne Cathr. ∼ Kaas, 72, 78 (Bi.),
 115, 55.
 " Ane Margr., i Skive, 148.
 " Axel J., Nationalbankkass., 123.
 " E. Benedicte D. 125.
 " Bergliot, 126.
 " Borgerslægt i Skive, 148.
 " Carl, Købmand, 95 (Bi.), 96.
 " Charlotte M. 110 (Bi.), 11, 16.
 " Christen Jacobsen, Student, 148.
 " Christen Madsen, Kroforp., 10, 19,
 59, 60—68.
 " Christen Pedersen, Præst, 148.
 " M. Christian, Gaardejer 94 (Bi.).
 " Christian, 127.
 " Christian D. 115.
 " Claus C., 126.
 " Dorthea C. F. ∼ Jørgensen, 102,
 04 (Bi.).
 " Dorthe Madsdr, i Skive, 148.
 " Th. Einar J., Politim. 122—24, 26.
 " S. Elisabeth, Sekretær, cand. polit.
 124.
 " Else J. ∼ Dalsgaard, 126.
 " Emilie H. ∼ Gjedde, 114—15 (Bi.)
 " Ester ∼ Grandjean, 119.
 " Grete J. ∼ Høyer, 167.
 " Gudrun J., 126.
 " Gustav C., Hovedkasserer, 116—
 17, (Bi.)
 " Hans J., Tobaksfabrik. 87—88, 93,
 102.
 " Harald J., Ekspeditionssekr. 115,
 16 (Bi.), 17.
 " Helene M. ∼ Pries, 116, 18 (Bi.).
 " Henriette F. 96.
 " Henrik, 126.
 " Ida A. C. 114.

Borberg, Inge D, 124.
 " Jacobine K. 93 (Bi.), 115.
 " Jens Jensen, Venø, 148.
 " Johan Chr.sen, Organist, 74.
 " M. Johanne, 9, 94 (Bi.), 95.
 " Juliane J. ∼ Lüttau, 116, 53.
 " Julie F. P. ∼ Steenberg, 113—14 (Bi.)
 " Julie H. 101, 03 (Bi.)
 " Jørgen C., Fabrikant, 124—25.
 " Jørgen T., Tobaksfabr. 74, 89—93 (Bi. 90), 103, 15—17.
 " Karen ∼ Berg, 72, 88, 89, 153.
 " Knud, Læge, 121, 24, 25.
 " Lars B., Købm. 91—93, 94, 103, 07, 11, 13, 15, 16.
 " Lars Finn, Journalist, 124.
 " Laurits Ploug, Direktør for Sygekassevæsenet, 10—12, 117—18, 23, 24.
 " Lauritz, Birkedommer, Borgm. Herredsf. 9, 10, 97, 99, 100 (Bi.), 01 (Bi.), 03 (Bi.), 17, 54.
 " Lauritz Ploug, Propr., Stænderdeput. 10, 72, 78—87 (Bi.), 92, 96, 99, 102, 53.
 " Lissie J. ∼ Bülow, 126.
 (") Mads Christensen, Degn, 19, 55—60, 67, 152.
 " Mads Christensen, Ridefoged, sen. Møller, 9, 64, 69—75.
 " Mads N.sen, Hyrdebr., Skive, 148.
 " Mads Poulsen, Borger, Skive, 148.
 " Magdalene, Skive ∼ Høyer, 148.
 " Maren, 94.
 " Maren Chr.dr ∼ Borum, 67—69.
 " Maren Madsdr ∼ Fischer, 58, 59, 67.
 " C. Margrethe ∼ Bering, 83 (Bi.), 93.
 " C. Margrethe ∼ Terp, 74.
 " H. Marie C. ∼ Spliid, 113 (Bi.).
 " Marie Cathr. Madsdr, Skive, 143.
 " Marie Jacobine, 68.
 " Mathilde Th. Ch. ∼ Schmidt, 102, 05 (Bi.).
 " G. Merete, stud. polyt., 124.
 " Noline A. H. 12, 72, 75—76, 93.
 " Niels Madsen, i Skive, 148.
 " Niels Chr., Dr. med., Overlæge, 119, 23, 24.

Borberg, Niels Chr., Læge, 111 (Bi.), 12 (Bi.), 13, 17, 19.
 " Niels Chr., Skibskapt., Propr. 72, 75—78, 92.
 " Niels Chr. Hansted, 125.
 " Nielsine (Sine) ∼ Chr. Andersen, 9, 95, 97 (Bi.)—98.
 " Oskar J., Bankfm., 123.
 " Palle, 125.
 " Peder Madsen, i Skive, 148.
 " Peder O., Propr., 95—98 (Bi. 96).
 " Petrea, 94, 102.
 " Poul, Kontorchef, 120, 24, 25.
 " Preben H. J. 123.
 " Regina Mdr ∼ Groersen, 59, 60, 67.
 " Steen, 126.
 " Svend, Forfatter, 121—22, 24, 25.
 " Thora K. ∼ Miltwed, 117.
 " Tysk Slægt, 149.
 " William, Minister, 120—21.
 " M. William, Filmsmand, 125—26.
 " Willy, Sekretær, cand. jur. 125.
 Borchgrevink, Slægt, 101.
 Bortze, Handelsfm., Aarhus, 102.
 Borum, C., Tobaksspindem. 102.
 " J. P.sen, Købm., sen. Konsumtionsbetj. 67—69.
 " P. C.sen, Købm., sen. Forp. 68.
 Braëm, Joh., Biskop, 57.
 Bramming, S. J.sen, Herredsf. 31.
 Brandi, R., i Tvedhus, 68.
 Brasch, Johanne B. ∼ Kjærgaard, 121.
 Brochmann, H. R.sen, Professor, 141.
 " J. R.sen, Biskop, 141.
 " Søster Hdr ∼ Grum, 141.
 Brock, Niels, Købm., Legatstifter, 61.
 " R., Købm. 61.
 Brun, A. H., Kapt., 121.
 " Emily M. ∼ Bo. 121.
 Bruun, I., Købm., Randers, 110.
 " Mme, hans Kone, 111.
 Brøndum, Birkedommer, 62.
 Buch, M. S.sen, Provst, 13, 33, 40, 42, 138.
 " P. S.sen, Præst, 33, 42, 138.
 " S. J.sen, Præst, 33, 133.
 Budtz, Fr., kgl. Vejemester, 68.
 Bukdal, Lars, Bonde i Bg. 54.
 Bunch, Anne, i Ryde Sogn, 48, 52, 59.
 " Dorthe, i Ryde Sogn, 48.

- Bunch, Maren, i Ryde Sogn, 48, 52.
 Bygballe, Ane Ndr ∼ Levinsen, 92.
 Bülow, Fr., Højesterets-sagf. 122.
 „ H., Driftsingeniør, 126.
 „ J. P. Fr. V., Kapt. 126.
 „ Jonna ∼ Bo. 122.
 Carlsen, Anne Marie ∼ Grandjean, 119.
 Carsten (Casper) Christophersen, Præst, 129.
 Carøe, J. Fr., Borgm. 69.
 Christen Christensen, i Bg. ∼ Karen Povlsdr, Provsteenke, 38.
 „ Christensen, Selvejrb. i Skave og Trabjerg, Bg. 18, 34.
 „ Clausen, Bonde i Nørhvam, Bg. 49, 50, 52, 55.
 „ Clausen, i Ryde Skovhus, 49, 50, 52, 55.
 „ Ibsen (Jepsen), Selvejrb. i Trabjerg, Bg., Sandemand, 34, 39.
 „ Ibsen (Jepsen), d. y., Selvejrb. i Trabjerg, 34, 37, 43.
 „ Jacobsen, Fæsteb. i Ryde, 48, 51, 55.
 „ Jensen, Rytter, fra Jerlev Sogn, 51.
 „ Jørgensen (Møller), Møller i Asferg, 89, 93.
 Jørgensen (Møller), i Asferg, hans Kone, 91.
 „ Lassen, Degn i Bg. 44, 50, 57.
 „ Lauridsen, indkv. Rytter i Felde, 51.
 „ Madsen, Skolemester i Bg. 10, 11, 46, 48, 50—57.
 „ Madsen ∼ (Grum), 139.
 „ Nielsen, i Kaastrup, 87.
 „ Nielsen, Præst i Sneibjerg, 142.
 „ Pedersen, i Quiesgaard, Bg. 54.
 „ Poulsen, Trompeter, 66.
 „ Rudolphsen (Ølby), Skolemester, Bg. 50, 55. 57.
 „ Svenningsen, Smed i Naltoft, Bg. 54, 56, 59.
 Christensen, Ella Joh. Cathr. ∼ Bo. 123.
 „ Niels, Læderhandler, 123.
 Christian III, 24—26, 36.
 „ IV, 27, 37, 41, 54, 135, 38.
 „ VIII, 83.
 „ IX, 103.
 „ udvalgt Prins, 28.
 Christiærn I, 16, 39.
 „ II, 16.
 Christiærn Skavenson (Quie), Adelsm. 38.
 Claus Grummesen, Præst, 11, 13, 15, 19, 27, 30—33, 38, 40—42.
 „ Lassen, i Bg. 50.
 „ Madsen (Degn), Degn i Bg. 41, 43—47, 49, 51.
 Clemen Andersen, i Kondrup, 91.
 Clement, „Skipper“, 24, 35, 37.
 Daa, Claus, Lensmand, 136.
 Dael, Anne Kirst. Sdr, 129.
 „ S. Olsen, Præst, 129.
 Dalsgaard, C. M., Læge, 126.
 „ Th., Gaardejer, 126.
 Davidsen, Sophie Margr., Jfr. 89.
 Dorph-Petersen, Helga ∼ Bülow, 126.
 Dorthe Iversdr, i Kaastrup, ∼ Hagel, 87.
 Dorthe Marie Andersdr, fra Gammelbygd. 99.
 Edel Andersdr, Fru ∼ 1° Jens Persen, 2° A. Christensen i Movstgaard, 35.
 Edel Nielsdr (Degn), i Bg. 43, 50.
 Edle Madsdr ∼ Chr. Rudolphsen (Ølby), Bg. 55.
 Eggert, Chr. D., Distriktskirurg, 92.
 „ Handelsfm., Randers, 115.
 „ Sophie E. ∼ Bo. 92 (Bi.), 116.
 „ Th., Jfr., 115.
 Eline Hansdr ∼ S. Lambertsen, Præst, 129.
 Elisabeth Jensdr ∼ H. Jørgensen, Birkeskr., Skoleholder, Jebjerg, 67.
 Ellen Madsdr (Borberg) ∼ samme, 59, 66—67.
 Ellen Marie Hansdr, se Grum.
 Else Andersdr ∼ Lauge Pedersen, Præst, 129.
 Else Axelsdr ∼ Erik Jensen, Fæsteb. i Neder Kokholm, 69.
 Else Lauridsdr ∼ Chr. Clausen, Ryde, 49.
 Emcken, Ingeborg ∼ Eggert, 92, 115.
 Enevold Christensen, Provst, Præst i Bg. 33, 37—38,
 Enevold N. N.sen, i Quiesgaard, Bg., Selvejrb. 37, 54.
 Erichsen, Jytte ∼ Bo. 125.
 „ P. J., Tandlæge, 125.
 Erik Emun, 25.
 „ Jensen, Fæsteb., Neder Kokholm, 69.
 Esmarch, Ide K. J.dr ∼ Berg, 89.
 Espen Christensen, Møller, Aamølle, 71.
 Estrup, Kirstine ∼ Jørgensen, 102.
 Evers, Sophie C. ∼ Hansted, 120.

Faith, H. G., Propr., Oust Mølle, 113
 Fangel, H. Præst, 103.
 Fasting, G., Forp., sen Propr., 78.
 „ Karen ∼ Bo. 75, 77—78.
 Feldt, Chr, Godsfunktionær, 62.
 Fincke, Drude Thdr, 141.
 „ J., Professor, 141.
 „ Th., Professor, 141.
 Fischer, N. N.sen, Degn, 152.
 „ P. N.sen, Degn, 58, 67
 Fisker, Karen Pdr, i Aalum, 76.
 Flechtner, J. M., „Herbergerer“, 145, 47.
 „ K. Chr, Melhandler, 145, 47.
 „ K. L. v Stoltzig, Præst, 147.
 Folsach, H., Godsejer, Etatsraad, 62
 Francke, Lic. med. 102
 Frausing, Else S. ∼ Steenberg, 75.
 Frederik II, 127.
 „ III, 40, 140.
 „ VII, 83.
 Friedenreich, C. D., Godsejer, 74.
 „ Fr, Major, Godsejer, 74.
 Friis, Chr., Kongens Kansler, 135.
 „ J., Guldsmid, 72.
 „ Slægt i Aarhus, 101, 113.
 Frijs, Chr, Lensgreve, 58.
 Frost, L. J., Skibskapt., sen. Købm. 92.
 Funder, Købm, Aarhus, 102.
 Fynboe, H. Elisabeth S. ∼ Bo. 123
 „ S. C., Konsul, Garverm. 123.
 Gaard, R. A sen, Melhandler, 147.
 Gamst, S. N.sen, Præst, 143—44.
 Gjedde, Chr. D., Godsejer, cand polit., Ass.
 114—15 (Bi.)
 Gjedde, D. G., Godsejer, Justitsraad, 115.
 Gjerløf, A., i Ø. Tørslev, 74.
 Gjøde N.sen ∼ Maren Bunch i Ryde, 48.
 Gjødstrup, J. Chr.sen, Provst, 142.
 (Gjording), Søren Grummesen, Præst, 27—
 30, 150.
 Gleerup, Hr., 93.
 Gramstrup, Hr., i Thy, 94.
 Grandjean, C. Einar E., Læge, 119.
 „ S. J., Grosserer, 119.
 Granfelt, A. F., finsk teol. Professor, 118
 „ Göthilda F. E ∼ Solitander, 118.
 Grarup, Tobaksspindersv., Aarhus, 102.
 Griffenfeld, 141.
 Groers Chr. Groersen, ved Hammel, 67.
 Groth, Sophie D. ∼ Wedege 101.

Grum, (ældre Slægt), 11, 19, 20, 42, 130.
 „ (yngre Slægt), 11.
 „ Anders Mortensen, Student, 137.
 „ Anne Povlsdr ∼ Arnkiel, 145
 „ „ „ ∼ Rosenberg, 140
 „ Claus Povlsen, Degn, 40.
 (Grum), Ellen Marie Hansdr, 146—47
 Grum, Hans Jensen, Præst, 143.
 (Grum), Hans Povlsen, Kælderman, 146.
 Grum, Hans Povlsen, Provst, 141, 44, 45
 „ Jens N.sen, Præst, 141.
 (Grum), Jens Povlsen, Barn, 140.
 Grum, Jørgen Psen, Præst, 145.
 (Grum), Karen Mortensdr, 139.
 „ Kirstine Mortensdr ∼ Buch, 42,
 137.
 „ Maren Mortensdr ∼ Wind,
 134—35.
 Grum, Morten Mortensen, 144.
 (Grum), Morten Povlsen, Præst, 12, 20, 27,
 42, 127, 30—35, 54.
 Grum, Morten Povlsen, Slotspræst, 139—
 42, 44
 „ Morten Povlsen, Pestpræst, 145—46
 (Grum), Niels Mortensen, Præst, Mag. 136,
 37, 39—43.
 Grum, Otto, Herredsf. 11.
 „ Peder M.sen, Laugmand, 135—37.
 „ Povl Hansen, Præst, 145
 „ Povl Jensen, Kantor, 142
 „ Povl Nielsen, Præst, 141—45.
 „ Povl Nielsen, Student, 142
 „ Povl Povlsen, Discipel, 146
 „ Sueder Hansen, Student, 145.
 „ Sueder Povlsen, Student, 146.
 Grumme Frændesen, i Vilslev, 24.
 „ Hansen, i Ilsted, 26.
 „ Jepsen, i Ilsted, 26.
 „ N. N.sen, Selvejrb i Riberhus Len,
 11, 19—21.
 „ Pedersen, Selvejrb. i Ilsted, San-
 demand, 8, 21—24
 „ Povlsen, Provst, 20, 27—29, 127,
 30, 32, 54.
 Grundtvig, Johanne B. ∼ Bo. 125.
 „ N. F. S., Forretningsfører, 125.
 Grøn, Slægt i Holstebro, 101.
 Grønvald, Charlotte, 110,
 „ J. C., Møller, Randers, 113.
 „ E., hans Hustru, 110

Gunder Niels^{dr} (Bonnum,) 129
 Gundersen, Karen K. ∼ Dalsgaard, 126.
 Gyldenstjerne, K. P.^{sen}, Rigsraad, 36.
 „ Lene Olufs^{dr} ∼ Hvid, 34.
 „ P. K.^{sen}, Rigsmarsk, 37.
 Haasum, A. Monsr, 68.
 Hage, Dagmar V. H. ∼ Brun, 121.
 Hage, Chr. Chr.^{sen}, i Kaastrup, 87.
 „ Inger Chr.^{dr} ∼ Neergaard, 87.
 Hagemann, F. D. L., Raadstuetjener, 83.
 Hagemann, L. M. F., Tobaksfabr. 83, Kons.
 Hajslund, Slægt, 56.
 Hald, P. T., Stiftsprovst, Stænderdeput. 84.
 Hammershøi, Købm., Aarhus, 102.
 Handberg, Anne M. L.^{dr} ∼ Lenhardt, 66.
 Hans, Konge, 16, 39.
 Hans Amdisen, til Kærgaard, 63
 „ Christiansen, i Aulum, 76.
 „ Clausen, i Aulum, 49
 „ Groersen, Maler, 59—61.
 „ Jørgensen, Birkeskriv., Skoleholder,
 Jebjerg, 67.
 „ Laugesen, Biskop, 139.
 „ Nielsen, Præst i Gram, 129.
 „ Ottesen, Kannik, 140.
 „ Pedersen, i Quiesgaard, Bg 54.
 „ Pedersen Færgemands Kone, Had-
 sund, 93.
 „ Tausen, Biskop, Reformator, 139.
 Hansen, Hans Chr., kgl. Agent, Købm. i
 Randers, 69, 92.
 „ Minna Cathr. ∼ Grundtvig, 125.
 „ Thomas, Købm. i Randers, 69.
 Hanson, Birgitte ∼ Hee, Provstinde, 78.
 Hansted, Chr. A. E., Distriktslæge, 120.
 „ Sophie E. ∼ Bo. 120.
 Hee, H. Jensen, Hører, 143.
 „ P. Jensen, 142.
 Hegelund, Anna P.^{dr} ∼ Bonnum, 128.
 „ P. Jensen, Biskop, 30, 31, 128—
 29, 31, 33.
 „ Slægt, 101, 13.
 Helmer, Charlotte H. A. ∼ Sielle, 90.
 Hempel, Christine, 76.
 „ N., Møller, Birkeskriv. 73, 75, 78.
 Hennings, B., Købmand, 113.
 „ M., Jfr., Randers, 113.
 Henriques, Clara J. ∼ Simonsen, 124.
 Hensemman, Chr., Præst, 74.
 „ Karen, 74.

Hertz, Inger D. ∼ Potter, 88.
 Hildach, Frue, Horsens, 103.
 Hjelmstrup, L., Tobaksfabr., 114.
 Hoe, A. M.^{sen}, Kapellan, 143.
 de Hofman, Slægt, 112.
 de Hofman-Schmidth, Dorothea C. A. E. ∼
 Bo. 111 (Bi.), 112 (Bi).
 de Hofman-Schmidth, N. A., Propr., Løjt-
 nant, Journalist, 112.
 Holck, E., Lensbaron, 70.
 „ f. v. Raben, Lensbaronesse, 70.
 Holm, Juliane ∼ Wedege, 89.
 Holm-Ætten, fra Ulfborg, 33, 35—37.
 Holstein, F., Prløjtn. i Sætaten, 79.
 Holt, T. i Ø. Tørslev, 74.
 Houe, N., hans Kone, i Ø. Tørslev, 74.
 Hvas, Maren Marie, 78.
 „ Marie Sophie, 87.
 „ N., til Ballegaard, 75, 78, 88, 89.
 Hvass, Slægt i Aarhus, 101.
 Hvid, Chr. Madsen, i Felde, 48, 51, 52.
 „ Ib, 31.
 „ Mads Ibsen, Præst, Mag. 34, 48.
 „ Mads Nielsen, i Felde, 52.
 „ Slægt, 52.
 Hvidberg, Ellen ∼ Høyer, 167.
 Høst, J., Præst, 58.
 Høyer, H., Præst, 143.
 „ M., Konditor, 167.
 „ S. H. K., Møller, Propr., 167.
 Ib, Selvejerb. i Trabjerg, Bg. 34.
 Ibsen, Eleonora ∼ Bo, 122.
 „ Henrik, Digteren, 122.
 „ Jens, Propr. 78.
 „ Sigurd, norsk Statsminister, 122.
 (Ilsted), Niels Povlsen, Borgm. 20, 27, 127
 —28 (Bi.), 30—32.
 Ingeborg Peders^{dr}, i Hevring Mølle, 68.
 Ingerd Niels^{dr}, Fru, ∼ Quie, 39.
 Inger Laurs^{dr} ∼ Grum, 40.
 Iversen, Fuldm., Horsens, 102.
 Jacob Markvorsen, i Bukdal, Bg. 55.
 „ Nielsen, i Ballebo, 73.
 „ Nielsen, i Fussing Mølle, 76.
 Jens Andersen, i Ballebo, 73.
 „ Enevoldsen, i S. Fleng, Bg. 33, 42.
 „ Enevoldsen, Præst i Bg. 37, 54.
 „ Knudsen, i Terpager, 8.
 „ Larsen, i Bukdal, Bg. 54—56, 59
 „ Laursen, i Bg. (3 Gange) 50.

- Jens Madsen, Rytterb. i Felde, 17, 43, 47, 50—51.
- „ Olufsen, Præst i Vilsted, 141.
  - „ Persen, i Movstgaard, Adelsm. 35.
  - „ Svenningsen, i Naltoft, Bg. 54, 56.
- Jensen, Ane Cathr. ∼ Miltwed, 117.
- „ Christine C. Clement ∼ Blang, 123.
- Jep Christensen, Selvejrb. i Trabjerg, Bg., Herredsf. 18, 34, 37.
- Jep Olufsen, i Skads H. 131.
- Jep Pedersen, til Ørs, Adelsm. 39
- Jeppe Olufsen, i L. Hessel. Bg. 49.
- Jeppesen, Jens, Menig, sen. Husm. i Rindum, 100.
- Johanne, Anna Madsdrs Barn i Felde, 47, 48
- „ Clausdr, Degnehustru, Bg. 42, 47, 49—50, 52.
- Johanne Laursdr, i Bg. 50.
- Juul, Axel, til Ausumgaard, 54.
- „ Chr., til Viskum, Kancelliraad, 70.
  - „ Hans, til Viskum, Justitsraad, 70.
- Jørgensen, Jfr., i Ballegaard, 75, 78.
- „ Lauritz, Købm., i Aarhus, 102.
  - „ Nic. J., Herredsfm., 102, 04 (Bi.).
- Kaalund, Christoffer, 68.
- „ Hans, 68.
  - „ J., til Estruplund, Justitsraad, 61, 68.
  - „ Jfr., Boddum Præstegd. 95.
- Kaas, Anne Sdr ∼ Bierregaard, 78.
- „ Jens Ssen, til Bælum Nørgaard, 78.
  - „ Jfr., Randers, 114.
  - „ N., Handelsbetj. 113.
  - „ S. Jsen, Møller, 72, 78 (Bi.).
- Karen ∼ 1° Mads Clausen, Degn i Bg., 2° Peder, Degn i Bg. 42—43.
- „ ∼ Niels Madsen (Degn), i Bg. 47.
  - „ Christensdr ∼ Boel, 96, 99.
  - „ Groersdr ∼ (Nohr), 60.
  - „ Hansdr ∼ Gamst. 144.
  - „ Jensdr, i Ballebo, 73.
  - „ Jensdr ∼ Anders Pedersen, Bødker, Nibe, 89.
  - „ Laursdr, i Bg. 50.
  - „ Nielsdr, Fru, Trabjerg, Bg., ∼ Oluf Simonsen, Selvejrb. i Holm, Ulfborg Sogn, Herredsf. 35—37, 43.
  - „ Nielsdr ∼ (Morsing), 98.
  - „ ∼ Weddum, 76.
  - „ Povlsdr ∼ 1° Provst Enevold Chr sen, 2° Chr. Chr sen, Bg. 33, 37—38.
- Karen Rasmusdr ∼ Nohr, 68,
- „ (Simonsdr ?) ∼ 1° Mads Clausen, Degn i Bg., 2° Peder Degn, se Karen.
  - „ Thøgersdr ∼ Rosenberg, 140.
- Kauffmann, W. F. L., Generalløjtn. 106,
- Kemp, A. G., Stiftsprovst, 121.
- „ O. V., Tandlæge, 120.
  - „ Rosalinde, 112.
- Kierulff, I. C., Gross., cand. pharm. 121.
- Kirkerup, Amalie M. ∼ Bo. 116 (Bi.), 67.
- „ E., Købm. 116.
- Kirketerp, D., Købm., Etatsraad, 61.
- Kirkman, N. J. sen, Estruplund, 68.
- Kirsten Andersdr ∼ T. Clemensen, 91.
- „ Christensdr, i Nørhvam, Bg. 55.
  - „ Laursdr, i Bukdal, Bg. 59.
  - „ Madsdr ∼ Fischer, 152.
  - „ Pedersdr ∼ Svenningsen i Quiesgaard, Bg. 53, 54, 56.
- Kirstine Andersdr, Fru ∼ J. Munk til Koustrup, 35.
- „ Christensdr, i Sennels, sen. Kaastrup, 87.
  - „ Jonasdr ∼ Grum, 139.
  - „ Nielsdr ∼ Grum, 136—37.
- Kjeldsen, Forp., Himmestrup, 70.
- „ Jens, i Kragelund, 91.
  - „ Th., i Refsbæk, 75, 76, 87, 88.
  - „ Mme, i Refsbæk, 93.
- Kjerulf, Købm., Doverodde, 102.
- „ Lene, Doverodde, 101.
  - „ Malene, i Kbh. 146.
- Kjærgaard, Eva ∼ Bo. 121.
- „ N. C., Læge, Dr. med. 121.
- Kolding, Jonas Jsen, Præst, 139.
- „ Knud Povlsen, Præst, 33, 45, 53, 148.
- Kross Christine, Mme, 102.
- Kruse, J., Adelsm. 140—41.
- „ L., Lensmand, 135.
  - „ Mette M. ∼ Kirkerup, 116.
- la Cour, N., Postmester, Kancelliraad 89.
- Lang, Slægt, 101.
- Larsen, Jfr., i Norup, 93.
- Lauge Pedersen, Præst i Nordby, Fanø, 129.
- Laurits Christensen, i Ryde Skovhus, 55.
- Lauritzen, Karen M. ∼ Bo. 119.
- „ Sev., Ingeniør, 119.
- Laurs Jensen, Degn i Bg. 44, 47, 49—50, 52, 57.

- Laust Madsen (Degn), Fæster i Nørhvam, Bg. 47, 50.
- Lave Grummesen, i Vilslev, 24.
- Leinert, Joh., Rytter, 65.
- Lenert, P. Chr^{sen}, Trompet, 65.
- Lenhardt (Lindhard), Slægt, 60, 61, 65—66.
- „ Anne Cathr. ~ Bo. 10, 60, 61, 64—66, 69.
- „ Joh., Sergeant, sen. Ridefg. 65—66.
- „ Mette ~ Brandi, 68.
- „ Peder, i Tvedhus, 68.
- „ Poul, Møller, 60.
- Lepper, Kirstine M. 153.
- Levinsen, L. F., Adjunkt, 115, 16.
- „ Helene M. ~ Bo. 91, 92.
- „ N. Psen, Gundestrupgd. 92.
- Lihme, Slægt, 113.
- Lindhard, M., Stiftsprovst, 66.
- Lund, J., Købm., Randers, 116.
- „ Karen H ns^{dr} ~ Flechtner, 147.
- Lyngberg P., Skolelærer, 96, 97, 99.
- Lützau, Fr. G., Oberst, Kammerherre, 153.
- „ M., Oberstløjtn. 153.
- Mader, Line Marie, Jfr. 102.
- Mads Christensen, Husm., Gettrup, 94.
- „ Clausen, Degn i Bg. 11, 13, 19, 40—44, 50.
- „ Clausen, Fæster af Ribe Hospitalsgaard i Felde, 17, 43, 47—53, 55
- „ Laursen, Fæsteb. i Hvam, Bg. 50, 55.
- Madsen, Karen ~ Bo. 94.
- Malene Niels^{dr} ~ Bo., Skive, 148.
- Maren Anders^{dr} ~ Bierregaard, 86.
- „ Anders^{dr} ~ Præsterne Buch og Kolding, Bg. 33.
- „ Anders^{dr} ~ Mads Laursen i Hvam, Bg. 50, 55.
- „ Anders^{dr} ~ Chr. Clausen, i Nørhvam, Bg. 49.
- „ Anna Mads^{dr}s Barn i Felde, 48.
- „ Chr^{dr} ~ Grum, 143
- „ Chr^{dr} ~ Laurs Jensen, Degn i Bg. 50, 52.
- „ Chr^{dr} ~ P. Hansen i Quiesgaard, Bg. 54.
- „ Chr^{dr}, Barn, Bg. 48, 59.
- „ Chr^{dr}, Datter af Chr. Clausen i Ryde Skovhus, 49, 55.
- Maren Enevolds^{dr} ~ 1° Cl. Grummesen, 2° Buch, 11, 13, 15, 31—33, 38, 41, 42.
- „ Jespers^{dr}, Præstedatter i Ørsted, 68.
- „ Laurs^{dr}, i Bg. 50.
- „ Mads^{dr}, i Felde, 51.
- „ Mads^{dr}, i Tømmerby, 99.
- „ Mortens^{dr} ~ M. Chr^{sen} (Borberg), Degn i Haurum, 59.
- „ Mortens^{dr} ~ Schalstrup, 91.
- „ Pedersdatter ~ Skolemester Chr. Madsen, Bg. 10, 51—55, 57.
- „ Svennings^{dr}, i Naltoft, Bg. 54, 56, 59.
- „ Thomis^{dr} ~ Neergaard, 87.
- Margrethe „Anderskone“ ~ Herredsf. Anders Jepsen, Trabjerg, Bg. (hans 2. Æ.), 35.
- „ Christierns^{dr}, Fru ~ 1° Quie, 2° A. Jepsen, Trabjerg, Bg. (hans 1. Æ.), 35, 40.
- „ Jørgens^{dr} ~ Hegelund, 129.
- „ Peders^{dr} ~ Lenhardt, 66.
- Marie Kirst. Anders^{dr} ~ Berg, 89,
- Markdaner, C. Lensmand, 29.
- Marsvin, J, til Aunsbjerg, 70.
- „ P., til Hollufgaard og Aunsbjerg, 138.
- „ P., Landsdommer, Etatsraad, 70.
- Mette Hans^d ~ Vedel, 139.
- „ Lauges^{dr} ~ Bonnum, 129.
- „ Laurs^{dr}, i Bg. 50.
- Mikkel Nielsen, Fæsteb. i Nedergd., Kaastrup, 87.
- Miltwed, J. L. Bogholder., 117.
- „ N. Chr., Gaardejer, 117.
- Momme, Købm., Horsens, 103.
- Monberg, M., Jfr. 103.
- Monrad, Slægt, 101.
- (Morsing), Chr. Jensen, Provst, 98.
- Morten Paaskesen, i Felde, 47.
- Morup, Birgitte Rasmus^{dr}, i Hevring, 68.
- Mourids Jensen, i Movstgaard, Adelsm. 35.
- Movstgaard-Ætten, 33.
- Munk, Anders, Soldat, i Bg. 46.
- „ Jep, til Koustrup, 35.
- „ Kirstine ~ Chr. IV. 138.
- „ af Koustrup, Adelsæt, 33.
- Munksgaard, Slægt, 56.

Møller, Anders Ssen, Møller, 91.
 " Jørgen Clsen, Købm. i Randers, 68.
 " Karen ~ Fasting, 78.
 " S., Købm., sen. Ejer af Vestervig-
 kloster, 97.
 " W., Horsens, 103.
 Mærk, P., Købm. 102.
 Neergaard (fra Kaastrup), Slægt, 81, 85—87
 " Ad., Propr., Folketingsm. 86.
 " Anna. ~ Møller, 94, 95, 97.
 " Chr. Chrßen, Selvejerb. i Kaastrup,
 85—87.
 " Chr. Chrßen, Propr., Momtoft, 86,
 94, 95.
 " Chr. Chrßen (d. y.), Momtoft, sen.
 Købmand, 94.
 " Chr. Msen, Selvejerb., Kaastrup.
 87.
 " Edv., Propr., Kammerraad, Fol-
 ketingsm. 86.
 " Mme, Thisted, 94.
 (") Mads Wsen, Fæsteb. i Nedergd.,
 Kaastrup, 87.
 " Maren ~ Bo. 81, 86, 87, 96.
 " Marie ~ Hausgaard, 94, 95.
 " N., Propr., Ulstrup, 95.
 " N. Th., Statsminister, 86.
 " P., Adjunkt, sen. Præst, Folke-
 tingsm. 86, 95.
 " Th., Propr., Stænderdeput., Lands-
 tingsm. 95, 99.
 Niels Andersen, i Trabjerg, Bg., Selvejerb.,
 Herredsf. 35.
 " Clementsen, til Blæsbjerg, 34.
 " Hansen, Præst i Gram, 129.
 " Jacobsen, i Ballebo, 73.
 " Jensen, Præst i Aastrup, 133.
 " Jepsen, til Elkær, Adelsm. 39.
 " Madsen (Degn), Bonde i Bg. 43, 47,
 50.
 " Nielsen, Præst i Bg., 31, 33, 37—38.
 " Skriver, Borgm. i Trondhjem, 137.
 Nohr, B., Hofmaler, 60, 68.
 " B. Msen, Skoleholder, 68, 75.
 " Marie Cathr. ~ Steenberg, 75.
 (") Morten Madsen, Skoleholder, 59—60,
 67, 68.
 Nyborg, Gertrud K. ~ Gjedde, 115.
 Nyegaard, Jfr., Boddum Præstegd. 97.
 Nørgaard, Dorth Pedersdr. 86.

Obel, Rosa, P. C. E. ~ Ramshardt, 123.
 Oddershede, P., Propr. 81, 8 i.
 " P. Chrßen, Gaardm. 86.
 Olesen, Kancelliraad, Randers, 117.
 Olivia Nielsdr ~ Wroue, 145.
 Oluf Simonsen, Selvejerb. i Holm, Ulfborg
 S., Herredsf. 36—37.
 Ostenfeld, Godsfm., Vestervigkl. 94.
 Paaske, Bondeslægt i Ryde, 47.
 Paulli, E., Prof., Læge, 111.
 Peder, Degn i Bg. 43—44.
 " Arstsen (d. æ.), til Ørs, 39.
 " Arstsen (d. y.), til Ørs, 39.
 " Chrßen, i Sahl, 50.
 " Chrßen, Skolemesterens Søn, Bg. 55
 —56.
 " Grummesen, Bonde i Gørding H. 11,
 19—21, 23.
 " Borger i Ribe, 23.
 " Hansen, i Quiesgd., Bg. 54.
 " Nielsen, Færgemand, Hadsund, 78,
 87, 89, 91.
 " Thomsen, i Movstgaard, Adelsm.
 35.
 Pedersen, Anders, Bødker, Nibe, 89.
 Petersen, Helga M. Strand ~ Bo. 123.
 " M. K., Købm., Horsens, 123.
 de Plane, Jeanne J. V. F. ~ Renouard, 124.
 Ploug, L., Møller, 78.
 Potter, Marie D. („Polly“) ~ 1° Bo, 2° Ha-
 gemann, 87 (Bi.), 88.
 " Th., Jernstøber, Grosserer, 88.
 Poulsen, Fanny A. F. ~ Bülow, 122.
 " Jonas, Højesteretsass. 122.
 " Kn., Forfatter, 122.
 " Vald., Dr., Opfinder, 122.
 Povl Grumsen, Selvejerb., Herredsf., 8, 20,
 24—27, 130, 67.
 " Knudsen (Borberg), Præst i Bg. 51, 53
 —54, 148.
 Pries, C. A., Skovrider, 116, 118 (Bi.).
 " J. Chr. Fr., Skovrider, 116.
 Quie, (Quik), Adelsæt, 18, 33, 34, 38—40,
 54.
 " Jep, til Quiesgaard, Fabjerg S., 39—
 40.
 " Jes, Lensmand, 34, 39—40.
 " N. N., Fru ~ Astrad af Ørs, 39.
 " N. N., Fru ~ Chr. Jepsen, Trabjerg,
 Bg. 39.

- Quie, Niels, Adelsm. 38—39.
   " Peder Nielsen, til Quiesgaard, Fabjerg S. 39.
   " Povl Nielsen, til Quiesgaard, Fabjerg S. 39.
 Quigh, Adelsæt, 38.
   " Niels, Adelsm. 39.
 Quitzou, Forv. 93.
 Ramshardt, Fr. Chr., Depotforv. 123.
   " Valborg ~ Bo. 123.
 Rann, Cl., Skipper, 76.
 Rantzau, Joh., Feltherre, 24.
 Rasmus Sørensen, Præst i Aastrup, 133—34.
 Ravn, Slægt, 113.
 Ravnsøe, H. Ssen, Præst, 129.
 Rée, Konsul, Købm., Randers, 95.
 Reedtz, Margrethe, Fru ~ Sehested, 46, 50.
   " Regitze S. ~ Marsvin, Etatsraadinde, 70.
 Refsing(hoved), Marine Ndr ~ S. Grummesen (Gjording), 28—30.
   " N. Psen, Præst, 27—30.
 de Renouard, L., Stationsforst. 124.
   " P. E., Fm. 124.
 Resen, H., Biskop, 138.
 Reventlow, C. D., Greve, til Frisenvold og Kalø, 67.
   " Christine S. ~ Lensgreve Chr. Frijs, 57.
 Richter, Severine ~ Spliid, 113.
 Ring, L., Forp. 71.
 Roed, Kontrollør, Randers, 103.
 Roedsted, Christine M. ~ Schmidt, 102.
 Rose, Købm., Horsens, 102.
 Rosenberg, Anne Ndr ~ Grum, 141.
   " Fr. Nsen, Biskop, 140, 41.
   " H. Hansen, Bartskeer, 140.
 (Rosenkrantz), Ludvig Nielsen, Rigsraad, 39.
 Rosenørn, Poul, Oberst, til Meilgaard, 65, 66.
 Rostgaard, Fr., Gehejmarkivar, 140.
 Rønnow, Augusta D. ~ Ørsnes, 120.
 Sadolin, Slægt, 112.
 Saltensee, Edel, Fru ~ Spend, 33.
 Sandberg, Jfr., i Fussing Mølle, 87.
 Schalstrup, Else C. M. ~ Therchildsen, 91.
   " S. Jsen, Hattemager, 91.
 Schepelemn, C. A., Oberst, 103.
 Schielderup, P. Jsen, Biskop, 137.
 Schmidt, Alfred, Tegner, 102.
   " Fr. Chr., Godsforv. 102.
   " M. R., Adjunkt, 102, 105 (Bi).
   " Boghandler, Randers, 114.
 Schmidth, M. Nsen, Præst, Salmédigter, 112.
 Schnell, J., Birkedommer, 69.
 Schytte, J. Olsen, Præst, 145.
   " Maren Jdr, 145.
 Secher, M., til Sødringholm, Kammerr. 62.
 Sehested, Malte, til Rydhave, 46, 50.
 Sidsel Mikkelsdr, i Ballebo, 74.
   " N Ndr ~ Grumme Poulsen, 28.
 Sielle, A., Forp., sen. Godsejer, 90.
   " Øllegaard Charlotte ~ Therchildsen, 90.
 Simon Madsen (Degn), Bonde i Bg. 43, 47.
   " Nielsen, i Trabjerg, Bg., Herredsf., 35, 43, 151.
   " Olufsen, Selvejerb. i Holm, Ulfborg S., og Trabjerg. Bg., Herredsf. 35—37, 42—43, 49.
 Simonsen, A., ORSagf. 124.
   " Sv., LRetssagf. 124.
 Sinder Svenningsen, i Quiesgd., Bg. 54, 59.
 Skibsted, Propr., Ydby Kirkegd. 94.
   " hans Hustru, 94.
 Skram, Ove, til Vardho, 133.
 Soelgaard, Slægt, 101.
 Solitander, C. P., finsk Kontorchef, Ingeniør, 118.
   " Gertrud E., Malerinde ~ Bo. 118.
 Sorrevad, Købmand i Mariager, 78, 88.
 Sorteplov, Storbonde, 25.
 Spethmann, Anna S., i Lybæk, ~ Hagemann, 88.
 Spend, Chr., Adelsm. 33.
 Spliid, J. Chr., Propr. 113.
   " M. P. R., Kontorchef, 111, 13 (Bi).
 Stage, A. Ssen, Raadmand, 31.
 Stannis, Elisabeth W. ~ Pries, 116.
 Steenberg, J., Garvermester, 114.
   " J. Fr. W., Konsul, 114 (Bi).
   " N. M., Degn, 75.
 Steensen, Marie ~ Steenberg, 114.
 Stenbock, M., svensk Feltherre, 66.
 Storm, Krigskommissær, Aarhus, 102.
 Strand, Caroline ~ Petersen, 123.
 Svend Christensen, Selvejerb. i Trabjerg, Bg. 34.

- Svendsen, Bager, Randers, 114.
 Svenning Svenningsen, i Naltoft, Bg. 54.
 Søe, Anne, Fru ∼ Berregaard, 87.
 Sølling, Sophie E. ∼ Fynboe, 123.
 Sønderberg, Dorthea ∼ Lauritzen, 119.
 Søren Andersen, Tjener, Estruplund, 68.
 „ Hansen, Byfoged i Randers, 63.
 „ Lambertsen, Præst, 129.
 „ Nielsen, Hjulmand i Hevring, 68.
 „ Simonsen, Borgm. i Randers, 68.
 Sørensen, Anna Olivia ∼ Christensen, 123.
 „ L., Propr., Irup, 95.
 Tausen, Dorthea Hans^{dr}, 139.
 Therchel Clemensen, i Randers, 91.
 Terp, J. Jsen, Bagermester, 74.
 Therchildsen, Slægt i Randers, 90—91.
 „ Forv. i Randers, 93, 111.
 „ Jfr., i Randers, 111.
 „ A., Møller, Kammerraad, 90,
 103, 11.
 „ A., Møller, sen. Propr. 93, 111,
 13—16.
 „ Clemen, Købm., sen. Møller,
 90.
 „ S. Christine ∼ Bo. 90—91
 (Bi.), 110, 14, 16.
 „ Partikulier, Randers, 117.
 Thestrup, Slægt, 101.
 Thomas Jensen, i Ballebo, 73.
 „ Poulsen, i Sennels, 87.
 Thott, T. A.sen, Lensmand. 136.
 Thøger Nielsen, Selvejerb. i Trabjerg, Bg.
 34.
 Tircken, i Quiesgaard, Bg., Barn, 53—54.
 Tisdorph, M. Hsen, Slotspræst, 141.
 Tolstrup, Charlotte ∼ Bechmann, 113.
 Traberg, Slægt, 56.
 Trabjergætten i Bg. 11, 16—18, 32—40.
 Trane, Købm. i Randers, 114.
 Trolle, Jac., Lensmand, 135.
 Tryde, Forv., Fussingø, 78.
 Tørslev, Mme, Randers, 111.
 Ulrik, Hertug, Chr. IV.s Broder, 135.
 Uttvaldt, Jfr., i Thy, 99.
 Valdemar Chr., Greve, Chr. IV.s Søn, 54.
 Vedel, A. Ssen, kgl. Historiograf, 139.
 „ Else (Sidsel) Adr ∼ Aastrup, 139.
 Visti Lassen, i Bg. 50.
 Voldborg Josephs^{dr}, i Gammelbygd. 99.
 Waagepetersen (Petersen), Slægt, 101.
 Weddum, N. Sørensen, Gaardmand, Sogne-
 foged, 75—76.
 „ S. Sørensen, Gaardmand, 76.
 Wedege, Agnes S. G. ∼ Bo 100.
 „ Anne Elisabeth ∼ Berg, 89.
 „ P. H., kgl. Vejermester, 89.
 „ S. J., Oberst, 100.
 Wedsted, J. A., i Norup, 76.
 Wilde, Amtsforvalter, Justitsraad 110, 11,
 13, 14.
 „ Charlotte, 110.
 „ Justitsraadinde, 103.
 Willum Christensen, i Nedergaard, Kaa-
 strup, 87.
 Wind, J. Olsen, Provst, 135.
 „ O. Jsen, Hofpræst, 135.
 Winther, Karen Adr ∼ Grum, 141.
 „ Slægt i Aarhus, 101.
 With, J. P., Herredsfg., Justitsr, Stænder-
 deput. 84.
 Wroue, Magd. Oles^{dr} ∼, 145.
 „ O. Ksen, Præst, 145.
 Zuschlag, Olga ∼ Erichsen, 125.
 (Ølby), Chr. Rudolphsen, Skolemester, 55.
 Ørnes, H. Marie R. ∼ Bo. 120.
 „ N. A., Købm. 120.

TILFØJELSER OG RETTELSESR.

- S. 24, næstsidsle Stk: Om Poul Grumsen kan yderligere oplyses, at han (Aarslallet ukendl) med Ribe Domkapitel magesklifede en Ager i Ilsted Mark, „liggende næsl norden til Kapitlels Toft sammeslleds“.
(Ældre danske Archivregistraturler V. I. M. 18. S. 380—81).
- S. 11. Cand. mag. *I. C. Hansen* døde 20. Marts 1944; han opnaede dog al se sin Afhandling (S. 13—17) renlrykt, men ikke Resten af Bogen.
- S. 39, Stk. 5, Linje 3: „Gudum“, læs „Rom“.
- S. 116, Linje 7, og Billedunderskriflen: Amalie M. Kirkerup var fødl 1846, ikke 1849.
- S. 118. Underskriflen paa øverste Billed: 1926, læs 1936.
- S. 126, allernederst, tilføjes:
- A. Datter: *Grete Juul Borberg*, * 20/7 1916 i Valsøllille, udd. Barneplejerske, ~ 22/6 1941 i Holle
Mogens Høyer, * 8/4 1916 i Bromme, Konditor i Vridsløselille (Svend Harald Køhlert H., Ejer af Bromme Mølle, Bromme Sogn, Sjælland, Proprietær, Ellen Hvidberg).
1 Datter.

TAVLE IV

Samlet Tavle over de fra Bonde i Gørding Herred, Ribe Amt, Peder Grummesen (født 1463) og hans Fader Grumme stammende 3 Slægtslæner Borberg, Bonnum og Gram.

A. Grumme N. Næsen [1] formentlig Selvejerbonde i Riberhus Len, levede fra sidst i 1300-Tallet eller først i 1400-Tallet.
B. Peder Grummesen [2], Bonde i Gørding Herred, Riberhus Len, formentlig Selvejer i Ilsted, Gørding Sogn, nævnt 1463.
C. Grumme Pedersen [3], Selvejerbonde i Ilsted, Sandemand i Gørding Herred, * ca. 1450/60, efter 1/4 1514.
D. Povl Grummen [4], Selvejerbonde, senere Kroenss Fæster i Ilsted, Sandemand, senere Herredsfoged i Gørding Herred, * ca. 1490/1500, † 1559/60.

